S te mit mívelsz? Mi sors kíséri életed?
Megadta a remény, mivel kecsegtetett?
Ha hallanád szavam, tudom mit érzenél:
Szívet cseréljen az, aki hazát cserél!

Tompa Mihály

KŐSZEGI IMRE

Szivet cserélni

REGÉNY

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ

SZÁSZ ENDRE

RAJZAIVAL

© Kőszegi Imre 1959

A kiadásért felel a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Igazgatója
Felelős szerkesztő: Millok Éva. Képszerkesztő: Szántó Tibor
Műszaki vezető: Gortvai Tivadar
20 000 példány. 21, 50 (A 5) ív, MSZ 5601—54. Budapest 1959
14803, 1 — Zrínyi Nyomda, Budapest. Felelős: Bolgár Imre.

1. KLÁRI, A MESEBELI KIRÁLYLÁNY

Az iskola kapuja előtt, a kocsiút közepén nagy csoport lány verődött össze. Leejtett fejjel, leszegett derékkal betűzték, olvasták a szürke aszfalton táncoló nagy krétabetűket: PUSZI A POFÁTOKRA! Voltak, akik nevettek, de sokkal többen mérgelődtek.

— Hogy már az első nap ide szemtelenkedtek!

Mert világos, hogy ez a gimnazisták műve. Nem voltak restek már hajnalban ide lopakodni!?

— Csak Monostori Péter lehetett. Az ilyen pimasz — vélte egy fekete szemű, copfos dundi.

Botond Klári tűnődve figyelte a kipirult arcokat: az itt ágálok közül vajon kik lesznek osztálytársai. A nagy többség, idevaló, ebbe a kisvárosba, mind rég ismerik egymást, csak ő idegen.

— Miféle Monostori? — kérdezte félénken, az ismerkedést keresve. — Az beszél így, hogy a lányoknak pofájuk van?

— Felháborító! — kiáltotta egy vékony szőke.

— Pedig jóképű fiú — magyarázta Klárinak a fekete dundi. — Csak irtó szemtelen.

— Ne tűrjük! — zajongott a tömeg.

— Le kell mosni a gyalázatot.

— De hogyan? Mivel?

Pedellusért, rendőrért, igazgatóért kiabáltak összevissza.

— Nem kell olyan nagy ügyet csinálni belőle — hallatszott hátulról. Egy piros arcú, szőke lány furakodott középre. „Szervusz Gizi” — kiáltották többen, de ő nagy buzgalmában nem hederített rájuk. Kezében egy csomó vadgesztenyelevéllel lekuporodott. — Kár a benzinért — nevetett.

S azzal letörölte az A betű keresztrúdját meg egyik szárát. A szöveg megváltozott: PUSZI A POFITOKRA!

Nevetés csilingelt körül a csoporton.

— Ez már egészen más, ugye? — kérdezte Gizi, diadalmas mosollyal felegyenesedve.

— Ez maradhat!

— No, látjátok!

— Éljen- Gizi!

A vidám csapat betódult a kapun. Mire a lépcsőhöz értek, már ott folytatták, ahol az előbbi izgalom előtt abbahagyták. A rúzsokra emlékező piros szájakról tovább csörgött a nyári történetek cukros leve, csillogó szemek pislantottak aggódva az ujjvégek revlon-lakk maradványaira. Marsanek Dóra, a fekete szemű, hamiskás, gödrös arcú dundi Fenyvesen megismerkedett sátorozó fiúkkal és paprikás krumplit főzött nekik.

— Utálom a főzőkanalat, de a fiúknak azt hazudtam... nem is tudom, miért... hogy perfektül főzök. Szerencsére nem messze laktunk, így közben mindig hazaszaladtam, megkérdezni a mamát, mit is kell csinálni?

A többiek dőltek a nevetéstől.

— Ugyan Dotya, hát a paprikás krumpli is valami! — kiáltotta Langán Gizi. Aztán folytatta Matafán Feri jellemének méltatását. — Kész férfi! Mindenről megvan már a határozott véleménye. Hogy ő például, képzeljétek, nem híve a közös hálószobának. „Mert, Gizike, ugyebár az ember megöregszik, és harmincéves korára elkezd horkolni. Hát akkor mit mondjon szegény felesége, most egyszerre miért nem bír egy szobában aludni vele? ” így beszél.

— Ritka eset — ismerte el egy magas, vékony, égő fekete szemű lány, Kuthy Éva. — Mert a legtöbb férfi azt képzeli, hogy mindig a nőnek kell alkalmazkodni.

— Jé, Éva, neked magassarkú cipőd van! — kiáltott fel váratlanul Marsanek Dóra és nyomban lekuporodott Éva karcsú bokája mellé. — Muti! Állj meg egy percre!

— Csak gavallérsarok — szerénykedett Éva.

Klári örömmel vette észre, hogy az ötletes Gizi, a szép Éva meg az eleven Dóra mind az első osztályba fordulnak be, vele együtt. Az osztályterembe érve zavartan megállt egy kissé oldalt a csapattól és lábait váltogatta; együtt mosolyodott és együtt komolyult el a többiekkel, de vigyázott, hogy ne legyen tolakodó. Nyúlánk lány volt, lapos sarkú szandáljában is ugyanolyan magas, mint Kuthy Éva a gavallérsarokkal. Hosszúkás arcából, szép magas homloka alól szinte kilángolt a kékes fehérjébe ágyazott nagy aranybarna szeme. Merészen előreálló orra és álla között széles, a szabályosnál nagyobb szája kissé kinyílt, és kilátszottak egészséges egérfogai. Ha összezárta ajkait, két sarkukban két ipszilon rajzolódott a bőrre. Alakja vékony volt, majdnem keszeg. De a figyelmes szem gyorsan észrevehette: csak egy-két kilót kell felszednie, s az alakja tökéletessé válik. A lelki szemek azt is megláthatják ezen a lányon, hogy nem sok kell már, és gyermekből nővé serdül. Nem sok kell, csak valami... Mi is az a valami? Talán csak annyi, hogy egy férfinemű lény észrevegye, felfedezze...

— Hát te mit gondolsz, mi a véleményed? — fordult hozzá most Gizi, mert enyhíteni akarta az új lány érthető zavarát.

— Miről? — kérdezte riadtan Klári.

— Közös hálószoba vagy külön hálószoba, ez itt a kérdés — vette fel újra a társalgás fonalát Gizi. S mert a Botond-lány hallgatott, sürgetőn, de bátorítón tovább faggatta. — Te mit gondolsz, melyik a helyes? A szüleidnél hogy van?

Klári fél fordulattal elkapta fejét, de már későn. Szemében valamilyen láthatatlan forrásból parányi csermelyek törtek elő s gyorsan egyesültek egyetlen nagy cseppé.

Gizi máris odaugrott, lehúzta vállára Klári arcát és kedves-meleg hangon a fülébe súgta:

— Ne haragudj, drágám... Nem akartam... sebet felszakítani... Hiszen ez csak elmélet, kitalált regényprobléma... Nekünk ötünknek két szobánk van... — Beszélt, gyorsan beszélt, hogy legyőzze saját szégyenkezését. Hogyan is lehetett ilyen tapintatlan! Ki tudja, talán nemrég halt meg az édesanyja. — Csak pottyantsd ki a könnyeidet a vállamon, hogy a többiek ne lássák. Tudom... első pillanatra tudtam rólad, olyan vagy te, mint a mesebeli királylány, az egyik szemed sír, a másik nevet... Igaz?

A síró-nevető királylány említésére borzongó mosoly futott végig Klári szép arcán. A készülő könnyzáport elpárologtatta s fényes szivárvánnyal sütött fel a lány szeme, amikor kibontakozott társa öleléséből.

— Köszönöm, nagyon kedves vagy — suttogta.

— Akarsz a barátnőm lenni? — nyújtotta kezét Gizi elérzékenyülten. — Ha ugyan meg tudod bocsátani előbbi rémes... tapintatlanságomat,

— Édes vagy! — tört ki őszinte lelkesedéssel Klári.

— Most mind a két szemed nevet, te mesebeli királylány — állapította meg Gizi.

Megölelték és megcsókolták egymást.

Az utolsó óra után Gizi nagy kerülővel hazakísérte új barátnőjét. Amikor kiléptek az iskola kapuján, egy pillanatra megálltak a krétás üdvözlet előtt.

— Remek ötlet volt, hogy kijavítottad — mondotta Klári.

— Tudod, akinek bátyja van — magyarázta Gizi —, annak készen kell állnia ilyen szemtelenkedésekre.

— Bánt?

— Most már nem. Amióta egy nagy fiú udvarol nekem...

Gizit minden erre a nagy fiúra emlékeztette... A Várkerület terebélyes vadgesztenyefái alatt haladtak. Itt sétált először Ferivel, kettesben. Balról az ódon Belvárost keretező cikornyás régi polgár házak, mint egy blondel ráma — jobbról a bányászok oszlopos, tiszta vonalú kultúrháza. Ott táncoltak először. Ott mondta Feri, hogy...

A parkból kihajolt a kerítés fölé egy nagy bokor, s a ráfutó polygonum őszi virágai teljesen ellepték. Fehérparókás női fej... „Ha ilyen öreg leszek, akkor is csak őt fogom szeretni.. Gizi úgy elmerült emlékeiben, hogy Klárinak kétszer kellett kérdeznie:

— Udvarlód van? Igazán? Udvarlód?

— A nyár óta.

— És?... És?... Szeretitek egymást? Jaj, de jó lehet! Mesélj! — faggatta új barátnőjét Klári.

— Jó, nagyon jó — mélázott el Gizi. — Bár csalódtam...

— Csalódtál? — Klári majdnem sikoltva kérdezte.

— Mert... eleinte azt hittem, majd ő megvéd, de... neki több a baja. Mostohája van. Tudod, nem az éhezés bántja, hanem a... szeretet hiánya...

— Értem. Nem is az a baj, hogy mostohája van. Hanem hogy édesanyja nincs. Igaz?

— Igen. Nagyon jól mondod.

— De az sem lehet rossz... valakit vigasztalni. Az nem boldogság?

— Persze hogy boldogság — ismerte el Gizi, és mindjárt bele is pirult nagy boldogságába. Vajon Klári panaszkodni szeretne-e, vagy vigasztalni, tűnődött magában. — De hát nem erről akartunk beszélni, hanem rólad. Neked is... hiányzik... valaki?

Klári visszanyelte szemét feszítő könnyeit, aztán fátyolos hangon kimondta:

— Édesapa elment -, Nyugatra... még negyvenötben... És mi nem mentünk Vele... édesanya meg én... Hogyan

is? Csak arra emlékszem, hogy nagyon kiabáltak... — Rémülten abbahagyta, de látva, hogy Gizi szégyenlősen lesüti szemét, mentegetőzve így folytatta. — Nem kellett volna ilyet elmondanom... a szüleimről... És téged terhelnem vele... De olyan nehéz...

— Szegény Klárikám! — Gizi megrendülten csak ennyit tudott elsóhajtani. — És nincs... más senki?... Fiú?

— Senki — tört ki elkeseredetten Klári.

A szó tompa koppanása titkolt szomorúságot árult el. Gizi szeretett volna ráripakodni önmagára, hogy már másodszor szomorítja meg ezt az érzékeny lelket. Vigasztalni kezdte:

— Feri majd elhozza neked valamelyik barátját. Jó lesz? És akkor négyesben fogunk járni. Akarod?

— Nem, nem akarok a terhére lenni senkinek — felelte hirtelen támadt daccal Klári. — Elegem van a fiúkból!

— Hát már volt valakid?

Klári rövid habozás után letagadta:

— Nem, nem. Ne is legyen!

Gizi azzal leplezte meghökkenését, hogy kedélyesen hátbavágta társát:

— Ó te! Biztosan komisz volt hozzád valamelyik híres! De majd... majd megismered az igazit. Az egészen más!

Klári megállt.

— Itt lakunk — mondotta. — Köszönöm, hogy elkísértél. És hogy meghallgattál.

összecsókolóztak, aztán Klári felvágtatott a falépcsőn, akkora dobogással, hogy mire felért az első emeletre, anyja már kitárta a lépcsőre nyíló konyhaajtót.

— No, no, mint egy lovasezred! — Hirtelen elhallgatott. Férje, a lovastiszt is ilyen sebbel-lobbal jött mindig. Aggódva kémlelt lánya arcába, hogy a „lovasezred” szó nem juttatta-e eszébe annyira nélkülözött apját.

— Édesanya, édesanya! Remek hely ez az iskola! — ujjongott Klári. Tulajdonképpen ügyesen leplezni akarta

anyja előtt, hogy egy pillanattal ezelőtt majdnem sírva fakadt, de máris elragadta az őszinte lelkesedés. — Olyan ... jópofa osztály.

— Jópofa osztály?

— így, ahogy mondom. És van egy lány! Csuda édes, Gizi a neve, gyönyörű a haja, szürke a szeme és nagyon ötletes. Mindig mosolyog.

Az anya kétkedve nézett lányára. Nem először találja meg az,, igazi”-t, aztán mindig gyors kiábrándulás következik. Botondné kétkedett, de mindig újból és újból reménykedett, hogy nyugtalan lánya egyszer mégiscsak társra talál. Nem bánta volna már, ha beleszeret egy fiúba. Mosolyogva szólt: — Akkor vidd magaddal ezt a Gizit ma délután moziba, mert én nem mehetek veled.

— Zongoraórája lesz, azt mondta — szontyolodott el Klári.

— Akkor nem bánom, elmehetsz egyedül.

— Nagyszerű! — Klári anyja nyakába szökkent. Egyedül! Először mehet egyedül moziba.

S azonfelül az övé lesz anyja jegyének ára, ha sikerül eladnia. Csak sikerüljön!

... Klári izgatottan állt meg a lejtős linóleumpadlón a mozipénztár közelében. Lesz-e vevő? Ki lesz a vevő? Ki fog mellette ülni? Már néhány perc óta hasztalanul küzdött egy szorongató ábránd ellen: a mozibejárat piros posztófüggönyének hasadékában magas, szőke sörényű, éles orrú fiatalember jelent meg, s egyenesen hozzá lépett:

— Nincs véletlenül eladó jegye? A mostanira? Nagyszerű!

— De kérem — szerette volna félbeszakítani Klári, tiltakozón és illedelmesen. De nem jött ki hang a torkán, annyira mereven bámulta a csodásan szép és finom látomást.

— Von Kasselrick vagyok, Kölnből — mondta az idegen. — Igen, a kéttornyú gótikus dóm városából. Szemben a kölnivíz... Amellett, egy kis tornyos reneszánsz palota..,

Egészen valószínűtlen dolgokat mondott, bár a hangját szinté valószerűen hallotta Klári: Jónapot, szép kisasszony!

— Sem szép, sem kisasszony nem vagyok — felelte neki képzeletében, és nyomban összerázkódott a valóságban. Megrettent, mert hiszen öntudatlanul Margarétát idézte a Faustból, s eszébe jutott, mi lett az ára annak, hogy Margaréta nem utasította el a tolakodón útját álló, megifjodott professzort.

Tartózkodón bólintott tehát s ellépett a fiatalember mellől, abban a riasztó, de mégis kellemesen izgató tudatban, hogy hiszen úgyis egymás mellett fognak ülni.

De nem! Hiszen a jegy még ott volt a kezében! Egy pápaszemes, szalagcsokros kalapú néni hajolt fölébe:

— Eladó ez a jegy, drágám? És mennyibe kerül?

Az öregasszony megvette a jegyet. Nem volt kellemes szomszéd. Nyirkos szekrényszag áradt a ruhájából, sokat mocorgott, krákogott, s egy gyűrött zacskóból hatalmas malátacukor-hasábokat csörgetett elő ráncos ujjaival. Von Kasselrick egészen másképpen viselkedett volna.

Klári türelmetlenül várta, hogy az unalmas híradó leperegjen, de a film elszakadt, a gépész sokáig pepecselt vele. A nézők kíváncsian bámészkodtak erre meg arra. És ekkor, ebben a műsoron kívüli szünetben három fiú kikezdett Botond Klárival. Négy sorral ültek előtte. Előbb az egyik hátranézett, aztán ez a vékony arcú. nagy orrú, kedvesen komisz mosolyú fiú jobbra-balra oldalba döfte társait, mire azok is hátranéztek. Szeghajú, szeplős, pisze fiú volt az egyik, fél fejjel magasabb a másik kettőnél (nem lehet öröm mögötte ülni a moziban). A másik ünnepélyes arcot, gondosan fésült frizurát viselt. A kölni férfi sem lehetett nála szebb és ünnepélyesebb.

A három fiú sunyin összenevetett, aztán előrehajolva tanácskozni kezdett. Ezt a pillanatot használta fel Klári arra, hogy háta mögé nézzen, nem ül-e ott valaki széplány, hátha azzal szemeznek. De mögötte a békaszemű

gyógyszerész ült, és azonnal bájkodó mosolyra rántotta szét vastag ajkait. Klári menten előrekapta fejét. Akkorra a három fiú nyomtalanul eltűnt, de néhány pillanat múlva a legelső szék üres támlája mögül felbukkant egy fésülhetetlen vörösesszőke hajbozont, majd egy kék szempár, azután — a szomszéd támla felett — előbújt egy kócos barna üstök, s végül megjelent egy magas, ívelt homlok. Mind a hat szem Klárira szegeződött; már nem volt kétség, hogy őt nézik. De ebben a pillanatban berregni kezdett a vetítőgép, elsötétült a terem, s a vásznon megjelent a békéshází téesz díjnyertes yorkshire-i kocája. A lány még látta, hogy a félhomályban a három imposztor összedugta fejét...

— Jól kiértékelnek — gondolta magában, s szája kissé csüggedten kinyílt. Milyen jó lett volna, ha mielőtt eljön hazulról, tükör előtt rendbehozza rövid, de mindig zilált haját, s édesanyja talán azt is megengedte volna, hogy egy ujjhegynyi púderrel eltüntesse orra fényességét. Késő bánat!

A híradó befejeződött. Öt perc szünet. Újra világosság gyúlt a nézőtéren. Klári kis táskájában tapogatott tükör után, és megesküdött masában, hogy fésű nélkül többé nem mozdul ki hazulról. Felnézett és — elállt a szívverése. A nagy orrú, kócos barna fiú felkelt helyéről, kifurakodott a széksorok közti folyosóra, aztán felső testét birkózó bajnokként himbálva, lassan megindult feléje. Egyszer hátrakacsintott a másik kettőre, azok hangosan röhögtek és biztatóan bólogattak. A borzas még egyet lépett, megállt a sor szélén ülő lány előtt, és lassan lehajolt. Klári majdnem felsikoltott izgalmában — nem, félelmében, mert arra kellett gondolnia, hogy ez a fiú most szemtelenül megcsókolja, azért hajol le. Rémült pillantást vetett oldalra hátha ott ül újdonsült ismerőse, és lovagiasan megvédi. De a néni nagy buzgalommal vájkált cukros zacskójában. Klári összeszedte minden erejét, merev testtel balra hajolt a nénike felé... Fél szemmel figyelte a merész kamaszt. Az már felegyenesedőben volt és szemtelenül vigyorgott:

— Csak a haját néztem,.. Mert fogadtunk, hogy... fiú-e avagy lány?

Klári szégyenében igazán nem tudta, fiú-e avagy lány? Előre és hátra pillantott, meghallották-e a szomszédok az arcátlan megjegyzést.

A nagy orrú már visszafelé haladt helyére.

Az öregasszony könyökével oldalba taszította a Botond-lányt, s a cukorgombócot ráncos pofazacskójába lökve dünnyögte:

— Milyen szemtelenek ezek a mai fiúk! Jól tette, fiam, hogy nem is válaszolt neki.

Klári nem értett egyet szomszédnőjével. Válaszolni? Pofon kellett volna ütnie a vakmerőt! Botrányt csinálni? Nem, mégsem! A végén azt mondanák, ő akart kikezdeni azzal a kócossal. Az ám, milyen borzas az a fiú is! Bagoly mondja a verébnek! Persze, ha (anyjára hallgatva) nőiesebben viselné haját, megnövesztené, akkor nem nevetnék ki így! Hát... szebb lett volna, ha a fiú mélyen meghajolva így szól: „Régóta vágyom megismerhetni, kisasszony. ” De hiszen ezek von Kasselrick szavai! Különös, a szelíd szájú, szőke sörényű germán látomást nem tudta lelki szemei elé idézni. Ellenben — úton hazafelé is — három elképzelt széktámla mögül egymás után felemelkedett a három fiú arca, kettő elmosódottan, a harmadik élesen. Melyik is ez? Nem, nem a szép homlokú, ünnepélyes, de nem is az a mulatságosan pisze, hanem — mindig és újra — a nagy orrú kócos, aki megsértette. Nem lehet véletlen, hogy éppen ez. S hogy éppen ez jött oda hozzá... még ha szemtelenkedni jött is. Hátha nem is akarta megbántani, más volt a szándéka, csak zavarában nem mert egyebet kérdezni? Ez az, persze, nem akarta megsérteni. Csak megismerni!

Klári hátranézett; az volt az érzése, hogy a három kamasz a távolból követi. De nem látott senkit. Pirosló arccal ért haza, és szinte berobbant anyjához:

— Édesanya, képzeld, leszólítottak — lihegte.

Botondné meghökkent. „Leszólítottak! ” Ha az apja hallaná! A katonatiszt, a merev formaságok törhetetlen híve, kínosan pontos őre. Vajon hogyan viselkedett Klári, hogy ez bekövetkezhetett... Csak semmi riadalom — csillapította magát —, nehogy a lány titkolózni kezdjen.

— Ki szólított le, kislányom? — kérdezte óvatos szelídséggel.

— Egy fiú... azaz ketten is... de az első csak képzeletben... Olyan furcsa volt, mint egy éber álom... Az előcsarnokban meg akarta venni a jegyedet, pedig nem is volt ott... És olyan ismerősnek látszott... Mintha már láttam volna... Mondd, lehet ez?

Botondné összeráncolt szemöldökkel néhány perc alatt kihámozta a dadogás értelmét.

— Lehet — felelte. — Az ilyesmit „már valaha látottnak” nevezi a lélektan. Valószínűleg összefügg az álommal.

— De nemcsak hogy láttam, hanem a nevét meg mintha már hallottam volna. Kasselrick...

Az anya elnevette magát:

— Kaszelik. Hát persze. Kicsiny korodban hallhattad; járt hozzánk egy Kaszelik... sokszor lovagoltatott a nyakán... Apád tisztje volt. — Amint kimondta, elfogta a bosszúság, de már későn.

— Édesapám tisztje... — ismételte meg Klári, ábrándosan. A leszólítás izgalma elhamvadt, s a parázsból a távollevő apa képe lobbant fel.

Anya és lánya tulajdonképpen jóbarátok voltak, de az idegenbe ment családfő némelykor úgy magasodott fel közöttük, mint a paradicsomi tilalomfa, a törzsére tekerődzött kígyóval. „Édesapa elment nyugatra... mennie kellett... majd visszajön... nem tudom, mikor... mihelyt lehet... ” — ezekkel a válaszokkal könnyű volt elintézni az első osztályos Klári kérdéseit. De a másodikból egy napon sírva jött haza a gyerek:

— Édesanya! Édesapa nyugatra ment?

— Igen.
— Szóval ő is nyugatos?
— Miért?
— Mert azt mondta a tanítónéni, hogy a nyugatosok hazaárulók.

Botondné — bár csak közönyös, üdvözletes képeslapokat kapott tőle — sejtette férjéről, hogy katona maradt, és a nyugatiak szolgálatába állott.

Mentegető szavakat keresett:

— Nem mindenki... az, aki nyugatra ment... Nem szabad általánosítani... Tisztességes ember talál odakinn is tisztességes munkát...

A nyolcéves lányka nem nagyon értette a magyarázkodó szavakat, de finom ösztönnel megérezte, hogy anyja nem őszintén védi apját. A gyermekek ravasz szívósságával többször körültapogatta ezt az ügyet, s mind nagyobb gyanakvással hallgatta édesanyját, ha édesapjáról beszélt. Fájt ez neki. „Itt valami titok van! ” A sajgó kis lélek ezzel mentegette saját gyanakvását és anyja kínos hazudozását.

Botondné új és új kitalálások között botladozva ijedten vette észre, hogy közte és kislánya között aknamező támadt, ezernyi veszéllyel! Az asszony a múltba és a jövőbe bámult egyszerre — kettős kétségbeeséssel. Eszébe jutott, hogyan omlott össze katolikus hite — második elemista korában. A tisztelendő úr hittanórán azt mondta: csak a jó katolikusok juthatnak a mennyországba, a rossz katolikusok és az eretnek másvallásúak nem.

— Az evangélikus is eretnek? — kérdezte feltartott ujjal a kis Hajagos Marika.

— Az — szólt a zord ítélet.

Hajagos Marika nyolc éves kislány, a későbbi Botondné lelkében csörömpölve eldőlt a katolikus hit bálványa. Imádott apja lutheránus volt. A vegyes házasságból való kislány nem akart hinni többé olyan vallásban, amely örök tűzre küldi a világ legdrágább emberét,.

Botond Klári is szereti az apját. De fogja-e szeretni hazáját, ha az — bár csak egy talán túlbuzgó, de végeredményben igazat mondó tanítónő megjegyzése formájában is — megtagadja és az árulók poklára taszítja apját? Hajagos Marika sem bocsátotta meg soha a lutheránusok megégetését... Hol itt a megoldás? Micsoda probléma elé állítja a nyolc éves kislányt világok megrendülése...

Botondné híve volt az új Magyarországnak, de nem várt semmi jót attól, ha ő is pocskondiázni kezdi pöttöm lánya előtt a hűtlen embert. Nem érezte magát elég erősnek hozzá? Vagy csak megalkudott a nehézséggel? Vagy arra gondolt, hogy férfi-bálvány nélkül lányt felnevelni olyan nehéz...?

Nehéz volt így is. Hősi körmönfontsággal, ezer és ezer apró kedvezéssel szerezte vissza lánya bizalmát, megrendült szeretetét. De az apa nevének említése mindig elegendő volt ahhoz, hogy megpillantsa szemében a gyanakvás kígyóját.

A lány az évek múlásával egyre ritkábban szólt apjáról. De mind tudatosabban hallgatott. Tavalyelőtt egyszer megkérdezte:

— Mi miért nem megyünk nyugatra?

— Meggyőződésből. Nem mehetünk, itt a helyünk — felelte az asszony.

— Mert nem kapunk útlevelet? — firtatta a gyerek.

— Ha kapnánk, se mennénk!

— De én szeretném látni édesapát!

— Majd eljön az ideje...

Erre a gyermek dacosan kimondta:

— Azt mondják, sokan átszöknek a határon.

— Mi nem szökünk — szólt szigorúan az anya. — Szökni gyávaság. Erről ne beszélj többet.

Klári nem beszélt erről többet. Csak amikor a nyáron ide költöztek, egyszer mellékesen odavetette:

— Tudod, hogy itt milyen közel a határ?

Botondné tudta, hogy lánya szökésre céloz, de úgy tett,

mintha nem is hallotta volna a megjegyzést. Zavarban volt mindig, ha Klári — bizonyára nem szándéktalanul — fecsegni kezdett arról, hogy milyen jó az élet odakinn. Elképesztő történeteket hordott haza irigylésre méltó sikerekről, bámulatosan gyors meggazdagodásokról, bőkezű segítő-csomagokról. „Legalábbis így mondták” — tette hozzá rendszerint. Botondné érezte, hogy lánya hiúz szemmel figyeli, miképpen hatnak rá ezek a hírek, elhiszi-e a nyugat csodáit? Az anya biztosra vette, hogy a gyermek az utolsó mondatig igaznak tartja a vadnyugati filmekbe illő történeteket. És félt, hogy lánya főként azért hisz el olyan könnyen mindent, mert a határ elválasztja apjától...

„Ez a kérdés megoldhatatlan” — próbált belenyugodni Botondné. De nem tudott belenyugodni: a méltatlan apát ért „sérelem” miatt miért kell egyes igazságokat letagadni gyermekének? Botondné nem volt párttag. De híve volt a földreformnak, általában a vagyon igazságos elosztásának, a társadalmi és politikai egyenlőségnek, a demokráciának és sok mindennek, aminek megvalósítását a szocializmus ígérte Ebből sohasem csinált titkot a lánya előtt. S abból sem, hogy lenézi, megveti azokat, akik egyéni érdekből vagy szűklátókörűségből visszasírják a múlt igazságtalanságait. Effajta megjegyzéseire Klári dacosan hallgatott, s ez roszszabb volt, elkeserítőbb volt, mintha hamis érvekkel vitázott volna. A lány mosolyai, vállrándításai, legyintései, elhallgatásai egyértelmű véleményt adtak. Botondné talán többet is olvasott ki belőlük, mint amennyit jelentettek. Kettőjük nézeteltéréséből országos veszélyt szimatolt ki. Így okoskodott: érthető, ha a nyugatra szökött Botond őrnagy gyűlöli a népi demokráciát, de az volna természetes, ha itthon maradt lánya beilleszkednék az új rendszerbe és elfelejtené eltűnt apját; ez a dolgok egészséges rendje. Ehelyett itt az történt, hogy az anya (az első nemzedék) megszerette megújult hazáját, de lánya (a második nemzedék), aki már benne nőtt fel, elidegenedett tőle.

„Ésszel kell megengesztelni, megváltoztatni a sértődötteket” — vélte Botondné türelmesen. Ennek szellemében most az édesapa elképzelt katonatisztjéről az élő diákra terelte lánya gondolatait.

— No, és ki volt az igazi megszólító? — kérdezte szelíden.

— Egy kócos nagy orrú, de nagyon kedves — felelte mosolyogva Klári.

S látva, hogy anyja nem háborodott fel, elmesélt mindent, ami csak attól kezdve történt, hogy elindult hazulról. S a történetben a kócos nagy orrú diák nem volt többé félelmetesen pimasz, hanem rokonszenvesen vakmerő, akit elvégre érthetően megtévesztett Klári fiúsra vágott haja. A boldog lány bámulóvá retusálta a támadó arcvonásait; de nem volt ebben semmi szándékos ferdítés. A bakfis vágyakozása a kissé szertelen mesjelenés mögött is megsejtette a finom lelket, nemes érzületet: már ilyennek látta megszólítóját.

— Na és mi a tanulság? Mit fogsz csinálni? — kérdezte Botondné, mert remélte, hogv okos kislánya bölcs következtetésekre jutott kalandjából.

Klári anyja vállára ejtette fejét és két nevető szemmel felfelé kacsintva kismacskásan dorombolta:

— Neked mindig igazad van. édesanya... Megnövesztem a hajamat!

2. *BORZAS BEMUTATKOZIK...*

— Eredj utána, szólítsd le. és kísérd haza — tanácsolta erélyesen és határozottan Józsi.

— Nem tudom, hogyan kell... — vallotta be kissé szégyenkezve Máté, a mozibeli Borzas

— Majd én elintézem, bízzátok csak rám — jelentette ki fölényes mosollyal Péter, a szépfiú harmadik.

— Aztán elcsapod a kezemről. Ismerlek — mondotta féltékenyen a Borzas.

Péternek jólesett a veszedelmes nőcsábász hírére utaló megjegyzés, mert ebből úgy látta, Máté mit sem sejt lovagi minőségben szenvedett egyes megtépáztatásairól. S ettől teljes bátorságra és nagy hangra kapott:

— Milyen jogon akarod őt magadnak kisajátítani? Tudtommal te- elvből nőgyűlölő vagy.

Máté csak sóhajtott. Nem mert szólni semmit, nehogy egyetlen hangsúllyal vagy szemrebbenéssel leleplezze magát: rég megingott már a szilárdsága. Józsi talán még azt is kitalálná, ki ingatta meg? Az egyik szerelmes könnyen elárulja magát, a másik meg gyanakvó. így olvasta valahol. Ha tehát ő most azt mondja:,, ojjé, hol van az már?! ” — abból hátha megsejti Józsi, hogy neki is éppen az ő Kuthy Évája tetszik. Azaz, pontosan szólva: csak tetszett. Mostig, eddig, ma délutánig.

... A három kamasz addig vitázott, tanakodott a mozi előtt, amíg a lány nyomtalanul eltűnt. Azt sem sejthették, merrefelé ment.

— No, nem olyan nagy baj — szólt a révbe érkezett udvarlók nyugalmával Józsi. — Évike biztosan ismeri. Majd érdeklődöm nála,

De Józsi másnapra megfeledkezett ígéretéről, Pétert meg — féltékenységből — nem akarta faggatni Máté. Pedig a kis kócos járt a fejében szakadatlanul. Már nem a fiúsan rövidre nyírt haját látta, hanem bánatos, szemrehányó barna szemét és szépen hajló száját, két sarkában az ingerlő ipszilonokkal. Sajnálta, egyre jobban sajnálta, hogy beugrott Péternek, és azt a gonosz kérdést intézte a szelíd lányhoz. Péter mindig ilyen mókákat talál ki, de a végrehajtást átengedi másnak. Itt lett volna az alkalom, hogy önállóan foglalkozzék egy lánnyal, és ezentúl ne más ideálját bámulja. Nem kellett volna hallgatnia Péterre. Hanem odamenni a lányhoz és azt mondani neki: „Bocsánat, nem vesz-

tette el a fésűjét? ” És felmutatni neki a sajátját. A többi aztán már ment volna valahogyan. De ezzel a Péter kitalálta otromba kérdéssel mindent örökre elrontott.

Ezen kesergett Máté másnap is, amikor leszaladt rajzlapot venni, és majdnem kővé meredt, amikor egyszer csak befordult vele szemben Kuthy Éva társaságában a mozibeli szép ismeretlen. Éppen Kuthy Évával! Még szerencse, hogy Éva nem is sejt semmit titkos imádójáról. (Azaz: volt imádójáról.)

E pillanatban Klári is úgy érezte magát, mint akinek megjelent — daliás ifjú képében — az ördög. Éppen tegnap délutáni kalandját mesélte el osztálytársnőjének — őszintén bevallva, hogy minden neveletlensége ellenére is kedves volt az a fiú —, amikor elébük toppan a történet hőse.

— Ö az, itt jön — suttogta Botond Klári elakadó lélegzettel. Megfordult és elfutott volna, ha Éva belé karoltan nem húzza tovább.

— Ismerem a szép maszkot — közölte. — Ne félj, tőlem megkapja a magáét. Pesti lány vagyok én!

Máté félreállt a keskeny gyalogjárón. Zavarában kalappal akart köszönni Évának, s belemarkolt fedetlen hajába. De menten elvörösödött, amikor Éva apró karszorítással megállást parancsolt barátnőjének s leghetykébb hangján így szólt:

— Mi van veled, Máté? Olyan borzas a fejed, hogy az ember azt se tudja, fiú vagy-e avagy lány?

Klári — pedig nem akarta — felkacagott.

A fiú — mintha gyomrát érte volna öklöző telitalálat — előregörnyedt. Jó lett volna egyszerűen elszaladni, de nem mert ilyen férfiatlanul viselkedni. Mivel pedig nyomtalanul elsüllyedni nem tudott, megadta magát, s mint legyőzött lovaghoz illik, be is vallotta:

— Megérdemlem, hogy kinevessenek — nyöszörögte keservesen, ujjait morzsolgatva.

— Szép az őszinteség és dicséretre méltó erény — gúnyo-

lódott Éva. — Benőhetne már a fejed lágya, Máté. Rég volt az, amikor a kertetekben a copfomat alattomban odakötötted az almafához.

Máté felszabadultan elnevette magát.

— Rég... — szólt és kiegyenesedett.

— Ezt tette — ámuldozott Klári. Lám, milyen veszedelem fenyegethette a moziban egy ilyen mindenre elszánt fiatalember részéről. Még örülhet, hogy ilyen olcsón megúszta. Titkolta feleimét. Nevető szája megmutatta szép fogait.

— Barátunk ugyanis veszedelmes nőgyűlölő — magyarázta tovább Éva.

Kiári elkomolyodott.

— Akkor még nagyon fiatal voltam — mentegetőzött Máté.

— Persze, azóta öreg agglegény lettél! No jó, én megbocsátok — jelentette ki Éva. — De ha egyszer netán mégis felhagysz a nőgyűlöléssel, és tetszik neked egy lány, ne a frizurájába kapaszkodj bele, hanem ragadd meg az alkalom üstökét, és mutatkozz be neki szépen. Rajta! — Kedvesen kacsintott.

A fiú meg akarta mutatni első, most elhagyott és örök titokká váló ideáljának, hogy azért nem olyan fajankó. Keményen összeütötte bokáját és mereven meghajolt:

— Langán Máté vagyok... Bocsánat a tegnapi... izé..; tréfáért... Meggondolatlan voltam. Nem úgy akartam...

Klári diadalmasan elmosolyodott: lám, megérezte ő, hogy a fiú nem azt akarta... Kezet nyújtott. Máté megragadta:

— Nem haragszik? Igazán? — Közben Éva arcát figyelte. Valóságos kis ördög. Honnan tudja máris, hogy neki tetszik ez a Klári?

A megkövetéstől Klári olyan boldog lett, hogy könnyek gyűltek a szemébe. Nem szólt, csak fejét rázta. Nem, nem haragszik, ó dehogy!

„Elragadó” — állapította meg magában Máté. Ha nem

is olyan szép, mint Éva, de sokkal... bájosabb. És egyedül csak az ő ideálja, nem úgy mint Éva, aki Józsiért rajong. Remegés futott végig egész testén arra a gondolatra, hogy ez a lány meg talán őt választhatná... Nem, az lehetetlen, reménytelen.

Éva futó pillantást vetett Mátéra. Nem is sejtette, hogy a fiú éppen most „szakít" vele. Aztán — Klári zavarát látva — kedvtelve elmosolyodott.

— No látom — szólt —, hogy minden a legnagyobb rendben van. Hát csak bájoljátok egymást. Kérdezd meg Klárikát, hogy hazakísérheted-e, te mamlasz. Ez az első.

— Szabad? — kérdezte Máté és ráfeledkezett a világ legszebb szempárjára.

Klári bólintott, megindult, Máté engedelmesen követte.

— A hölgy baloldalán, apafej — kiáltott utánuk Éva.

Máté átlépett a hölgy másik oldalára.

Vajon hogyan kell kezdeni ilyenkor? Mi legyen az első mondat?

— Szép idő van... — mit is mondhatott volna. Regényekben is sokszor így kezdik.

— Igen, most jön a szép idő, hogy elkezdődött az iskola.

— Mindig így van. Én már elég régen figyelem.

— Nem sokkal régebben, mint én.

A társalgás megakadt. Máté szeretett volna kitalálni valami nagyon érdekeset, amivel elismerést arathatna, de félt, hogy a futball, ami a legérdekesebb dolog a világon, untatná a lányt. Miről beszéljen? Képtelen volt gondolkozni az agyát kínzó *egyetlen* gondolattól, s minden ereje éppen arra ment el, hogy *ezt az egy* mondatot foglyul tartsa, ki ne adja...

Klárit bosszantotta a hallgatás. „Rossz társalgó vagyok? " — kételkedett önmagában Oldalt nézett, s meglátva a fiú töprengő homlokát, mentő ötlete támadt:

— Mondja ki bátran, mire gondol most?

Mátében megrezzent a fogoly mondat.

— Megmondhatom? Igazán?

— Természetesen — biztatta a lány.

— Hát... Maga akarta... Szóval... Mit gondol, honnan tudhatta meg Kuthy Éva...

— Mit?

— Hogy... hogy maga tetszik nekem. — Kimondta.

— Ö... Mindjárt ezzel kezdi — szólt szelíd és nem egészen őszinte dorgálással Klári.

— Maga kérdezte, hogy min gondolkozom. Hát ezen. Meg... meg azon, hogy... higgye el. tegnap azt a butaságot is azért csináltam, mert... mert... Szóval tudja. — Máté komolyan vette a lány korholását és nem merte újból kimondani a „tetszik" igét.

— Maga... maga... biztosan nagy donjános — állapította meg Klári, kissé elkeseredetten.

— En?... Én? De becsületszavamra... maga az első nő életemben.

— Nem olyannak nézem. — A lány igyekezett fölényesen nevetni. — Maga... hogy is mondjam... nagy kópé lehet.

— Kópé... igen. Én nagy kópé vagyok, az igaz. Sok nagy mókát elkövettem már. De csak fiúkkal. Maga az első nő, aki...

— Akivel mókát csinált.

— Aki... aki tetszik nekem. Igenis, az első.

— Azt akarja elhitetni, nem volt még szerelmes?

Máté gyanakodva nézett a lányra. Talán Éva mégis tudott az ő titkos rajongásáról és eldicsekedett vele ennek a lánynak?

— Klárika... szavamra mondom... így még soha nem... néztem senkire. Ugye, Klárika a neve?

— Látja, még a nevemben sem biztos...

— Klárika — mondotta ábrándosán a fiú. — Klára. Gyönyörű név. *Clarus, clara, darum.* Latinul annyi mint tiszta.

— Maga ilyen jól tud latinul?

— Szeretem a latint. Vergiliust olvasom.

Ezzel aztán végre bőséges témát találtak. De miközben tantárgyakról és leckékről beszéltek, szemük össze-összetalálkozott. És bár két-két ilyen találkozás között csak néhány pillanat telt el, mégis úgy érezték, hogy minden viszontlátás órákkal, napokkal, évekkel tette gazdagabbá ismeretségüket. Ki tudná megmagyarázni, hogyan van ez? Amikor Máté hetven éves lesz és álmodozva gondol vissza arra, miképpen ismerkedett meg drága feleségével, Klárival, még akkor is csak annyi lesz biztos, hogy a szerelem szó csak neve, de nem magyarázata annak a titoknak, amitől akkor — vagyis éppen most — megremegett a szíve, elfogódott lett a hangja.

Fecsegtek, Tatai tanár úr szívélyességéről és Spaltenberg tanár úr túlságosan élénk színű nyakkendőjéről, Margit néni irodalmi igényeiről és a tornatanárnő bántóan éles hangjáról... — a szavak mögött, a gondolatok mélyén úgy lebegték körül egymást, mint tarka lepkék tavaszi napfényben.

Klári boldogan repdesett. önfeledten, tisztán boldog volt, mind a két szemével mosolygott. Eddig kételkedett az első pillantásra való szerelemben, most úgy érezte, előbb van a szerelem, azután jön az ismeretség. Amint hazaér, mindent elmond édesanyjának és tanácsot kér tőle. De el tud-e mondani mindent? Sejtette: ha nem is hallgat el semmit, akkor sem mond el mindent, a titok titok marad. Annak a titka, hogy mi kapcsolja őt ilyen hirtelenséggel ehhez a fiúhoz. Ilyen titka még soha nem volt senkivel!...

A fiú érzése nem volt ilyen zavartalanul tiszta. Örömébe félelem és szégyen vegyült. Éváról nem tudott senki, de Kláriról mindenki tudni fog, hisz vele sétál; Klári nem marad titok! Mit fog szólni az osztály, hogy ő, a nőgyűlölő, behódolt egy fruskának, megadta magát. És mit fog szólni ikertestvére, János, aki már azért is megkorholta, mert egyszer — János azt hitte, hogy egyszer — „lapos pillantásokat vetett" Kuthv Évára. János árulásnak fogja minősíteni cselekedetét... Máté időnkint megszakadó szívvel

menekülni szeretett volna Klári oldaláról. De jó is lenne, ha nem mutatkozott volna be neki. Akkor egy-két nap alatt elfelejtené az egészet...

Klári már a lépcsőn kiabálni kezdett:

— Édesanya! Megismerkedtem vele!

Nem kapott választ.

Egy ódon ház virágokkal teli udvarából vezetett fel lakásukba a keskeny és meredek lépcső. Egy hónapja laktak itt, amióta rokonaiktól ideköltöztek a városba. Az egyszerű parasztházból valóságos elátkozott kastélyba kerültek. Festett fakorlát fogta körül a nyaktörő lépcsőt a félhomályos emeleti helyiségben. Ezt az előszobát deszkafal választotta szét konyhára és szobára. A lépcsőakna falán egymás mellett három ó-arany keretes színezett fénykép sorakozott. Mind a három ugyanazt a lovat ábrázolta, ugyanazt a fehércsillagos, okos homlokú, ápolt sörényű pej kancát. Az egyik kép szerszámmal, a másik nyergeletlenül, a harmadikon a háttérben egy cifrálkodó földszintes villa is látszott. Balra, közvetlenül a lépcső korlátja mögött, alacsony tölgyfaajtó vezetett egy bolthajtásos, kis szobába. Ez volt Botond Klári lakókamrája, amelyben szinte torlaszként zsúfolódott össze az ódon, pazar berakásos, ékes faragású íróasztal, a sima biedermeyer ruhásszekrény, a szűk és rövidke rózsafa ágy, furnírján két sárga angyallal, a három sötétzöld huzatú szék, meg az antik kelengyés láda. A fal közepén nagy Neógrády-kép: mezőről hazatérő szénásszekér. Jobbról éles arcú egyenruhás férfi arcképe, balról fátylas koszorús kislány, áldozási fehérben, gyertyával.

Klári lecsapta holmiját az egyik székre, aztán megkereste édesanyját. A konyharekesz üres volt, a mögötte nyíló szobában ült Botondné, magas támlájú széken, javításra váró fehérnemű nagy halmaza mellett. Háta mögött az egyszerű festett parasztágy szinte a szegénység hivalkodásaként hatott a többi bútor — két finom, rendkívül magas,

ívelt homlokzatú, nemes vonalú diófa szekrény, metszett üvegekkel csillogó, faragott ó-német tálaló, súlyos ovális mahagóni asztal, préseltbőr székek és karosszékek — között. Itt ült — egy ötszobás villa maradékai között — Botond Tivadarné, mint magányos hajótörött parányi szigeten. A pompás drága bútorok házasságának jelképei voltak, a parasztágy meg fiatalságának emlékeztetője. Botondné Hajagos Mária ötholdas paraszt lánya volt. Kanonok nagybátyja emelte ki a szegénységből és taníttatta; Botond főhadnagy beleszeretett a gyógyszerész-növendékbe, s mikor megtudta, hogy a gazdag úrilánynak vélt Máriát származása miatt nem vehetné feleségül, szenvedélyében lángolva égető választás elé állította önmagát. Vagy elveszi szerelmesét, akár okmányhamisítás árán is, vagy főbelövi magát. A kanonok nagybácsi a hamisítás mellé állott, és Máriából földbirtokoslányt csinált, hogy megmentsen egy emberéletet és összehozzon egy boldog házasságot. Az utóbbi azonban nem sikerült. Botondné Hajagos Mária csak rövid ideig talált osztatlan örömet a társadalmi emelkedésben, aztán a kiábrándulás lejtőjén elindult megkeresni a valóságot. Egyre értelmetlenebbnek látta „győzelmét", hogy kiemelkedett a megvetett paraszti sorból — egy olyan társadalmi réteg kedvéért, amelynek erkölcseivel és szertartásaival, de főként gondolkozásával képtelen volt azonosulni.

Amikor negyvenötben választania kellett a menni vagy maradni között, tanakodás nélkül döntött: inkább visszamegy parasztnak, de nem vállalja a nyugatra menekülő úri életformát. Nem bánta meg, hogy így határozott. Szerette a gyógyszertári munkát és ezt a kis szigetet, amelyen megtalálta biztonságát. Boldogan élt lányával, akit — ha gondolatban olykor el is kalandozott a távoli apához — egyedül a maga gyermekének mondhatott. Úgy érezte, a távolság megvédi őt minden meglepetéstől. Az apa nem fog jelentkezni lányáért, a lány lassan elfelejti az apát. A több mint nyolc évvel ezelőtti válság nem fog visszatérni...

Erős, kemény embernek tudta magát Botond Tivadarné. S ha nagy ritkán tükörbe nézett, megerősödött ebben a hitében. Valamikor, parádés ruhában, királynőinek mondották termetét. Most fakult háziköpenye eltakarta derekának vastagságát és lábainak izmos karcsúságát egyaránt. Széles, nyugodt arca a két kiemelkedő mongol csontot uralta. Kissé ferde metszésű szemét félig lehunyta. Sötét haja két vastag fonatban koszorúként övezte fejét.

— Édesanya, megismerkedtem vele — tört be Klári a szigeti magányba.

Az asszony mosollyal leplezte első zavarát:

— No lám, máris... — mondotta kettős csókváltás után. — Megint megszólított?

— Nem, egy osztálytársnőm mutatta be.

Botondné fellélegzett. Hősiesen igyekezett alkalmazkodni a fiatalság könnyedségéhez, de — hiába! — mereven ragaszkodott ahhoz a néhány tetszetős formához, amely az úri életben ragadt rá.

— Milyen? — kérdezte.

— Helyes fiú. Azt képzeltem, ki tudja milyen nagy.., betyár... De azt mondja, én vagyok az első...

— És biztos, hogy így is van?

— Édesanya, ez a fiú nem hazudik!

Az anya kissé nyugtalanul figyelt fel a hang és a szemek villogására. „Féltékenység” ismerte be rögtön, tárgyilagosan. „Hiába, örülnöm kell” parancsolt magára.

Klári nyápic gyereknek született, nyomát sem mutatta anyja kemény formáinak vagy apja izmos nyúlánkságának. A nyápic gyerekből ványadt kislány lett, vékony karjairól esetlenül lógtak le hosszú kezei, bátortalan lépkedése észrevehetetlenné tette bokájának és lábszárának szépségét. Arcbőrének fakóságát nem tudták feledtetni szemének kék és arany fényei. Osztálytársnői már mind nővé gömbölyödtek, amikor ő még lapos mellű, csípőtlen sefiú-selány alakban idétlenkedett.

Ezen a nyáron — a falusi rokonoknál — Klári öt kilót hízott, bőre megszépült, aránytalanságai eltűntek. De valami még hiányzott róla. Talán az, hogy ő maga is észrevegye a változást; Botond Tivadarné jól sejtette: egy fiú kell ehhez, első szerelem. Mégis, ahogyan most látta lánya sugárzó arcát, fénylő szemét, nyitva felejtett piros ajkai között fényesen fehérlő szép fogait — újra meg újra szorongás fogta el. A kamasz-bálvánnyá lett ifjú hölgy ugyanolyan jó, szófogadó gyermeke lesz-e, mint amilyen a szürke kis veréb volt? Elviseli-e majd az otthoni nevelő korholásokat az a lány, aki egy fiútól folyton csak azt hallja, hogy ő a legjobb, a legszebb, a legokosabb, a legtökéletesebb... Az előbbi tiltakozás hevessége, hogy ez a fiú nem hazudik, óvatosságra intett.,, Ha megváltozott, nekem is meg kell változnom" — határozta el Botondné. „Okosan kell beszélni a gyerekkel, hogy bizalmát megőrizhessem. "

— Kislányom... — szólt nyugodtan, megfontoltan — én nem mondtam, hogy hazudik. Látom, megjelent életedben az első fiú... férfi... Udvarolni fog neked. Úgv is mondják, teszi a szépet. Érted, *teszi.* Bókol, túloz. Persze őszintén, mert ő csakugyan téged lát a legkülönbnek. Ő talán olyat is lát, ami nincs. Vagy még nincs. Az udvarlás, a bókolás nem hazudozás... Széptevés. Nem tudod, mikor lesz az udvarlásból szerelem. Talán előbb, mint észreveszed... A szerelem gyakran teljes hittel, meggyőződéssel mondat valótlanságot. De ez nem hazugság, csak tévedés... Néha végzetes tévedés.

Az anya sóhajtott. Régóta készült „a fiú" megjelenésére és erre a beszélgetésre; magányos óráiban előre megfogalmazta minden mondatát. Vigyáznia kell nagyon, hogy a maga keserű csalódásának füstje ne csapódjék vissza a gyereklány első szerelmének vidáman szökellő lángjaira.

De a lány máris méltatlankodott magában. Úgy érezte, hogy az anyai intelem mindenképpen csökkenteni igyekszik az ő sikerét. Türelmetlenül kérdezte:

— De az igazi szerelemben... Édesanya, érted, ha igazi a szerelem, akkor ez nem fordulhat elő?

— Honnan tudod, hogy igazi?

— Azt érezni lehet.

Idegennek elbűvölő lett volna a szent hit bája, amely glóriaként ragyogott a borzas fejecske körül, de az aggódó anya inkább nyugtalanságot érzett. „Nehéz dolgom lesz ezentúl. ” Összeszedte minden erejét:

— Hogy hívják azt a fiút?

— Máténak.

— Milyen Máté?

— Várj csak... Nem tudom... Nahát, elfelejtettem.

— Látod, látod. Egyszer megsértett, egyszer megkövetett, te meg már miket képzelsz róla, holott a nevét sem tudod.

A lány még türelmetlenebb lett. Miért kételkedik az édesanyja. Elhihetné, hogy ő ezt jobban tudja, hiszen ő beszélt a fiúval!

— Fontos a név? — vonta fel a vállát.

— Nem. Az érzés a fontos. Bár a név... néha csábító, megtévesztő... — A messzibe bámult.

— A ti időtökben még így lehetett, édesanya — szólt Klári fölényes mosollyal. — Ma már a név nem jelent semmit. Mi már nem törődünk vele.

— Ö — sóhajtott fel fájdalmasan Hajagos Mária, összeszorította szemhéját, nehogy a könnye előtolakodjék.

Klári észrevette, hogy fájdalmat okozott anyjának. Ez fájt neki, de most képtelen volt hosszan időzni ennél a fájdalomnál, mert a maga örömével volt tele. És ezért nem is vette észre, milyen kegyetlen a kérdése:

— Édesanya, te biztosan csalódtál... De azért én még lehetek boldog? Nem?

— Lehetsz. És legyél is. — Botondné karjai közé kapta lányát és arcához szorította arcát. Most már kiömlöttek a könnyei. — Csak vigyázz, jobban vigyázz, mint én. Ne hidd, hogy mindjárt itt a szerelem és a boldogság.

— Tudunk mi vigyázni! Ma nem úgy van. mint a ti időtökben!

Botondné elképedt. Honnan ez a biztonság? Tegnap még csupa határozatlanság volt, ma úgy viselkedik, mint aki évtizedes tapasztalatokkal rendelkezik. Visszagondolt a maga rettegéseire, bizonytalanságaira; mennyit töprengett Botond főhadnagy szenvedélyének érthetetlen megnyilatkozásain. Ez a gyerek meg olyan bölcset játszik, hogy csak ámulni lehet!... Talán mégis érettebbek a mai gyerekek?

— Nálad hogyan volt? — kérdezte Klári, váratlanul, egy gyermek szenvedélyes kíváncsiságával.

— Ó... kislányom... ne beszéljünk róla.

— De igenis, hogy beszéljünk — dacoskodott Klári. — Én mindig mindent elmondok neked, te meg sohasem akarsz édesapáról beszélni. Ez nem igazság! — Két kézzel kapaszkodott anyja nyakába. — Hidd el, nekem nagyon fáj... hogy te biztosan édesapára gondolsz, amikor azt mondod, hogy minden férfi hazudik.

— Én ezt nem mondtam — rémült meg Botondné.

— Hát akkor mondj el mindent részletesen — erőszakoskodott a lány, és macskás mozdulattal odabújt anyja ölébe. Rég tudta már, hogy anyja nem szereti apját, vagy talán éppen gyűlöli. Most bizonyságot akart. Mert azt gyanította, hogy anyjának nincs igaza. Talán éppen az ő gyűlölete olyan „tévedés”, mint amilyet a szerelmeseknek akart a nyakába varrni épp az előbb. Most nem enged, tudni akarja az igazat. De ha anyja megtagadja a választ, akkor világos, hogy ő maga is érzi: igaztalanul gyűlöli apját!

— Nem... — szólalt meg Botondné, hosszú belső harc után. — Ne beszéljünk még róla. Nem vagy elég érett... félreértheted. Csak annyit... hogy nagyon szerettük, de mégsem értettük meg egymást...

„Kitért a válasz elől, nincs igaza” — gondolta magában Klári, könyörtelenül és keserűen, diadalmasan és szomorúan. Fölényesen kérdezte meg:

— Ezért ment el?

Botondné megérezte, hogy közte és lánya között valami rettenetes dolog történik.

— Nem — kiáltott fel. — Elment nyugatra; én nem értettem. miért. Én itt akartam maradni; ő nem értette, miért. Annyi évi együttlét után még ezekben a legegyszerűbb dolgokban sem találkoztunk... Elszakadtunk, mert a megnemértés erősebb volt a szeretetnél...

— És most gyűlölöd? — kérdezte a választól csalódott lány, lélegzetállitó gyorsasággal.

Az anya csendesen ingatta fejét.

— Gyűlölni?... Ha ennyi idő alatt nem látta be. hogy... nincs igaza...

— Miért nincs igaza? -— csapott le Klári következő kérdése.

— Mert nekünk... én legalább úgy érzem... nekünk... itt kell élnünk. Én legalább nem tudnék máshol boldog lenni... Legkevésbé... német kegyelemkenyéren.

— Itt kell élni, csak itt? Itt lehet csak szeretni — ámuldozott Klári. — Én erre sohasem gondoltam. A szerelem megáll az országhatáron? És az én édesapám kegyelemkenyéren él?

— Nem tudom, miből él. Csak nem értem, hogyan tud élni...

— Kegyelemkenyéren... kegyelemkenyéren — ismételgette a lány, keserű hangon, kétkedve, sértődötten.

Az anya nem felelt. Érezte, hogy nem bír Klárival.

— Miért kegyelemkenyéren? — folytatta a lány. — Hiszen éppen azt mondják, ott sokkal nagyobb kenyér jut mindenkinek! Nekünk ott autónk is lenne. Ha kedvesen írnál édesapának, meghívna, legalább látogatóba. írsz neki?

— Nem írok.

Az anya keményen összeszorított szája új titkot, új vádat gyaníttatott a gyermekkel.

— Nem vagyok már gyerek! Miért nem mondod meg világosan, miről van szó? Jogom van mindent tudni a kettőtök dolgáról. De te csak hallgatsz. Miért szakítottatok? Te elhiszed, hogy édesapám hazaáruló! Igaz?

Haragtól kipirult arccal kiabált, az anya riadtan nézte. Hét éves volt, amikor apja elhagyta, honnan ez az imádat? Mi ez? Ösztön? Vágy? Dac? A titok izgalma? Vágy az ismeretlen után? Annyi hallgatás után miért robbant elő megint a téma?

Egyszerre nagyon megbánta, hogy megalkuvásból, kényelemből nem harcolt lányának politikai meghódításáért. Itt a következmény. És most már késő?

Megint a mellébeszélést választotta:

— Látod kislányom, ezért nem akarok én beszélni róla — feddette szelíden a lányt. — Okosabb, ha nem bolygatjuk. Látod, látod, sirás lett a te nagy boldogságodból.

— Csak azt mondd meg — szedte össze magát Klári — hogy hívott-e magához?

— Hívott, de én nem mentem.

— Engem nem is kérdeztél!

— Kicsi voltál még. — Hirtelen fordulattal megkérdezte Botondné: — És te most... itthagynád Mátédat, úgy mint apád engem?

A kislány meghökkenten felütötte fejét, farkasszemet nézett anyjával, aztán ölébe fúrta fejét és keservesen zokogni kezdett.

3. AZ *ELSŐ RANDEVÚ*

— Lakatár látott egy tyúkkal — szólt halkan, de nyomatékosan Lángán János a fivéréhez, miután gondosan becsukta kettőjük mögött a konyhaajtót.

— Szégyelld magad! Így beszélni egy nőről — hördült fel Máté.

— Egy nő! De oda vagy!... Tavaly még...

— Az tavaly volt. Azóta megjött az eszem.

— Vagy elment.

Máté dacosan farkasszemet nézett Jánossal, ikertestvérével.

— És a vérszerződés? — kérdezte János vérfagyasztóan.

Az ám, a vérszerződés. Tavaly, az év elején vérszerződést kötöttek, hogy Toldi Miklós példáját követve „sosem lesz asszonnyal tartós barátságuk”. A vérszerződés, az komoly dolog. Persze azért még nem kellene tyúknak nevezni Klárit. Bonyolult probléma ez! — Máté e pillanatban világosan látta. De reménykedett, hogy mindent meg lehet oldani.

ésszel. Kibúvóul most arra gondolt, hogy az ügy,. tartós'' jellegét fogja kétségbe vonni.

— Attól még nem megy el az eszem — vetette oda —, amiért egyszer elkísértem Botond Klárit.

— Egyszer elkísérted? Azt nem bánnám. De miért remeg olyan gyanúsan a hangod?... — Nem kapott feleletet. — Ha nem tudnád, a nő olyan mint a méreg, lassan hat. Egyszer elkíséred, aztán... — János legyintéssel fejezte ki megvető véleményét egyesek állhatatlan jelleméről Aztán hirtelen kitört. — Egy futballista ne járjon lányok után. Szaladgáljon csak a labda körül. Végre összehoztunk egy jó csapatot, megvertük a technikumot, meg kell védeni a hegemóniát... Nem hagyhatod cserben a haverokat!

— Miért hagynám cserben? — védekezett Máté.

— Mert a szerelem meghülyíti az embert, én mondom neked. Már látlak téged is, amint a leveses kanalat a szád helyett a füledbe dugod. Tanuld meg: az a half, aki szerelmes, sokszor rúg luftot.

— Kikérem magamnak — szólt önérzetesen Máté, de titokban bámulta fivérét, hogy ilyen jókat mond. Ezért ő is komolyabb érveket keresett. — Tatai osztályfőnök úr is mondta, hogy a női társaság előnyösen csiszolja az ember modorát. Te is leszokhatnál már például a folytonos hülyézésről.

— Százszor inkább hülyézzen az ember, mint hogy égre forgatott szemekkel kísérgessen egy szoknyát. Majd úgy elfinomulsz, hogy egy gáncstól sírva fakadsz. — A lehető legmélyebb hangon köpte oda: — Kisasszony-futballt fogsz játszani, te hülye.

— Ez marhaság. És a hülyézés csúnya szokás. No.

— Te tán már leszoktál róla?

— Le én!

— No tessék. És még büszke is rá. A végén majd úgy fognak megkülönböztetni kettőnket, hogy hülyéző Langán, meg bájnyelvű Langán.

Máté nyugtalanul figyelte János méltatlankodástól elsötétült arcát. Alulmaradt a vitában. Lehet, hogy Jánosnak van igaza? Az udvarlás csakugyan ilyen veszedelmekkel járhat? Hallott már férfiakról, akiknek életét megrontotta a nő. Persze azért udvarolni sem rossz. Csoda izgalmas egy lány oldalán lépkedni és égetni a többi palit. Majdnem olyan izgalmas, mint egy meredek passzal jól lerohanni a szélen... Nem. a csapatot nem hagyja cserben. Majd óvatos lesz Klárival. Vigyázni fog, hogy ne szeressen bele. Eszébe jutott a tavalyi nagy győzelem, amikor éppen azzal verték pocsékká a technikumot és égették le Galambos Pistát, a csodacsatárt, hogy a két Langánt nem lehetett megkülönböztetni... Erről sem lehet csak úgy lemondani!

János észrevette, hogy töprengő fivére megingott. Erre ügyesen harcmodort változtatott:

— Idehallgass Máté! Még valamit gondolj meg. Mi nem járhatunk külön utakon. Nem lehet, hogy egyikünk kurizál, a másik meg bélyeget gyűjt. Mi ikrek vagyunk, és ez kötelez. Nekünk múltunk van. Odalesz a nimbuszunk, ha csak mirnix-dirnix akárki megmondhatja, hogy én vagyok János és te vagy Máté. No nem?

Máté egyetértett Jánossal:

— Helyes. Ne járjunk külön úton. Járjunk együtt.

— Hogy érted?

— Udvarolj te is.

— Bolond vagy.

— Csak nem félsz?

— Én? Az az ember még nem született meg, akitől én félnék. Vedd tudomásul, amiért én megvetem a nőket, azért egyet-kettőt még könnyen a kisujjamra csavarnék közülük! Nohát!

— Kötve hiszem.

— Ha akarod, be is bizonyítom.

— Szeretném látni.

János felvillanó szemmel suttogta:

— Ha egy kicsit a kezemre jársz, megláthatod.
— Mit akarsz?
— Fogadjunk!
Máté felcsapott. János a szoba sarkába húzta testvérét;
— Ide fülelj — kezdte fojtott hangon. — Azt mondtad, ne járjunk külön úton. Meg hogy udvaroljak én is. Hát öregem, lehet róla szó. De Langán módon. Mert a Langánok mindig kitalálnak valami különlegeset. Mi az udvarlásban is rendkívülit fogunk alkotni. Nóblesz obiige, mondja a művelt külföldi.
— Oblizs — javította ki Máté fivére francia idézetét.
— Mindegy — legyintett János. — A fő az értelme. Vagyis hogy az előkelőség kötelez. Ez az. Ide figyelj! Ketten fogunk udvarolni ugyanannak a lánynak, de úgy, hogy ő ne sejtsen semmit, és ne vegye észre, hogy mi felváltva randevuzunk vele. Érted?
— És kivel? — kérdezte Máté.
— Hát Botond Klárival.
Máténak egyszerre nem tetszett az „újítás".
— Nem lesz jó az, te...
— Felcsaptál, vállaltad. Most már nincs visszaút. Ne bomolj öregem, ez lesz a Langánok legnagyobb hőstette.
— Meg kell gondolni...
— Nem kell. Nincs idő. Klári új lány a városban, még nem hallott rólunk, a megtévesztő hasonlóságunkról. Egy-két hét, és ő is tudomást szerez régi dolgainkról, akkor aztán fuccs az egésznek.
— De...
— Félsz, hogy elcsapom a kezedről, mi?
— Dehogy félek!
— Hát ha olyan biztos vagy a dolgodban, akkor ne féltsd tőlem a tyú... a szívszerelmedet. Bátran engedhetsz vele. És különben is, ha nem veszi észre a különbséget, nem ismer rád, akkor nem méltó arra... mire is?... hogy egy Langán csapja neki a szelet. Vagy mégis félted?

Máté nem törte tovább a fejét, János tenyerébe csapott. Megtetszett neki a gondolat. Igen. egy nőt próbára kell tenni. Mert — azt mondják — a nők hűsége általában nagyon gyenge lábon áll. Helyes, ez lesz Klári próbája, két egyforma fiú fog neki udvarolni. Ha nem veszi észre... Jánosnak igaza van!

Botond Klári nem sejtette, hogy két fiú mit forral ellene. Ő apját és Mátét hasonlítgatta össze, első randevújára készülődve.

A „hazatérő apa" legendáját azelőtt is gyakran váltotta fel ábrándozásában a „szabadító lovag" jelenete. A kettőnek egy volt a hőse, de most az utóbbi képen a lovag Máté arcát viselte. Az apa és a lovag szerepe, a szabadulás és a szerelem vágya, a boldogság és az elégedetlenség érzése furcsán összekeveredett benne.

A lány riadtan figyelt. Elfelejti édesapját? Az első fiú megjelenésére?

Hétéves volt Klári, amikor édesapja elhagyta őket. És mert anyja nem szeretett beszélni az eltávozottról. Klári bálványáról, a lány kicsiny gyermekkora óta fantáziájából egészítette ki halovány emlékeit. Apja elutazásának órája úgy élt benne, mint felejthetetlenül izgalmas film. De ezt az agyonjátszott, esőcsíkos filmszalagot laza vászonra vetítették, gyenge fényű, homályos lámpával... A hős — magas termetű, napbarnította férfit, fényes egyenruhában, vállán és mellén szíjakkal, rojtokkal és érdemérmekkel — sürgeti őket: „Menjünk, gyertek, lenn áll az autóm, várnak az embereim... Csomagoljatok! " Mind ingerültebb szavak következnek, végül már dühös fenyegetések, csapkodások, aztán előbb döngő, majd távolodó léptek a csikorgó lépcsőn, autóajtók csapódása, motorzúgás... Majd nagy csend, csak távoli ágyúszó és egy repülőgép döngése... Édesanyja sokáig sír az ablakban.,,

Éjjel, álmaiban, hajnali forgolódások közben sokszor jelent meg ez a kép Klárinak. A homályos vásznon megmozdultak az alakok, alig láthatóan, és beszéltek is, de teljesen hallhatatlanul. A titok egyre elmosódottabbá tette a képét. Klári ezer módon igyekezett megfejteni a rejtélyt. Talán akkor valami rejtelmes kötelesség űzte, hajtotta apját — s most is hatalmában tartja? Az egyenruha és a szíjak páncéllá keményedtek, a zöld sipka rostélyos sisakká tornyosodott. A páncélos lovag széles pallosra támaszkodott és komor arccal harsogta:

— Megölöm a sárkányt, levágom mind a hét fejét, aztán visszatérek hozzád, kislányom!

Máskor buzogány volt a hős kezében, és vastag vasalt kaput döngetett vele, mint hajdani névrokona Bizáncnál.

A vasas vitéz idővel már nemcsak apja volt Klárinak, hanem szabadítója, később álombéli mátkája is; mesebeli herceg, aki egy napon eljő érte és elviszi messzire, gyermekkorának mesevilágába, a cukorhegyeken túlra, a csokoládéfolyók birodalmába, ahol smaragdkő szegélyezi a gyalogjárót és tiszta aranyból vannak az autók.

Abba a csodavilágba viszi őt, ebből a borzasztó világból. És miért borzasztó ez a világ? „Mert itt semmit sem lehet! ” Mit nem lehet? „Amit az ember szívesen csinálna! ” És mit csinálna?

Érre a kérdésre Botond Klári sohasem tudott felelni önmagának. Inkább nem töprengett, hogy miért borzasztó ez a világ?

Rég kezdődött, nem is tudta, mikor. Egyszer azt magyarázták, hogy akiknél mind a két szülő dolgozik, azoknak nagyon jól megy. Klári nem látott szükséget semmiben, ha éppen különös bőségben sem élt; eddig sohasem gondolt erre, de ettől kezdve igazságtalanságnak találta, hogy érte nem dolgozhatik mind a két szülője, mert édesapját „kiüldözték” az országból, voltaképpen nem is tudja, miért? Ezen sokat rágódott. S amikor egyszer — a nyolcadik álta-

lánosban — a tanár azt magyarázta, hogy nálunk telje? vallásszabadság van, és erre Patanek Flóra gúnyosan elköhintette magát... — Klári úgy érezte, hogy ez a kétkedő köhintés az ő édesapjának munkalehetőségére is szól. És még sok mindenre, kétségtelenül. S ezentúl ezt a gúnyos köhintést sokszor hallotta, még olyankor is, amikor senki sem köhintett, még olyankor is, amikor semmi ok sem volt a gúnyolódásra.

Az ilyenfajta köhintés nagyszabású, felnőttes, vakmerő és egyéni véleményt sugárzó állásfoglalásnak látszott sokak szemében. Kláriában is. Ezek a köhintések „összehozták" az osztály egy részét. Együtt jártak misére és egy csoportban mentek Nagyszombaton a feltámadási körmenetben. Büszkén nézegettek körül, mint akik dicső tettre merészkedtek, de olykor aggodalmasan, nem lesz-e baj? Nem lett. Miért is lett volna? Nagy Dánielné, az osztályfőnökük is ott haladt az oltáriszentség előtt, nem messze tőlük. — Május elsején többen piros-fehér-zöld szalagot tűztek ki. „Asztalos bácsi vasvilla szemekkel nézte a jelvényemet" — mesélte izgatottan a mindig feszültségben élő Szappanos Sári, és a többiek irigyelték ezért a rendkívüli kalandért. Senki sem köhintett gúnyosan, ezzel jelezve, hogy Sári talán nem mond igazat. De hatásos köhintések visszhangoztak a gyerekek lelkében, ha arról olvastak, hogy több könyv fogy. mint régen, hogy megjavul a vaj- és húsellátás, emelkedett az életszínvonal, új iskola épül, fejlődik a szovjet technika.

Ezekről a mulatságosan cinkos köhintésekről Klári otthon sohasem beszélt, mert nem szerette volna, hogy anyja megdorgálja érte. Az anya — tekintetekből, mosolyokból, elhallgatásokból — sejtett valamit, de elmulasztotta, hogy kifaggassa lányát. Szülői értekezleteken mindig elhangzott, hogy az iskola és az otthon egészítsék ki egymás nevelőmunkáját, megfelelő összhangban; ezt lelkesen megtapsolták, aztán maradt minden a régiben: otthon a legtöbb szülő

hallgatott, az iskolában meg átlátszó szólamokat szavaltak lelkiismeretlen tanárok, szándékosan éreztetve a gyerekekkel, hogy muszájból mondják, ők maguk sem veszik komolyan...

Ebből a borzasztó világból akart elmenekülni Klári a csokoládéfolyók tündérszép birodalmába. Egyre ritkábban álmodott arról, hogy édesapja tábornokként tér haza, nagy fényes autón járnak mindannyian, és általában ettől kezdve mindenkinek csodálatos sora lesz. A diadalmas hazatérést végképp felváltotta az új ábránd: varázsszőnyegen eljön a mesebeli herceg, és hipp-hopp, a határok felett elrepülnek messzire, ahol arany leveleket rezget a fákon a szél, gyémánttal vannak kirakva a cégtáblák és egyáltalán minden embert szakadatlanul nagy szerencse ér...

így lett az ismeretlen ígéretek földjévé apja világa, a titokzatos Nyugat, az óperencián, de még a vasfüggönyön is túl...

A mesebeli herceg azonban egyre késett. Pajtásainál már sorra megjelent, ha idevaló kisdiákok képében is, epedő pillantásokkal, félénk kézfogásokkal, ijedt szavakkal. Öt, az esetlen, nyakigláb, pattanásos bőrű gyereket nem vette észre senki. A szabadító nem jött. Talán nem is jön el *értük* soha? A lovagvárás boldog álmát egyre többször zárta le vigasztalan befejezés. Édesanyját látta, amint egyedül, magányosan járja az utcákat. Soha nem kísérte férfi! Tisztelettel kitértek előle, mintha már nem remélnék, hogy e bezárkózott lélek kulcsát valaha is meglelhetik. Klári irigykedve nézte azokat a nőket, akik férfiba kapaszkodva lebegtek hegyes sarkú cipellőiken, vagy akikbe szenvedélyesen belekaroltak náluk sokkalta erősebb, magasabb férfiak. Aztán látta magát, ahogy végtelenbe keskenyedő, hosszú, egyenes úton halad, egyedül, társtalanul, és egyre kisebbé válik. Ügy érezte, hogy — mint anyja — ő is egyedül marad, neki sem lehet soha támogató, belekaroló istápolója. Az a baj — rémült rá most az utolsó napon —,

hogy édesanyjának nem kell az a szabadító, akit ő olyan régen vár. S anyja nemcsak hogy nem szereti tulajdon férjét, hanem Mátében sem bízik! Nem ismeri, mégis bizalmatlan vele szemben. Ez a borzasztó!

... Egy napja terjedt, dagadt Kláriban a dac, s vele együtt nőtt Máté alakja. Álombéli lovaggá lett, hős szabadítóvá és védelmezővé. S ma találkozik vele a Vasaló park-ban, a Rőt patak két ága közé szorult háromszög alakú szigeten, a szerető szivek helybeli menedékhelyén. Igen, ott fognak találkozni, ahová a szerelmesek járnak, és nem véletlen, hogy Máté éppen oda kérte a randevút. Ez már

vallomás! Igenis, Máté lesz a bizalmasa, megmentője, titkának megőrzője, támasza anyja ellenében, apja védelmében. Neki fog elmondani mindent!

Mindent? Klári meghökkent. Második beszélgetésre? Egy fiúnak? Előbb mégis próbára kellene tenni. Hátha Máté puszta férfi-szolidaritásból — Klári már hallott ilyesmiről — mindenképpen apja oldalára áll. Ez túl könnyű győzelem lenne, pedig ő az igazságra vágyódik. Meg kellene tudni, van-e hajlandóság Mátében ilyenféle elfogultságra? De hogyan, mivel próbálja ki? Semmi sem jutott eszébe... Már a találka színhelyéhez közeledett.

... A lovag ott állt a Vasaló téren, egy vastag platánfához támaszkodva, s erőltetett hanyagsággal a simán sikló vizet bámulta. Nem volt egészen lovagi a magatartása, de Klári képzelőereje pótolta a hiányokat, eltüntette a hibákat. Most végre felegyenesedett a fiú, előre lépett és félszegen meghajolt. Borzas haja homlokába hullott.

A lány fejéről már tegnap este eltűntek a kócos fürtök. Egy nap alatt legalább tíz centiméterrel szerette volna megnöveszteni a haját, de mert csodát nem várhatott a fodrásztól, kevés hajába anyja segítségével nőies hullámokat ügyeskedett.

Amikor megindultak, a fiú a jobbján maradt. Már megint! Kuthy Éva biztosan rászólna, de ő —- Botond Klári — nem ad semmit az ilyesmire.

-— Szép idő van — kezdte Klári sóhajtásszerűen, de vidám sóhajtással. A három közömbös szóba belesűritette egész boldogságát... és hódolatát az erős, okos, őt váró fiatalember előtt.

— Szép — felelte a fiú kurtán, elég ügyesen leplezve, hogy mennyire bámulja önmagát, mint olyan férfiút, akinek randevúja van.

Klári egy pillanatig várt, hátha megdicséri új hajviseletét, de hiába.

— Nem késtem ugye? — kérdezte.

— Nem, egy percet sem — ismerte el a fiú.

— Szeretek pontos lenni. ígérjük meg egymásnak, hogy mindig pontosak leszünk. Szerintem ez nagyon fontos... barátok között.

— Nagyon fontos.

— Mert én úgy érzem, mi jó barátok leszünk. Nem?

— De én is úgy érzem — felelte a fiú.

A lány zavarfélét érzett. Sétáló társának rövid válaszai kissé kényszeredetten hangzottak. Néhány percig némán haladtak egymás mellett. „Persze — magyarázta közben magának Klári — én vagyok a hibás, mert közhelyekkel, az időjárással hozakodtam elő. Mit beszéljen erről egy ilyen felnőtt, okos, komoly fiú!? Hozzá méltó, őt érdeklő témát kellene megpendíteni. ” Hirtelen merész gondolata támadt Klárinak. Elmondja élete legkeservesebb csalódását, de úgy, mintha egy barátnőjével történt volna. (Soha senkinek sem fogja bevallani, hogy ő volt a szenvedő hős.) Igen! ez a történet alkalmas arra, hogy Máté leikébe pillantson, milyen hatással van rá? A férfiakat próbára kell tenni.

— A jó barátsághoz sok minden kell — fogott hozzá a nehéz téma előhozásához.

— Ojjé, mennyi sok minden.

— Például diszkréció.

— De mennyire! Én is arra gondoltam, hogy... az kell.. .

— Diszkréció.

— Az, igen.

— Ha nem is vagyunk még egészen bizalmas barátok... — a lány egyre nyújtotta a beszélgetést, mert meg-megrettent a nehéz témától —... azért már most elhatározhatjuk, hogy amit elmondunk egymásnak, azt másnak el nem áruljuk. Jó?

— Megfogadhatjuk — jelentette ki vállát rángatva a fiú.

Klári kezét nyújtotta. A kamasz megfogta és meglóbálta.

— Becsszó.

— Ez már beszéd!

— Valamit kérdeznék — kezdte Klári, kis idő múltán, újabb időhúzást keresve. — Mi a véleménye rólam?

— A legjobb, Klárika.

— Határozottabb véleményt kérek. Miért jött el a mai találkozóra?

A fiú megrezzent:

— No hallja! Ha megbeszéltük!...

— Csak azért?

— Dehogy csak azért... Mindenképpen... Csak jelzem, hogy milyen fontos nekem, ha egyszer megbeszélek valamit. Én mindig megtartom a szavamat. A titkot is. Én olyan vagyok.

— Látja, ezt vártam — élénkült fel Klári. Ügy vélte, most már rátérhet a fogas kérdésre. — Szeretném elmondani magának egy barátnőm esetét. De soha nem szabad erről senkivel sem beszélnie. Ezért kérdeztem meg a véleményét a titoktartásról. Megígéri?

— Magának is titoktartás alatt mondták el? — kérdezte a fiú, egy kicsit szemtelen célzással.

Klári meghökkent a kérdéstől. Erre nem számított. Lehet, hogy Máté fecsegőnek tartja? Aki elárulja másnak a barátnője titkát? Nem volt ideje gondolkozni, magyarázkodnia kellett:

— Titok... persze... De maga nem ismeri az illetőt, nem is fogja megismerni, mert nem idevaló... A keresztnevét sem árulom el. Ez nem pletyka. Igaz történet. De én úgy mondom el magának, mint... mint egy regényt. És... mert... tudni akarom, miként vélekedik erről az ügyről egy... férfi? — Áhítatosan mondta ki a férfi szót.

— Egy férfi — ismételte meg büszkén Langán János. Mert, mint az olvasó talán már megsejtette, Máté helyett János jött el a találkára. Az érzelmes Máté helyett a cinikus János.

— Érzésem szerint — folytatta Klári, szemét a földre szegezve — maga méltó erre a... titokra.

— Hogyne, izé... megtisztelő — mormogta János, és közben majdnem elvakkántotta magát. „Vicces helyzet” — gondolta, de még jókor eszébe jutott, hogy nagyon kell figyelnie minden szóra, mert mindenről pontosan be kell számolnia fivérének. Enélkül nem lehet folytatni a kettős játékot.

-— Maga azt mondja Máté, én vagyok az első lány az életében... Elhiszi, hogy vannak fiúk... vagy talán jobban is tudja, mint én... akik ebben a korban már unják a nőket?

— Én nem vagyok olyan — igyekezett János ájtatos képet vágni.

— Tudom. De én egy olyan fiúról beszélek. Egy zsúron történt... Eszter nevű barátnőm születésnapi összejövetelén. — Szünetet tartott, közben mereven nézte a földet, és így nem láthatta János sunyi ábrázatát. — Volt ott egy kislány... nem volt éppen nagyon szép... azaz inkább... nem, semmi esetre sem csúnya... többen mondták, hogy a szeme igazán gyönyörű...

Máté már megsejtette volna a zavaros dadogásból, hogy kiről lehet itt szó, és együttérzésében talán már elmorzsolt volna egy könnycseppet is. De Jánost egy *lány* balsorsa, szerencsétlensége egyszerűen nem érdekelte. Még csak kíváncsi sem volt e vallomásra, a legritkább és talán a legdrámaibb vallomások egyikére, amelyet egy megértésre vágyó lányka tett egy érzéketlen, méltatlan kamasz előtt.

— A zsúron... azon a zsúron — folytatta a boldogtalan lány, sápadozó arccal, keservesen kínlódva a szavakkal, hogy jól eltakarja velük saját életét —... szóval... a zsúron volt egy magas fiatalember, negyedikes, széles vállú, lelkes arcú, lángoló szemű, bozontos üstökű... Azt mondták róla, festő lesz, nagyon tehetséges művész. Észrevettem, hogy ez a kislány... a nem szép, tudja.., $_t$ többször a fiúra pillant, igen áthatóan, de mindjárt láttam, hogy a fiú is érdeklődve nézi a lányt... Gondoltam, itt valami

készül. Megkezdődött a tánc, mindenki sokat táncolt, a bozontos festő a legtöbbet, mindenkivel, csak éppen ezt az egy lányt nem kérte fel. És mivel más sem táncolt vele... szegénnyel, ő csak a gramofon mellett ült és cserélgette a lemezeket. Nem bírtam már nézni... szóltam Eszternek, csináljunk valamit. „Igazad van” mondotta Eszti, és nyomban odasietett Kázmérhoz... Mert úgy hívták a festőt. Halkan szólt neki valamit; a fiú nem értette meg, közelebb hajolt. Repedt lemez volt a gépen, hangosan recsegett. A kislány... a csúnya kislány... a szám közepén megállította a gépet, hogy lemezt cseréljen, és a hirtelen támadt csendben bántó élességgel hallatszottak Kázmér szavai, olyan hangosan, hogy mindenkinek meg kellett hallania: „Azzal a békával? Dehogy táncolok! Forgassa csak a lemezeket. Igen, megnéztem, mert torzképet akarok csinálni róla! ”

Klári elhallgatott és loppal a fiúra nézett. János legyőzte az arcára tolakodó vihogást, és méltatlankodó hangon így szólt:

— Rémes pasas.

A lány meghökkent.

— Ennyi az egész véleménye? — kérdezte csalódottan. Hiszen akkor kár volt elmondani... „Persze, egy fiú sohasem értheti meg az ilyesmit”, keresett azután mentséget.

János megérezte, hogy még valamit mondania kell:

— Szóval nézze... Szóval nem szép tőle... De hát nem akarta hangosan mondani... Végeredményben a lány a hibás. A csúnya lány. Hogy is hívják?

— Nem fontos — mondta Klári. Szeretett volna nekidőlni a legközelebbi platánnak és némán zokogni. Megsiratni hősét, a csúnya kislányt, akinek ezúttal sem sikerült érdeklődést keltenie maga iránt. És megsiratni ezt a fiút, akiben — akárhogyan mentegette is — mégiscsak csalódott.

Langán János most már sejtette, hogy mást vártak tőle. Félt testvére szemrehányásától is, hogy elrontotta az ügyet.

De hát éppen olyan tehetetlen volt, mintha azt kívánták volna tőle, hogy beszéljen a szanszkrit igeragozásról.

— Klárika... izé... na... nagyon sajnálom — dadogta — a barátnőjét. De... őszintén szólva... hát csúnya lányok ne járjanak zsúrra. Csúnya lányok maradjanak otthon. Én, ha miniszterelnök leszek — felnyerített, úgy megörült „mentő” ötletének, amellyel most meg fogja nevettetni az elkomorodott lányt — én... első rendeletemmel kitiltanám a csúnya nőket még az utcáról is.

— Őszintén mondja? Vagy tréfál?

— Őszintén tréfálok — felelte János zavartan, mert a tréfa nem csattant. — Jobb szeretné, ha nyafognék, hogy így szegény, úgy szegény?...

— Igaz, az őszinteség is valami — sóhajtotta Klári. — De azt hiszem, a legokosabb lett volna, ha... nem mondom el. *Si tacuisses,* ugye ezt mondják latinul az ilyen esetre?

— Juj, hagyjon békén azzal a ronda latinnal. Utálom — tört ki János. Olyan szenvedéllyel, hogy majdnem egyvégből elmondta: ő sohasem készül latinból, hanem mindig az ikertestvére felel helyette, és Plusquamperfectum, az öreg, rövidlátó latintanár nem veszi észre a csalást... De még jókor eszébe jutott, hogy ezt a hasonlatosságot egyelőre titokban kell tartani Klári előtt. A lányra nézett. Olyan szomorúnak találta az arcát, hogy egészen megzavarodott. Talán nagyon gorombán intette le a latinnal? Illetlenül? Elhatározta, gyorsan mond valami kedveset neki. — De Klárika, mit törődik maga ezzel a csúnya lánnyal!? Örüljön neki, hogy maga... nem olyan...

— Nem igaz! Ne mondjon ilyet! — kiáltotta Klári.

János erősködni akart, és tovább merészkedett:

— De bizony, ha én mondom... Becsszóra mondom, sőt kijelentem, hogy... izé... szép. Maga szép. Nekem elhiheti. Mert nekem érdek nélkül tetszik... mint az a Greguss mondja... nem a színész, hanem a tudós... a szépről.

Klári riadtan nézett a fiúra. Hátha kitalálta, ki a hőse

ennek a szomorú esetnek, s most vigasztalásul a szépségéről beszél. Finom lélek.

De János arcáról nem tudott leolvasni semmit. János előre bámult, olyanformán, mint amikor a kapukirúgás a másik oldalra száll a futballpályán...

— Beszéljünk másról — mondotta Klári hirtelen elhatározással.

— Ha akarja, tanúk előtt is kijelentem. Ki én! — erősködött Langán János.

— Beszéljünk másról — ismételte meg fáradtan a lány.

És ettől kezdve „másról" beszéltek.

Akadozva, keservesen.

4. RUMBA, FUTBALL, RONGYBABA...

Klári tulajdonképpen szerette volna elkeseregni édesanyjának, hogy milyen keserves csalódás érte a Vasaló parkban. A régi Klári bizonyosan meg is találta volna a módját annak, hogy ezt a kemény diót valahogyan feltörje. A Kázmér-ügyet ugyanis annak idején még anyja előtt is elhallgatta, és most, évek. múltán szégyellte volna bevallani, hogy életének erről a kétségbeejtő pillanatáról először — kétségtelenül meggondolatlanul, hirtelen elhatározással, és csak álnéven — egy idegen fiúnak beszélt. (Hirtelen elhatározását siettette az is, hogy mielőtt elindult hazulról, megnézte magát a tükörben, és felfedezte, hogy neki már semmi köze ahhoz a ványadt, csúnya békához, akiről Kázmér aljasul torzképet akart rajzolni.) A régi Klárinak ez lett volna a problémája, mert a régi Kláriban gyökere volt annak a gondolatnak, hogy kétszeres az öröm és csak feleakkora a bánat, ha megosztja anyjával. De ezt a gyökeret tegnap veszedelmes sérülés érte. A tegnapi vita óta helytelen következtetésekkel dacoskodó új Klári attól félt, hogy ha édesanyjának panaszkodni kezd udvarlójára, akkor ő

azt fogja mondani: „Látod, a magad tapasztalatából is rájössz, hogy apád a hibás.. És ezt nem akarta, semmi áron sem akarta.

„Elvégre tizenöt éves múltam, sőt nemsokára tizenhat leszek. Érett lány vagyok. Tudom, hogy mit kell tennem. Hol van már az az idő, amikor a lányok csak főzni meg varrni tanultak, legfeljebb nyelveket és zongorázást, kíséret nélkül ki sem mozdulhattak hazulról, és csak válogatott ifjúsági iratokat olvashattak. A lányokból ma nem babafeleség, hanem dolgozó nő lesz. Tanuló korukban az életet is meg kell ismerniük. ” És mindebből Klári azt a köyetkeztetést vonta le: „Máté nekem akar udvarolni, nem az édesanyámnak. Rám tartozik, hogy tetszik-e nekem, amit mond, vagy sem. Én döntöm el, hogy akarok-e vele még találkozni? ”

És Klári akart, vele találkozni. Még akkor, ott a Vasaló parkban elhatározta, hogy ő pedig tűzzel-vassal meg fogja változtatni ezt a fiút. Igenis, le fogja szoktatni a cinikus kamaszkodásról, kihámozza belőle az érdes felszín alá szorult nemes érzületeket. Legközelebb már könnyezve fogja hallgatni, ha egy szerencsétlen kislányról mesél neki. Még is ígérte Máté, hogy másnap hat órakor elkíséri őt német órára. „Ebből is látszik, hogy végeredményben azt teszi, amit én akarok”, állapította meg Klári. Büszkén ment haza, otthon hallgatott, és másnap reggel — iskolába menet — szinte gőgösen lépdelt az utcán; végre is nem minden elsős dicsekedhetik azzal, hogy állandó udvarlója van, komoly harmadikos, akit akármikor randevúra rendelhet.

Az osztály — öt perccel nyolc előtt — csak úgy rengett. Mintha az érettségi-bankett után egy bárban volnának, s az óra hajnali fél négyet mutatna... Kuthy Éva tüzesen illegette magát a pad tetején. Feje, válla, csípője, combja, lábafeje mind külön-külön rezgett, őrjítő ritmusban. S vele együtt riszálta magát tucatnyi lány, mint ahogyan hegedűkön zendülnek meg az egyforma rezgésszámra hangolt

húrok. Rázták a rumbát, szambát vagy ki tudja mit, a többiek meg ököllel vagy tenyérrel ütögették a padokat, megnyálazott hüvelykujjal reszelték az ablakot, cintányérként csapkodták össze tenyerüket; és búgták, dúdolták, énekelték:

Imádlak lédi,
Smárollak lédi,
Enyém a préri,
Hogyha akarod...

„Bolondok vagytok” — akarta mondani Klári, amikor belépett a riszáló olimpia színhelyére. „Ilyen hülye szöveget énekelni”! Ő most egy Kosztolányi-verset szeretett volna hallani, méltatlan fiúról, aki fájdalmat okoz az imádott lánynak, aztán térdre roskad előtte, haja a homlokába hull, és bocsánatért esdekel...

— Szevasz Klári, gyere bubám! — rikkantotta Éva, és a pad tetejéről egyenesen barátnője nyakába repült.

Klári leejtette táskáját, de még mielőtt bosszús arcot vághatott volna, máris Éva karjaiban, Éva ritmusára rázta ő is a rumbát. A dallam — ha szabad annak nevezni a hangok e divatos összevisszaságát — új erővel csapott a magasba, és a bárhangulat felerősödött egy Tarzan-film őserdei jelenetévé, amelyben éppen hozzálátnak a hittérítő elfogyasztásához.

— Láttalak a Vasaló téren — suttogta Éva tánc közben Klári fülébe. — Bezsongott az ipse?

— Nehéz fiú — felelte Klári szerényen, de azután Éva rezgéséhez idomította gondolatait és szavait is, így folytatva —, de pincsikutyát gyúrok belőle.

— Helyes, anyafej!

A néger tor hangorkánjába újabb szólam süvített bele. Marsanek Dóra szoprán szaxofon-rikoltozással kezdte cifrázni a kannibáli zene új változatát:

Kisöcsém, a drága,
Minden este szvinget jár.
öreg néném, Sára,
Bugi-vugi táncot jár.
És a nagymamácska,
Amikor megszólal a könnyű zene,
Hívja párja: gyere-gyere...

... És ekkor a katedrán megjelent Bene bácsi, a földrajztanár. Tar fejével, lelógó őszes bajuszával, fényes fekete zakójában, kínosan élesre vasalt csíkos nadrágjában semmiképpen sem emlékeztetett arra, akit a nagymama táncolni csalogatna...

— De lá... lá... lá... lányok kérem, mi van itt? — kérdezte, két kezével halántékát fogva.

— Lá-lá-lá, de lá-lá-lá — dúdolta Marsanek Dóra, kissé halkabban

— Jaj, Bene bácsi itt van! — sikoltott fel Langán Gizi, és szája elé kapta öklét, mellyel eddig a pad vékony lábvédő lemezéből pompás nagybőgő-hangokat csiszolt ki.

A katedra előtti térről az egész társaság rémülten szétfutott, mintha fémesen csillogó fényes helikopter huppant volna le az őserdei utcabál kellős közepére. A helyükre csörtető vadlányok zsivaját egy vérfagyasztó kiáltás hasította ketté:

— Jesszusom Dotya, hiszen te egészen meztelen vagy!

Marsanek Dóra nem volt egészen meztelen. Csak elfelejtette hátul begombolni kék iskolaköpenyét, s a tánc hevében szélesre nyílt hasadékból kitűnt, hogy a dundi lány mindenütt pufók, s hogy a rövidke lila kombiné vajmi keveset takar el gömbölyűségeiből.

Tízen is egyszerre pillantottak a katedra felé: hogyan viselkedik ebben a helyzetben Bene bácsi? Galba Benedek tanár úr — úgy látszik — már régebben felfedezte Marsanek öltözetének éppen feléje megmutatkozó folytonos-

sági hiányát, mert szemérmesen elfordult a térképállvány felé, és bal kezével még ellenzőt is formált szemének megfelelő oldalán.

Dorka köténnyét ketten vették gondjaikba, de olyan sietséggel, hogy persze félregombolták, s nagy hahota közben újra kellett kezdeni a műveletet. Néhányan sikoltoztak a boldogságtól. Bene bácsi — még mindig féloldalt állva — megkérdezte:

— Előre fordulhatok? Igen? És elárulnák végre, hogy miért ez a rettenetes zenebona?

Kuthy Éva felállt:

— Csak azért, Bene bácsi kérem, mert most értesültünk, hogy tánciskola lesz, és... és... és... örömünkben kissé... izé... túláradtunk.

— Ha a Rőt patak is így túláradna egyszer, elnyelné az egész várost — mosolygott a bajuszába a földrajztanár. — Siessünk lányok, mert ma csak fél órát tudok leadni. Elmarad a feleltetés.

Néhány másodperces végricsajjal az osztály kiadta utolsó hangerejét, és Galba tanár úr megkezdhette a magyarázatot.

Margit néni öt perccel fél kilenc előtt belépett az osztályba. Mivel nem talált más helyettest, osztályfőnöki félórát tart — közölte. Aki valamit kérdezni akar, írja fel egy cédulára, névtelenül, dobják a levélkéket egy sapkába, s majd ő rendre válaszol.

Néhány perccel később négy papírgöngyöleg pihent Margit néni jobb tenyerén.

— Mielőtt elolvasnám az elsőt, szabad megkérdeznem: van valakinek kérdése a... — hatásos szünetet tartott és ravaszul mosolygott — a szerelemmel kapcsolatban?

Egy pillanatnyi döbbent csend után kitört a nevetés. *Valamennyi* kérdés szerelemről, udvarlókról szólt. (Nem is olyan nehéz kitalálni az első osztályban!)

— Hát lássuk.

Az osztályfőnöknő elsőnek Botond Klári névtelen levélkéjét olvasta fel: „Elmondhatjuk-e bizalmas titkainkat egy fiúnak? ”

— Hm. Könnyű lenne kérdéssel felelnem: mi az a titok, ki az a fiú? De nem kérdezem. Tizenöt éves lány sikereit vagy sérelmeit szeretné elmondani. Nyilván annak a fiúnak, aki... akibe... legalábbis azt hiszi... szerelmes. Vagy aki már közölni méltóztatott az illető ifjú hölggyel, hogy szerelmes belé. De ez majdnem egyre megy.

— Egyre megy? — csodálkozott Langán Gizi.

— Majdnem. — Margit néni nem nézett fel, hogy ki szólt közbe? Tartotta magát a névtelenség mentelmi jogához. — Megmagyarázom. Ha egy fiú beleszeret egy tizenöt éves lányba, vagy legalábbis úgy tesz, mintha szerelmes volna, akkor ennek szinte menthetetlenül az a következménye, hogy az ifjú hölgy is kezd szerelmet érezni. Mert, ugyebár kedves lányok, lehet-e valami annál rokonszenvesebb, lenyűgözőbb, sőt imádnivalóbb, mint az, hogy egy nadrágviselő lény értünk, csak miértünk epekedik. Hát nem?

Mint amikor előbújik a nap, s a tó sötétzöldből aranyló kékre vált, úgy derült fel huszonhat ifjú lány arcának színe. Margit néni kétszeres erővel érezte magán a lányarcokról visszaverődő meleg fényt. (A jó pedagógusnak olyan az osztály mosolya, mint éhes embernek a húsleves: kellemesen meleg és hozza az igazi étvágyat!)

— Szóval... hogy érdemben feleljek... Dicsekedni egy fiú előtt? Rábízom mindenkinek az ízlésére. Én nem tenném. Sérelmet elkeseregni?... Éppen *annak* a fiúnak? Okos dolog, lányok? Ugye hogy nem! Először is, minek tudni annak a kiválasztott fiúnak, hogy nektek bajaitok vannak? A fiú szíve hölgyét tündérnek, angyalnak hiszi. S tudja, hogy az angyaloknak nincsenek gondjaik. Ezért olyan szépek. kedvesek, és örökké azok is maradnak. És örökké fiatalok, természetesen. No nem?

Elragadó volt a tanárnő aranyos, ártalmatlan gúnyolódása.

— Tehát — folytatta finom mosollyal — ne ábrándítsátok ki ebből a hitéből a teremtés ifjú koronáját. Lásson ő csak angyalnak titeket! Másodszor: ne keserítsétek el szegényt! Éppen elég baja van önmagával egy ilyen kamasznak. Bocsánat, a kamasz szóval nem akartam megsérteni senkinek az udvarlóját. Egy hozzátok illő fiúnak még semmi de semmi érzéke sincs, nem is lehet, a vigasztaló szerepéhez. Ritka kivétellel inkább neki van szüksége lelki istápolásra.

(Többen — a beavatottak — Langán Gizi felé bólintottak. Ök tudták, hogy a félárva Matafán Ferinek Gizi a vigasztalója.

A Langán-lány halovány arcán az alma zöldfényü pirossága suhant át. Lehajtotta fejét.

„Igaz, itt a példa, a Gizi-Feri eset. De jól ismeri a fiúkat ez a Margit néni! ” — fordult meg féltucat leányfejben.

— Egy fiú, ha fájdalmat lát — folytatta a tanárnő —, nem részvétet érez, hanem a legjobb esetben kínt. De azt is szégyelli, igyekszik palástolni. A legszívesebben elszaladna, ha nem tartaná szégyennek a futást. A lány született ápolónő, ösztönösen segíteni akar, bekötözni a sebet, enyhíteni a fájdalmat, letörölni a könnyet. A fiú született ápolt. Visszás helyzet, ha az ápolónő mutogatja sebeit a betegnek! A fiú zavarba jön, és dehogyis tud segíteni, tanácsot adni. Szegény feje úgy áll a boldogtálan kislány panasza előtt, mint borjú, ha kölnivízzel kínálják.

Harsogó derültség!

— Nem lányok, az udvarlótoknak ne nyafogjatok! Okos és vidám dolgokról beszélgessetek vele. *Ne neki* sírjátok el bajaitokat. Majd meghallgatja őket otthon a mama! Nála jobb, részvevőbb hallgatót nem lelhettek. És nála önzetlenebb, jobb akaratú tanácsadót sem találhattok. Igaz?... Lássuk a következő cédulát.

Klári meghökkenése csak egy-két pillanatig tartott. Hogy fiúnak ne keseregjük el, mi bánt, mert ez butaság, hiba — ez a tanács fejbe kólintotta. Most álljon fel, és kérdezze meg, hogy mi a teendő, ha valaki már elkövette a hibát?! Nem vallhatja be az egész osztály előtt, hogy bután és értelmetlenül „nyafogott” egy fiúnak. De különben is, hátha téved Margit néni?

Miközben azonban Margit néni tovább beszélt, önnön hibája hamarosan elhalványodott Klári lelkében. Mert mindennél erősebben az ragadta meg figyelmét, hogy (a bölcs Margit néni szerint) a fiú — természeténél fogva — alkalmatlan a vigasztalásra. Hát persze! Máté nem tehet róla, hogy így viselkedett. Zavarba jött szegény a zsúrbeli kislány sérelmének hallatára. Nem szívtelensége, hanem elfogódottsága miatt próbált élcelődni. így akarta leplezni sajnálkozását. Világos — fejtegette magának Klári —, hogy ilyen esetben mennél közönyösebbnek mutatja magát egy fiú, tulajdonképpen annál jobban vérzik a szíve. Ez az, ez az! Hogy félreértette tegnap Mátét!

S délután hatkor, amikor találkoztak, ez volt az első szava:

— Remélem, nem okoztam magának tegnap túl nagy fájdalmat?

Máté — ezúttal valóban Máté — reszkető hangon így felelt:

— Fájdalmat? Klárika, nincs nagyobb örömem, mint ha magával lehetek.

Klári meglepetten nézett udvarlójára. Milyen érzelmesen zeng a hangja! Mintha tegnap óta kicserélték volna. Nincs igaza Margit néninek! Nem minden fiú rideg. Máté elválásuk után tegnap otthon jött csak rá, hogy milyen megrendítő a csúnya kislány esete, s most igyekszik jóvátenni helytelen viselkedését.

— Én meg jobban fogok vigyázni — fogadkozott Klári.

— Tudom, azóta... rájöttem, hogy a fiúk nem bírják

nézni a szenvedést, hallgatni a panaszt. Ne beszéljünk többé szomorú dolgokról. *Si tacuisses,* mint a latin mondja... — zavartan elhallgatott, hátha megint lehordják...

De Máté felvillanó szemmel vágott közbe:

— Maga tud latinul?

— Nem... nem tudok. Csak édesanyámtól néhány szót, mondást... Ezt az idézetet sem tudom pontosan. Nem akartam...

— *Si tacuisses* — folytatta lelkesen a fiú — *philosophus mansisses.* Boethius mondása. Annyit jelent: ha hallgattál volna, bölcsnek látszanál most is.

— No, én jól megadtam magamnak — nevetett kényszeredetten a lány. — Az ember ne idézzen, ha nem biztos az értelmében. Igaz?

A fiú nem értette a lány nyugtalanságát.

— A latinnal — magyarázta — még az is megjárhatja, aki nagyon érti. Még Takács tanár úr is, pedig ő valóságos tudós. Mi csak Plusquamperfectumnak nevezzük, vagyis Régmúltidőnek. Képzelje, a múltkor meglátta, hogy az utolsó padban Knaute aláírásokat firkál a füzetébe. Rádörrent: *nomina stultorum iacent ubique locorum.* Vagyis, hogy az ostobák neve mindenütt megtalálható, ő ugyanis nagyon haragszik azokra, akik folyton fába vésik, falra karcolják, könyvek és füzetek szegélyére írják a nevüket. Hát Knaute meg a padszomszédja majd megfullad a nevetéstől. Takács tanár úr odamegy, felveszi a füzetet... elpirul, zavartan krákog. Knaute ugyanis nem a saját, hanem Takács tanár úr aláírását gyakorolta, és éppen már vagy hússzor leírta egymás alá a füzetében.

Máté nagyot kacagott. Amikor észrevette, hogy Klári nem nevet, magyarázni kezdte:

— Mert hogy a tanár úr a saját nevére mondta: *nomen stultorum...* Érti? *Stultus, stulta, stultum,* annyi mint ostoba... Szép nyelv a latin, és higgye el, azért nem olyan nehéz!

A lány szemrehányó szava árnyékot borított a fiú napfényes jókedvére:

— Akkor tegnap miért mondta nekem, hogy utálja a latint!?

„Én? Utálom? ” — akarta kiáltani Máté, heves tiltakozással, de még jókor gyanút fogott, hogy hátha János idét— lenkedett tegnap. Hát világos! Csak miért nem számolt be róla! Hiába faggatta az este, János hányaveti módon csak ezt ismételgette!

— Nagy marhaság, öregem, az egész kurizálás, én mondom neked. Akkor már inkább egyedül rugdosom a rongylabdát a falra. Az is jobb mulatság. Hát egy lány mindig csak sápítozik meg a szemét forgatja?

— Miről beszéltetek? — érdeklődött Máté.

— Tudja a fene. Csak nem képzeled, hogy odafigyeltem. Szerintem direkt lealázó egy nadrágos emberre, hogy mindig arról kell beszélnie, amiről a lány akar...

— Máskor is alkalmazkodni kell — magyarázta Máté.

— Fenét. Futballban soha!

— Dehogy nem! Ha például Hetényinél van a labda, akkor nem neked kell alkalmazkodnod az ő cseleihez?

— Az más — legyintett János. — De ha Hetényi kicselez, akkor én hátulról még mindig elkaszálhatom a lábát...

— Remélem, ha egy lány leégét, azért még nem akarod elkaszálni a lábát — rémüldözött Máté.

— Nem, ne félj. Nem érdemes. Mert elszakad a harisnyája, sáros lesz a szoknyája, sírni kezd_____ aztán a végén még fel is kell segíteni.

Itt szakadt el tegnap a beszélgetésük. Mert ezen a ponton Máté belátta, Jánossal még nem lehet komolyan beszélni a nőkről. Nem faggatta tovább: így János nem mondta el, hogy Klárinak szidta a latint, és tessék, most ő issza meg a levét! Hogyan lehet ebből kimászni[7] Megvan!

— Tegnap csakugyan mérges voltam a latinra, Klárika. Mert nem elég, hogy öt osztálytársamnak javítottam ki a

házi dolgozatát, de akkor még á szomszédból átjött két másodikos, és azoknak is le kellett fordítanom egy textust.

— És ez nem öröm magának?

— öröm, öröm, de... majdnem elkéstem emiatt a Vasaló térről. Képzelje! — játszotta a dohogást Máté.

— Megbocsátottam volna, ha emiatt késik néhány percet — mosolygott Klári, teljesen megnyugodva. — Mert nagyon szép, ha valaki segít másoknak. Pláne ha olyan tudással, amit ő maga szerzett.

Máté büszkén kihúzta magát. Nemcsak a dicséretért, hanem azért is, mert ilyen ügyesen kievickélt a csávából. Izgalmas játék ez, ész kell hozzá. Kár, hogy János nem akarja folytatni a kettős udvarlást. De talán még sikerül meggyőzni őt, hogy itt sem gyerekdolog a driblizés!

— Engem nagyon érdekel a latin — folytatta most Klári.

— Akarja, hogy tanítsam? — Az ötlettől mámoros Máté lehunyta a szemét. Látta, amint Klárival a könyv fölé hajolnak, fejük összeér... Mi ez? Mi ez a különös érzés? Attól a gondolattól, hogy a fejük egy pillanatra összeér!...

— Nem tudom — habozott Klári —, hogy édesanyám megengedné-e? Meg hogy jó tanítvány lennék-e?

— Biztosan jobb tanítvány, mint amilyen tanár én!

Máté képzeletben már az első igeragozásra tanította Klárit. A mintaige: *amare* — szeretni. *Amo, amas* — én szeretlek, te szeretsz... Micsoda ostobaság! intette le magát hirtelen. Nem megmondta-e Tatai tanár úr, hogy ha egy fiú sétálgat egy lánnyal, vagy éppen nagyon jól érzi magát a társaságában, az még nem szerelem.

-— Máté — törte meg a csendet Klári, nagy félénken.

— Tessék!

— Kérdeznék valamit... Én nem tudom... a maga nevét.

— Az enyémet? Jaj! Langán Máté.

— Langán? A Gizi rokona?

— Bátyja.

— Hiszen ez nagyszerű! — kiáltott Klári nagy örömmel.

Mátét ugyanakkor rémület kapta torkon. Gizitől meg fogja tudni Klári, hogy ők ketten vannak egyforma ikrek és a többi... Vége a játéknak! Nem lenne okosabb elébe vágni a leleplezésnek? És máris elhatározta, hogy most mindent rögtön bevall.

— Tudja Klárika — kezdett valamiféle bevezetéshez — a latinban az is izgalmas, hogy mennyire másképpen fejezi ki magát, mint a magyar. Például... talán ismeri Arany Jánosból, a Vojtinából: *mendacem oportet esse memorem.* A hazugnak legyen emlékezőtehetsége. A magyar közmondás ezt sokkal hosszabban így mondja: hamarabb utolérik a hazugot, mint a sánta ebet.

— Miről jutott eszébe? — kérdezte csodálkozva a lány.

— Mert... mert... hogy is mondjam...

— Nekem tudniillik éppen most ötlött az eszembe édesanyámnak egy érdekes mondása. Ö azt állítja, hogy a szerelmesek sokszor nem mondanak igazat egymásnak. Lehetséges ez? — Tiltakozó szavakat várt a fiútól, de hiába. — Szerinte az ilyesmi nem igazi hazugság, mert a szerelmes téves meggyőződésből mondja a valótlant. Például szépnek lát egy csúnya lányt. Ha tehát azt mondja neki, maga a legszebb a világon...

— Akkor valóban a legszebbnek találja, pedig nem az, és így mégsem hazudik — fejezte be Máté a lány gondolatát. Aztán megállt és Klári arcába kémlelt: „Vajon én Klárit tartom a legszebbnek a világon? ” Nem tudott válaszolni önmagának erre a kérdésre, hanem így folytatta: — Jól mondom? Persze hogy nem ez az igazi hazugság. Hanem az, hogyha — nagy lélegzetet vett — szándékosan félrevezetünk valakit. Szerintem képtelenség hazudni annak, akit szeret az ember. — Máté megállt, eltűnődött. Miért mondja ezt? Hiszen ha most bevallja Klárinak, hogy félrevezették őt, akkor ez azt is jelentheti, hogy szereti őt!?... No, ebbe jól belegabalyodott.

A lány is megállt, gondolkozott. Mennyi érzéssel beszél ma ez a fiú. Margit néni téved. Vagy Máté csak ritka kivétel? Van csupaszív fiú is!

— Én mindjárt tudtam, Máté, hogy maga olyan fiú, aki sohasem hazudik. Mondtam is az édesanyámnak, hogy...

— Beszéltek rólam? — pirult el a fiú.

— Beszéltünk. Hogy... — Klári is elpirult. — Mert én mindent elmondok neki. Emlékszik, maga azt mondta, hogy én vagyok az első lány, akivel megismerkedett... így...

Ez a mondat megint közelebb segítette a tévelygő Mátét, hogy végre belekezdjen nagy vallomásába:

— Úgy van. És éppen ezért... már az előbb is el akartam mondani...

— És édesanyám ekkor megjegyezte — folytatta Klári —, hogy a fiúk nagyon könnyen veszik az ilyesmit, és még a tizedik lánynak is kijelentik, hogy ő az első...

— Nem Klárika, én nem...

— Ugye maga nem ilyen, Máté?

— Nem! Nem! — tiltakozott Máté, aztán mindjárt törhette a fejét, hogy ezek után hogyan rukkoljon ki ezzel: „Klárika, én mégis hazug fráter vagyok, én félrevezettem magát, igaz, csak tréfából, és csak az ikertestvérem miatt mentem bele, de még így is nagyon sajnálom, és remélem, hogy ezt a bűnömet valaha még jóvátehetem, ha akarja, vezekelni fogok, és valami nagy tettet viszek véghez... ” De ekkor eszébe jutott Máténak, hogy János megkérdezése nélkül mégsem árulhatja el a közös titkot. Ebbe a gondolatba aztán úgy belekapaszkodott, mint a fuldokló az Utolsó szalmaszálba. Helyes, ma este megbeszéli Jánossal a dolgot. holnap azután *együtt* állnak Klári elé és mindent elmondanak neki. Amilyen nagyszerű lány ez a Klári, megbocsátja a tréfát, sőt talán jót is fog mulatni...

... Megérkeztek a német tanárnő lakása elé. Késő́re járt, sietve kellett búcsúzkodniuk.

Amint egyedül maradt, Máté vállát nyomni kezdte az életmentő szalmaszál, a holnapi közös vallomás. Vállalja-e János? Igazán megbocsát-e Klári? Elég-e, ha megbocsát?... És megint látta, amint Klárival összehajolnak a latin könyv felett, találkozik a homlokuk és összeér a kezük is...

A lépcsőn felmenőben Klári is a latin leckére gondolt. Hogyan is mondhatják latinul: *ich liebe, du liebst, er liebt* ... én szeretek, te szeretsz, ő szeret... Erről a lépcső közepén eszébe jutott valami és visszaszaladt a földszintre. Újra megindult felfelé, és mint az akáclevélfürtön szokás, úgy számolta ki a lépcsőfokokon: szeret, szívből, fájdalommal, egy keveset vagy semmit... *er liebt mich von Herzen. mit Schmerzen, ein wenig, oder gar nicht...* Nemsokára talán már latin szöveggel fogja csipegetni a százszorszép bűvös szirmait...

Másnap az első tizpercben körülvették a lányok.

— Jössz-e te is tánciskolába? Most már biztos, hogy lesz!

— Dotya már szervezi a PÁBI-t.

— Hát az micsoda?

— Petrezselyem Árusítása ellen Biztosító Intézet.

— Nem értem — mondotta Klári.

— Lesz egy kassza, abba mindenki befizet... mondjuk egy forintot. A pénzen cigarettát veszünk, s a cigarettát azoknak a fiúknak ajándékozzuk, akik legszorgalmasabban táncolnak a PÁBI tagjaival.

— És külön prémiumot kap az a fiú — magyarázta Dóra, a feltaláló büszkeségével —, aki gyakran felkéri a petrezselymet árulókat.

— Minek! Közöttünk olyan aligha lesz — vágott közbe Kuthy Éva. — Mind nagyon csinik vagytok. De Klári a legszebb.

— Az biztos — szólt Langán Gizi.

A Botond-lány szerényen lesütötte szemét, de amikor

loppal felnézett, néhány szemből gúnyos mosolyt vélt kiolvasni. Miért mondta Gizi olyan különös hangsúllyal a „biztos”-t? Mit tudhatnak ezek az ő kicsiny koráról? Mit beszélhetnek a háta mögött? Csak nem pletykázott Máté? Nem, Máté nem olyan fiú! De hátha jóindulatúan és gyanútlanul elmesélte húgának a csúnya kislány történetét, és az éles eszű Gizi mindjárt kitalálta, hogy ki az eset szenvedő hőse? Borzasztó!

Klári bizonyosságot akart, most rögtön. Ezért hirtelen Gizihez fordult:

— Igaz, te. Megismerkedtem a bátyáddal. Jön ő is a tánciskolába?

— Melyik bátyám? — kérdezte Gizi.

Klári csodálkozott:

— Hát több van?

— Kettő. Még nem beszéltem neked róluk? Híres alakok.

— Olyan egyformák, mint két tojás — kiáltott közbe Éva.

— Mindenki összetéveszti őket. Ők meg kihasználják ezt, helyettesítik, aztán letagadják egymást... irtó nagy hecceket csinálnak. Néha az egész város a mókáikon kacag — hadarta Dóra. — De mi az, mi bajod. Klári? Rosszul vagy?

Botond Klári arca elfehéredett. Keze támaszték után matatott.

— Nagyon meleg van itt — szólt aggódó hangon Gizi.

— De a legjobb trükkjük az — viháncolt tovább Dotya — hogy az iskolában egyik felel a másik helyett. Latinból például mindig csak az egyik készül, a másik bele sem szagol... Mi az, Klári?

A Botond-lány megtántorodott. Ha Gizi el nem kapja, lezuhan a padlóra.

Ketten kivitték.

Gizire nem lehetett ráismerni. Hiába volt szelíd szőke a haja és édesen rózsás-tej fehér az arcbőre, villogó szemmel mint fúria rontott be:

— Itthon van már az a két jómadár?

A két jómadár éppen heves, bár halk vitát folytatott. János nem akart vallomásra menni Klárihoz.

— Nekem egy életre elég volt a nőkből — hajtogatta.

Máté előbb könyörgött testvérének, később már zsarolt és fenyegetőzött.

János nem engedett:

— De fontos neked — gúnyolódott —, hogy mit gondol rólad egy lány. Mondtam, hogy ez lesz az egyszeri elkísérésből.

— Te is kísérted — sziszegte Máté.

— De én ott is hagyom... szó nélkül...

Ennél a mondatnál tört be a konyhába Gizi, és egy pillanattal később megjelent a szoba ajtajában. Háta mögött anyja kémlelt be.

Egy évvel ezelőtt az ikrek még ugyancsak parancsolgattak húguknak, de a „taknyos” azóta a fejükre nőtt, s most puszta hangjától, a „jómadár” bevezetéstől úgy megszeppentek, hogy az ablakig hátráltak.

Gizi megállt a szoba közepén. Fejét lehajtotta, kissé előredőlt, és könyökben meghajlított karjait előre lendítette.

— Mit tettetek Klárival? — kiáltotta vészjósló hangon.

— Mi? Semmit! — felelte János, bátran leplezve nyugtalanságát. De Gizi hallgatott, s a fenyegető csend szólásra nógatta. — Nem ütök meg én egy lányt. Még el se gáncsolnám.

— Még csak az kéne — szólalt meg a háttérben a mama.

— Hót akkor? — kérdezte Gizi.

— Semmi akkor — felelte János.

— Nem szégyellitek? Tagadni?

— Én nem tagadok semmit — szólalt meg halkan Máté.

Gizi feléje fordult:
— Te ismerkedtél meg vele?
— Én.
— És?
— Semmi és.
— összevesztetek?
— Nem. Dehogy.
— Hát akkor... a nevetek hallatára miért ájult el?
— Elájult? — rémült meg Máté.
— Lányok mindjárt elájulnak — vont vállat János.
Rövid csönd után újra villámlott.
— Mit tettél vele? Mit mondtál neki? — közeledett Gizi fenyegetőn Mátéhoz.
— Semmit — hátrált a fiú.
János védelmezőn közelebb lépett ikertestvéréhez:
-— Udvaroltunk neki.
Gizi megállt.
— Mind a ketten?
— Igen.
Egy pillanatnyi szünet után a lány a homlokához kapott:
— Felváltva?
— Ühüm — dünnyögték egyszerre ketten, de még így is alig hallhatóan.
— És nem tudta, hogy ketten vagytok?
— Nem.
Ezt is egyszerre mondta a két fiú. János könnyedén, Máté szorongva.
-— A rendes Langán-trükk — magyarázta.
— Ö ti vadállatok — tört ki Gizi mély hangon, elernyedten, tompa elkeseredéssel. — Ilyet tenni!
Húga összeomlását látva, Jánosnak megjött a mersze:
— No és aztán? Mi van abban? Futballban is nem ide-oda passzolgatjuk a bőrt?
— Egy lány nem rúgni való labda! — kiáltott fel az ajtóban Langánné, és egy lépést tett előre.

5*

— Nem ugyanaz — ismerte el Máté, halkan.

— Jaj, milyenek vagytok! — roskadt le Gizi az asztal melletti székre. — Még kicsinyek voltunk, egyszer elcsórtátok a rongybabámat, és kiszedtétek belőle a kócot...

— No, aztán te visszagyömöszkölted — vetette oda János.

— De Klári szíve nem kóc! — jajdult fel a lány, és két ökle közé fogta fejét.

— Mit kell ettől elájulni? Aki érti a tréfát, az nevet, nem ájuldozik...

— Szerencsétlen te, mit gondolsz, miért ájult el? — kérdezte Langánné. Lassú, imbolygó lépésekkel közeledett az asztalhoz. — Mert én már kitaláltam.

Gizi felnézett anyjára.

— Maga is azt hiszi, mama?

— Világos. Az a szerencsétlen lány szerelmes lett...

— Kibe? — kiáltott fel ijedten Máté.

János gőgösen oldalba döfte fivérét:

— Megmondtam neked előre, hogy egy-két lánynak azért elcsavarom a fejét!...

— Hallgass, te szörnyeteg! — kiáltott fel az asszony. — Hát nem bírod elképzelni, milyen borzasztó ez! Hogy ő sem tudja, kibe? Csoda, ha elájult, amikor megtudta, hogy a fiú, akibe... aki tetszik neki... ilyen aljas játékot űzött vele! Csak azért...

— Nem azért! — tiltakozott Máté.

Langánné odanézett.

— Mit tettetek? Rémes, mit tettetek! — sóhajtotta. — Kisül a szemem miattatok!

— Mintha egy gyilkosba volna szerelmes, a boldogtalan! — nyöszörögte Gizi. Ráborulva az asztalra, hangosan sírni kezdett.,

Máténak hirtelen és alattomban könnyekkel telt meg a két szeme. Ez borzasztó! Klári beleszeretett Jánosba! Miért Jánosba? Akinek nem kell!

Imbolyogva állt a helyén, pedig szeretett volna elszaladni, hogy senki se legyen a közelében. Forgószél-gondolatok pörögtek agyában. Olyanok, melyekhez hasonlókkal sem találkozott soha. Miért fáj neki annyira, hogy Klárinak János tetszik. Lehet, hogy a nő csakugyan nem olyan, mint a futball, ahol az egyik győz, a másik veszt... a fő a játék! Itt valami komolyabbról van szó? Olyan halálosan komoly dologról, hogy nem is az ember maga dönti el, kit akar és mit akar... Valami titokzatos erő kormányozza az érzéseit...

Ez a titokzatos erő a szerelem?...

5. *VON KASSELR1CK MEGELEVENEDIK*

Klári a tanári szoba pamlagán feküdt félóra hosszat, homlokán és szemén kölnivizes zsebkendővel. Száját összeharapta és nem sírt. Legalábbis nem folytak a könnyei. Szavakat könnyezett, félmondatokat zokogott.

„Ezt tette velem... ezt tették... Új lány kellett nekik, aki még nem ismeri a trükkjüket. Azért kellettem éppen én! De hogy nem fogtam gyanút! Pedig észrevettem, hogy egyik napról a másikra mennyire megváltozott!... Rajtam fog nevetni az egész város. Jobb lenne elmenni innen.. És ez a fiú mondta, hogy ő nem tudna hazudni!... És ezt a fiút védtem édesanyával szemben, hogy ez nem olyan!.. Édesanyának nem szabad tudni erről az esetről. Mert azt mondaná: látod, minden férfi egyforma, minden férfi hazudik a nőnek. Még ha ez nem is igazi hazugság! De ez igazi hazugság! Hiszen Máté... vagy János?... nem azért csinálta, mintha szebbnek látott volna mindenki másnál.. csak áltattak... Vagyis hazugság! ”

Milyen jó — ugráltak ágról ágra Klári holló-gondolatai —, hogy nem lett szerelmes belé... Mert nem lett!.. Nem, nem szereti Mátét... vagy azt a másikat... Milyen

rettenetes lenne, hogy szerelmes valakibe, de nem tudja, kibe? Két egyforma fiú közül szereti az egyiket, de nem biztos, melyiket? Szembe jön vele az utcán, s ő találgathatja, ez-e az? Jó, hogy vége — örökre vége — mind a két fiúval mindennek. Hiszen ez kibírhatatlan lenne. Nem, ő nem szereti sem Mátét, sem az alteregóját... — így mondják *latinul?* — most kitől kérdezze meg?... Ha szembe találkozik egy Langán-fiúval, elfordítja a fejét, nem érdekli, hogy ez-e az, akit... Nem, ő nem szerelmes! Két fiút egyszerre nem lehet szeretni, és két egyforma fiú közül nem lehet csak az egyiket szeretni. Ezeket a fiúkat soha senki sem fogja szeretni... — Nem érti, miért ismételgeti folyton ezt a „szeretni" szót?...

Hirtelen felpattant fekvőhelyéről, a csap alatt megmosta arcát, azután visszasietett az osztályterembe. „Köszönöm, jobban" — felelte Margit néninek, és leült, tenyerébe támasztva fejét; reménykedett, hogy nem fogják felszólítani és nem gúnyolják, hanem irigylik egy kicsit, amiért elájult. Nem nézett se Gizire, se másra, hátha tűnődve kémlelik arcát, nem lehet-e leolvasni róla valami titkot? Tízpercben talán majd összebújva találgatják, miért lett rosszul a tánciskola hírére? Remélte ugyanis, hogy a tánciskolára gyanakszanak, nem a Langán-fiúkra. Hogy Gizi nem meséli el senkinek, mit tudott meg múltbeli csúnyaságáról a bátyjától... Nem, Máté nem pletykázik! Tulajdonképpen nem is hazudott, csak megtréfálta... De kegyetlen tréfa volt, soha az életben meg nem bocsátja...

És látta, egyre látta Máté szomorú arcát...

Egyedül ment haza tanítás után. A kapu alatt elővette zsebtükrét. Tegnap azért vásárolta, hogy megnézhesse benne a haját, mielőtt Mátéval találkozik — s most már csak arra kell, hogy lássa, nem piros-e a szeme, nem kell-e tartania anyja faggató pillantásaitól?

Botondné nem vette észre, hogy a lánya sírt, de feltűnően levertnek találta; megmozdult a lelkiismerete, hátha azért

ilyen szomorú a gyerek, mert túl élesen szidta előtte a férjét: aki neki mégiscsak az édesapja! Elhatározta, hogy ügyesen kiengeszteli Klárit. S a véletlen gyorsan segítségére jött, mert Klári kezébe vette azt a lovaglópálcát, amely egy szekrényfiók mélyéről került elő, éppen aznap.

— Apádé — vetette oda könnyedén. — Remek lovas volt...

— Csak volt?

— Most is az, bizonyosan. Hiszen fiatal még. Mennyi is?

— Negyvenhárom — vágta ki gondolkozás nélkül Klári. (Titokban mindig megünnepelte apja születésnapját, szobájában, az egyenruhás kép előtt.)

— Talán ezzel foglalkozik most — folytatta Botondné. — Szeretett belovagolni, nagyon értett is hozzá... Nagy tudomány az idomítás. És jól fizetik.

„Hiszen akkor nem hazaárulásból él” — értette ki Klári anyja szavából, és megkönnyebbülten felsóhajtott. Látta apját, amint egy káprázatosan csillogó, üvegtetejű lovarda előtt kiszáll fényes autójából. Sárga csizmát visel, barnás pepita bricseszt, széles fehér kétágú nyakkendőt és barna keménykalapot. A kezében karcsú lovaglópálca, ezüst fogantyús, olyan, mint ez... Egy képesújságban látott ilyen „úrlovas”-okat, tiszteket és arisztokratákat. Vagy talán piros frakkot viseltek? Nem emlékezett rá határozottan. A német képeslapokban bizonyára sokszor látható édesapja fényképe: a híres úrlovas sövényen ugrat át, vagy elegánsan felpattan egy fényesszőrű paripa nyergébe. Néhányan ámulva nézik a daliás magyart. Vagy elegáns hölgyekkel társalog a „zöld gyep”-en — mintha ilyen képet is látott volna... Van valahol egy fényképük, ahol édesanyja tartja a kötőféket...

— Add nekem azt a fényképet, amelyiken te vezeted édesapa lovát.

— Jó, majd előkeresem — szólt az asszony; gyorsan elnyomta féltékeny bosszúságát. — Akkor nyerte ezt —

mutatott a tálalón magasodó nagy, ezüstserlegre, amelynek sisak-tetején egy karcsú ezüstparipa állt, magasra emelt nyakkal.

Mint Lohengrin sisakján a hattyú — jutott eszébe Klárinak a mondabeli rejtélyes szabadító lovag, s meghallotta a Wagner-opera hattyú-motívumának magas, reszketeg hangjait. Egyszerre az ő életébe is beúszott — hattyúfogaton — a szabadító hős. Sisakja hegyén ezüstló ágaskodott, ezüstfogantyús lovaglópálcát tartott a kezében... de nem apja volt, hanem — micsoda meglepetés! — Máté. De amikor közelebb hajolt, hogy csakugyan ő-e, a hős elhajította az ostort és elszaladt.

A pálca ott feküdt Klári előtt, gyorsan rádobott egy hosszúkás vászondarabot, amely kezeügyében hevert. Ö kezdett másról beszélni.

Az anya fellélegzett. Helyes volt a taktika, ezután is vigyáz majd. Indulat nélkül, nyugodt hangon fogja emlegetni lánya előtt hűtlen férjét.

A különös Lohengrin másnap ismét megjelent Klárinak, amikor éppen német órára ment. Ott lebegett előtte, mint a délibáb, megcsillant a kirakatok üvegén, előbújt a sárguló gesztenyefák lombjai közül, kirajzolódott az öreg házak vakolatrepedéseinek vonalaiból. Szomorú volt az arca, észrevehetően mentegetőzni akart — talán mert nem mondhatja meg a nevét, az igazi keresztnevét — de csak némán szomorkodott.

Két fiatal asszony haladt Klári előtt az utcán.

— Én mondom neked, a férfiakkal komiszul kell bánni — szólt az egyik, kellemetlen rekedt hangon.

— Mindenesetre megérdemlik — felelte a másik és nevetett.

— Ha nem érdemlik meg, akkor is. Csak komisznak kell lenni hozzájuk. Mert másképpen elpimaszodnak.

Klári keservesen mosolygott. Máté talán pimaszul viselkedett, ő azonban mégse tudna komisz lenni hozzá. De mi

is az, pimasznak és komisznak lenni? Megcsókolni egyszer, azután otthagyni? Nem menni el a találkára? Hiába fülelt, többet nem tudott kivenni a két nő beszélgetéséből.

S ekkor azután — meglátta Mátét. Nem a Lohengrin-ábrándot, hanem az igazi, élő Mátét. Ha ő volt, és nem János...

Egy terebélyes fa alatt állott. Talán ez az a hatalmas tölgy, amelynek árnyékában a király úgy ítélt, hogy Lohengrin álljon ki párbajra Elzáért... Lohengrin Máté meghajolt, félreállt. És szomorúan mosolygott.

Ezt a bánatos mosolyt hazulról hozta magával.

— Máté, mit tettél azzal a szegény lánnyal? — kérdezte az anyja, ettől jött a nagy keserűség.

A fiú elmondott mindent a mamának, nem mentegette magát, nem tolt semmit Jánosra. De hiába várta az anyai vigaszt, hogy „katonadolog, nem fáj sokáig... ” — Langánné egyre komorabban hallgatott, s végül így szólt:

— Hej, ti fiúk!... Hát igazán nem tudtok különbséget tenni a rongylabda meg a lányszív között?

— Azt hiszem, kezdem érteni a különbséget — ingatta fejét Máté és elpirult.

— Igen, szaladtok a lány után, aztán kísérgetitek, megfogjátok a kezét, puszilkózni akartok, ahogy a moziban látjátok...

— A maguk idején nem így volt, mama?

— A mi időnkben?... Tizenhat éves voltam és cseléd, amikor apád bevonult. Csak egypárszor találkoztunk addig, s aztán egy évig sem, mert olyan komisz-mundérba bújtatták, hogy szégyellt benne mutatkozni előttem. De... nem felejtett el. Leszerelt, összeházasodtunk. Egyszerű a szegények szerelme. Ilyen mókákra, amiket ti agyaitok ki, se időnk, se kedvünk nem maradt. Két hétben egyszer volt kimenőm vasárnap délután...

— Mit csináltatok?

— Sétáltunk, moziba mentünk, ha volt pénz.

— Más... semmi? — kérdezte izgatottan és pirosan a fiú.

— Olyan vagy, mint egy lánygyerek — csóválta a fejét Langánné. — Mindig bámultam a gazdáim életét, mennyi sok csinált bajuk volt! Azt hiszem, akinek nincs gondja, az keres magának. Látom rajtatok is. Jó dolgotokban találtok ki ilyen gyalázatos tréfákat.

— Én nem akartam, mama... — Máté közel állt a hangos síráshoz. — Mit tegyek? Mondja, mit tegyek?

Az asszony nagyon örült fia szívből jövő könnyeinek.

— A szívedre hallgass — felelte.

Máténak a szíve most azt parancsolta, hogy kérjen bocsánatot a megszomorított lánytól.

Klári egy pillanatra megtorpant. Örömében már majdnem kezet nyújtott. De hirtelen eszébe jutott, hogy ha ő most „jónapot Máté”-val köszön, és ez a fiú itt János, akkor a kamasz harsogva röhögni kezd, és holnap megint őt neveti az egész város... Gőgösen felvágott fejjel gyorsan tovább lépett. Majd megmutatja ennek a fiúnak, hogy Botond Klárit nem lehet egyik nap megsérteni, másik nap leszólítani.

Csak akkor mert loppal hátranézni, amikor a sarkon befordult. A fiú követte, leszegett fejjel, bűnbánó arccal, nehézkes lépésekkel. Jött megállíthatatlanul, mint akkor, a moziban. És Klári — mint akkor a moziban — védelmet keresőn oldalt nézett...

... Egy magas férfi állott mellette, karcsú és izmos. Sötétszürke, szokatlan szabású felöltőt viselt; levette sötét posztókalapját, előtűnt vörösesszőke dús haja; kalapját jobb kezéből körülményesen átvette a balba, szíve fölött a mellére szorította, majd kissé mereven meghajolt.

— Szabad? Kaszelik vagyok.

Klári majdnem felsikoltott. Kaszelik? Kasselrick? Aki lovagoltatta? Vagy a mozibeli látomás? „Meg fogok őrülni a sok ábrándozástól! ”

De hiszen ez a férfi *van!* és nem ábránd.

— Botond Klári, ugyebár? — kérdezte.

— Én... én... igen — hebegte a lány, egész testében reszketve. Elkészült valami rettenetes szerencsétlenség bekövetkezésére. — De maga kicsoda? És mit akar?

— Megértem, hogy bizalmatlan — mondotta szertartásosan az idegen. Szép szája volt. — Nézze meg ezt a képet!

Felöltője zsebéből egy levelezőlapot húzott elő. Klárit ábrázolta a kép, világos ballonkabátban, zsebredugott kézzel, az öreg plébániatemplom faragott-köves kapuja előtt. Az idegen máris megfordította a lapot, és egy pillanatra felmutatta Klárinak saját írását. Semmi több, csak: *„Herrn Theodor Botond, Köln, Neutorgasse 42. Csókol Klári. 1953. V. 20.”* Anyja tudta nélkül küldte el.

— Hiszen akkor magát az édesapám küldte — kiáltott fel Klári boldogan. — Ne vegye zokon... Nem szoktam utcán ismerkedni.

— Nem most ismerkedünk...

— Persze, a nyakán lovagoltatott — mosolygott Klári, aztán elpirult. A válasz megenyhítette zavarát:

— Megható, hogy emlékszik az ifjú hadnagyra... — szólt a férfi és délcegen összevágta bokáit.

A Langán-fiú elsétált mellettük. Mélyen köszönt Klárinak, és erősen megnézte az idegent. Klári meg hátrapillantott, nem áll-e ott a bolt sarkán a másik Langán-fiú? De csak egy Langán volt látható a Bástyakapu utcában.

— Mikor látta? — kérdezte repeső türelmetlenséggel.

— Tegnapelőtt.

— Istenem! Tegnapelőtt! Megőrülök! — Megragadta a fiatal férfi kabátjának gallérját, de nyomban riadtan elkapta kezét. — Bocsánat! Meséljen. Jól van? Egészséges? Nem készül haza? Mit csinál mindig? Emlegetett?

Kaszelik Ferenc könnyedén mosolygott. Itt könnyű dolga lesz. Beszélni kezdett. Először magáról. Egy export-vállalatnál dolgozik, kiküldetésben utazott Kölnbe, ott véletlenül találkozott Klári édesapjával, egykori parancsnokával.

— Megkért egy szívességre. Persze örömmel vállaltam. Pedig nem tudtam még, hogy a fényképen látható bájos gyermek, kit egykor lovagoltattam, gyönyörű hölggyé lett.

Klári elpirult. Ilyen bókot eddig csak regényben olvasott.

— De... de... miért beszélgetünk az utcán? — kérdezte. — Bizonyára hozzánk készült?

—- Igen... tulajdonképpen... És köszönöm a szíves meghívást. — Rövid habozás után majdnem suttogva folytatta.

— De tulajdonképpen az a megbízásom, hogy először magával beszéljek... négyszemközt. Háthogyha nagyrabecsült édesanyja nem látna szívesen.

— Dehogynem — mondta Klári, gyorsan, de kissé bizonytalanul.

— Úgy tudom, hogy kedves szülei között... bizonyos ellentét keletkezett...

— Régi dolog, elmúlt, hol van már az — hadarta Klári. Hirtelen úgy érezte, itt a pillanat, amikor megkezdheti szülei kibékítését. — Nyugodtan feljöhet. Édesanya már egyáltalában nem neheztel. Éppen a napokban rajongott nekem édesapáról. Hogy milyen nagyszerű lovas! Nem tudja, lovagol odakinn is?

— Persze, mindennap! — kiáltott fel Kaszelik, azután óvatosan hozzátette. — Azt mondotta.

— Édesanya örülni fog. Jöjjön bátran. Itt lakunk. És...

— fürkészőn nézett a szövetségesnek vélt idegen szemébe

— ... és én azt hiszem, ha mi ketten összefogunk, az ellentét maradványa is szertefoszlik. De jó is lesz! Segít nekem!

Gyönyörű volt a lány, nagy könyörgő szeme a sötét arany meleg fényével csillogott. Kaszelik „szakértő szemmel” élvezte a szépség és fiatalság erejét. A kibékítést nem tették feladatává, de ha a lány meghódításának ez az ára... Megfogta Klári kezét, és érzelmes hangrezgetéssel így szólt:

— Ha így néz rám, öreg fiú létemre megint aksnak érzem magamat. — S a csak színlelni szándékolt hangulat

olyan erővel ragadta el, hogy akadémikus, ludovikás korabeli kedélyeskedéssel némán kiadta magának a vezényszót: „Gyors várostromhoz rohamtüzérség előre! "' Megifjodottan mosolygott. — Szép asszonyért, szép lányért az igazi vitéz tüzet-vizet kiállni, pokolra menni kész — szavalta.

— Hiszen maga Háry Jánost idézi — mosolygott a lány.

— Ilyen szemeknek Háry sem hazudott soha! — vágta ki magát Kaszelik. — Kössünk szövetséget, hogy kölcsönösen támogatjuk egymást. '

— Véd- és dacszövetséget?

— Megnemtámadási záradékkal.

— Hiszen egy a célunk, nemde?

— Természetesen — hazudta Kaszelik. — Bajtárs! — tette hozzá ünnepélyesen, és megrázta Klári kezét.

— Utánam, előre! — mondotta katonás hangon Klári.

Elindultak egymás mögött a szűk lépcsőn. Ahogy a játékban szünet állt be, Kaszelik szorongó érzésnek került a hatalmába. Hiszen Botond Tivadar Kölnben a lelkére kötötte, hogy vigyázzon a feleségére, mert úgy hallja, „beállt a rendszer szekerét tolni”... Igyekezett megnyugtatni magát, hogy ez túlzás, vagy rosszindulatú rágalom. Botondné talán csak játssza a kommunistát, állása érdekében...

A lépcső fejénél összeütötte két sarkát az elősiető háziasszony előtt:

— Kezét csókolom. Meg tetszik ismerni?

Az arc olyan meglepetéssel robbant Botondné elé, hogy a légnyomás egyenest a Tiszti Kaszinó fényárban tündöklő, illatfelhőkkel kábító dísztermébe repítette. Bál volt; az emelvényen pálcás urak között főrangú előkelőségek, a parketten díszes egyenruhák, tarka selymek és tüllök, szikrázó ékszerek, Magyari ősz feje a hegedűjén, zsongó-pattogó keringő... Kaszelik, az ezred legjobb táncosa, rengeteg pezsgő... — Felegyenesitette félrebillentett fejét:

— Megismerem, hogyne. Kaszelik Feri?

— Én vagyok, teljes valómban. Telitalálat. Lovagkereszt

érte, hadiszalagon... — Mély meghajlással, szertartásosan kezet csókolt.

— Nohát. Mióta nem láttam... Kaszelik hadnagy... — sóhajtotta Botondné, még mindig meglepetten.

— Csak volt — bokázott Kaszelik. — Jelenleg civilbagázs, a Teximpex kölni megbízottja. A népi demokratikus ország dolgozója, a szocializmus lelkes építője.

A régi, kincstári humor, s nyomban utána ez a gúnyra gyanús megjegyzés újabb robbanást idézett elő. Széttépte a báli hangulat rózsaszínű ködét, a cifraság alól előbukkant a nyomorúság. Botondnénak eszébe jutottak a füstös-kormos nappalok, silány viták, krajcáros gondok, aljas intrikák, lealacsonyító veszekedések. Kínos finomkodások, merev szertartások — szellemi igénytelenség, nagyképűség, szűk látókör, a szórakozáson kívül minden iránt való közönyösség, kasztszellem, elviselhetetlen gőg... Botondné úgy érezte magát, mint aki a bál után hideg víz alá dugja fejét.

— Hát magát mi szél hozta ide? — kérdezte józanul, olyan szárazon, mintha az iránt érdeklődnék, kicsi vagy nagy csomag isztopirint adjon-e? — De mindenesetre fáradjon beljebb.

Egy pillanatig habozott, hogy Klári parádésabb szobájába vezesse-e a vendéget, de aztán csak azért is fellángolással mégis a saját kuckója felé tessékelte.

Leültek az asztal körül, amelyen szanaszét hevertek régi santung kosztümjének darabjai. Szétfejtette, hogy Klárinak tánciskolai ruhát csináltasson belőle.

Kaszelik leült, keresztbe vetette lábát, elég otthonosan hátradőlt, aztán gyorsan elmesélte, hogy őt negyvenötben azonnal igazolták, előbb a háemben dolgozott, azután a külkereskedelemhez ment, ahol nagy nyelvtudása révén igen gyorsan előre jutott... Pesten él, nem, egyetlenegyszer sem volt vidéken azóta...

— Több mint nyolc éve, hogy nálunk járt — jegyezte meg Botondné.

— Bizony, most sem jutottam volna el ide, ha Kölnben nem találkozom... Tivadar bátyámmal...

Botondné hallgatott. Majd elmondja Kaszelik, hogy mit üzen a hűtlen...

— Hej, amikor mi utoljára együtt voltunk... — sóhajtott fel a fiatal férfi, hogy hangulatot teremtsen. — Arról volt szó, hogy együtt utazunk el...

— No, ez túlzás — szólt hidegen az asszony. —Én megmondtam, hogy nem megyek, hogy kár minden szóért.

— Én azért még reménykedtem — mosolygott Kaszelik.

— S karomra vettem az ifjú hölgyet — hajolt meg Klári felé

— Aki erre nyomban a maga szakállának esett — vidult fel Botondné és csúfondárosan nevetett. Lányához fordult.

— A bácsi ugyanis akkor nagy vörös szakállt viselt.

— Feri bácsi voltam — bókolt Kaszelik ismét Klári felé.

— De ekkora hölgy már nem szólíthat bácsinak egy nőtlen és szakálltalan fiatalembert.

Klári bámulta az idegent. Tetszett neki, hogy milyen ügyesen vív a szavakkal. Apjáért vív!

— A szakáll később nagy szolgálatot tett, amikor Savanyúkútnál, a határon megléptem a törzstől — folytatta Kaszelik.

Hibázott. Botondné éles ésszel észrevette, és gyors mozdulattal lecsapott az ellentmondásra:

— Már Savanyúkútnál? — kérdezte vizsgálóbírói szigorral. Mint akinek egyetlen elszólásra rögtön gyanússá válik az egész ember. — öt kilométerre Soprontól? Hiszen egy órával előbb még segített a férjemnek engem kapacitálni, hogy menjek!?

Kaszelik dühöngött, hogy elszólta magát. De készen állt a védekezése:

— Katona voltam, parancsot teljesítettem...

— Most is parancsra jött?

A villámgyors kérdés mintha kiütötte volna a tőrt a had-

nagy kezéből, s az acél a padlóba fúródva pengő hanggal rezegne.

Klári lélegzetét visszafojtva figyelte a bajvívást. Nehezteltanyjára, miért kell így fogadni a vendéget, édesapja küldöttét? A múltkori nyájasság csak múló hangulat lehetett, anyja gyűlöli apját...

— Mint magánember véletlenül találkoztam volt parancsnokommal Kölnben — kezdte magyarázni Kaszelik, rövid szünet után, sértődött kimértséggel, de mégis kellemeteskedve. Nem szabad megsértődnie, hiszen vállalta, hogy „minden áron" elintéz valamit. — Megkért egy szívességre, és én természetesen örömmel teszek eleget a kérésnek.

— Miről van szó? — kérdezte Botondné.

— Egy kis csomagról. Itthon maradt holmi. A közeli napokban visszatérek Nyugat-Németországba...

— Cipő? Fehérnemű?

— Egyik sem. Tivadar bátyám jól el van látva mindennel.

— Lovagolni jár, minden nap — szólt közbe Klári, büszkén, hogy apjának jól megy, reménykedve, hogy a szóvívást társalgássá csillapíthatja.

— Igen? Ennek örülök — mondta az asszony, hangsúlyozott örömtelenséggel. — Elviszi neki a kedvenc lovaglóbotját? Épp most akadt a kezembe. Hová is tettem?

Klári boldogan felpattant, megkereste és odaadta az ezüstfogantyús botot. Kaszelik felállva vette át. ünnepélyesen, mint egy kegytárgyat, s miközben derékban kissé meghajolt, ívvé rántotta fel majdnem egyenes szemöldökét. Ettől a szeme óriásira nyílt, és fekete láng csapott ki belőle. Fekete a szeme és szép — futott át Klárin egy kellemes hullám.

Megint csend támadt. Botondné nem szólt, nem akarta megkönnyíteni a helyzetet, hadd kínlódjék férjének követe a kérés előterjesztésével. Kaszelik köhintett, közben szája elé emelte kezét. Szép, hosszú ujjai vannak — tűnt fel Klárinak. Máté keze vaskosabb.

— Tivadar bátyám... tisztelettel... kérdezteti, megvannak-e még a régi... dolgai?

— Minden holmiját egy ládába zártam. A padláson van.

A volt hadnagy mintha megkönnyebbülten fellélegzett volna. De közönyös hangon folytatta:

— Volt egy megkezdett tudományos munkája... kemény irattartóban. „Szavojai Jenő”, ez volt a címe... — Kérdezőn elhallgatott.

— Nem turkáltam az iratai között.

Klári bántónak találta anyja hangját. Szeme egy pillanatra találkozott Kaszelik Ferencével. A fiatal férfi felfogta a titkos együttérzés rádiójelét. Felrántotta szemöldökét, a fekete láng ismét lobbant egyet.

— Egy szürke műbőr aktatáskában maradt — fordult vissza az asszonyhoz. — Kulcsra zárva, átszíjazva.

— Ha volt, most is ott van. Majd előkeresem.

— Segíthetek? Ha valamit emelgetni kell a padláson...

— Köszönöm, ne fáradjon.

Megint kínos csend állt be. Az idegen a lovaglópálcát forgatta kezében, s közben szíjas végével lelökött az asztalról egy darab vásznat. Felemelte a kopott szőnyegről, egy pillanatig a kezében tartotta, s könnyedén fölébe hajolt, mintha megszagolta volna.

— Szereti a vászon illatát? — kérdezte Klári. — Én nagyon.

— Nem éreztem semmit — felelte Kaszelik. Hálás pillantást küldött a lány felé, hogy ezzel a semleges témával kiszabadítja szorongatott helyzetéből. Okos lány és szép. Nagyon szép. Elmosolyodott, mert eszébe jutott egy gyermekkori emlék. Halkan beszélni kezdett, Klári felé fordulva. — Ne nevessen ki, még sohasem volt... ilyesmi a kezemben, és most különös kísértést éreztem... mert... mert... Elmondhatom?

Klári a férfi szemébe mélyedve bólintott. Kaszelik köhintett és elmerengve folytatta:

— Gyermekkoromban elvitt anyám egyszer Pettingeméhez, a házivarrónőjéhez. Szűk udvarról nyílt a levegőtlen konyha, ott állt a varrógép... és mindenfelé ilyen kiszabott darabok hevertek... Lehet, hogy hulladékcsíkok, nem tudom. Valami különös szag ütötte meg az orromat... ma is élénken emlékszem rá... Úgy kísér húsz éve, mint a szabóműhely és a textil jellegzetes szaga... És éppen most, Kölnben, egy hölgyismerősöm kíséretében megfordultam egy szabónő műhelyében. Ott is szanaszét hevertek ilyen darabok, mindenféle anyagok. Akarva, akaratlanul folyton szimatolnom kellett, nem érzem-e azt a régi szagot? A gyermekkori emléket...

— Különös emlék — suttogta Klári, megilletődötten, hogy egy volt tiszt, egy külföldet járó felnőtt ilyen apró, gyermekkori emlékkel foglalkozik. Anyjára nézett, hogy megenyhült-e?

De Botondné ingerülten nézett maga elé. Mit akar a hadnagy ezzel a gyanús emlékkel?

— És már ott Kölnben gyanítottam... most pedig itt meggyőződtem róla... hogy az én emlékem... az érzetek téves értelmezése volt... Nem a szabóműhely, hanem Pettingerné... nem a textil szaga, hanem a penészé és a szegénységé.

Botondné szűkre zárt szemhéja alól gyanakodva és felháborodottan figyelte Kaszeliket. Gúnyolódik? Szimbolikus történet alá bújtatja sértő megvetését? Arra céloz, hogy ő itt él szegénységben, míg férje Kölnben, a vasfüggöny túlsó oldalán jólétben dúskál? Vagy egyszerűen csak azon élcelődik, hogy az egykori törzstiszt felesége ruhát varr? Ismerte jól ezeket a történet kéket, amelyeket nagy fáradsággal kiagyalnak, ügyesen elsütögetnek, aztán nagy győzelemmé színezve hónapokig mesélgetnek. Sokat szenvedett tőlük annak idején, még ha nem is róla szóltak.

— Netán azt akarja mondani, hogy itt nálam szegényszagot érez? — kérdezte élesen.

Kaszelik megrémült, hogy mivé fajult a „semleges” történet.

— Ugyan, dehogy! — tiltakozott, és nyugtalanul mozgott a székén. — Szegénység? Itt? Ilyen gyönyörű darabok között!? — mutatott körül a szobában.

Botondné nem bírt magával. Ügy érezte, tíz éve várt erre a pillanatra.

— De a fényűző darabok közt látja-e azt a testetlen ágyat? — kérdezte. — Ezt a paraszti bútort?

Arca kipirult, megfiatalodott.

Klári ijedten figyelt anyjára. Még sohasem látta érett szépségében ilyen félelmetesnek.

Aztán Kaszelikra nézett. Az észrevette a pillantást, s bár jólesett neki, nem lobbantotta meg a fekete lángot. Most nem vehette le szemét az ugrásra készülő ellenfélről.

— Olyan ez a gyalulatlan ágy, mint én voltam maguk között — szólt Botondné, megvetően hangsúlyozva a „maguk”-at.

— De méltóságos asszonyom — mondotta halkan a férfi —, biztosíthatom róla, hogy...

— Nem voltam és nem vagyok méltóságos! Hála istennek, megszűnt ez az ostoba címesdi. Utáltam, mindig utáltam, egyre 'jobban utáltam. Mert ha nem tudná, én csak úgy lehettem nagyságos asszony is, katonatiszt felesége, hogy kanonok nagybátyám meghamisította édesapám születési bizonyítványát. Ő csinált a... maguk szerint büdös... parasztból földbirtokost, hogy a lánya méltó legyen egy magyar királyi honvédtiszt kezére! Megtagadtam apómat, megbűnhödtem érte. Mert hiába volt az okmány, a finom orrúak mindig fintorogtak tőlem. Megérezték rajtam a parasztszagot, mint maga Pettingernén a szegényszagot. Mert maguk szerint varrni, az piszkos munka, lealacsonyító.

— De kérem, én...

Botondné nem hallotta, hogy Kaszelik közbeszólt.

— Ügy kellett nekem — kiáltotta. — Ez a sorsa az áruló-

nak. Nem fogadja be senki. De letelt a tisztítótüzem, most már hiába kísért itt a pokollal. Meri nekem pokol volt a maguk parfümszagú mennyországa!...

Klári elkeseredetten horgasztotta le fejét. Miért kell kitálalni mindezt egy idegennek? Mit fog gondolni róluk? Lenézték anyját? Túlzott érzékenység. Miért nézték volna le?...

Botondné nemes szenvedéllyel lángolt tovább:

— Negyvenötben megszabadultam maguktól. Itt maradtam, vállalva azt, amivel olyan sokan ijesztgettek. Vállaltam, hogy inkább visszatérek a nehéz paraszti munkához. De a diplomámhoz illő állást kaptam. Szeretem a szakmámat. Csendben élek, nyugalomban, békességben. Vállaltam volna a számkivetést is, de itthon. Mert nekünk itthon van a helyünk, nekünk parasztoknak. Mi nem menekülünk el; minket fog a föld, a szülőföld, nem úgy, mint a lézengő rittereket!...

Klári megbénult a fájdalomtól. Az ő apja lézengő ritter? Kaszelik felé fordult, tőle várta, hogy megvédi a távollevőt.

Kaszelik — meglepetésére — mosolygott. Elégedetten mosolygott. Lám, kiugrott a nyúl a bokorból. Az ezredes rokonai igazat írtak. Ez a nő veszedelmes bolsevik. Vigyázni kell vele. Le kell fegyverezni. Megszerezni tőle a csomagot. Lassan beszélni kezdett, előszedett mindenféle szólamot, hátha közöttük van az a bűvös ige, amellyel megengeszteli a felbőszült asszonyt.

— De kérem... — mondotta mosolyogva —, tőlem mindig távol állott, hogy származása szerint ítéljek meg valakit. És én is itthon maradtam... a szocializmust építeni... amint tetszik látni. Én sem siratom azt a parfümös régi világot, a cifra nyomorúságot. Nem léptem még be a pártba, de humanista vagyok és demokrata. A békés egymás mellett élés katonája. A magyar összefogás híve. A közjóiét érdekében. Ahogyan Kossuth Lajos is mondotta...

Botondné fáradtan, tompa hangon szólt közbe:

— Hagyjuk ezt, Kaszelik... hadnagy úr. Hagyjuk. Ne vegye zokon, hogy olyan élesen kitörtem.. ne vegye magára... A táskát pedig majd előkerítem.

Ez az utolsó mondat finom intés volt a távozásra. Kaszelik: megértette, hogy kidobták, de úgy tett, mintha marasztalták volna. Felállt.

— Jaj, mennem kell, nem maradhatok tovább. Mikor szabad jelentkeznem? Az iratért? — A lovaglóbotot kardként feszítette combjához.

— Holnap. Vagy inkább holnapután... este felé. Addig megkeresem. Jó lesz? — Már a lépcsőnél voltak. — Ejnye, meg sem kínáltuk magát semmivel... Micsoda ház lettünk, Klárikám? Ez a magyar vendégszeretet? Szép hírünket viszi Kölnbe Kaszelik... elvtárs.

Botondné már a lépcső alján állott, bal kezében magasra emelve a gyertyát. Klári még ekkor is rohant volna diópálinkáért, poharakért, de édesanyja már szélesre tárta az udvarra vezető ajtót a vendég előtt.

— Jó estét, Kaszelik. Vigyázzon itt a macskaköveken. Orra ne essék!

Lassan botorkált fel a recsegő falépcsőn. Inkább csak magában mormolta:

— No, ez megkapta a magáét! Megérdemelte. Hazugság minden szava! Csak tudnám, miért küldte a nyakamra az a másik ritter úr?

Klári a korláton könyökölt és reszketve kémlelt az aknába, ahol a sötétség elnyelte az ismeretlen lovagot. Szíve a torkában dobogott.

Haragudott anyjára, vagy inkább sajnálkozóan neheztelt. Szegény édesanyja, mennyit csalódhatott az életben, hogy hazugnak tart minden férfit. Lehet-e még valaha is meggyőzni?

Erőlködve bámult a sötétségbe; várta, hogy egyszerre csak felbukkan édesapja. Hazajön és igazságot tesz. És megbékélteti a szegény, megsértett, elzavart Kaszelik Ferencet.

A,. szegény, megsértett, elzavart"' Kaszelik Ferenc másnap reggel háromnegyed nyolckor a sarkon várta Klárit. Alig aludt az éjjel; félelem mardosta, hogy a meggondolatlan vitával és ostoba elszólásával végső veszélybe sodorta magát. Akaratlanul megsértette Botondnét, másrészt gyanút ébresztett benne, hogy a savanyúkúti,. lelépés" körül valami talán nincsen rendben. Ez a vad kommunista asszszony, aki gyűlöli férjét és még annak barátait is, képes őt feljelenteni, a legnagyobb bajba dönteni. Drága áron szerzett tehát bizonyosságot az asszony lelkületét illetően, ugyanakkor azonban Klári magatartása elárulta, hogy benne segitő társra találhat. Az ő támogatásával kell megszereznie az iratköteget, amely nélkül nem térhet vissza Kölnbe.

De eléggé megbízható-e ez a kissé éretlen lány?,, A legjobb, ha magamba bolondítom. Akkor majd azt teszi, amit akarok. " így döntött hajnalban, miután felkelt, villanyt gyújtott, elsétált a tükörhöz, és megnézte magát benne. Egy pillanatig sem érzett kétséget, hogy csak akarnia kell, és a lány a szeretője lesz.

Hogy ne veszítsen időt. még egy órát sem, reggel megleste Botond Klárit. A hűvös őszi szélben, didergő nyugtalanságában nyári napsugár volt Kaszeliknak a lány örvendező mosolya. Klárit nagyon bántotta a kínos tegnap este, a neki oly kedves vendég kényszerű távozása, de különösképpen az gyötörte, hátha nem találkozik többé a megsértett követtel, akitől pedig annyi mindent szeretne kérdezni. De lám, Kaszelik nem ment el, itt várja őt már korán reggel, örömében olyan lelkes.. jóreggelt"-tel fogadta a fiatal férfi kezétcsókolomját. hogy Kaszeliket másodszor is meleg hullám öntötte végig. „Édesanyja ugye nem haragszik? " — előre megfontoltan ezzel akarta volna kezdeni a beszélgetést, de a lány megelőzte:

— Jó, hogy látom! Ugye nem haragszik?

— Magácskára haragudni!?

— Meséljen valamit édesapáról, adós maradt vele... Meg arról is, mit látott odakinn?

— Persze, nekünk... szövetségeseknek... sok beszélni valónk van. Igaz?

— Mindent el kell mondania.

— Amikor csak parancsolja. Most? Látom, iskolába megy?!

— Délután..;

— Délután mindent elmondok — jelentette ki Kaszelik sokat sejtetően. A lány ragyogó szeme bizonyossággal töltötte el, hogy nem tévedett; akkor lesz az övé, amikor akarja!

... Nem messze volt az iskola; mire odaértek, Ferenc és Klári megegyeztek, hogy öt órakor a Rőt hídján túl a túrajelző nagy táblánál találkoznak.

Langán János tájékoztatta Matafán Ferit arról, hogy baj van Mátéval: „teljesen belehőbölyödött a szerencsétlen" abba a Botond Kláriba.

— No, az után ugyan szaladhat — legyintett Feri. — Valami öreg fiúja van; ma reggel láttam. Elkísérte az iskolába.

János persze sietett közölni ezt fivérével, remélve, hogy a hír józanító szerként fog hatni. De a hatás egészen más volt. Máté először is ki vallatta Matafán Ferit, hogy mit látott, és a személyleírásból megállapította, hogy Klárit az kísérte ma reggel iskolába, akivel tegnap a Bástyakapu utcában beszélgetett.

— Gyanús, nagyon gyanús eset — mormolta erre.

— Hogy megcsal a nőcid? — kérdezte gúnyosan János.

— Nem a nőcim, tudod jól — mondotta méltatlankodva Máté, és keményen, gyanakvóan fivére szeme közé nézett.

De János bátran állta tekintetét; már eszébe sem jutott, hogy mivel büszkélkedett tegnap Klárival kapcsolatban. Amit nőkről beszéltek, az ritkán maradt meg a fejében.

— Még lehet a nőcskéd — vetette oda, érzés és gondolkodás nélkül.

Ez a vigasztalás — éppen János részéről — nagyon jólesett Máténak. De másodrangú volt ez most, amikor Mátét szörnyű gyanú kerítette hatalmába. El is mondta két társának:

Tegnap meglátta az utcán Klárit. A lány révetegen fogadta köszönését, szenvedő arccal; Máténak ijesztő gondolata támadt: Klári annyira elkeseredett, hogy talán... ki tudja... öngyilkos akar lenni. Követni kezdte a lányt, hogy' megakadályozza terve végrehajtásában.

— Jó ürügy — diinnyögte Feri.

— Nem volt ürügy. Igazán féltettem, és féltem most is. Nemcsak egy lányról van szó! Felelősek vagyunk érte. Ha kárt tesz magában, mi vagyunk az okai...

János meghökkent, de azután fölényesen legyintett:

— Nem lesz olyan könnyen öngyilkos valaki.

— Persze hogy nem — ismerte el Máté. — De a gondolat is borzasztó. A tusakodás önmagával. Nem olvastál még ilyenről? Az öngyilkos lelki meghasonlása... próbáld elképzelni magad...

— Hülyeség!

— Hát... hát... én leolvastam Klári arcáról... Annyira szégyenkezik... miattunk, hogy talán... mindenre képes.

— Mindenre? — János egy kicsit merésznek találta Máté érvelését, de néhány néma pillanat után szívesen elhitte. Elvégre nem mindenkivel fordul elő, hogy egy lány öngyilkos akar lenni miatta. És talán nem is kettőjük, hanem egyedül csak Langán János miatt! Részvevőbb hangon megkérdezte:

— Szóval erre gyanakszol?

— Követtem — folytatta Máté — és ekkor megszólította ez az idegen férfi, valamit felmutatott neki, aztán kezet fogtak, és egy idő múlva együtt mentek tovább.

— No ezt nem hittem volna Kláriról, hogy csak így meg lehet vele ismerkedni az utcán — jegyezte meg Matafán.

— Légy szíves, ne rágalmazd — mondotta erélyesen Langán Máté. — Ha akarod tudni, az idegen egyenesen hazakísérte Klárikát... és ő is felment hozzájuk.

— Szóval akkor régi ismerős — állapította meg János.

— Nem, nem az.

— Honnan tudod?

— Kinyomoztam — jelentette ki Máté, és látva, sőt élvezve a másik kettő elképedését, fölényesen tovább magyarázott. — Mivel biztosra vettem, hogy ez az ember idegen, nem a mi városunkba való, elmentem a szállodába. Ott dolgozik Ipsics Jóska, aki velünk járt általánosba. Kikérdeztem, ott lakik-e, mit tud róla...

— Barátom, a szerelem Nick Cartert csinált belőle — ámuldozott János, nem minden irigység nélkül.

— Nem a szerelem, hanem a féltékenység — jegyezte meg Matafán, mint aki már finomabb különbséget tud tenni ilyen dolgokban.

— Ne izéljetek — mordult rájuk Máté —, mert aztán majd nem szólok egy szót sem! Az idegen ott lakik a szállóban, és Jóskának mutatott egy fényképet, hogy ismeri-e az illetőt? Hát képzeljétek, Botond Klári volt azon a képen.

— Az anyját!... — szólt Feri. — Mint egy detektívregény.

— Csakugyan — ismerte el János. — Piszkos Fred...

— Csak elegáns — magyarázta Feri.

— Csakugyan elegáns — állapította meg Máté. — Szóval... idejön egy idegen, fénykép alapján megkeres egy lányt, leszólítja, aztán elmegy hozzájuk, órákig ott marad...

— Honnan tudod?

— Figyeltem.
— Ejha — mondta János.
— Világos, hogy ez az alak zsarolni akar.
— Piszkos Fred — szólt újra Matafán.
— Elegáns Fred — vágott közbe János.
— Kaszelik az igazi neve — folytatta Máté. — Meg kell védenünk tőle Klárit. Neked kötelességed, János, de Ferit is bevehetjük.
— Veletek tartok — szólt Feri. — Elintézzük Fredet.
— De hogyan? — kérdezte János.
— Én már mindent kigondoltam — vette vissza a szót Máté. — Testőrséget állítunk Klári védelmére.
— Inkább Fredet kellene figyelnünk — vélte Feri.
— Klári fontosabb — makacskodott Máté.
— Neked — sziszegte a foga között János. De magában már döntött: ez többé nem nőügy, ő is foglalkozhatik vele. — Erős a muki? — kérdezte kihívóan.
— Stramm alak.
— Stukker nincs nála?
— De lehet...
— Akkor valami fegyver kell nekünk is — jelentette ki János, s ezzel mintegy átvette a parancsnokságot.
— Szerezz nekem is — kérlelte Feri.
—- Vagyis hármat — tette hozzá Máté.
Megszólalt a csengő. A részletek megbeszélését a következő tízpercre halasztották.

A fegyelem sűrű szálfái és a félelem tüskés bokrai között úgy bujdosott Kaszelik Ferenc ebben a kis városban, mint sűrű erdőben a vad, amely már minden irányból hallja a hajtók lármázását. Nem hitte el Kölnben Botond Tivadarnak, hogy felesége ilyen veszedelmes nő; azt gondolta, sokkal egyszerűbb feladat a „Szavojai Jenő” megkaparintása.

... Beült egy kávéházba. „Pestről tetszik lenni? " kérdezte a rendelés felvétele után a pincér; minden idegentől ezt kérdezte, de Kaszelik rögtön nyomozót szimatolt; gyorsan fizetett és távozott. Egy kis parkban leült az egyetlen padra; néhány perc múlva megjelent az utcaseprő, és hosszan, körülményesen takarítgatott a pad körül. „Minden lépésemet figyelik" — állapította meg Kaszelik, felpattant és elsietett. Persze, feltűnő, hogy nincs semmi dolga, talán csak ezért figyelik — nyugtatgatta magát. Ettől kezdve megállt minden öreg ház, minden Mária-szobor előtt, és elmerülten szemlélődött; lássák, hogy a város nevezetességeit tanul-

mányozza. A Belvárosban egy házikónak beillő, szokatlan formájú kút mellett megszólította egy öreg polgár:

— Tessék megkóstolni a Városkút vizét! Ilyet nem iszik sehol! Ön ugye idegen?

Nyugdíjas tanárnak mondta magát, amikor később bemutatkozott, s néhány óra hosszat vezette Kaszeliket. Magyarázta neki a város szépségeit, s közben többször érdeklődött, hogy „az elvtársat mi szél hozta ide? ” — „Pihenek7’ — motyogta a vallatott.

Délután a túra-tábla mögött Klári másfajta kérdésekkel rohanta meg, de ezekre aránylag könnyű volt válaszolni, mert már Kölnben gondosan megfogalmazták, hogy mit kell mondania: Botond Tivadar a magyar disszidensek egyik szervezetének vezetője, tekintélyes ember odakinn is, nagy fizetéssel, autóval. Szabad idejében hadtörténelmi munkákat ír, ezért van szüksége a „Szavojai Jenő”-re. Befejezi és lefordíttatja németre. Nagy sikert vár tőle.

Klári büszkén hallgatta az édesapjáról szóló siker-krónikát, de a „Szavojai Jenő” nem nagyon érdekelte. Mindig visszatért az apa személyére. Nehéz az udvarló helyzete, ha mindig az apát kell dicsérnie, s Kaszelik egyre türelmetlenebbül várta, mikor irányíthatja Klári figyelmét a saját személyére. Végre hirtelen kitört:

— Milyen gyönyörű maga!

Klári elfojtotta a bók fölötti örömét, és tovább faggatta hódolóját édesapjáról.

Kaszelik hirtelen átdolgozta délelőtt kiagyalt tervét. Szép a lány, sőt kívánatos, nem volna megvetendő zsákmány, de ez most nem fontos. Ki tudja, mennyi ideig kell udvarolni egy ilyen vidéki fruskának!? Frontot változtatott és rátért a neki legfontosabbra:

— Mit gondol, felmegy ma a kedves mama a padlásra? Az iratokért?

— Nem tudom — felelte Klári kelletlenül.

— De hiszen megígérte! Hogy megkeresi!...

— Édesanya... néha... egy kicsit... szeszélyes, ...eb-, ben a kérdésben...

— Milyen kérdésben?

— Édesapával kapcsolatosan. Egyszer kedvesen beszél róla, másszor haraggal...

— De ha megígérte!... — hüledezett a volt hadnagy. A lány bizonytalansága mögött közönyösségre gyanakodott.

— Meg fogja tenni, felmegy a padlásra — szólt Klári, a férfi nyugtalanságát látva. — De most arról beszéljen, milyenek a nyugati nagyvárosok?

Kaszelik megadta magát. Mesélni kezdett a nagyvárosok szédítő forgalmáról, a vadonatúj, felhőszínű autók és robogók tízezreiről, jókedvű és jól öltözött utasaikról, a fényes boltok csodás kirakatairól, az esti kivilágítás ezeregyéjszakái pompájáról, a mozik pazar berendezéséről és egetverő reklámjairól, a ruhák és hajviseletek szellemes sokféleségéről, újszerűségéről és olcsóságáról, az elegancia alkonyati áramlásáról, az éjjeli élet merész ötleteiről, a házak és utcák valószínűtlen tisztaságáról, a vadonatúj lakások modern és praktikus újításairól, az emberek kedélyességéről és udvariasságáról.

— Persze — magyarázta —, mert ott mindenki könnyen keres sok pénzt!

Ennyi új és ennyi szép között Klári megint szívesen elfeledkezett „Szavojai Jenő”-ről, erről a neki oly kínos ügyről, amelyben alá kell vetnie magát édesanyja szeszélyének.

— És nem drága a szórakozás? — kérdezte. — Azt mesélik...

— Tudja Klárika — magyarázta Kaszelik —, odakinn annyi az ingyen látványosság... mindez, amit elmondtam... hogy az ember pénz nélkül is mindig jól érezheti magát, csak ki kell nyitnia a szemét. Természetesen vannak különleges luxushelyek is, de hát... ki kívánkozik oda? A nagyképű milliomosokat a magunkfajta ember csak lenézi — tette hozzá gőgösen.

A lány tágra nyílt szemmel bámult a semmibe, nyugat felé fordulva, arra, ahol valóra vált a hétmérföldes robogó, a műanyag terülj-asztalkám, a kiüríthetetlen ládikó, a bűvös seprű legendája. Iskolában, társaságban sokszor hallott a nyugat egyszerű csodáiról, de kicsit meseszerűnek, hihetetlennek találta őket. Most a hiteles szemtanú egyszerre valósággá, testet öltött mesévé változtatta a vágyakozás sóhajfelhőivel övezett, piros kacsalábon forgó, cukor-csokoládé falú kastélyt.

— Istenem, mennyi szépség! Meglátom-e én valaha!

A férfi megértő arcot vágott:

— Valóban szomorú azokra gondolni, akiknek itt kell leélniük egész életüket, ebben a sötétségben, elmaradottságban, piszokban, örökös gondban, félelemben...

— És milyen kevés ember kerülhet külszolgálatba, úgy mint maga!

— Bizony, kevés — bólintott Kaszelik.

Megszokta, hogy a nyugati világ mindenkit nagyon érdekel itthon, de úgy látta, hogy Klári az átlagosnál is jobban rajong. Ezzel kell szédíteni! Próbaként felvetette:

— Tudja mit, Klárika? Jöjjön velem!

A lány hátrahőkölt meglepetésében. Mintha a mesekastélyból elébe toppant volna a mesebeli királyfi.

— Mit? Hogyan? En?

— Jöjjön velem — mondta most már bátrabban és biztosabban a férfi. — Miért ne jöhetne? Nem olyan nehéz.

— Nem kapok útlevelet! — legyintett Klári.

A várostól nyugatra emelkedő Kálvária-hegy tetején voltak. A templom falához támaszkodó hatalmas feszülettel szemben ültek egy korhadó padon, háttal a lejtőnek. Matafán, aki a sorshúzás rendelése folytán Klárit lakásuktól kezdve idáig nyomon követte, a hegyteteji tisztás szélén egy fa mögött lapult. A templom és a pad közelében egyetlen fát sem hagytak meg; lehetetlen volt közelebb lopakodnia, hogy kihallgathassa a beszélgetést.

Kaszelik gyorsan kiértékelte meggondolatlan ajánlatának rendkívüli hatását. Ez a lány minden áron nyugatra akar menni. Ha megígéri neki, hogy elviszi, biztosan megszerzi az iratokat. A hegygerinc felé mutatott:

— Nem kell útlevél! Tudja, hogy ez a hegy már az Alpok. Innen hatszáz méterre van a határ. Itt átsétálhat Ausztriába.

Klári megborzongott.

— Fázik? — kérdezte a férfi, s az ürüggyel élve, megindította a támadást a „másik vonalon" is. Átfogta a lány vállát.

— Nem fázom. — Klári elhúzódott. — De... nehéz ügy ez. Veszedelmes dolog. Én... tulajdonképpen nagyon mennék...

— Akinek esze van, fiatalon megy — ravaszkodott Kaszelik.

— Nehéz elhatározás. És veszedelmes a szökés...

— Velem? Séta. Könnyű erdei séta!

-— Hogyan?
— Majd elmondom.
— Mikor?
— Holnap, ha akarja.
— Elmondja?
— átviszem holnap!

Mintha torkon ragadták volna Klárit. Csak nyöszörögni tudott:

— Itthagyni édesanyámat?... Mert ő nem mozdul innen.

A volt tiszt már nyeregben érezte magát.

— Ha ő maradni akar, magának joga van egyedül jönni. Ha ő nem áldozza fel saját kényelmét a maga boldogságáért...

Klári bizonytalan szavakkal mentegette anyját, de Kaszelik nem engedett:

— Higgye el, lényegében erről van szó!

Klári elhitte, hogy édesanyja önző. Nem hajlandó békülni, ezért akar itthon maradni. Pedig neki is jobb lenne odakinn. De még védekezett:

— Nehéz döntés...

— De most döntenie kell! Senki sem kívánhatja magától, hogy itt savanyodjék meg, ebben a... penészes uborkalében. Maga! Itt biztos szegénység a sorsa, odakinn várja az élet, selyem és bársony, autó és ékszer, siker és szórakozás...

Klári lehunyta szemét. Színpadon látta magát, földig omló, mélyen kivágott selyemruhában, vállán hermelin belépővel, feltornyozott haján szikrázó diadémmal. Mélyen meghajolt, a közönség tapsolta. A kulisszák mögött egy frakkos, cilinderes úr várta. Langán Máté.

Kaszelik megragadta a lány karját:

— Higgye el nekem... egész Németországban nincs egy nő, aki felvehetné magával a versenyt. Ha a filmhez megy... Remek filmarca van, én értek hozzá... Mutassa!

A férfi mohó kézzel profilba igazította a lány arcát, S

közben szenvedélyesen megsimogatta. Klári észre sem vette, mert a jövőbe bámult! Ez volt mindig a legtitkosabb vágya: filmen játszani!

— Az egész világ a lábainál fog heverni! — folytatta Ka-* szelik egyre őszintébb mámorral. — Világhír, gazdagság!..! Egy év múlva Hollywood...

A lány feje előrebukott, két tenyérrel arcához kapott.

— Mi az? Mi baj?

— Szép volna elhinni. Nagyon szép. Még álomnak is merész!

— Nem álom, valóság!

— Azt sem tudom, van-e hangom, tehetségem?

— Van, van! Első pillanatra látszik...

— És hogyan kezdenék hozzá?

— Vannak kapcsolataim. Rám mindenben számíthat. — Megint átfogta a lány vállát, s most nem találkozott ellen-kezéssel.

— De mit gondol, nem lennék terhére édesapámnak?

— Terhére? — nevetett a férfi. — Ha elhozza neki a „Szavojai Jenő”-t, akkor... ujjé! — nagyot csettintett.

— Olyan sok pénzt ér az? — ámult el Klári.

— Nyugaton ragyogóan fizetik az ilyesmit... a... a szellemi munkát — magyarázkodott Kaszelik. — Egy könyv tiszteletdíja mesebeli összeg! Mindenre telik belőle. Ott nem koldusok az írók, mint itt. S ha a könyv révén megismerik a Botond nevet, még könnyebb lesz a filmhez bejutni!

— Gondolja, hogy... legalább statisztának...?

Kaszelik kitalálta, mit szeretne hallani Klári. Azt mondta:

— Statisztának? Rögtön sztárnak. Gondoljon Gál Francira, Bartók Évára! A maga szépsége... minden akadályt elsöpör. Nem lehet neki ellenállni.

És Kaszelik sem tudott ellenállni. Magához rántotta a lányt és megcsókolta. A száját akarta, de Klári hirtelen elfordult, és a csók bal arcát érte. A bársonyos, illatos bőr érintésétől a férfi megszédült.

— No de Klárikám — suttogta — ne legyen gyerekes!...

— De kérem, mit gondol rólam — mondotta Klári, majdnem sírva. És amint kimondta ezeket a szégyenlős szavakat, mindjárt nagyon gyerekesnek érezte. Gyerekes védekezésnek azzal a félelmetes erővel és szenvedéllyel szemben, amely Ferenc mozdulataiból sugárzott. S erre azt mondani: „Mit gondol rólam? ” Régi regényekben beszélnek így, szenvelgő hősnők! Kaszelik tulajdonképpen csinos, kellemes férfi, Klárinak tetszett is, de most — a testi, nagyon is testi közelségben — egyszerre taszítást érzett. Felrémlett lelki szeme előtt Kaszelik keze, keskeny, hosszú keze, világosan kirajzolódott előtte az a vastag, fekete hajzat, amely kabátja ujjából kúszik elő és sűrű keresztszálakkal sávozza be a kézfej külső oldalát, aztán a meztelen bütykökön túl az ujjak első ízén kis fekete pamacsokban folytatódik. Amikor először nézte meg Kaszelik kezét, formáját nemesnek, különös díszét pedig férfiasnak találta; de most, hogy ez a majomkéz az ő vállát markolta és egyre közelebb vonta magához — heves undort érzett. El kellene löknie magától ezt az embert, felugrani és itthagyni!... Ellökni apja követét? Eltaszítani magától a filmjövő lehetőségét? — jutott eszébe még abban a szempillantásban. Ez az utóbbi gondolat erkölcstelen volt és megvetésre méltó — Klári is érezte —, de mégsem ugrott fel, mégsem menekült, tűrte a vállán a szorítást — apja követének karját, mentegetőzött önmaga előtt.

— Ne.,. ne bántson — nyöszörögte riadtan, és mélyen lehajtotta fejét,

— Gyermek! — hördült fel Kaszelik szenvedélyesen, azután jóságos mély hanggal próbálta leplezni érzéki felindultságát. Úrrá lett szenvedélyén, hátha az riasztja Klárit. „Meg kell nyugtatni” — kerekedett felül benne a ravasz vadász-tudomány. — Bántani? Én? Magát?... Félreértett — suttogta. — Hogy akarhatnám én bántani!?... Én!? Csak megcsókoltam, mint.., mint jó barátot, pajtást...

leendő útitársat... aki nyolc évi halogatás után végre elszánta magát. Önzetlen barátja akarok lenni, testvére, vezetője... Baráti csók férfi és nő között... már bocsásson meg... itt talán szokatlan... itt sok minden szokatlan... de odakinn, nyugaton ezt már egészen másként fogják fel... sokkal helyesebben, mint itt, ebben az elmaradt világban... Egy csók ott ennyit jelent, és nem mást. Sem többet, sem kevesebbet!... Bántani?! Igazán megsértett a puszta feltételezésével! — Fájdalmasan reszkettette a hangját.

„A szőrös kéz Ézsaué, a hang Jákobé" jutott eszébe a híres bibliai csalás Klárinak. De hiába volt a figyelmeztető belső hang. Örült, mert örülni akart Kaszelik Ferenc kimagyarázkodásának. Elhitte minden szavát, mert el akarta hinni. És még el is szégyellte magát, hogy lám, milyen kicsinyes, tapasztalatlan, tudatlan, éretlen, szóval vidéki gyereklány ő még! Hogyan is kellene ő egy ilyen világotjárt férfinak, aki nyugaton hermelines, selyemruhás, illatos nők közül válogathat kedvére. S most kineveti az elmaradt ország lányát, aki szégyellni való módon félreértette. Ha ő már nyugati, modern lány volna — flepper vagy hogyan is mondják? — akkor könnyedén odahajolna a férfi mellé, arcon csókolná, utána könnyedén meglegyintené, és persze mondana is valami szellemeset... de mit?

Semmi sem jutott eszébe. Ellenben újra erősen érezte az izmos tenyér húzó szorítását a vállán.

— Fáj!... Nagyon megszorította a vállamat — nyöszörögte keservesen, abban a reményben, hogy ezzel a magyarázattal kiszabadul a nevetségesség buktató kötelei közül.

— Bocsánat — szólt Kaszelik, és eleresztette a lányt. — De gondolja meg... — suttogta azután, kissé lecsillapodva. — Jöjjön velem. Holnap átviszem, ha akarja Édesapjához.

Klárit olyan izgalom fogta el, hogy térde, gyomra, mindene reszketett.

— Itt megy át?

A férfi még halkabbra fogta hangját:

— Elárulom a titkot. Magának. Itt a templom mögött, nem messze... a remetelaknál van egy fabódé. Annak a falából két deszka kijár... az az ajtaja. Holnap este tízkor ott vár egy osztrák csempész...

— Magát? Miért? Hiszen magának útlevele van!?

A férfi készült erre a kérdésre:

— Pestről telefonon értesítettek, hogy visszavonják kölni kiküldetésemet. Ügy látszik, nem vagyok már nekik megbízható. De én nem maradok itt. Nem akarok itt börtönben elrohadni. Én már nem tudok élni a nyugati formák nélkül... És maga is így lesz, ha csak egy napig is látja azt az életet. Micsoda lehetőségek vannak ott!

Ameddig Kaszelik csak azt mondta, hogy „jöjjön velem", Klári kedélyeskedésnek vélte a hívást. De ez így egészen más! Ez a szökés halálosan komoly lehetőség. És olyan kedvező alkalom, amilyen talán soha többé nem adódik! Mintha óriási szárnyai nőttek volna Klárinak s nagy csapásokkal emelgetnék félelme mázsáit. Az izgalom felemelte a földről, a kétségbeesés visszarántotta. Kiszáradt a torka attól a gondolattól, hogy ez az ember, aki most itt ül mellette, holnap már odaát lesz...

— Maga holnap itt átszökik? — kérdezte egész testében reszketve.

— Át. Maga előtt nincs titkom. De ne mondja el senkinek. És jöjjön velem.

Klári megint anyjára gondolt, most egészen másképpen. Anyja szerint minden férfi folyton hazudik. Neki ez az idegen Kaszelik is rögtön megmondja az igazat! Jó lenne vele menni.

— Nos, kis pajtás? — hallotta a sürgető kérdést.

A lány megfordult a padon. Odalenn a félhomályban már kigyúltak az első villanylámpák és kedvesen pislákoltak, mint égi versenytársaik. A telihold fénye kékesen

megvillant a város szélén kígyózó Rőt patak szalagtükrén. A régi Vár komor tömegéből két négyszögletes zömök torony magasodott ki. Őrizték a várost és lakóit, immár hétszáz éve. A báj és a zordonság fenséges hangulata megérintette Klári lelkét, szinte magához ölelte.

— Milyen gyönyörű, ugye? — suttogta maga elé. (Vajon el tud-e szakadni ettől a képtől?)

— Igen, elég kedves — mosolygott elnézően a férfi. — De ha egyszer majd lenéz a kölni dóm csipketornyából, vagy megpillantja a Rajnát... sohasem fog többé erre a... ne haragudjék... szegényes látványra gondolni.

Klári megint elszégyellte magát. Persze, mit látott ő a nagyvilágból? Semmit. Itt mindent a legszebbnek hisz, mert másról nem is tud. Szegényes táj, szegényes gondolkozás. Ha elmenne Ferenccel...

Holnap este? — suttogta maga elé.

— Szóval jön? — ujjongott fel Kaszelik. (Csak óvatosan, ne túlgyorsan, most előhozni, hogy lopja el a „Szavojai Jenő”-t.)

Klári tiltakozni akart, de nem talált szavakat. „Holnap ... holnap... holnap” zakatolt a lelke mélyén. Soha többé ilyen alkalom, mint Ferenc és éppen a holnapi este. Szombat, az első táncos összejövetel. Édesanyja nem mehet vele a Bálházba, csak érte jön tizenegy után, mert Feri bácsiéknál vacsorázik. Mire észreveszik, hogy eltűnt a tánciskolából, már túl lesz a határon... Úton édesapja felé... Talán az utolsó alkalom!... Döntő érv volt, de Klári még ellenkezni próbált:

— Nem tudom — mondotta meggyőződés nélkül. — Én... én egy olyan szerencsétlen, tehetetlen lány vagyok! — Majdnem sírt.

A férfi felállt és ünnepélyesen, csak ujjai hegyét fogva, kezet csókolt a kislánynak.

Klári dámává avató szertartásnak érezte élete első kézcsókját. Ö is felállt.

Kaszelik észrevette a lány megilletődöttségét.

— Ez is a nyugati életforma — suttogta.

— Menjünk, útközben még beszélgethetünk — szólt Klári.

Hallgatva indultak meg. Kláriban ész és érzelem, hűség és kíváncsiság, félelem és vágy kavargott, mint bősz, fehér hóvihar. A pehelycsomók függönyén át hallotta Kaszeliknek egy-egy szavát:

— Nem fogja megbánni... a nagyvilág... az egész nagyvilág, a szabad világ... Édesapja nagyon fog örülni. Biztosan számít a jövetelére... „Az én vérem... ” Itthon meg irigyelni fogják... És csodálni bátorságáért...

Klári azt hitte, nagy és nehéz elhatározás szikláját kell elmozdítania. De agyában nem voltak súlyos gondolatok, szenvedélyes és hősi akadályok. Egyszer csak azon vette észre magát, hogy megszűnt a belső ellenállása, már szinte természetesnek tartja, hogy. elmegy Kaszelikkel édesapjához, és elsősorban talán azért, mert ez a szombat este soha többé vissza nem térő alkalom...

És Kaszelik harmadik sürgetésére kimondta:

— Igen, elmegyek magával, édesapámhoz. Elvisz?

— Elviszem. Átadom neki ünnepélyesen, esküszöm — fogadkozott hatásos hangszínekkel a férfi. Egy pillanatnyi belekarolással oldalához szorította a lány könyökét.

Némán haladtak egy ideig.

Mögöttük osont Matafán. Fönn a hegyen úgy megerőltette fülét, hogy még most is csak saját ereinek lüktetését hallotta, mintha száz söprű dolgozna ütemre... De egy szót sem értett a beszélgetésből. Látta, hogy Kaszelik erőszakoskodik a lánnyal. Látta, hogy az ellenáll. Örült, hogy nem kellett védelmezőként fellépnie. Majd elmond mindent a fiúknak, döntsenek a Langánok!

— Tudja mit, Klárika — szólalt meg végre Kaszelik, könnyed hangon. — Ha jön, akkor talán felesleges... édesanyjával vitázni... esetleg. Egyszerűen maga megkeresi,

elhozza a kéziratot. Nem? A kedves mama sohasem fog rájönni, hogy az már nincs a ládában.

— Csakugyan, milyen egyszerű! — mondotta Klári, kissé fáradtan. Legyőzöttnek érezte magát.

Azzal váltak el, hogy másnap este fél tízkor találkoznak — útra készen — a jelzőtáblánál. Minél kevesebb csomag!

Kaszelik — a lány reszkető kezét fogva — Napóleonnak érezte magát. Nagy haditett volt a mai! Kétszer is „átcsoportosított", és a harmadik tervvel végre győzött. Megnyerte mind a két csatát.

Klári mögött becsukódott a kapu.

Matafán Feri a szállodáig kísérte az idegent, azután rohant Langánékhoz.

7. *ÉJJEL A HATÁRON...*

Feri óriási munkában találta a Langán-családot. A két fiú, Gizi és a mama buzgón szabdalt, vagdalt, varrt; keskeny csíkokat kapkodtak egymás kezéből. A vacsorát Langán papa őrizte a konyhában. Székesfehérvárról megérkezett a városba a holnap kezdődő tánctanfolyam vezetője, nem más, mint Langánné unokatestvére, Kerekes Béla. Meglátogatta őket, s búcsúzóban odavetette öccseinek:

— Aztán nehogy így jöjjetek, kihajtott ingben! Tánchoz fehér gallér, nyakkendő dukál. Ügy ám!

A két fiú két sárga nyakkendője közül az egyik még a nyáron elveszett az erdőben, azóta nem viseltek...

— Csinálok én nektek — ajánlotta fel Langánné —, csak nem tudom, milyen most a divat?

Gizi és Máté elmentek a Divatáruházba a divatot tanulmányozni. Azalatt Langánné kiborította rongyoszsákjából a húsz év során összegyűlt szövet- és selyemmaradékokat. A felderítők visszatérése után úgy határoztak, hogy csokornyakkendőt kell készíteni a fiúknak.

— Az jó. Nem melegít — jegyezte meg Máté.

A két fiú válogatni kezdett a raktári készletben. Ez is szép, az is tetszik... de kitelik-e belőle két egyforma?

Máté egyszerre csak nagyot csapott az asztalra:

— Alapítsunk nyakkendőgyárat. Fogadjunk, a fiúk felének nem lesz nyakkendője. Bomba üzlet!

— Én is veszek, ha nem kell rögtön kifizetni — jelentkezett Matafán. Aztán hunyorgatva, köhécselve akarta az ikrek tudtára adni, hogy fontos jelenteni valója van. De a nagyüzem láza mindent elborított... Amikor végre Langánné kiment, Feri gyorsan így szólt. — Szenzációt hoztam, fiúk!

— Mit? — kérdezte Gizi.

Az ikrek idegesen néztek húgukra, aztán Ferire. Barátjuk ellágyultan bámulta a lányt.

— Javaslom — mondotta Feri a Gizi nézéséből merített bátorsággal —, hogy avassuk be Gizikét is.

— Mibe? — kérdezte Gizi.

János — látva, hogy Feri agyát éppen a szerelem bénítja — akkorát hunyorított, hogy egy fiatal orvos ideggörcsnek vélte volna. De már későn.

— A testőrségbe — felelte Matafán Feri.

— Hosszú haj, rövid ész — közölte János megfellebbezhetetlenül.

— Gyenge érv — nevetett Gizi. — Nézzétek meg Botönd Klárit. Rövid haj, hosszú ész!

Botond Klári nevének említésére a három fiú fuldokolva köhögni kezdett. Majdnem lenyelték ádámcsutkájukat. Honnan sejt valamit ez a lány?!

— Miből gondolod — kérdezte óvatosan Máté —, hogy mi Klárinak testőrséget állítottunk?

— Mit csináltok? — kérdezte meglepetten Gizi.

— Hogy Klárit őrizzük — mormogta zordul János.

Gizi majdnem felsikoltott meglepetésében. De megőrizte „beavatottságának” látszatát. Hogy időt nyerjen, amíg ki-

eszeli a helyes taktikát, megrázta hosszú fürtjeit és így szólt:

— Hosszú haj, hosszú ész! Egyet s mást tanulhatnak tőlem a teremtés büszke koronái!... — Aztán a lehető legnyugodtabb hangon folytatta. — Nos Feri, mit állapítottál meg?

A fiúk elképedve hallgattak. Ez a Gizi talán Máténál is különb detektív. Családi tulajdonság — vélte Feri, aki elsőnek tért magához:

— Fiúk, én mindjárt mondtam, hogy Gizikét is avassuk be!

Feri ugyan csak ma mondta ezt, de Máté érthető okokból, János pedig néma megvetéssel tűrte, hogy Feri „érdemeket szerezzen" Gizinél.

— Add elő a jelentést — intett komoran Máté. Majd Gizi felé fordult. — Te meg vigyázz a szádra! Beveszünk, mert annyi eszed van, hogy kinevezünk tiszteletbeli fiúnak. Szóval nem a hosszú hajért. És nem precedens!

— Kösz apafej — mondotta Gizi, a bizalmi nyilatkozathoz méltó tömörséggel. Két ujjával kedélyesen szalutált.

Matafán ezek után előadta, mit látott a Kálvárián. Amikor Gizi — óvatos kérdéseinek segítségével — végre mindent tudott, szót kért:

— Testőrbajtársak! Köszönöm, hogy rövid eszem ellenére mindent elfecsegtetek. Most már elárulhatom, sejtelmem sem volt semmiről...

— Nézd, hogy felvág... — méltatlankodott Máté.

— Egy szavadat sem hisszük el — fölényeskedett János.

— Nem fontos — nevetett a ravasz Gizi. — Az a fő, hogy a komiszul megbántott Klárihoz ilyen rendesek vagytok. önként és önzetlenül elégtételt adtok. Igazán szép tőletek. Fogadjátok elismerésemet.

Gizi felállt, jobbról-balról megcsókolta két bátyját. Alig bírt magával, olyan boldog volt, hogy a kamaszok jobb belátásra tértek.

Az ikrek Ferire néztek, aki székén fészkelődve istenítő szemmel bámulta Gizit. Végre megszólalt:

— Khm... khm... Csak azt akarom mondani... izé... én is a testőrség tagja volnék.

— De nem bűnöztél — felelte Gizi.

— Az a bűnöm, hogy nem bűnöztem? — méltatlankodott Feri.

— Mit akarsz? — kérdezte Gizi, és elpirult.

-— Fogadd testvérré — kacsintott Máté a húgára.

— Én addig elfordulok — mondotta János, elnézően.

Gizi Ferihez lépett és arcon csókolta.

Máté nagyot sóhajtott.

— Mama! Mama! — kiáltotta János.

—- Neki azért nem kell elpletykálni — suttogta ijedten Gizi.

Langánné belépett.

— Gizit fiúsítottuk — jelentette nagy hangon János.

— És a nyakkendők? — kérdezte a mama

A termelés teljes erővel folytatódott.

... Másnap este már fél nyolckor elhelyezkedett a két iker a jó öreg Bálház emeleti előcsarnokában. Nemsokára megérkezett az első apacsinges fiú, Ipsics Jóska.

— Kötelező a nyakkendő... — lépett hozzá Kerekes tanár.

Ipsics olyan meredten állott, mint egy divatáruház nyitott gallérú kirakati bábuja. Langán János vigyori képpel Jóska orra elé sétáltatta kétfelé hegyesedő keskeny nyakkendő-dárdáit.

— Klassz — bámulta meg Jóska. — Ilyen kéne nekem is.

— Eladó — szólt János. — Három froncsi, de csak neked.

Jóska tréfának vélte. Ellen-mókául leszámolt három forintot, hogy zavarba hozza Jánost. Langán eltette a pénzt, egy mozdulattal kioldotta a kravátlit és befűzte Ipsics gallérjába.

— És te? — hüledezett Jóska.

Máté már ott állt és beigazította az újabb dárdacsokrot testvérének gallérjába.

Ipsics egyébként érdekés hírt hozott a szállóból. Kaszelik ma délután egyik táskájával elment, majd egy óra múlva üres kézzel visszatért. Hol járhatott? mit csinálhatott? — törték a fejüket a testőrök.

öt perccel nyolc előtt érkezett Klári. Mögötte surrant fel a lépcsőn Feri. Miközben Máté lesegitette Klári kabátját és táskájával együtt beadta a ruhatárba, Matafán jelentette Jánosnak:

— Ki se mozdult hazulról.

— Elegáns Fred?

— Színét se láttam.

Az egész napi figyelés eredménytelen maradt. Most égy ideig nem kell vigyázni, hiszen Kaszelik nem jöhet ide; elég, ha majd éjfélkor hazakísérik Klárit.

Az ódon bálteremben, ahol száznegyven évvel ezelőtt a gyermek Liszt Ferenc hangversenyezett t most megszólalt a kissé lehangolt zongora, és,, beharangozót" pufogott a nagydob. Ekkor loholt fel a lépcsőn Dotya. A legfelső fokon elbotlott, elejtett egy dobozt, és abból szanaszét hullott száz darab házi készítményű cigaretta. Kerekes Béla segített neki felszedni, de a laza töltés miatt a PÁBI alaptőkéiének tekintélyes része hasznavehetetlénné vált...

A zene elhallgatott. A táncmester két hosszú sorba állította a lányokat és a fiúkat. Feri Gizivel, Máté Klárival állt szembe; régi ismerősök megkeresték egymást, legalább a szemükkel. Csak János állt komoran, földre szegezett tekintettel. Beiratkozott a tanfolyamra, a „közvéleményt nyomásának engedve, de elhatározta: táncolni nem fog! Nem akarja ő tapogatni Senkinek a derekát!

Kerekes beszélt a jó modorról, a szerény viselkedésről, azután bemutatta az első lépéseket. Néhány próba után zenét rendelt.

— Van párja mindenkinek? — kérdezte. — Mert majomszigetet nem tűrök!

Gizi máris Feri vállára tette kezét. Máté — miután elfogta Klári pillantását — hirtelen elhatározással meghajolt előtte; már mozdultak a többiek is, néhány perc múlva párok tömkelege ügyeskedett és ügyetlenkedett a parketten.

— Le... lehet... lehetséges, hogy megbocsátott? — kérdezte Máté, néhány lépés után, elfúló hangon, hálás alázattal.

— Maga melyik a kettő közül? — kérdezte Klári megsemmisítő szigorral.

— Máté... — hangzott a félénk válasz.

— Melyik a Máté?

— Az el... első... a mozibeli... — dadogta a fiú. — Az igazi — tette hozzá, rövid szünet után.

— Miben igazi? — kérdezte Klári, valamivel enyhébben, de még mindig egy taláros-parókás bíró zord arcával.

— Az... az igazi... bámulója... és... és aki igazán bánja, hogy... belement abba az ostoba tréfába — sóhajtotta el Máté, fulladozva, mert valami nagyon szorongatta a torkát.

A lány szigora lassan feloldódott a szánalomban.

— Igazi Langán-trükk volt... — suttogta.

— Az utolsó az életben — fogadkozott a fiú. — Soha többet! Csak most bocsásson meg!

Jobbról Kalocsay Elvira táncolt el mellettük.

— Mit szól a blúzomhoz? — csicseregte. — Csomagban jött. Persze, ilyen csak nyugaton van...

Klári összerezzent. Elviráról csak ő nem tudta, hogy örökké ilyesmivel páváskodik, ezért érezte célzásnak ezt az elsuhanó mondatot.

De hirtelen felsikoltott, mert hatalmas rúgást érzett a bokáján. Berccki Pista tört át mellettük. Parázsvörös haja magasan lángolt a tömeg felett, s mint futótűz haladt előre,

ahogyan — a zenétől teljesen függetlenül — egyre bőszebben lépegetett kettőt jobbra, egyet balra, és veszett sebességgel tolta maga előtt a szegény kis vékony Sárkány Lucit.

— Miért nem szirénázol, ha már tűzoltóautó vagy!? — szólt utána Máté.

Klári elnevette magát. „Megtört a jég" — gondolta Máté és hálásan nézett a vágtató pár után.

Ebben a pillanatban a szólásra kész Mátétól lekérték táncosnőjét. Negyedórába telt, amíg újra ott állhatott vele szemben, karját derekára fonva. Ez a negyedóra olyan gyötrelmes kínt állatott ki vele, hogy megfogadta: csak *még egyszer* beszélhessen Klárival, legyőzi minden félelmét, és azonnal rátér a tárgyra...

— Klárika — kezdte most, szinte vadul — fontos beszédem van magával! Menjünk le a kertbe.

A lány úgy érezte, hogy a Máté arcáról sugárzó kétségbeesés méltó az ő fájdalmához. El is akart búcsúzni a fiútól. Ö az egyetlen, akitől szóval elbúcsúzik, ha óvatos szóval is. Reggel óta ezer mindennek mondott istenhozzádot, gondolatban. Követte a fiút a kongó vaslépcsőn a Bálház kertjébe, a hajdani várárok sötét mélyébe.

— Klárika — kezdte ott mindjárt Máté —, amikor megláttam magát... először... ott a moziban... az első pillanatban éreztem... talán mondtam is... És rettenetes, hogy így megbántottam. Szeretném jóvátenni...

— Késő — szólt a lány, egy pillanatnyi dermesztő csend után. — Késő. — Egy sárga hársfalevél siklott le kettőjük között a földre. — Én is... azt hittem... akkor, először... de most már — lehajtotta fejét — nincs értelme.

Máté úgy érezte, hogy a levél után ő is forogva hull le a semmibe.

— Nem, nem lehet késő — suttogta. — Ha még olyan súlyosan vétkeztem is... Örökre?... Egy életre?

— Késő, Máté — ingatta fejét a lány, szomorúan.

Ez a szomorúság adott végső reményt Máténak. Hátha Kláriilak is fáj a szakítás?

— Nem lehet késő — ismételgette a fiú. — Maga nem lehet... olyan, aki örökre büntet... egyetlen botlásért... Meg kell hogy bocsásson.

— Megbocsátottam, Máté. Csak már késő...

— Ne tegye! Kívánjon bármit... Vállalom. Tegyen próbára. Vállalom. Mindent, mindent megteszek magáért!

Klári szíve majd megszakadt a szerencsétlen fiúért. De nem volt már mit tenni...

— Mit kívánnék? — mormolta.

— Az életemet, ha akarja! — kiáltott fel Máté.

— Éljen boldogan, Máté — a lány a kezét nyújtotta.

— Nem lehet, hogy maga most elhagyjon — rimánkodott a fiú. — Könyörögve kérem, gondolkozzék még, adjon haladékot, holnapig!

— Holnap? — Klári megrázta fejét. — Holnap mi már nem találkozhatunk.

— Rettenetes! Ne mondjon ilyet! — Mátében újra feltámadt a rémséges gondolat: Klári szégyenében öngyilkosságra készül. — Hát mit tettem én? Én nem tehetek róla...

— Nem... nem maga... Úgy összejött minden... édesanyámmal is... Ezt maga nem érti... El akartam mondani magának, éppen akkor, a parkban, a Vasaló téren, amikor a testvére jött el...

— Szörnyűség! — kiáltott fel Máté. Szerette volna szétloccsantani fejét a hársfa törzsén. — Klárika, nem teheti ezt... velem! Én nem élem túl!

— Túl fogja élni. Az ember sokat kibír.

E halk szavakra Máté méregpohárat látott. Romeo és Júlia búcsúzkodása lehetett ilyen! És arra emlékeztetett Klári síri hangja is:

— Nem gondolok többé rosszat magáról. Maga nemes lélek. Aki így belátja hibáját, az igazi férfi!... És mos[1] kérem, ha igazán kedvel, hagyjon el. Isten vele, Máté.

Máté úgy hallgatta ezeket a mondatokat, mint egy végrendeletet. Térdben megroskadt, de azután kihúzta magát. Igazi férfi nem nyavalyog! Keményen kell tartania magát. És kétszeres éberséggel fogják őrizni Klárit...

— Viszontlátásra, Klárika — sóhajtotta. — Én nem adom fel, hogy... még találkozunk.

Megfordult és merev, meg-megcsukló lábbal elindult a lépcső felé. A vasfokok keservesen sírtak lépései alatt.

Klári összetörten nézett a sötétségbe, az eltűnt fiú után. Az elszakadás először most fájt igazán. Szeméből lassan szivárgott a könny. Még élesen látni vélte a fiú arcvonásait; milyen férfias, milyen jóságos... Szereti őt. örökre szeretni fogja. Még ha késő is... Mert most már nem maradhat itt. „Hát te itthagynád Mátédat? ” kérdezte a minap édesanyja. De Máté neki nem férje. És ő nem fogja gyűlölni, kitart mellette. S gondolatban újra vitázni kezdett édesanyjával, reggel óta ki tudja, hányadszor. Azután megint látta magát a színpadi dicsőségben, és a kulisszák mögött a frakkos Mátét... Igen, ha sikere lesz, maga után hivja Mátét, s ha ő elvégezte az oxfordi egyetemet, feleségül megy hozzá...

A vaslépcső már nem nyikorgott, Klári könnyei tovább hullottak.

Kilenc felé járt, mindjárt indulnia kell. Kölnivizes zsebkendővel megtörölte szemét, azután felment a terembe.

Ott éppen szünet kezdődött. A zenekar üres pódiuma körül nagy csoport verődött össze. „Halljuk a Langánokat! ” kiáltozták. A harmadikos fiúk napok óta készülődtek egy kis alkalmi kabaréra, fő számként a Langánok népszerű „eszperente” produkciójával.

— Halljuk Máté avagy Jánost — kiabálta Monostori Péter.

— Halljuk! Halljuk!

— Majd később. Most nincs kedvem mókázni — szabadkozott Máté komor arccal. Sírni szeretett volna.

De Monostorinak beszélhetett.

— Nem várunk egy percig sem — kiáltotta, általános helyeslés közben.

— Rossz kedvem van! — szólt Máté és ki akart törni a gyűrűből.

— Kacagj bajazzó! — csapott a vállára Péter.

Megfogták karját, vállát, nyakát. Odaugrott a hatalmas termetű Kvocsik, két tenyere közé kapta a ficánkoló fiú derekát, és Máté máris fenn állt a dobogón. Nagy taps tört ki.

— Mester, kezdheted!

— Remekelj!

Üjabb tapsvihar után feszült várakozás következett.

Máté látta, nincs kibúvó. Nagy lélegzetet vett, mint a tenorista Bajazzo a nagy ária előtt. Mondani kezdte a megtanult szöveget:

— Kedves egybesereglett gyermekemberek! — Felnézett, s szeme nyomban megakadt Klári feldúlt arcán. Elszégyellte magát. Az előbb még esküdözött neki, most meg már mókázik. De gépiesen mondta a szöveget. — E helyen megjelentek hevesen... — Megakadt, mert Klári szeméből megvetést olvasott ki. Hogy magyarázhatná meg neki, hogy miért kell itt beszélnie? Majd ha befejezte. Jó alkalom lesz arra, hogy ismét beszélhessen vele, a,, soha-többé" ellenére. És hátha megnyeri Klári tetszését az eszperente?!... — Megjelentetek — folytatta —, e helyen zene mellett lejtegessetek, szellemesen csevegjetek, szelet verdessetek. Lejthettek kecsesen, lejthettek hevesen, lejthettek szelesen, tekeregve, lengedezve, peregve meg kerengve, de kettesben, elegyedve ellen-nemekkel.

A fiúk és lányok megkülönböztetésének mulatságos kifejezésére néhányan tapsolni kezdtek. Az így támadt szünetben Máté kétségbeesetten törte fejét, mit tegyen, ha nem sikerül Klári egyre feltűnőbb megvetését eloszlatnia. Vakmerő gondolata támadt: „dobja" a betanult szöveget,

és rögtönözve Klárihoz intéz észperente beszédet. Ez még csodát tehet. És szavait senki más nem fogja megérteni, csak ő, egyedül csak Ö! A taps elültével tehát így folytatta:

— E teremben nemek keveredve, ezerszeresén helyesen kell cselekednetek. Nem lehettek neveletlenek, szertelenek. —-*ı Mereved Klárira nézett, hogy figyelmeztesse a most következő szavak jelentőségére. — Mely esetben egy egyed elvetemedetten keservbe kergetett egy gyenge nemhez vett egyedet, e helyen keressen s leljen szert erre, mellyel megengesztelje ezen kedves, legkedvesebb gyermeket. Lelke esengve verdes. Kegyelmet szeretne. Ne vesse meg. Mert ezen egyed keserve egeket verdes, fellegeket renget meg, hegyekét tereget el... Legyen kegyelmes kegyed elkeseredett lelkemnek!

Máté két karját kinyújtotta Klári felé; és kétségbeesetten figyelte a lány arcát. Homlokát verejték lepte el. Mit érezhetett Canio bohóc; amikor félesége árulását tudva, neki énekelnie kellett a tisztelt közönség mulattatására. Most értette már, micsoda emberfeletti feladata lehet a bohócnak; Canio bajazzo sorsából most értette, mi a dráma, mi a tragikum! És az ő helyzete még tragikusabb, hiszen őt félreérti kedvese...! Forogni kezdett vele a terem.

— Zengenem kell, kedvesem, egyetlenem... zene nyelven... kerengve... kettes-rendbe...

Máté kétségbeesetten keresgélte a szavakat, de nem tudott egyetlen értelmes mondatot sem összehozni.

A hallgatóság nagy része így is nevetett, mért az e-hangok kelepelését mindén különösebb értelem nélkül is mulatságosnak találta. De akik ismerték a Langánok e-e-Ző művészetét, azok csodálkozva figyeltek. Valami baj léhét Máté avagy János tudománya körül,..

János elképedt arccal közelebb furakodott; s halkan félszólt fivérének:

— Rosszul vagy?

Máté néhány másodperc óta azt figyelte, kidülledt szem-

mel, hogy Klári egyre közelebb ér a kijárathoz. Szinte rikoltozva kiáltott utána:

— Szeretettem, ne menj el! Ne menj el, szeretve szeretett kedves! E kellemetes helyen...

Harsány nevetés futott végig a hallgatóságon.

— Ne nevessetek! — erőlködött Máté. — Elfelejtve.. elejtve... elveszejtve... rettenetes... rettenetes!...

— Mi van veled? — kérdezte halkan János.

Klári — félkézzel a kilincsen — visszafordult. Még egyszer látni akarta a kedves, reménytelenül komolytalan fiút, aki ezzel az újabb sértéssel talán könnyebbé teszi az elválást...

Máté lehajtott fejjel, rimánkodva leszólt testvéréhez:

— Ha van benned könyörület, válts fel itt azonnal!

János egy pillanatig értelmetlenül meredt fivérére; felfedezte szemében a halálos rémületet, mire elfogadta lenyújtott jobbját, s egyetlen szökkenéssel a dobogón termett. Máté meg leugrott s a tömegben az ajtó felé furakodott.

A váltást taps követte. János összeráncolt homlokkal gondolkozott: mit beszéljen? Fivére mostig a szerelemről dadogott, ezt ő, a nőgyűlölő, nem folytathatja!

— Szerelem, ejnye, veszedelmes eset — szólalt meg végre, átmenetül. — De nekem nevetnem kell ezen. Mert eszes ember nem lesz esztelen elmebeteg s nem lesz szerelmes... Nemde?

Nagy taps és nevetés támadt.

... E szavaknál Klári becsukta maga mögött az ajtót. A cseréből mit sem vett észre. Szédelegve, mégis sietős lépésekkel a ruhatárhoz ment. Felvette kabátját, hóna alá csapta a szürke, keresztszíjas aktatáskát, majd kesztyűt húzott és ujjai végére akasztotta papírba csomagolt, vékony madzaggal áthurkolt parányi motyóját...

Lenn a kapuban megállt egy pillanatra. Mintha tétováznék, merre induljon?

Délután, mialatt nagy lelkierővel leckéjét írta, fel-felné-

zett varrogató édesanyjára: búcsúzkodott tőle, némán. Különös józanságnak, majdnem öreges hűvösségnek vélte lelkiállapotát. Szinte bölcsen érezte, hogy ezt a mostani feszültséget, vágyódást csak néhány napig tarthatják teljes erővel lelkének ismeretlen, kiismerhetetlen rugói; ha tehát a mai este vissza nem térő lehetőségét kihasználatlanul

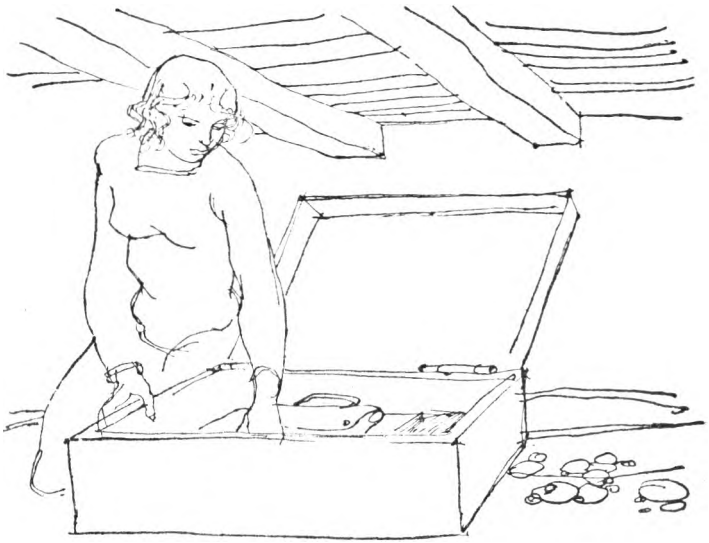

hagyva meg nem szökik — néhány nap múlva talán nem is fog olyan hevesen vágyódni édesapja után, és könnyebb lélekkel ittmaradna, egyelőre — persze csak egyelőre — lemondva álmairól. Örült, hogy ma kell döntenie. Döntött. De később — figyelmetlenül róva a sorokat — megint mégis maradni akart. Majd meg azt szerette volna, ha a Sors dönt. És végül kifundálta: ha nem találja meg a .. Szavojai Jenő"-t, akkor marad. De tudta jól: addig fogja keresni, amíg meg nem találja a szürke táskát. És amikor

édesanyja elment vásárolni, Klári rohant fel a padlásra. Csak hozzáért, és a nagy láda lakatja a rozsdás pánttal együtt leesett. Két kézzel felfelé tolta a nehéz fedelet, de alig emelte meg, máris meglátta legfelül azt, amit keresett. Kellett-e ennél biztosabb jel, hogy menjen? Klári többé nem vitázott magával. Búcsúlevelét az aktatáska helyére tette, így csak holnap kerül anyja kezébe. Mielőtt háromnegyed nyolckor elindult hazulról, egy pillanatra megállt szobájában az egyenruhás férfi képe előtt és néma ajakkal elrebegte:

— Megyek édesapa, hamarosan nálad leszek...

Most itt a nehéz, vaspántos tölgyfakapu előtt mégis megint magasabb jelre várt, talán apja hívogató képére a szemközti falon, vagy másnak á hallhatatlan hangjára?... Jobbra fordult és megindult az erdő felé. Nem alkuszik tovább önmagával. Az egyetlen, akitől elbúcsúzott, nem érti meg, és újra megcsalta őt. Igaz lehetett-e fájdalma odalenn a kertben, amikor néhány perccel később a siker, a taps kedvéért már ripacskodni tudott a dobogón?! Nem, kár búsulni Mátéért! Máté megbízhatatlan, csapodár... Édesanyja szeszélyes... Itt mindenki csak rossz hozzá! Odakinn meg várják. Mit sajnálna itten? Ez a város idegen neki, mi köze ehhez az utcához, amelyen most kopogós lépésekkel végigsiet. Miért szomorkodnék, hogy többé nem fogja érezni a Várárok hársfáinak fojtó illatát, hogy nem látja többé Szent Flórián sisakos szobrának gyermekded mosolyát, nem hallja többé a Sziget tér verebeinek zsinatolását... És most utoljára ijedt meg a gyógyszerész kapuja előtt az orvul előfenekedő, feketebozontos Korom kutyától... Jobbról a nagy sötét tömeg, a Vár hétszáz éves tornya... Mi köze neki hozzá? Nem őt őrzi, hanem a múltat. Ö pedig a jövő elébe siet.

... A túratábla mögötti szilfák sötétjéből előlépett Kaszelik és kézcsókkal köszöntötte. Ez meglepte Klárit. Ijedten hátrafordult, nem látta-e valaki? Mintha a sarkon egy

árnyék éppen beleolvadt volna egy másikba... Nem, nem mozdult semmi...

Pedig Máté állt ott, kalap nélkül, kiskabátban, hátával s két tenyerével a kapuhoz tapadva. Szíve a torkában dobogott. Félt? Nem félt, bátorította a kabátja oldalzsebében lapuló nikkelezett boxer, amellyel ma délután János fegyverezte fel. Nem a félelem, nem is az izgalom, a csalódás szorította össze Máté torkát. Hát ilyen lány ez a Klári? Éjjel kiszökik az erdő szélére, hogy egy félig idegen, idős férfival csókoltassa a kezét?!... Ez kell a lányoknak? Neki sohasem jutott volna eszébe, hogy kezet csókoljon.

Az árnyékos kapumélyedésből jól látott mindent. És most a reménység lefejtette torkáról a csalódás csontos ujjait. Megint elhitte, hogy Klárinak ide *kellett* jönnie; persze valami kényszer... titok...

— Elhozta? Sikerült? — hallotta Kaszelik hangját.

Klári átadta a táskát.

A férfi mohó kézzel kioldozta, kinyitotta, belesimított.

„Mi lehet ez? Mi ez a titok? ” töprengett a kapu alatt Máté. S aztán — attól, amit most látott, hallott — riadt kétségbeesésében zsebébe nyúlt és beillesztette négy ujját a boxer gyűrűibe.

— Ez az! Nagyszerű! Zseniális — hallotta lelkendezni Kaszeliket. S látta, hogy a férfi két térde közé szorítja a táskát, magához vonja a lányt és jobbról-balról megcsókolja. — Csak baráti csók. A tiszta örömé! — súgta közben Klári fülébe.

És a lány — alig rezzenve — tűrte; nem akart ismét nevetségessé válni.

Kaszelik öröme szinte mámoros volt. Mert késő délután eszébe ötlött, hogy egész terve összeomolhat saját hibájából. Hiszen valami nagyon lényegesről teljesen megfeledkezett. Micsoda együgyű baklövés! Mi lesz, ha Botond Klári nem szerzi meg az iratokat? Akkor este ott áll a határon, értékes papírok helyett egy kolonc lánnyal. Mégis el kel-

lett volna menni Botondnéhoz, hogy elkérje tőle a táskát. Hiszen neki ígérte! Este már nem küldheti haza Klárit az iratért, és ő sem állíthat be kérésével. Nincs is rá idő. Iratok nélkül azonban nem térhet vissza Németországba. Kétségbeejtő helyzet! Nincs más megoldás: ha Klári üres kézzel jön, visszaküldi, ő megvárja a csempészt, haladékot kér tőle...

Kálvária-hegynyi kő esett le szívéről, amikor most Klári átadta neki a „Szavojai Jenő”-t. Csoda-e, hogy még mindig karjai közt tartja? De most már nemcsak örömében, hanem újra feltámadt másféle szenvedéllyel is. Vadul megkívánta a mellére szorított, vékony és mégis oly nőies, izgatóan remegő teremtést.

Délután, amikor szállodai magányában erotikus regények — legfőbb olvasmányai — emlékeiből előbányászott szavakkal idézte fel magának Klári alakját, könnyen csillapítgatta magát: Kölnig hosszú az út, ezer az alkalom. De lobogó vére most nem akart várakozni. Órájára pillantott. Negyed múlt, fél előtt felérhetnek a csempész-kalyibába, tíz órára jön a vezető...

— Menjünk — szólt tompa hangon.

Egy fa mögül felkapta kisebbik bőröndjét — a nagyobbikat már délelőtt felvitte a hegyre. Szabad karjával átfogta útitársának derekát, és megindultak a kálvária-stációk előtt vezető keskeny gyalogúton.

Klári bizonytalanul botladozott a göröngyös ösvényen. Sohasem járt még éjjel sötét hegyi úton, bámulta és támaszul használta katona vezetőjének biztonságát. Nélküle kibicsaklott volna gyenge bokája. Érezte, hogy Kaszelik szorítása nélkül nem jutna messzire.

Mögöttük — fától fához csúszva — Langán Máté igyekezett. Látni Klárit, amint a gyűlölt idegennel összeölelkezve halad az erdő mélye felé — poklok poklaként égette bensejét. Most már nem talált mentséget a lány tettére. Elhozta ennek az alaknak a kizsarolt csomagot — ki tudja,

miért, mit? biztosan félelemből, kényszerből... De most már *önként* megy vele, összebújva... Az előbb sikoly, segélykiáltás nélkül tűrte a csókját. Máté — ahányszor elcsúszott és megütötte magát — vissza akart fordulni, mert átkozódva kimondta magában az ítéletet, hogy Klári nem méltó a védelemre. De aztán eszébe jutottak saját botlásai. Meg arra is gondolt, mit mondana ő Jánosnak, ha az mint ügyeletes testőr visszafordulna a fele úton. Bukdácsolt hát tovább, előre.

Az összekarolt pár áthaladt a kálvária-templom előtti sima térségen — a bejárat előtt Kaszelik megemelte kalapját — és eltűnt túlnan a fák között. Máté merész lendülettel átsuhant a holdfényes tisztáson. A templom mögött magas szikla tornyosodott, annak túlsó oldalán feketésre korhadt deszkabódé lapult. Kaszelik az oldalfalán jobbra-balra félrebillentett két széles deszkát, így háromszögletű fekete nyílás keletkezett. Besegítette Klárit, s egy pillanattal később ő maga is eltűnt benne.

Máté a kunyhótól tíz lépésre, egy kettős tölgyfa-törzs mögött megállt. Lehasalt, mert lábai reszkettek a kimerültségtől, gyomra háborgott az izgalomtól. Hát idejár Klári randevúzni? Éjjel egy erdei kunyhóba? Állát a kettős tölgy elágazásának villájába támasztva bámulta az összecsukódott deszkákat. Reszketett. Életét adta volna, hogy ne legyen igaz, amit saját szemével látott. A halálba szeretett volna menekülni saját gondolatai elől.

Arcán könnyek folytak le. Ha itt most meghalna, hajnalban a hazafelé induló Klári belebotlana holttestébe... Akkor „késő” már! De mire értette Klári, hogy késő? Erre? Nem lehet igaz! Itt valami titok lappang.

Éles sikoltás hasított az éjszakába.

Máté felszökkent és figyelt. Lehetséges, hogy a kunyhóból hallatszik most ez? Dulakodás zaja ez? A fiú előugrott rejtekhelyéről, a bódé oldalához tapadt, fülét a deszkához szorítva. Belül kopogás, dobogás, elfojtott dühös hangok...

és most még egy sikoltás, élesebb és borzalmasabb az előbbinél.

Klári hangja!

Máté — a boxerrel jobb kezén — szétrántotta a két deszkát. Amit a holdfénytől megvilágosodó háromszögletű kép mutatott neki, attól egy sebzett tigr is dühe feszült meg izmaiban.

Beugrott a nyíláson, s mire a deszka összecsapódott mögötte és sötétség vette körül, már kétszer is lecsapott a vasdarabbal a gyűlölt idegen fejére. Olyan bősz erővel, mintha egy vasgerendát akarna eltörni. Csont reccsenését hallotta, aztán a merénylő kurta hördülését. Még látta, hogy ellenfelének karja feléje kap, de már sötétben csapott vadul a balját szorító kézre. Pontosan talált... megint reccsenést hallott, hördülést, aztán tompa zuhanást. És csend lett.

A szörnyű csend véres-nyúlós iszonyatában előbb saját szívének tompa dobolását hallotta meg, aztán a maga lihegésének szüneteiben egy idegen tüdő szaporább lélegzetvétele hallatszott.

— Klárika! Él?

— Elek... — szólt egy reszkető hang. — Ki maga?

A fiú széttolta a két deszkát.

— Máté! — kiáltott fel a lány.

Kiugrottak a szabadba, Máté nekivetette hátát az ismét összezárult deszkának. Fülelt. A kunyhó belsejében nem mozdult semmi.

— Ocsmány gazember — sziszegte Klári.

— Miért? Miért? — lihegte Máté reszkető idegességgel. Nem mert, nem tudott többet kérdezni.

— Elmondom... de most... meneküljünk.

— Az ott... odabenn?

Hallgatóztak,

— Elájult? — kérdezte Klári, borzadva.

— Nem tudom.

Percek múltak el vagy negyedórák? A hűvös esti levegőben végre egy kissé magukhoz tértek.

— Miért? Miért? — kérdezte ismét Máté, ebbe az egy szóba sűrítve minden kétségét, fájdalmát, csalódását, izgalmát.

— Azt ígérte, hogy átvisz... — A lány fejével intett az erdő mélye felé. — A határon... Édesapámhoz.

— De miért?

Klári a fiú mellére borult, sírva felelte:

— Én olyan boldogtalan vagyok... Nem tudtam... nem akartam... vele... Máté! Jöjjön velem! — Kétségbeesetten ingatta fejét; hogyan magyarázhatna meg mindent egyszerre... Azt is, hogy el akarta hagyni őt! — Jöjjön!

A fiú úgy nézett a megmentett lányra, mint őrültre.

— Miért? Miért? — kérdezte újra. Mintha csak ez az egyetlen szó maradt volna meg agyában.

— Jöjjön velem... Odakinn... meglátja... minden jó lesz.

— Miért? Miért? — Máté nem bírt gondolkozni. Miért akart elmenni ez a lány? Hát ezért mondta, hogy „késő”? De most már nem késő. Magához szorította. — Itt marad. Velem.

— Itt nem maradhatunk. Menekülni kell!

Máté hirtelen a kunyhó felé fordult.

— Ettől fél?

— Ránk törhet...

— Nem hiszem...

Klári szeme a fiú jobb kezére tévedt. A boxerhez véres najcsomók tapadtak.

Felsikoltott és eltakarta szemét.

— Vagy... vagy... — nyöszörögte, kezét szája elé kapva, szemében állati félelemmel... — meg... meghalt?

— Megöltem — mondta ki Máté, jobbjára meredve, és csak azután eszmélt rá, mit mondott, mit tett. — Jaj! — szédült, nekidőlt a kalyibának.

Klárit rosszullét környékezte. Elfordult, öklendezett.

Máté a hirtelen támadt pánikban le akarta rázni ujjairól a fegyvert; másik kezét nem akarta beszennyezni...

-— Gyilkos vagyok — suttogta maga elé és tébolyultan rázta jobb kezét, hogy megszabaduljon a boxertől, de hiába, a vasgyűrűk fojtogatták ujjait.

-— Mi lesz velünk! Magával? Meneküljünk! — nyöszörögte Klári, egész testében reszketve.

— Menekülni? Miért?

— Menekülnie kell!

— Miért?

▮ — Azonnal! Átszökünk Ausztriába. Ott biztonságban leszünk.

— De miért?

— Nem engedhetem, hogy miattam baja legyen... Elfogják.

— Magát védtem! Ez jogos...

— De... hátha... Vagy megbosszulják... ennek a barátai!... Meneküljünk, Máté, meneküljünk!

A fiú nekidőlt a kalyibának, lábai nem bírták tartani. Az ájulás szélén volt, szeme elfehéredett, szája kinyílt...

Klárinak egyszerre titáni erőt adott a félelem, s hogy látta szeretettje tehetetlenségét. Megrázta a bal kezét:

— Máté! Azonnal velem jön! — kiáltotta erélyesen.

— Hová? — motyogta a fiú.

— Velem jön... ha... ha... igazán szeret...

A szó villanyáramként érte a fiút. Forróság öntötte el, már nem didergett. Ökölbe szorította két kezét, mintha ettől várná, hogy összeroppant gyermekből azonnal erős és tettre kész férfivá váljék.

— Sze... re... tem — mondta ki. Mély lélegzetet vett, erőre kapott a bűvös szótól. Lehunyta szemét. Abban a pillanatban a szeretet fénye eloszlott képzelete elől, és félhomályban látni vélte gyűlölt ellenfelének holttestét.

Ereje megint hirtelen elfogyott. Nekiesett a házikónak,

lassan lecsúszott a földre. Klári fölébe hajolt. Lelket kell öntenie az összetört fiúba, másképp mind a ketten elvesztek! Izzó hangon suttogta:

— Máté! Ma este azt mondta, mindent megtenne értem. Fia állja a szavát, velem jön!

Máté egy gyökérbe akasztva a boxert, végre kihúzta belőle ujjait. Megtörölte véres kezét a harmatos fűben. Ettől megint jobban érezte magát.

Klári megsimogatta a haját. Hogy adhatná át neki a lelkét, az akaratát?

— A szavát adta Máté. Megtartja?

— Megígértem... megtartom — sóhajtotta Máté. Feje előrebukott. Halálos kimerültségében oldalt dőlt volna, ha Klári el nem kapja.

— Jön?

— Megyek.

— Akkor szedje össze magát. Legyen férfi!

Klári most nem gondolt sem apjára, sem a színpadra. Megmentőjét akarta megmenteni. Feltámogatta Mátét, aztán órájára pillantott. Öt perc múlva tíz.

— így nem jöhet — mondotta. — Nyissa ki a deszkákat!

Máté gépiesen engedelmeskedett.

Klári — borzadását legyőzve — belépett a kalyibába. Felkapta a földről Kaszelik felöltőjét, a fiú vállára terítette, leporolta, lesimította.

— Vezetőnk minden percben itt lehet — suttogta. — Ne felejtse el, hogy most maga lesz Kaszelik.

Behúzódtak az árnyékba.

Lépések roppantak, nagyon halkan. Egy percnyi feszült várakozás után óvatosan kilépett a tisztásra egy zöldkalapos, rövid lódengalléros, erdészféle ember.

Klári lassan előre tolta Mátét.

A gallyak rezgésére az erdész láthatatlanná vált. De a bokrok közül suttogva megkérdezte valaki:

— Herr Kaszelik?

— Ja... wohl... — felelte Máté.

8. RENDŐRSÉGI ÜGY

Botondné néhány perccel tizenegy után érkezett a Bálházba. Előbb csak sietősen, később egyre nyugtalanabbul kereste mindenfelé Klárit; lement a kertbe is, mert valaki arra látta Mátéval. De a lány nem került elő, s Botondné az éjféli záróra után az idegességtől már reszketve sietett haza, abban reménykedve, hogy otthon találja lányát, mert talán rosszul érezte magát és otthagyta a tánciskolát. De a kis udvari lakás vigasztalanul üres volt.

Az anya nyugtalansága kétségbeeséssé fokozódott, kezét tördelve járkált fel s alá az előszobában. Mindenféle rémes

szerencsétlenség jutott eszébe, de ahogy teltek a negyedórák, egyre kevesebb valószínűsége maradt a balesetnek, hiszen ennyi idő múltán már hírt kellett volna kapnia,..
És ekkor félelmeinek forgószelét egy jeges vihar sodorta el. Kaszelik! Hátha Kaszelik áll az eltűnés hátterében? Klári beleszeretett és elment vele... de hová? És Kaszelik? Nem viheti magával Németországba?! Vagy csak boszszút akar állni, amiért ő barátságtalanul fogadta és kioktatta? Ez őrá vallana!... De olyan értelmetlennek látszott minden!...

Végül fél háromkor hirtelen elhatározással a rendőrségre sietett és bejelentette lánya eltűnését. Az ügyeletes éppen csak felvette az adatokat, és kérte a panaszost, hogy reggel kilenckor fáradjon be az illetékes előadóhoz.

Klári anyja az átvirrasztott éjszaka után öt perccel kilenc előtt belépett Kalotai rendőrfőhadnagy szobájába. A rendőrtiszttel szemben egy másik asszony ült: egyszerűen öltözött, alacsony munkásasszony, akinek sárga arca és kisírt szeme rögtön felkeltette Botondné részvétét. Pedig még nem tudta, hogy sorstársa. De a főhadnagy — kedves, huncut mosolyú, tatárképű fiatalember — nyomban összeismertette őket. A két asszony már hallotta egymás nevét, de a kedveskedő köszöntés lehervadt ajkukról, amikor Kalotai így folytatta:

— Beszélgessünk hármasban a dologról. Az a különös eset állt elő ugyanis, hogy az éjjel a Bálházból eltűnt egy fiú meg egy lány... a maguk gyerekei. így együtt talán előbb kisütünk valamit.

A rendőrtiszt sokat remélt ettől a hármas kihallgatástól. Meg úgy vélte, nem árt, ha a „szöktetés” ügyében az érdekelt szülők először az ő jelenlétében találkoznak. Nem érte meglepetésként, hogy a két asszony tekintete egyszerre elborult.

— Csak nem? — kiáltotta Botondné, s ujjait szája elé kapta. — Azt hiszi, hogy együtt?..,

— Azt én — bólintott Kalotai.

— Nem lehet! — Botondné nem bírta elképzelni, hogy lánya egy diákkal elszökjék. — És maga? — fordult Máté anyjához. — Elhiszi?

— Nem szörnyeteg az én fiam — felelte Langánné, kissé sértődötten. Mert az volt az érzése, hogy Klári anyja lenézésből tiltakozik az ő fia ellen. De aztán eszébe jutott valami. — Én sem hiszem. Hiszen haragba voltak...

— Haragba? Erről nem tudok — ámult el Botondné.

— Lehet, hogy azóta kibékültek — szólt közbe a rendőrtiszt. — Fiataloknál az ilyesmi gyorsan megtörténik.

— Az én lányom nem olyan... könnyen bocsátó — ellenkezett tovább Botondné.

— Volt oka a lányának — szakította félbe Kalotai —, hogy egyedül csak úgy... elmenjen?

Botondné nem tudta, mi lenne rosszabb a kettő közül.

— Egyedül?... — kérdezte önmagától. — Miért hagyott volna el? Nem, semmi oka... Jól megvoltunk egymással... Amíg az a nyomorult Kaszelik nem került elő...

— Ki az a Kaszelik? — kérdezte a rendőr.

— Régi ismerős... évek óta nem láttam... most előjött valami üzenettel... vagy inkább csak ürüggyel... persze. Én nem állhattam, és kurtán elbántam vele... de Klárikámnak ez nem tetszett... szemrehányást tett nekem, én meg jól összeszidtam, amikor az az ember elment. De ezért nem hagyhatott el! Hacsak... hacsak... már gondoltam rá, de az lehetetlen, hiszen vissza sem jött...

Botondné szinte értelmetlenné marcangolta szavait, gondolatait. Majd némán tördelte ujjait, s végül kitört:

— ... Ha csak nem az a gazember csalta el!... Igen, igen... Kaszelikre gyanakszom. Kaszelikre. Rajtam akar bosszút állni! — Sírni kezdett.

A rendőrtiszt felhúzott szemöldökkel kérdőn nézett a másik asszonyra. Neki még most is valószínűbbnek látszott, hogy a két gyerek együtt ment el a tánciskolából.

Langánné halkan szólt:

— Kérem, ez a Kaszelik... talán csakugyan veszedelmes ember lehet!

— Honnan veszi? — kapta fel arcát zsebkendőjéből Botondné.

— Mit tud? — kérdezte Kalotai.

— A fiaim féltették tőle Klárikát. És felváltva... titokban kísérgették, őrizték... mint testőrök... — Langánné elmondott mindent, amit Gizi lányától ma reggel megtudott.

Botondné hitetlenkedve ingatta fejét. Haragudtak rá, őrizték — mit fecseg ez az asszony összevissza?

— Akkor hát megkeressük Kaszeliket — jelentette ki a főhadnagy.

Botondné felsóhajtott.

Langánnéval egyszerre indult el, kifelé az épületből. Nem mert oldalt nézni, mint akinek két lángtenger között borotvaélen kell egyensúlyoznia. Mit higgyen? Hogy Kaszelik tarthatná a hatalmában lányát, ez olyan fájdalommal tépte bensejét, hogy még a tűzbe ugrani is menekülésnek látszott. De a másik oldalon ennek az asszonynak a fia!... Nem mert ránézni. Eszébe jutott, hogy amikor Gálszéchy alezredes hetedik gimnázista fia megszöktette egy tanítónak a lányát, hogyan, milyen hangon és szavakkal beszéltek a tiszti társaságban a lányról és szüleiről. Milyen ocsmányul ünnepelték az alezredest és feleségét, mint a „snájdig” kölyök szüleit... El sem tudta képzelni, hogy a mellette lépkedő asszony, anya másként érezhet, mint azok.. Hiszen mit jelent egy fiú életében egy effajta kis kaland? De egy lány!...

Pedig Langánné szívétől távol állt az a gőg, amely annak idején Gálszéchyékben tombolt. Langánné őszintén sajnálta szenvedő asszonytársát. Neki is volt lánya. De még egyre csak arra gondolt, hogy az ő fia mint szöktető talán kevésbé kellemetes egy úriasszonynak, mint az a Kaszelik., Majd arra gondolt, egyre növekvő rémülettel, hogy ha Klári

Kaszelikkel ment el, és Máté meg akarta védeni... akkor ki tudja, valahol sebesülten, félholtan hever az árokban... ez a lány meg talán messze jár Kaszelikkel, vagy talán éppen csókolóznak. Hát Botondné nem érzi, hogy ebben a szerencsétlenségben mindkettőjüknek az lenne jobb, ha gyerekeik valahol együtt bújnának? Ne féltse Klárikáját az ő Mátéjától, mert az tisztességes fiú... Szerette volna ezt elmagyarázni, de valahogyan félt ettől az asszonytól...

Némán köszöntek el egymástól.

Kalotai főhadnagy átment a nyilvántartóba, hogy utána nézzen ennek a Kaszeliknek. Közben beugrott a nyomozó csoporthoz, mert izgatott sürgés-forgást látott. Elmondták neki, hogy a kálvária-hegyi remetelak fáskamrájában kevéssel ezelőtt egy betört fejű, eszméletlen férfit találtak. Kórházba vitték, csomagjait pedig behozták a rendőrségre. Elsőnek egy papírborításos pakkot bontottak szét. Női hálóing, egy pár harisnya, szappan, fogkefe volt benne... más semmi. Kalotai a többiekkel együtt a műselyem hálóing fölé hajolt. „Monogramm, B. K. ” — mondta valaki. Kalotai elgondolkozva ismételgette:

— Bé-ká... bé-ká... Érdekes! Botond Klári.

— Honnan veszed ezt a nevet? — csapott le rá izgatottan a nyomozás vezetője.

— Most tettek panaszt, eltűnése ügyében. De két betű még nem jelent semmit. Csak véletlen. — Elgondolkozott. — Csak akkor lehetne köze az ügyhöz, ha a leütött férfit Kaszelik Ferencnek hívnák.

Tűnődve bámultak a mindig ugratós kedvű Kalotaira. Tréfál?

De mintegy végszóra érkezett meg a kórházból egy rendőr, a sérült ember irataival.

— Kaszelik Ferenc a neve — állapították meg, elképedve.

Kalotai most már elmondta, mit tud. Szinte bizonyosnak látszott, hogy a két ügy összefügg. Közben kinyitották az aktatáskát, és nagy érdeklődéssel teregették szét a „Szavo-

jai Jenő” feliratú iratcsomó lapjait. Egy titokzatos elneve zésekkel megjelölt repülőtér — részben föld alatti — létesítményeinek pontos tervrajzait és műszaki leírását ismerték fel belőlük. S a mellékelt általános térképből kiderítették, hogy a titkos jelek a szirtaljai légi támaszpont megjelöléseit leplezik. Ezt a repülőteret még a háború folyamán építették s most a néphadsereg kötelékei használják...

Kaszelik kém volt, ez világossá vált mindenki előtt, ha a szót még nem is mondta ki senki. Közben megtalálták a kunyhó közelében az eldobott boxert. Kalotainak eszébe jutott a „testőrség”. Kimentek a gimnáziumba. Langán János felismerte Máté fegyverét. Délután a pesti rendőrség telefonon közölte, hogy Kaszelik Teximpex-igazolványa hamisítvány, ilyen nevű dolgozó sohasem szerepelt ennél a vállalatnál. A határőrség lábnyomokból megállapította, hogy az éjjel a remetelak felől néhány ember átment a határon, közöttük egy nő is. Kaszelik nem volt kihallgatható. Agyzúzódást és agyrázkódást szenvedett, állapotát életveszélyesnek mondták.

Késő éjjel értekezletet tartottak a nyomozók, a kémelhárító és a határőrség megbízottai.

— Ha bízhatunk a logikában — fejtegette a nyomozás vezetője —, akkor Kaszeliket a kislány testőre, Langán Máté ütötte le, a jelek szerint féltékenységből. S aztán a következményektől félve a lánnyal együtt elbújtak valahol az erdőben. Lehet, hogy, a sötétben áttévedtek a határon. Néhány nap múlva akkor is itthon lesznek.

Az értekezlet fontos határozatot hozott: a kémkedési ügy felderítése érdekében Kaszelik esetét egyelőre szigorúan titokban tartják. Kaszeliket rabkórházba viszik.

Másnap — utasítása szerint — Kalotai közölte a két anyával, hogy egy lányt és egy fiút láttak a határ menti erdőben. Majdnem biztosra vehető, hogy az ő gyerekeiket. Türelem, a fiatalok hamarosan előkerülnek, ha elunják a bolyongást meg a hideget..,

— Hacsak át nem szöktek a határon — sikoltott fel Botondné.

— Ettől tart? — hökkent meg a főhadnagy. — Miért?

— A lányom sokszor oly nagyon vágyódott apja után. aki odakinn él... És ez a Kaszelik...

— Kaszelik visszatért Pestre — jelentette ki határozottan, a megbeszélés szerint, a rendőrtiszt. — Nem vitás, hogy lánya a Langán-fiúval van együtt.

Botondné nekidőlt a falnak és felzokogott. Tört szavakkal mormolta:

— Mindig azt hittem, végül majd elfelejti apját, és az enyém marad... és íme, engem hagyott el... — Keserves szemrehányást tett magának, hogy miért is szidta Klári előtt apját, minek is nevezte lézengő ritternek?... — Én vagyok a hibás, én vagyok a hibás — ismételgette.

Kalotai igyekezett megnyugtatni. — Türelem. Hamarosan visszatérnek a fiatalok. Nem kell kétségbeesni.

Botondné teljesen összeomlott. Langánné támogatta a kapuig, pedig maga is majd összeroskadt a szörnyű gyanútól, hogy a fia — disszidált! A kapuban hirtelen elhagyta türelme, a felegyenesedő Botondnét két karjánál fogva megrázta, és valósággal rárivallt:

— Mondja, igazán azt hiszi, hogy Klári disszidált?

— Igen... azt... — sóhajtotta Botondné.

— S az én fiam kellett neki hozzá? — Tegnap még örvendetesnek vélte, hogy a fiatalok együtt vannak. Mos1 a legnagyobb szerencsétlenségnek érezte.

Botondné hallgatott.

— Testőrnek, rabszolgának, cselédnek, vagy minek kell az én fiam? — folytatta Langánné még indulatosabban.

Botondné azt hitte, az általános nyugati viszonyoktól félti Mátét az anyja. Igyekezett megnyugtatni:

— Nem hiszek én olyan... rabszolgaságban. Meg aztár ott van nekik a férjem. Szerencse a szerencsétlenségben.

— Szerencse? — kiabált Langánné. — Szerencse ma-

guknak. Az egyik szülő itt él, a másik ott, a gyereknek mindegy, hogy hol él, itt is van hazája, ott is van. De az én gyerekemet, a mi gyerekeinket hagyják ki ebből az úri játékból.

Klári anyja keserűen nézett asszonytársára. Most látta csak, mennyire félreérti őt.

— Ne higgye, hogy én örülök neki — próbált magyarázkodni. — Én is elmehettem volna, mégis itt maradok. De ha ők már átmentek, akkor odaát... a fia vigyáz a lányomra... Klári meg majd segít neki elhelyezkedni.. az apja révén.

— Nem kell! — kiáltotta vadul Langánné. — Ne segítsenek neki. De nem is fognak segíteni. Ismerem én az ilyeneket. Kihasználják a szegény ember fiát, aztán otthagyják. Nyomorban, éhségben...

— Irigylem magát — szólt élesen, sértődötten Botondné. — Mert ha éhezni fog a fia, gyorsan hazajön majd. De láthatom-e én még valaha a kislányomat?

— Nem jön haza. ha éhezik, sem. Mennél többet szenved, annál dacosabban marad. Pedig szenvedni fog, nem bírja az idegen világot. Az én fiamnak nem lehet két hazája... Csak maguk hiresztelték rólunk azelőtt, hogy munkásnépnek nincs hazája... Aztán kik szaladtak el a hazájukból? Mi?

Botondné csüggedten hallgatott. Méltatlannak érezte £ szidalmakat, bár nem tagadhatta: sok igazság volt a szegény anya panaszában. De tehet róla ő? Nem tehet. Egyedül, védtelenül tudta magát. Számkivetettnek érezte magát: mert nem tartozik sem ide, sem oda. Bele kellene karolni most ebbe a kicsiny, de erős nőbe, és azt mondani neki: „Nézd drágám, igazad van, így jár az, aki elárulja osztályát... így jártam én, a gyerekemben büntet a sors. Sajnálom, hogy a te fiad áldozatul esett ennek a büntetésnek. Reméljük, javára szolgál. De nekem bocsáss meg, engem fogadj magadhoz... fogadjatok magatokhoz... mert olyan rettenetesen egyedül maradtam. És ne engedd, hogy most hazamenjek, mert otthon csak sírni tudok... ”

Langánné titkon sajnálta már sápadtan hallgató osztályos társát. De még egyszer megkeményítette a szivét, és kimondta:

— Az urak beh sokszor elszaladnak, a nép mindig helyén marad. Ez az igazság. Egy versben van megírva... nem tudom, melyikben. Máté fiam olvasta fel egyszer. Máté fiam. Aki most elment. Nem, nem lehet igaz! — Elcsuklott a hangja. — Isten megáldja! — szólt váratlan sajnálkozással, megérintette Botondné karját és elrohant tőle.

Klári -anyja egy percig úgy állt s lengett ott, mint akit szakadék szélén megtaszítottak. Végre egyensúlyt fogott, megindult. Nagy kerülővel bandukolt haza. Félt az otthoni egyedülléttől...

Langánné majdnem szaladt, a sietésbe adta bele maradék mérgét. És amikor otthon a konyhaasztalt körülálló öt székre tekintett — ott szoktak vacsoráim —, dühös lendülettel felkapta az egyik széket, átrántotta a tűzhely mögé, aztán könnyes szemmel, szelíden letette a vizespad mellé.

Kinyílt a szobaajtó. János somfordáit elő.

— Mama — kezdte komor arccal —, tud maga hallgatni?

— Mit akarsz? — kérdezte ingerülten az anya.

— Én... én megígértem... izé, nekik, hogy még magának se szólok... Tegnap óta hallgatok, de nem bírom tovább.

— Mátéról?

— Róla. Kihallgatott a rendőrség. Egy boxert mutattak, a hegyen találták. Mátéé volt. Én adtam neki.

— Jaj! Mi történt vele? Beszélj!

— Nem mondták. Nem tudom. A boxer véres volt. Észrevettem, de nem árultam el magam.

—- Szent isten! Mi történt Mátéval?

— Semmi baj. Biztos, hogy semmi baj. „Ezzel testőrködött a maga fivére? ” mutatta a hekus a boxert. „Ezzel”, feleltem. Erre megtapogatta a bicepszemet. „Annak is ilyen kő a muszklija? ” kérdezte. „Ilyen ám” mondtam én. „És maga is olyan rámenős legény, mint ő? ” faggatott tovább. „Ojjé! ” csak ennyit válaszoltam. „No, akkor büszkék lehetnek a kedves szüleik”, szólt, vállon veregetett, barátságosan mosolyogva megszorította a kezemet, és otthagyott.

— Mit jelent ez?

— Nem tudom. mama. Csak érzem, hogy Máté valami csuda rendes dolgot csinálhatott, mert nagyon becsülik érte. Talán nagy szolgálatot tett... a hazának. Csak egyelőre nem árulják el nekünk, hogy mit.

—- Miért nem?

— Fene tudja. „A nyomozás érdekében”, így szokott állni az újságban.

— Ha most becsülik is Mátét -— szólt rövid szünet után, egyre komorabban Langánné —, hamarosan odalesz a becsületünk!

— Miért?

— Mert... mert Máté... attól tartok... kilógott. Ki. Klárival.

— Kilógott? — kiáltott fel János. — A nemjóját! — Felemelte ökölbe szorított kezét, aztán leejtette, és maga is leroskadt egy székre. — Tudtam én mindjárt, hogy baj lesz belőle.

— Miből?

— A nőből — mondta János, hosszan elnyújtva, megvetően.

Gizi ennél a szónál lépett be a konyhába, észrevétlenül. Rögtön szólni akart, a nők védelmében, de anyja megelőzte:

— Nem az a baj, hogy nő... — Máskor nevetett volna János fia konok nőgyűlölésén, de most a keserűség úgy duzzadt a bensejében, mint fazékban fövő kása. Már a fedelet emelgette. — Nem az a baj, fiam, hogy nő, hanem hogy efféle... Vannak rendes nők, fiam, akik csak javítanak a férfiemberen, nevelik meg nemesitik... De szerencsétlen Máté nem ilyennel találkozott, hanem ebbe a Botond Kláriba kellett botlania... az alezredes úr lányába... Aki a két udvarlója közül kiválaszt egyet és ellóg vele. Hová? Mindegy; neki ott a hazája, ahol jól megy. Hát csak menjen isten hírével az ilyen... de minek neki az én Máté fiam?... Persze, a kis hölgynek ez csak utazás, kaland, ahhoz kisérő is dukál... Mit törődik vele, hogy nekünk a becsületünk megy rá!

— A becsületünk megy rá? — mormolta János. — Hiszen a rendőrök azt mondták, hogy szüleink büszkék lehetnek...

— Akkor még nem tudták — legyintett szomorúan Langánné. — De most már hogyan nézzek én az ember ek szemébe? Erre neveltem egy fiút? Nem tudja az én fiam, hogy míg az anyja csak cseléd lehetett itt azelőtt, most ő egyetemre mehetne, övé lehetne az ország... ha nem szaladna el a munka elől...

— Máté nem szaladt a munka elől — védte fivérét János. — Mérnök akar...

— És ezt elfelejti egy lányért. Egy ilyen lányért elfelejti, hogy mi a becsület. Egy proletár becsülete. Egy ilyen lányért, egy ilyen finom kisasszonyért, aki... aki... Ugyan mivel is vehette rá?!

Nem folytatta a keserű beszédet. Leroskadt az asztal mellé, karjára ejtette fejét és zokogni kezdett.

Gizi mellette termett. Előbb megsimogatta haját, aztán lehajolt, arcát arcához szorította. Könnyeik összefolytak.

Várt még Gizi. Megvárta, amíg a fiát sirató anya keserűségének forró, mindent megölő lávája dermedni kezd.

— Mama — mondta végül halkan —, ne vádoljon valakit, amíg nem tudunk biztosat.

Langánné felütötte a fejét.

— Vele ment el. Az már biztos...

— Nem rossz lány Botond Klári. Ismerem. És szeretem. Boldogtalan, szerencsétlen lány...

— Szerencsétlen? — csodálkozott a mama.

— Az. Apa nélkül, apa után vágyakozva nőtt fel. És anyjától mást sem hallott, csak apja szidalmazását...

— Ha megérdemelte...

— Akkor is az apja. Fájt neki. Ki tudja, mi érte, hogy így nekiszaladt a világnak.

— Az ám — eszmélkedett Langánné. — Anyja váltig mondta a rendőrségen, hogy az ő hibája... Tán ez az?

— Szegény Klári, én úgy sajnálom most is — folytatta Gizi, anyja kezét simogatva. — Szegény gyerek csak félszemmel tudott nevetni, a másik szeme mindig könnyezett.

— Még majd mesebeli királylánynak mondod — dohogott János.

— Olyan is — bólintott Gizi. — És nagy boldogtalanságában mit kellett kiállnia tisztelt bátyáimtól is — fordult szemrehányóan János felé.

— De vigyáztunk rá! — horkant fel az.

— Vigyáztatok? Hogyan? Saját magára vigyázott volna Máté — sóhajtotta az asszony.

— Vigyázott. És vigyázni fog. Én nem féltem Mátét — szólt Gizi.

— Kinn maradnak... — ingatta fejét az anya.

— Hazajönnek. Ne tessék félni. — Gizi lekuporodott anyja mellé és oldalról belesimult az ölébe. — Máté okos fiú. Ha elment, megvolt az oka... vagy a célja... talán kötelessége.

Hallgattak egy ideig a félhomályban.

— Tudja, mama — szólalt meg Gizi hirtelen, mosolyogva — én úgy képzelem, hogy Klári eddig olyan királylány volt, aki a mosolygó szemével apját látta, meg a nyugati világot. Odakinn... talán éppen a mi Máténk segítségével... kinyílik a másik szeme... és a mosolygó szem ide fog nézni... a szülőanyjára... a szülőföldjére.

És csak mosolygott Gizi, mint a felhők mögül messzire látó igazi angyal.

9. A VASFÜGGÖNYÖN TÚL

Lemásztak a sziklákon, belegázoltak a Rőt forrás jéghideg vizébe, páfrányokba fogózkodva felkapaszkodtak a túlsó oldalon, s akkor a vezető egy pillanatra megállt.

— Nu also denn... * — jelezte, hogy megérkeztek Ausztriába.

* *Nu also denn* — Nos, akkor tehát... (német).

Csak éppen kifújták magukat s már mentek tovább. Eddi, félelmetes volt az útjuk, erdő sűrűjében, bökős bokrot között, láthatatlan gyökereken és kiálló köveken bukdácsolva, avarban csörtetve, mohákba süppedve, minden percben a felfedeztetésüket jelző pisztolylövésre, rakétafényre, kutyacsaholásra felkészülten. De most enyhén lefelé haladtak, széles erdei úton, amelyen szorosan összekarolva ketten elfértek egymás mellett. Az elszáradt tűlevelek ruganyos szőnyege halkan zizegett lábuk alatt, majd a közelben megszólalt és hirtelen az út mellé kanyarodott egy kis patak, mely velük együtt tartott lefelé a völgybe, s olykor meg-megcsillant az előbúvó hold fényében. Olyan volt ez a táj, mint egy megfakult színű, aranykeretes, régi festmény, amelyen kis zsinórt kell meghúzni, mire csilingelve menüettet kezd játszani.

Könnyen kínálkozott az olcsó összehasonlítás: odaát küzdelmes, halálos veszedelmekkel fenyegető, drámai percek — itt csendes negyedórák, polgári idill, nyugalom, ápolt út, csörgedező forrás, fenyőillat. A távolban lámpa csillan, villanylámpa, alatta egy kis vízimalom mesejáték-díszletei.

Amint elmúlt a szorongás és az erőlködés fárasztó feszültsége, Máté új érzése a büszkeség volt. Sikerült megvédelmeznie szerelmesét, sikerült legyőznie nála erősebb vetélytársát — a következményekre most nem gondolt —, sikerült átjutnia a határon is; itt megy Klárival kettesben, karján érezve minden mozdulatát, itt vezeti őt titokzatos idegenben, vakmerő jövendő felé, ő a védelmezője, istápolója... Ebben a büszke tudati derengésben a malom deszkaduzzasztóján egyre sürgetőbben dörömbölő sebes víz úgy kopogtatott, mintha álmából akarná felébreszteni a merengőt. Máté hirtelen a családjára gondolt, hallgatag apját látta, bosszús fivérét, ámuló húgát, kétségbeesett anyját... Olyan tisztán látta édesanyja szemrehányó tekintetét, hogy mentegetőznie kellett: „Nem tehettem másként... Maga mondta, mama, hogy a szívemre hallgassak. ”

— Szólt? — kérdezte Klári.

— Nem.

— Legyen óvatos, hátha ért magyarul — súgta a lány, s a tíz lépéssel előttük haladó vezetőre mutatott.

Igen, óvatosnak kell lenni!,, Ha én nem vagyok előrelátó, már mindketten tömlőcben ülünk", fűzte tovább gondolatait Klári. Megmentette Mátét. Megmentette azt, akit szeret. Nagy, nagy boldogság fogta el. Sohasem hitte volna, hogy a boldogságot ilyen határozottan észre lehet venni, szinte meg lehet tapintani, be lehet szívni... Érezte, hogy más emberré lett. Eddig gyerek volt, szeszélyes, nyafka, különcködő, akaratos gyerek. Nem az ő hibája. Eddig nem szerette senki. Senki úgy, hogy csak őt szerette volna. S hogy csak ő szerette volna igazán azt a valakit! Most elérte élete nagy célját. Ez a boldogság. Máté! Ezentúl Máté boldogításának szentelheti egész életét...

Hirtelen hűvös szél suhant végig a patakmenti ritkás fasorban. Klári megborzongott; suhanó gondokat látott a sötétben. Hogyan magyaráz majd meg mindent édesapjának? Mit szól édesapja, ha beállít hozzá Mátéval? Megütötte fülét édesapja hangja:,, Mi van Kaszelikkel és az irataimmal? Nem járt nálatok? " Mennyi óvatosságra, felkészülésre lesz szükség! Mennyit kell majd harcolnia Mátéért! Mindent előre pontosan ki kell gondolni. Megpillantotta a kunyhóban Kaszelik élettelenül heverő alakját. „Kaszelik? Volt nálunk, édesapa, de... nem jött vissza a csomagért. És... és... mivel már nagyon vágyódtam utánad, nem bírtam tovább várni, és mert éppen alkalom kínálkozott... " — „Milyen alkalom? " — „Hát... Máté áthozott... " Nem lesz könnyű!

Az erdő megritkult, elfogyott, fehér házfalak villantak meg. „Mattersdorf" — szögletes, furcsa betűkkel, ez a falunév állt sárga zománctáblán. Egy fészer alatt — felfordított talyigákra telepedve — megpihentek. Negyed egy volt. — Ha nem nagyon fáradtak — mondta halkan, de paran-

csolóan a vezető —, akkor még ma éjjel kijuthatnak az orosz zónából.

Indultak tovább, megkerülve a falut, egy másik ösvényen vágtak neki az erdő mélyének. Szorosan egymás mögött haladtak, némán, szótlanul, órákon át, megállás nélkül, egyre nehezebben emelve lábukat. „Vajon nem bánta-e meg Máté, hogy eljött velem? ” — jutott eszébe Klárinak a saját, keserves fáradtságától. S egy lélegzetvételnyi megálláskor megérintette a fiú borzas haját, amely most csapzott volt és párás... Máté nekitámasztotta kemény koponyáját a puha tenyérnek — „Schnell, schnell”, sürgette őket a vezető — és már mentek tovább, de ettől az egyetlen érintéstől megszűnt a fáradtság, eloszlottak a kínzó gondolatok, nem maradt bennük más, csak maga az élő szerelem! És a boldog tudat, hogy egymásért mindent vállalniok kell, egymásért mindent bírniok kell! Milyen csoda a szerelem!

Szürkült már, amikor egy lejtős oldalon elfogyott az erdő, majd a völgy mélyén vasúti töltést pillantottak meg. Aztán kibontakozott a ködből egy kis állomásépület. Nemsokára beléptek a szénfüst-szagú kis várószobába, leroskadtak a padra. A vezető odaállt a pénztárhoz, amely mögött egy szál villanykörte világlott, és kopogtatott. Sokáig nem mozdult semmi, csak a házikó előtt csörömpölt a villanyjelző.

— Nem fog pénzt kérni? — kérdezte súgva Klári.

— Az ám. Mit tegyünk?

Tanácstalanul néztek össze.

Koppant a pénztárablak. A megvilágosodó völgyben pöfögve, szuszogva előkanyarodott egy kis vonat. A vadászforma ember Máté kezébe nyomta a jegyeket.

— Itt a cím is — szólt. — Gyorsan, gyorsan. Még éppen elértük... — s tuszkolta őket a megálló vonat felé.

Ö maga nem szállt fel. S amikor a szerelvény ismét gurulni kezdett, feje fölött kissé meglengette csúcsos zöld kalapját.

— Gute Reise* — hallatszott tompán a füstös ködből.

Aztán eltűnt az állomás kockája is.

A fiatalok értetlenül néztek össze. Máté kinyitotta a markát. Két barna jegykarton feküdt a tenyerén. „Grázig. ” És egy fehér papírlap, néhány írógépeit szóval: „Melden Sie sich: Hotel Wiesner. ” Ezek szerint Grázban a Wiesner-szállóban kell jelentkezni...

— Érti ezt? — ámuldozott Máté.

A lány megrázta fejét.

— Ki lehet ez a Kaszelik? — kérdezte a fiú, leereszkedve a rácsos fapadra. — Akit így várnak, így vezetnek. S kézről kézre adnak...

— És még pénzt sem kérnek — toldotta meg a tűnődést Klári.

Kibámultak az ablakon. A vonat hol szélesedő, hol összeszűkülő völgyben zakatolt lefelé. A sínpárt egy sötétzöld patak kerülgette, s olykor hirtelen átbújt alatta; ilyenkor megzendült a vashíd rácsozata. Egy hatalmas fűrésztelep legmagasabb épületéről fehér gőzoszlop süvöltött a magasba... egy nagy kémény feketén pöfékelt... az országúton egy teherautó éppen kikapcsolta lámpáit... „Lodenfabrik A. G. ” olvasták le egy falról... Egymáshoz szorult emeletes házak, palánkok, kerítések, deszkarakások, kőhegyek. „Hotel zum goldenen Hirsch”** Más világ volt ez; már érezték, de még keresték hozzá a szavakat. Sárga búza helyett itt szürkésfekete kőszén a tájkép uralkodó színe. Olyan különös, olyan nehezen fogalmazható meg... De Máté máris elszomorodott a szokatlan színektől.

Klári észrevette.

Közelebb hajolt hozzá és megsimogatta homlokát.

— Szomorú?

* *Gute Reise!* — Jó utazást! (német).

*» *Hotel zum Goldenen Hirsch* — Aranyszarvas szálloda (német).

— Csak fáradt — sóhajtotta Máté. — De ha a kezét érzem, máris elmúlik.

— Pihenjen — suttogta a lány.

— Nem tudok pihenni... megnyugodni...

— Miért nem?

— Mert... mert...

A fiú nem merte elmondani, mi bántja. Fájdalmat okozna vele Klárinak. Ha lehunyta szemét, akkor is a füstös, napfénytelen, szűk, idegen völgyet látta, amely a reménytelenség aggodalmával nehezedett rá. Hogy itt sohasem lesz igazi világosság, verőfényes dél. Hogy ebben a komor józanságban van valami rettenetes, valami érthetetlen. Amiről — minden hiába — beszélni kell.

— Miért vagyok én itt? — kérdezte félhangon, de teljes kétségbeeséssel, és hirtelen kinyitotta szemét.

— Mert megmentett — mosolygott rá Klári, azután nyomban elkomorodott a fiú keserves arcától. Ügy érezte, üres szólamot mondott... Az éjjel félelmetes sötétje, a borzalmas támadás a Kálvária-hegyi kunyhóban, Máté hősies küzdelme, véres győzelme, lelki összeomlása, a teljes zűrzavar... mindez sürgette, hogy menekülni kell, minél előbb, minél messzebbre; elhitette vele, hogy börtön elől szökteti Mátét. De most, hogy percről percre világosabb lett, egyre józanabbul érezte azt is, hogy ez a magyarázat kevés! Máté — aki szintén kezd magához térni a kábulatból — nem fogja beérni vele. Elveszítheti Mátét! De miért is titkolná előtte, hogy ő tulajdonképpen Kaszelikkel akart átjönni. S mi volt az oka? Édesapját akarja látni, meg az ő világát. Ez csak természetes! És... az adott helyzetben... nem lehetett lemondani a soha vissza nem térő szökési alkalomról! Ez csak világos!

— Otthon most ébrednek fel a szüleim... — sóhajtott fel Máté.

— Édesanya már éjfél óta keres — szólt Klári, és elszorult a szíve.

Szüleikre gondoltak egyformán, gondolataik mégis úgy kétfelé szaladtak, mint ahogyan éppen most az országút egy kis hídon átszökkent a túlsó hegy tövébe, a vonat meg az innenső oldalon beledübörgött egy alagútba. És egymás szavait máris olyan fátyolosan hallották, mintha a völgy két oldaláról kiabálnának egymásnak.

— Édesanya meg fogja érteni, hogy édesapához megyek — folytatta a lány. — Mikor lett volna megint ilyen alkalmam?... Megírtam neki búcsúlevelemben...

— Én nem írtam semmit — jajdult fel a fiú. — Nem tudtam, mit teszek. Hogy lehet ezt megmagyarázni?...

Klári szemrehányásnak érezte, hogy „nem tudta, mit tesz". Ezt hozta fel:

— Jó, hogy nem kellett búcsúznia... Könnyebb így elszakadni, hirtelen, megfontolatlanul. — A fiú csodálkozó pillantására hozzátette. — Én nagyon... nagyon szerencsétlen voltam.

— Klárika, mi baj? — Máté lángoló részvéttel megfogta a leány kezét és szorosan mellé ült. — Mi történt?

Klári dadogva kezdte magyarázni, mennyit szenvedett amiatt, hogy édesanyja oktalanul gyűlöli édesapját. Aztán egyre gyorsuló mondatokkal számolt be éles vitáikról, ellenséges hallgatásaikról. Hiába akart békét teremteni szülei között. Édesanyja mindenben rosszat lát, ami édesapjával függ össze. Hiába védte, hiába könyörgött belátásért. Hogy hívják haza látogatóba. Milyen jó lenne, ha neki is két szülője lehetne, úgy mint a többieknek...

Máté értelmetlenül hallgatta a lányt. Olyan családban élt, hogy el sem tudott képzelni ilyen viszályt. Azt hitte, csak regényekben fordulnak elő effajta ellentétek.

— Én biztosra veszem — folytatta Klári —, hogy édesapa sokkal megértőbb lesz.

— Nekem pedig nincsen se apám, se anyám — suttogta Máté. — Csak legalább elbúcsúztam volna tőlük... De nem! Mivel magyaráztam volna, hogy elmegyek... És mivel

magyarázzák majd a szüleim, ha kérdezik őket... Miért vagyok én itt?

— Hát ezt csak nem nehéz megmagyarázni! — csodálkozott Klári. — Hányan mennek el... ok nélkül. Magát meg azóta... ki tudja... talán már körözi a rendőrség...

— Bár igaz volna! — kiáltott fel Máté.

Klári egészen elképedt:

— Ezt szeretné? Miért? — Látta Máté fényképét utcai falragaszon, s alatta: „Tízezer forint a nyomravezetőnek.. Megborzongott. — Miért jobb?

— Azért — felelte lassan Máté —, mert akkor csak gyilkos volnék. Nem szökevény, áruló...

— Én sose hittem el apámról, hogy szökevény, áruló — mondta a lány, megütközéssel.

— Az én szüleim annak fognak nevezni — hajtotta le a fejét Máté.

— És inkább vállalná a gyilkosságot?

— Volt elég okom arra, hogy azt a... gazembert leüssem; de miért jöttem el?

Klári rémülten nézett Mátéra. Olyan messzire látta, mintha fordított látcsőből nézné. Ha Máté önmagáról így beszél, minek fogja nevezni édesapát? De milyen furcsák a szavai! Mintha más nyelven beszélne! Lehet, hogy Máté sohasem vágyódott Nyugatra? Lehet, hogy Langánéknál sohasem beszéltek arról, mennyivel nagyobb a fizetés, jobb az ellátás, több a lehetőség, színesebb a szórakozás, változatosabb az öltözködés, kényelmesebb az élet Nyugaton. Lehet? Langánéknak talán nincsenek Nyugaton rokonaik, talán még olyan emberekkel sem érintkeznek, akik azelőtt megjárták Európát... talán a nyugati rádiókat sem hallgatják... nekik otthon minden a legjobb és legtökéletesebb... Hogy ilyen emberek, ilyen családok is élhetnek, az most jutott eszébe Klárinak először, viharos hirtelenséggel. Félelem fogta el, hogy Máté kiábrándul belőle. Hogy elveszti őt, szinte abban a pillanatban, amikor megszerezte.

— Máté... de hiszen... megígérte, ha megbocsátok, mindent megtesz a kedvemért. Eljön velem. Igaz?

— Mindent megteszek — mondta vontatottan a fiú. — Minden áldozatot meghozok.

— Áldozat? Nem boldogság?

— Boldogság! — sóhajtotta Máté.

Megkapaszkodtak egymás kezében, mert mindketten érezték, hogy valami rettenetes nagy erő el akarja tépni őket egymástól. És az volt a legszörnyűbb, hogy ez az erő belülről jött, mélyről, nagyon mélyről; elfelejtett régi élményekből tevődött össze. Máté menekülni akart a szakító erő hatókörából.

— Tulajdonképpen mit akart magától ez a gazember? — kérdezte Máté hirtelen, de régóta lappangó féltékenységgel. — Mit akart azzal a kézirattal?

— Csak ürügy volt — felelte szorongó érzéssel Klári. — Én azt hiszem, hogy édesapám küldte értem... így tudatta, hogy szívesen látna. S a gazember visszaélt a bizalmammal.

— Lehet, de itt még valami rejtély lappang... — mormolta Máté. — A vadász meg a vasúti jegyek...

— Majd Grázban minden kiderül — mondta Klári, elodázóan.

Mindketten szótlanul nézték az ablakot, nem látták mögötte a tájat. Máté gondolatai versenyt futottak a vonattal. Elhagyták a sínpárt, visszakanyarodtak a hegyek közé.

— Hiszen akkor — szólalt meg végre — nem kellett volna átszökni...

— Miért nem? — kérdezte szorongva a lány.

— Mert ha egy gazembert... tettem ártalmatlanná, akkor nincs mitől tartanom... — aztán rövid szünet után hozzátette Máté —.... otthon.

Klári érezte, hogy honvágy rezdült meg ebben a szóban.

— Hát csak azért jött velem, mert félt? — kérdezte nagysokára sértődötten.

— Azt mondta, félni, menekülni kell..,

r

— Azt ígérte, mindent megtesz értem...

A kardokként villanó két gyors mondatban veszekedés éle karcolt. Egyszerre érezték mind a kelten a hideg acélt és egyszerre szenvedték a fájdalmat.

És egyszerre győzött mindkettőjükben a szerelem.

— Mindent... érted mindent — suttogta Máté, és könny-belábadt a szeme.

Klári ájult boldogsággal szorította arcát a fiú arcához. Megcsókolták egymást.

— Igazán szeretsz? — kérdezte Klári.

— Igazán — felelte Máté.

— Mondd is, hogy szeretsz!

— Sze... ret... lek... — Máté lehunyta szemét, sokáig hallgatott. Végre lesütött szemmel folytatta. — Csak arra gondoltam az előbb, hogy ha ezt tudtuk volna, akkor... maradhattunk volna. De jött ez a vadászféle, és mi csak mentünk utána. Most már persze késő!

— Csalódtál bennem? — szorongott Klári.

- Csalódni? — csodálkozott Máté.

— Én igazán nem akartalak félrevezetni...

— Én vezettelek félre, én csaptalak be! — kiáltott fel Máté bűnbánó arccal. „Vadállatok! ”, hallotta Gizi hangját.

— Ö, az már olyan régen volt!

— Régen? Egy élet kevés lesz rá, hogy jóvátegyem... azt az... aljas játékot.

Klári megszorította Máté kezét:

— Én már rég elfelejtettem. Ne is említsd többé.

— Olyan nemes vagy — hálálkodott a fiú. — Csak még egyet szeretnék kérdezni. Utoljára... Áruld el, miről tudtad ott a Bálházban, hogy én én vagyok, és nem János. Hogyan ismertél meg?

Klári elpirult. A padlóra szegezett szemmel suttogta:

— Nem a szememmel ismertelek meg... Hanem a szívemmel.

— Szóval már akkor is?...

— Akkor is.

— Én meg attól féltem, hogy te... Jánost..,

— Csacsi. Csak téged.

— Most is?

— Most is.

— Később is?

— Később is.

— Veled maradok, amíg csak te akarod — ígérte Máté mámorosan. — Ameddig csak szükséged lesz rám.

— Nekem örökké szükségem lesz rád — jutalmazta a lány.

Máté lehunyta szemét. Az „örökké” elszédítette, Ő is örökké fogja szeretni Klárit. Nem maradt most más gondolata.

Klári hátradőlt a padon. Szép lány volt; vonásainak harmóniája, bőre és haja anyagának nemessége élettelenül is széppé tette, de a szép anyagon most a lélek fénye is ragyogott. Nagy diadal: szeret és szeretik.,. Emberré, nagy

emberré kell segíteni Langán Mátét. Látta is már Mátét, megint frakkban, mellén széles rendjel-szalaggal, amint átveszi a Nobel-díjat és megköszöni a közönség tapsát. Az ő Mátéja lesz-e vajon még akkor is? Megborzongott a félelemtől, hogy elveszítheti őt. Milyen nehéz lesz megtartani, mennyi harcot kell érte állnia? Most a saját botlásai miatt... nemsokára édesapja előtt...

— Édesapa örökké hálás lesz neked — szólt, önmagát áltatva — és többé nem enged el, meglátod. Csodákat fogunk látni, és te csodákat fogsz cselekedni. De előbb elmegyünk utazni. Édesapa kocsiján bejárjuk a Rajna mentét, megnézzük a Loreley-sziklát, Münchent... Aztán jön London, Párizs, Róma, Madrid, Egyiptom...

A nap besütött az ablakon. Csak most fedezték fel, hogy a völgy mér egészen kitágult. A patak eltűnt, a hegyek ködös távolba húzódtak félre, széles parcellák hasították szeletekre a szelíd dombokat, akárcsak a Dunántúlon... Megbékülten mosolygott minden.

Belépett a kalauz. Kezelte a jegyeket és megjegyezte: húsz perc múlva Grazba érkeznek.

— Addig még rengeteg a dolgunk — kiáltott fel Klári a kalauz távozása után. — Munkára fel!

Bizony, meg kellett beszélniük, hol mit mondjanak?

Mire a kerekek csattogni kezdtek a nagy grazi pályaudvar váltóin, aprólékosan kitervelték, hogyan viselkedjenek a stájer fővárosban. S az együtt kiagyalt hazugságok és turpisságok egy időre homályosító fátyollal burkolták be az elhallgattatott aggodalmakat.

Megérkeztek, s a meglepetések még folytatódtak. Amikor a Mura folyó erős hidakkal abroncsozott kőpartján a Wiesner-szállóban kimondta Máté a Kaszelik nevet, a portás elmosolyodott:

•— Már vártuk — szólt, s átnyújtott egy borítékot. — Szobát is tartottunk fenn.

Máté ámulva nézett a feltépett borítékra. Két ötszáz

schillinges bankjegy lapult benne. Egy sor magyarázat nélkül. Kisietett Klárihoz, aki egy padon várta. Neki is leesett az álla.

De nem volt idejük most rejtvényt fejteni. Jelentkezniük kellett mindenféle hatóságnál, fényképeket csináltatni, hogy iratokat szerezzenek. Több helyen pénzsegélyt és ruháscsomagot kaptak. Közben mindenféle vallatásokon estek át, egyre fáradtabban felelgetve a nekik értelmetlen kérdésekre. Farkasétvággyal megebédeltek egy kis vendéglőben — végre kettesben, koccintgató tekinteteket váltva.

Vásároltak is. Máté csomagokkal megrakodva előbb hazakisérte Klárit, aki külön szállt meg, azután ment a Wiesnerbe. Ott a portás egy légipostai, Kaszeliknek címzett levelet nyújtott át neki. Két sor volt az egész: „Címem megváltozott. Neustahidorf bei Köln, Rackerstrasse 14. D. III. 26. — E. B. 7. ”

Máté dermedten gyűrögette a kis papírlapot, aztán visszasietett Kiárihoz. Lehívatta a hallba.

— Mit tegyünk? — mutatta neki a levelet. — Látod, rejtjeles levél. Jól sejtettem, ez az ember k é m ! . . .

Klári halottsápadtan, elakadozó lélegzettel leroskadt.

— Rosszul vagy? — kérdezte- ijedten a fiú.

— Eldőlök a fáradtságtól...

— Én sem állok már a lábamon. — mondta Máté. — Gondolkozni sem tudok. Holnap tízkor a rendőrségen kell lennünk. Erőt kell gyűjteni. Erőt. Kialusszuk magunkat, aztán nekilátunk és minden titkot kiderítünk! Jó lesz?

Elbúcsúzott a kedvestől.

A lány úgy bukott be szobájába. Magára zárta az ajtót, leroskadt az ágy szélére és mereven bámulta a légipostai levél aláírását: „E. B. 7. ” Az E betű kettős kezdő kacskaringója zöldes hullámvonalakon boszorkánytáncot járt szeme előtt. Látta a kettősen hurkolt E betű folytatását azokon a képeslapokon, amelyeket Kölnből kapott: *É - - desapád.* Lehet ez véletlen? Nemcsak a szeme, riadtan kalimpáló

szíve is azt mondta: ezt a levelet édesapja írta Kaszeliknek. Ő tehát tudta, hogv Kaszeliknek nincs útlevele, hogy úgy kell átszöknie a határon, az irattal, ő tehát összeköttetésben áll a kém Kaszelikkel, a vadászruhás embercsempészszel... és még ki tudja, kivel? Mit jelenthet ez?

Nem mert a kérdésre válaszolni magának.

Ha Máté megtudja, hogy ki az ő apja... jaj, mi lesz akkor? Nem lenne jobb most mindent elmondani Máténak? *Mindent,* És visszafordulni, hazamenni. Hazamenni? De hátha mégsem kém Kaszelik? Máté meg körözött gyilkos!? Az ő védelmében ölt, de mégis gyilkos! Hazakergetni őt a börtönbe? így vigyázna rá?... — De ha Kaszelik mégsem kém, akkor ez a levél semmit sem bizonyít édesapja ellen! Hátha Kaszelik sürgönyben kért ide pénzt tőle, merthogy hozza neki a Szavojai Jenő-t!? És hátha nem is ő írta a levelet? Hátha csak hasonlít a két írás?!

Meg kell őrülni ettől a sok rejtélytől! De apját — tulajdon édesapját — egy ilyen bizonytalan gyanúsítás alapján mégsem vádolhatja meg Máté előtt. Vagyis az egész gyanúról nem kell, nem szabad beszélnie Máté előtt!

De ha mégis igaz a vád, és minden kitudódik, akkor nemcsak édesapját, hanem Mátét is elveszti örökre. Édesanyját meg ő maga hagyta el... Mit tegyen? Mii tegyen?

Ő rettenetes, hogy az élet milyen nehéz választás elé állít egy tizenhat éves, szerelmes kislányt!

10. KÉT VILÁG

Neustahldorfban a Rackerstrasse 14. szám nem ház, hanem egész házsor. A kis bányaváros peremén a háború előtt egész kaszárnyaváros épült, s ennek üresen álló épületeit népesítette be most a NATO-parancsnokság a Kölnből kitelepített katonai hivatalokkal, intézményekkel, műhelyekkel, raktárakkal.

Kétszobás helyiségben itt helyezkedett el a „Hung. Inform. Office” jelzésű hivatal is, amely három személyből, ugyanannyi íróasztalból és tizenkét iratszekrényből állott. A hivatal magas, inas parancsnokában az olvasó könnyen felismeri Botond őrnagyot. Nem a kis udvari lakás lányszobájában látható fényképéről, mert azóta haja megfogyott és megfehéredett, szája két oldalán két-két mély ránc hasadt, és egykor oly kemény, sima álla elgöcsörtösödött. De könnyen felfedezzük hasonlóságát Klárival szeme vágásáról, orra hajlásáról, járásáról, elegáns testtartásáról.

Botond Tivadar civilben jár, mert utálja a „lehetetlen és komolytalan szabású” amerikai holmikat. Különben is most tulajdonképpen katona-polgári tisztviselő: egy hadosztálytörzs kartotékját tartja rendben két beosztottjával. Nem éppen valami nagy feladat, amikor ő maga tudja legjobban, hogy az elszéledt emberekből nem a hadosztályt, de talán már a törzsöt sem lehetne összepofozni, hiába adnának rá parancsot. Botond és két hadnagya, az aktív Kaszelik Ferenc és a tartalékos Lipthay Vilmos rég rájött, hogy nekik már alig van több létjogosultságuk, mint azoknak az alabárdos őröknek, akik a húszas években még a fraknói várkastély száz éve üres puskaporos tornyát őrizték, csupán csak az Esterházy hercegek vagy jószágkormányzóik feledékenysége folytán. Mindenesetre a kényelmes és dollárral fizetett hivatal védelmében sűrűn szerkesztettek felterjesztéseket a NATO-parancsnoksághoz, bizonygatva a kámforrá vált hadosztály akcióképességét és jelentőségét. Adtak időnként „helyzetjelentés”-eket is, és Magyarországról érkezett disszidensek közléseire hivatkozva sürgették a hadosztály mielőbbi felfegyverzését és az ausztriai határzóna mentén való felvonultatását.

Közvetlen főnökük, Patrick J. S. Lieshold amerikai kapitány gúnyos mosollyal vette át az újabb és újabb jelentéseket, a három magyar pedig mind nagyobb és nagyobb felháborodással beszélt erről a „lehetetlen alak”-ról.

— Fogadjunk, hogy ez a Lieshold nem aktív tiszt - mondogatta Lipthay, aki tartalékos létére mindig túlzott elismeréssel adózott a hivatásos tisztképzés fontosságának.
— Szerintem ezzel a modorral legfeljebb sajtkereskedő lehetett egy középamerikai kisvárosban.
— Nem tudom, meddig kell még elviselnünk ennek az alaknak a pökhendiségét — méltatlankodott más alkalommal. — Én igazán csak bámulom az ezredes úr türelmét.
Botond őrnagy eleinte tiltakozott az „ezredesi előléptetés" ellen, de Lipthay nem engedett:
— Elvégre a ieglassúbb előmenetel esetén is ezredesnek tetszenék lenni — hangoztatta —, mint ahogyan én már Nagycserés polgármestere volnék.
Lipthay mint „állástalan diplomás" 1933-ban került a nagycserési városházára, és végre az aljegyzői kinevezés küszöbére csúszott, amikor 1939-ben mint tartalékosnak be kellett vonulnia. Bármikor bárkinek bebizonyította, hogy ma már ő lenne a város polgármestere... Ugyanígy Kaszelik hadnagyot már egy éve — noha fiatalabb volt nála — „százados úr, kérlek" cimzéssel szólítgatta.
— Kaszelik ma vagy holnap meg kell jöjjön — mondotta Botond, s felállt asztalától, ezzel jelezve, hogy a mai semmittevés véget ért.
— Kaszelik pompás tiszt — pattant fel Lipthay. — Nem szokott késni.
— Ha meghozza, amit vállalt — tűnődött hangosan a főnök —, akkor hamarosan megnő a becsületünk a repülőhadosztály előtt. És akkor talán lecsihed ez a nagyképű, lehetetlen Lieshold.
Az őrnagy és adjutánsa a Drei Husaren vendéglőbe igyekeztek, ahol a magyar kolónia szándékozott „tisztelettel fogadni" újonnan érkezett honfitársait. A füstös különszoba egyik faragottfa páholyában hangos vivátozással nyolcan ugrottak talpra, amikor megérkeztek. Trattner Kálmán végezte a bemutatást. Mindenkinek az otthoni foglalkozá-

gát mondta be, ezzel is jelezve, hogy az itteni dolgok csak ideiglenesek.

— Hol lesz az ezredes úr helye? — fordult a szertartás végén a nyurga Trattnerhez Lipthay, így adva tudtul mindenkinek, hogy milyen címzés dukál gazdájának.

— Hagyjuk a címzéseket, kedves polgármester — legyintett mesterkélt egyszerűséggel Botond. — Itt mi valamenynyien csak egyszerű bujdosó magyarok vagyunk.

— Számkivetett, megtűrt idegenek — kiáltotta harsányan Fehér Lajos főjegyző. — De már nem sokáig!

— Lajos bátyánk rövid távon, a legrövidebb távon optimista — magyarázta kissé gúnyosan Trattner az elhelyezkedő tiszteknek.

— Biztos értesülések alapján — jelentette ki fölényesen a főjegyző.

— Akkor talán meg is adtad a magáét Maehrbocknak? — kérdezte ugyancsak gúnyosan Kápolthy Armand földbirtokos, egy korán megöregedett, elpuhult ember fáradt raccsolásával.

A társaság mosolyán látszott, hogy lenézik Fehért.

— Holnap megkapja tőlem a magáét — ütött az asztalra Fehér, és rezes orra még pirosabb lett.

Az asztaltársaság tagjai megadással várták, hogy Lajos bácsi előadja mindennap megújuló sérelmeit: mit mondott neki megint Maehrbock főraktárnok, és milyen hangnemben! Mert ez a nyomorult burkus nem akarja tudomásul venni, hogy a főjegyző úr a német szövetséges iránti hűségből hagyta ott a tótszarvasi községházán levő hatszobás lakását és a határban egy tagban elterülő harminc holdas szőllejét — hanem azt kívánja tőle, hogy mázsás dohánybálákat és szivarosládákat emelgessen, mint valami tróger.

— Ezt érdemeltük a szövetségestől, aki mellett a végsőkig kitartottunk?!

Kápolthy szokása szerint dallamtalanul dúdolni kezdte:

Ne higgy, pajtás, a németnek,
Akárhogy is hitegetnek...

A többiek rázendítettek:

Mert ha ád is oly levelet,
Mint a kerek köpenyeged...

Botond fölényesen, kíváncsian nézett körül. Sejtik-e ezek a sörivó németek, hogy mit dalolnak róluk a búsuló magyarok?

Az asztalhoz koccintotta poharát.

— Isten, isten, urak. — Megkóstolta a bort. Savanyú, éretlen vinkó volt. összerázkódott tőle.

A többiek tovább daloltak:

Nincsen abban semmi virtus...

A magasra szálló „virtus”-nál egyik-másik hang megbicsaklott, aztán megkönnyebbülten botorkált mélyebb régiók felé:

Verje meg a Jézus Krisztus!

Két-három ököl az asztalra dobbant, hogy a poharak megcsörrentek a festetlen fenyőlapon.

A szomszéd asztalnál felkapták a fejüket.

— Schon wieder die Magyaren... *

— Búsulnak hazájuk után — szólt sajnálkozóan egy hosszú bajor.

— Nagyon hangosan búsulnak és túl sokat — kötözködött az előbbi hang.

— Ezek mind nagy patrióták — védte az asztalszomszédokat a hosszú bajor — Ezek a magyarok

* *Schon wieder die Magyarén* — Már megint a magyarok (német).

— Csendesebben, urak — szólt rá társaira a nyurga Trattner. — A németek nem szeretik az ilyet.

— Ha nem szeretik, menjenek a fenébe — kiáltotta a főjegyző. — Velem nem fognak kifirundcvancigolni, én már ismerem a csaló szokásaikat. Micsoda ország ez! Ahhoz nincs érzékük... vagy szívük... hogy elég paprikát, zsírt és hagymát tegyenek a pörköltbe. Hiába magyarázom nekik évek óta. Csak barna és vizes az a lé... — Megvetően legyintett.

A szomszéd asztal mellett álló vendéglős beleszólt a magyarokkal kapcsolatos vitába:

— Az is a patrióta voltukhoz tartozik — kérdezte gúnyosan —, hogy órákig képesek fecsegni arról, mennyi hagyma kell egy húslébe? Szaft az szaft. No nem? Ameddig az a vén alak magyaráz a paprikáról, én addig megveszem, levágom, feltrancsirozom, elkészítem és felszolgálom a m a r h á t . . .

— És micsoda bort van pofájuk adni... — kesergett tovább a főjegyző.

— Csendesebben Lajos bácsi — csillapította kissé türelmetlenül Trattner. — Elvégre komoly dolgokról akartunk beszélni!

— Ügy van! Ügy van!

Fehér Lajos belenyugodott, hogy Trattner beszéljen.

A helybeli magyar kolónia elégedetlen volt a német hatóságok magatartásával. Bennszülött németekkel szemben minduntalan háttérbe szorították őket, a vendégeket. Ügy vélték, többet tudnának elérni a hatóságoknál, ha valamilyen szervezetbe tömörülnének. Eddig Fehér Lajos járt el ügyeikben — mint aki ismeri a bürokráciát —, de nem sok eredménnyel. Ha a csoport nevében nem egy raktári segéddé lecsúszott öregember lép fel — sötötték ki tegnap délután Trattnerék —, hanem egy tevékeny, erélyes törzstiszt, akinek bizonyára remek kapcsolatai vannak az amerikaiaknál is, akkor sokkal többre fognak jutni.

Mindezt most elmondta Trattner, persze finom fogalmazásban, hogy Lajos bácsit meg ne sértse. Olyan ügyesen be-

szélt, hogy a végén az öreg is helyeselt saját elcsapatásának, Botond Tivadart elnökké kiáltották ki. Ö néhány fölényes szóval megköszönte a bizalmat.

— Nekem van még egy indítványom — kért szót a végén Kápolthy. — Szervezetté alakultunk. A rend kedvéért most, a kezdet kezdetén, az első alkalommal, mindjárt mondjuk ki, azaz szögezzük le, hogy ki lehet a tagja szervezetünknek?

— Helyes, nagyon helyes — zúgták azok, akiket a volt földbirtokos beavatott indítványába.

— Halljuk!

— Tehát: csak azokat fogadjuk be magunk közé, csakis és csupán azokat, akik legkésőbb 1945. október elsejéig elhagyták Magyarország területét. Mert előre bejelentem, én a magam részéről nem vagyok hajlandó érintkezni olyan emberekkel, akik csak meg is próbálták a bolsikkal való közösködést. Nem én! Igazam van?!

Egy közbeszólás 1949 augusztusát ajánlotta kritikus időpontnak. De Botond is kérlelhetetlen álláspontot vallott:

— Nagyon is megfontolandó, urak, hogy csak azt fogadjuk el nemzeti alapon állónak, aki nem volt hajlandó otthon semmiféle megalkuvásra!

— Hát Varga Béla? Meg Sulyok? Velük mi lesz? — kérdezte Mérei Béla.

— Politikusok... vagyis hivatásos köpönyegforgatók és hasonlók engem nem érdekelnek — jelentette ki Botond ridegen, fölényes kézmozdulattal.

De Mérei tovább vitázott és sikerült néhány hívet szereznie.

— Lehet, hogy helyes az a priori védekezés a kollaboránsok ellen, de ezzel perikulózus szituációba involválódunk. A megtérő bolsikat ne riasszuk el; ez utilitárius* álláspont-

* *a priori* — eleve adott, *kollaboráns* — együttműködő, *perikulózus* —. veszedelmes, *involválódunk* — bonyolódunk, *utilitárius* — hasznossági elvű (latin).

nak, megfontolandónak látszik — erősködött, s hevesen rázta vállig érő haját, mellére boruló szakállát.

Botond salamoni javaslatot tett. Az első tanácskozást ne rontsák el heves vitával. Legközelebb fognak határozni, addig mindenki gondolkozzék a kérdés helyes megoldásán.

— És még egyet urak — folytatta azután. — Nem elég azt nézni, hogy ki mikor jött el, hanem az itteni magatartást is mérlegre kell tenni.

— Ügy van, úgy van — helyeselt Trattner, és ravaszul Fehér Lajos felé hunyorított.

— Sajnos, nagy számmal akadnak honfitársaink — magyarázta Botond —, akik szégyent hoznak ránk és a magyar névre itt, Németországban.

— Sajnos, de való — szögezte le Lipthay.

— Napirenden vannak a kínos ügyek — jegyezte meg nyomatékosan Trattner. — Akárhányszor a rendőrségnek kell beavatkoznia!

Fehér főjegyző kínosan feszengett. A minap — kissé kapatosan — keményen rendreutasított egy kibírhatatlanul viselkedő német rendőrt, s a helybeli lapok „Botrányos részegség” címmel, nevének feltüntetésével, erősen kiszínezve megírták az ügyet...

— Én nem a német rendőrségre bízom ennek a kérdésnek az elbírálását — folytatta a szóló, emelt hangon. — Itt az úriemberi magatartás a döntő. S ha már sokan megfeledkeznek arról, hogy mivel tartoznak a magyar úriemberi rendnek, akkor nekünk, mint erkölcsi testületnek kell hallatnunk szavunkat, jó példát mutatnunk és példánkkal hatnunk! És ha talán reménytelen, céltalan és értelmetlen, sőt felesleges is, hogy az eltévelyedettekre hassunk, annál inkább kell vigyáznunk azokra, akik mindeddig megőrizték méltóságukat és egyedül is kialakították a helyes magatartás szabályait.

— Nagyon helyes! — szögezte le Trattner.

— A magyar vezetőosztály és a magyar értelmiség egyes tagjai — folytatta Botond — hajlandók itt olyan munkakörö-

két is betölteni, amilyeneket haladott államokban csak négerek vagy kínaiak vállalnak el... és ezzel lehetetlen helyzetbe hozzák honfitársaikat...

(A főjegyző megkönnyebbülten fellélegzett. Néger vagy kínai raktársegédről nem hallott.)

— Előfordulhat — halkította le hangját a szónok —. hogy valaki önhibáján kívül súlyos helyzetbe kerül, s meg kell ízlelnie talán a nyomort is. Társadalmi pozíciónkkal jár, hogy a nélkülözéseket, sőt a nyomort is rangunkhoz illő méltósággal viseljük el. Nincs mentség arra. ha egy magyar úriember azzal kompromittálja itt nemzetét, hogy pusztán lakás és ennivaló kedvéért inasnak szegődik el...

— Sajnos, előfordul — mondta Lipthay, s felemelt kezének rezgetésével igyekezett jelezni, hogy főnöke nemcsak a levegőbe beszél, ha nem is említ nevet.

— Rém-sé-ges! — ingatta fejét Kápolthy.

— Az bizony — szuszogta végleg megkönnyebbülten Fehér Lajos.

— Elsősorban meg kell akadályoznunk, hogy valaki ilyet vállaljon. De ha megteszi, akkor könyörtelenül taszítsuk ki magunk közül. Egyetértetek velem, urak?

Az urak — mint hozzászólásukban sorra hangsúlyozták — a legnagyobb mértékben egyetértettek Botond ezredessel. Többen külön kérték, hogy soha ne engedjen kérlelhetetlen erélyéből!

A társaság kitűnő hangulatban oszlott szét.

Amikor Klári megtudta, hogy Salzburgon át utaznak Németországba, egyszerre ez jutott eszébe:

— Szálljunk ki Salzburgban. Anyámtól annyit hallottam róla. Szeretném látni Mozart városát.

— Mozart városát? — csodálkozott Máté. — Mit jelent ez? Én nem értek a zenéhez — tette hozzá szégyenkezve.

— Nem kell érteni hozzá...

— De nem is ismerem a zenét. Én még azt sem értem, mi az, hogy Mozart városa?

— Hát... h á t . . . — Klári zavartan kereste a szavakat — ... én sem tudom... elmondani. Csak... csak édesanyámtól tudom, hogy valami csodás lehet. Muzsikáló kövek... mesélő m ú l t . .. Mindig így beszélt róla.

— De én... én...

— Neked is látnod kell — vágott közbe a lány.

Máté zavartan nézett maga elé:

— De ha nem érzek semmit?

— Az nem lehet. Te jó vagy, és a jó előtt nem maradhat titok a szép.

Ezért a gyönyörű mondatáért Máté hálásan nézett Klári ragyogó, biztató, arany szemébe. Egy kicsit haragudott a futballra, amely eddig túl sok idejét vette igénybe.

Megszorította, aztán megsimogatta az imádott lány kezét. Szálljanak ki tehát Salzburgban. A szerelem olyan szép! A szerelem Salzburgban is bizonyosan nagyon szép!

... Gyönyörű tájak között futott velük a vonat. Völgyek mélyén tekergő patakok mentén kanyarogtak a sínpárok, a túloldali hegyek a sebes kis vizekbe mártogatták tehenektől tarkafoltos zöld gyapjúharisnyáikat. A mozdony időnként hosszú füttyentéssel befúrta magát és szerelvényét egy-egy alagútba, s amikor újra előbukkant a hegy szájából, mindig egészen más, egészen új táj világosodott meg az utazás mozivásznán. A síkság maga a végtelenség, de mégis ezek a zárt völgyi képek hirdetik csak igazán a természet végtelen szépségét. Égbemeredő sziklafalak, a kerekek csattogását túlkiáltó sellők, vonalmintásan cikázó fenyőkulisszák tarka változatosságában szélesen kitárul a lélek. „Utazni jó, világot látni nagyon jó" gondolta Klári. Útitársára nézett.

Máté komor arccal bámult ki az ablakon. Klári a karjához érintette tenyerét. A fiú megriadt, s úgy elkapta karját, mintha parázs esett volna rá.

— Szúr ez az ing — magyarázta aztán ingerülten.

— Talán mert új még — mondotta szelíden Klári. Ö sohasem fogja elveszíteni türelmét! — Mosásban megpuhul majd.

— Mást kell itt tisztára mosni — mormogta Máté. s ezzel elárulta, milyen gondolatoktól sötét az arca. Hallgatott még egy ideig, azután kimondta. — A pénz éget, amiből ezt az inget vettük. A júdáspénz. Nem kellett volna hozzányúlni!

Máté már Grazban is hangoztatta ezt, de Klárinak sikerült elcsitítania hánytorgó lelkiismeretét. Nem volt semmijük, se hálóingük, se harisnyájuk, se útitáskájuk. Nem utazhatnak, mint kóbor cigányok! — érvelt a lány. És különben is — magyarázta —, ha csakugyan kémpénz az ezer schilling, ami azonban egíáltalában nem biztos, akkor annál inkább költsék csak el, mert így jó célra fordítják az árulónak küldött összeget. Jó-e a mi célunk? — merült fel erre újból a kétség Mátében. „Meglátod, minden jóra fordul a végén, Neustahldorfban minden k i d e r ü l . . . " Máté tovább berzenkedett: „Eddig azt mondtuk, hogy Grazban minden kiderül, de itt csak halogatjuk a dolgot. A titoknak a végére kell járni! " Klári

édesen kacagott: „Az életben semmi sem olyan egyszerű, mint a kétszerkettő. Nagyon sok a titokzatosnak látszó ügy! ” És megvették az inget is. Ezt a műanyag inget, amely most Máté bőrét perzselte.

De Klári lelkiismeretére is szikra pattant.

— Hátha éppen édesapa küldte a pénzt — magyarázkodott. — Akkor igazán jogosan felhasználhatjuk.

—Miért küldene ő pénzt Kaszeliknek? — kérdezte Máté elborult arccal.

— Mert... mert talán megbízta Kaszeliket, hogy vegyen neki valamit... és kevés volt a pénze... Mit tudom én!

A fiú összeráncolta homlokát:

— Miért nem volt levél a pénzhez? És... és honnan tudta meg édesapád, hogy az az erdőőr a határról a Wiesner szállóba irányítja Kaszeliket? És mi az a rejtjeles levél?

Három nehéz szárny csapással, mint kopasznyakú keselyű, a vonat ablakára ereszkedett a szörnyű gyanú. Elsötétítette a fülkét.

Klári lángolva védte apját:

— Máté, hát már te is, mint édesanya, rögtön édesapát gyanúsítod?! Rettenetes! Tudod, az én szívem nem csal. Biztosabb, mint a szemem. Én tudom, édesapa nem lehet olyan... mint amilyenre te gondolsz. Ö becsületes ember. Magyar hazafi. Nem minden nyugatos hazaáruló, ez oktalan általánosítás. Édesapa családi okok miatt maradt kinn... Tisztességes ember itt is talál tisztességes munkát, elhiheted. Te is tisztességes maradsz, noha eljöttél... Nem? De lehet, hogy téged is megrágalmaznak odahaza...

Klári lelkesedése és az utolsó érvek fénye elkergette a keselyűt. Megint világos lett.

— És mit csinál a papád idekinn... tulajdonképpen? — kérdezte Máté megenyhülten, a választól teljes megnyugvást remélve.

— A magyar segélybizottság vezetője — felelte Klári, sugárzó önérzettel. — Sok jót tesz mindenkivel.

A fiú megkönnyebbülten felsóhajtott:

— Ne haragudj rám... erre nem gondolhattam. Az ember annyi rosszat hall a nyugatosokról, tisztekről...

— Nem haragszom. Magad is láthattad már, hogy az emberek itt éppen olyanok, mint nálunk, odahaza.

— Igaz. De — Máté elgondolkozott — ha én a nyugatos úriemberekre gondolok, mindig az Úri muri-ra emlékezem. Hogy olyan... olyan... korszerűtlenek. — Nem akart erős szót használni, Klári papájára való tekintettel.

— Az írók eltúlozzák — mondotta Klári. — Meg a színészek is.

— Először én is azt hittem — folytatta a fiú. — És megkérdeztem Tatai tanár úr véleményét. Tudod, mit felelt? Hogy mi ma már elképzelni sem tudjuk, milyen léhák, könnyelműek, nemtörődömök, tudatlanok és könyörtelenek voltak az urak. Móricznak minden szava igaz. És Mikszáthé is! Sőt, azt mondta a tanár úr, tulajdonképpen, ha furcsa módon is, Krúdy szintén realista. Nagyon meglepődtem. És a tanár úr megmagyarázta, hogy ma is ezrével élnek még magyarok, akik, akárcsak Krúdy hősei, nem látják a jelent, az igazi problémákat és feladatokat, mit sem tudnak a nagyvilágról, csak a múltba néznek, merengenek... És a legnagyobb baj, hogy az elérhetetlen ábrándokat összecserélik a valósággal.

— Azt hiszem, ez túlzás — vélte Klári. — De majd meglátjuk.

— Meglátjuk? Hogyan?

— Édesapát meg a barátait neked is meg kell ismerned.

Máté összerezzent. Erre eddig nem gondolt. S mintha most azt mondanák neki, hogy be kell lépnie a pokol kapuján.

— Csak nem félsz? — mosolyodott el Klári.

— Félni? Nem! — pirult el Máté. — Csak... csak olyan furcsa ez a gondolat is... Mintha az időgépen, Karinthy időgépén a múltba utaznék. És nem tudom, hogyan kell ott majd viselkedni.

— Gondolj a regényeid világára — nevetett Klári.

— Nehéz egy regénybe belépni...

— De érdekes lehet! Én nagyon kíváncsi vagyok. Hiszen én is csak hallomásból ismerem ezt a bizonyos úri világot. Érdekes lehet — tette hozzá Klári, derűs arccal.

— Nem szeretnék szégyent hozni rád — vallotta be Máté — Félek, hogy zavarba jövök, s nem tudom, hogyan kell viselkedni. Mintha Nosztyékhoz mennék vendégségbe... — (Máté a „Különös házasság" Dőry-kastélyának gazságaira gondolt, de félt, hogy ezzel a hasonlattal megsértené imádottját.) — Félek, hogy elbotlom a szőnyegben, elcsúszom a parketten... ügyefogyott leszek, faragatlan... és...

— Ne félj. Meglátod, éppen olyan emberek, mint te. No Máté, hát mosolyogj már!

Ha Klári kérte, muszáj volt mosolyogni.

— És most félre minden gonddal — folytatta a lány kedves, kotnyeles szigorúsággal. — Majd Neustahldorfban minden tisztázódik. Mi most utazunk, világot látunk. Sokat akarunk látni és tanulni... Tessék mindent jól megnézni... Például azt a gyönyörű sziklát ott fenn... Nem zergék mozognak rajta? És azt a vízesés ott! Csodás! Nincs szebb, mint egy hegyi patak!... Kár, hogy nem halljuk a csacsogását.

Klári csacsogása elhajtotta Máté lelkének sötét felhőit.

Neustahldorfban úgyis minden kiderül. Egyelőre örüljenek az utazásnak.

Gyönyörűen sütött a nap, amikor a vonat befutott a salzburgi medencébe.

Megérkeztek a csodavárosba. A hegyek tövében sudáran ágaskodó sok torony a vonat ablakából még nem látszott rendkívülinek. A magas töltésre emelt pályaudvar meg az első sötétszürke házsor még Klárit is elcsüggesztette. Máté hiába várta, hogy valami csoda történjék vele, hogy valamilyen géniusz kölcsön adja neki szárnyait. S miközben — szorongó szívvel — egymás mellett haladtak arrafelé, ahonnan a legtöbb torony intett, a fiút nyugtalanító gondolatok

fogták el. Van-e egyáltalában a zenének csodája? Vagy csak szenvelegnek azok is, akik ábrándosan oldalt billentett fejjel hallgatják a muzsikát?! Hátha Klári is csak affektál? Lányok affektálnak, ezt sokszor hallotta. És ugyanolyan természetesnek tartotta, mint, hogy a fiúk futballoznak.

Megkönnyebbülten elmosolyodott, amikor egy modern szálloda fehéren villogó palotája előtt zöld térség bontakozott ki, és ott egy csomó srác futballt játszott, kis kettes labdával. A fiatalság a zene városában is focizik? A labda éppen feléjük gurult; Máté előre szökkent és bal külsővel odatálalta a lasztit a keresztsávos trikójú kócos kis kapus elé, aki éppen úgy — hátrafelé fordítva — viselte ellenzős, nyűtt sapkáját, mintha a Sziget tér egyik kis házának tágas udvarán lesné a rongylabdát.

Klári nevetett. Nem lenézőn, hanem természetesen. A szeméből látta Máté, hogy többet konyít a futballhoz, mint ő a zenéhez... Meg fogja kérni, hogy tanítsa Mozart ismeretére!

És amikor megálltak egy templom előtti téren, mozarti futamokat zengető kőformációk között, Máté — szívében tisztelettel az alkotás iránt — már azt is elhatározta, hogy igenis érteni *akar* a zenéhez. És önfeledten hallgatta Klári meséjét Mozart Leopold karmester úr csodálatos kisfiáról, a zord hercegérsekről, az ötéves Wolfgang zsenijéről, az első hallásra fejből lekottázott zenésmiséről, a külföldi diadal - útról...

— Honnan lehet ennyi mindent tudni? — tört ki a röstelkedés Mátéból. — Csak bámullak! — És mintegy véletlenül megsimogatta a nagyszerű lány karját.

— Nem tudok én semmit — nevetett Klári, szerényen és az elismeréstől boldogan. — A rádióban hallgattam végig egy Mozart hangverseny-sorozatot néhány magyarázó előadással. Ennyi az egész tudományom.

— Nagyon érdekes volt, amit elmondtál. Szólsz nekem ugye, ha legközelebb megint látsz valami ilyet a műsorban

Persze majd ha otthon leszünk... — Máté hirtelen elhallgatott.

Klári nem felelt. Amióta megérkeztek, most először ébredt fel benne a Salzburg-látás örömében elfelejtett borzalmas szorongás: ki az ő apja, mit csinál új hazájában? Milyen lesz találkozásuk? Mit mond neki Mátéról és mit mond Máténak róla? És nem kellene-e aggodalmait mégis elmondani Máté előtt? Hazugságainak félelmetes árnyéka végigsuhant a csodaszép öreg épületeken.

De aztán megint kisütött a nap.

... Este indult vonatjuk München felé, volt idejük arra is, hogy délután felkapaszkodjanak a sziklahegyen büszkélkedő fellegvárba, Hohensalzburgba. Egy kedves öregember vezette őket; széles zöld szegéllyel, piros zsebbéléssel, agancsgombokkal díszített vadászzekét viselt, amelynek oldalzsebéből festett arcképpel és zöld bojtokkal ékes cseréppipa kandikált ki. Rekedt hangon beszélt bútorokról, várurakról, szépasszonyaikról, a Mozart-családról, a Habsburgokról — amire éppen alkalom adódott, tarkamintás fajanszkályháról, páratlan kilátásról...

Máté és Klári a kiugró ablakmélyedésbe álltak és lebámultak a völgybe. Egy szorosból ezüst szalag kacskaringózott elő, aztán elsietett a soktornyú város felé.

—- Milyen folyó ez?

— A Salzach.

— Hová ömlik?

— Az Innbe.

—- És az Inn?

— A Dunába.

Máté felsóhajtott:

— A Rőt a Gyöngyösbe, a Gyöngyös a Rábába, a Rába is a Dunába... — mormolta maga elé.

A honvágynak ez a majdnem versnyi gondolatritmusa meghökkentette Klárit. Érezte, hogy Máté gondolatai menynyivel mélyebbről jönnek, mint az ő szajkózott rajongásai.

Szerette volna megvigasztalni búsuló társát, de a kigondolt mondatokat sorra elvetette, hátha fájdalmat okoznának...

— Érzed Mozartot? — végül mégis ezt kérdezte.

— Miért? — kérdezte vissza a fiú, hogy ne kelljen nemmel válaszolnia.

— Mert én... hidd el... amikor innen lenézek... látom azt, amit ő látott, Mozart... Igazán mondom... igazán és őszintén... nemcsak, mert édesanya mondta. Én érzem és hallom, és ettől teljesen megnyugodtam. Zenét hallok. Tisztán hallom.

Máté irigykedve nézett Klárira.

— Szép a zene? — kérdezte bizonytalanul.

— Gyönyörű — ragyogott Klári. — Varázsfuvolák szólnak, meg csengettyűhangszerek. És tudod, mit mond ez a zene?

— Nekem, sajnos, a zene nem mond semmit.

— És ezek a kedves, áhítatos épületek?

Máté mereven bámult a városra.

— Tulajdonképpen... — szólt rövid szünet után — tulajdonképpen... ez is olyan... te nem látod? — élénkült fel

— ... az a hagymás toronysisak pont olyan, mint a mi Szent Imre templomunké. Nem? És az a kettős háztető, ott mellette... Ilyenek is vannak nálunk a Várkörön.

— Látod? Édesanya szerint... a művelt embernek két hazája van...

— Hogyan? Két haza?

— Az egyiknek határa véget ért a Rőt pataknál, amikor átláboltunk rajta. A másik hazánkba ez a város is beletartozik. A táj, az ismerős torony, Mozart zenéje, a régi kőművesek munkája...

A fiú összeráncolt homlokkal követte Klári gondolatait, és most közbeszólt:

— És a mai kőművesek is.

Most Klári nézett értelmetlenül a fiúra, aki így folytatta:

— Én nem *hallom* a köveket — mondotta lassan, tagoltan.

— De *látom* azokat, akik ezeket a köveket rakták, ezeket az

épületeket emelték, fáradságos munkával, de a műalkotás szeretetével.

— És mondanak is neked valamit? — kérdezte Klári, előre hajolva, Máté arcába kémlelve.

— Azt mondják, itthon vagyok, mert testvérek vagyunk, ők, a régi építők és mi, az újak. A mi őseink is testvérek voltak, akik ezeket a szép házakat készítették.

— Gyönyörű gondolat...

— És még szebb arra gondolni, hogy mindenütt eljön az idő, amikor a világ kőművesei önmaguknak építenek már, és nemcsak a munka lesz az övék, hanem az öröm is... Ne haragudj, Klári, nekem ezt mondják a szépen faragott kövek, én nem hallom a zenét. Lehet, hogy nem vagyok olyan művelt, mint te.

— Ne beszélj így — kiáltott fel a lány —, mert mindjárt megharagszom. Hiszen olyan gyönyörű, amit mondtál, és olyan okos. És ezt mind te találtad ki?

— A kövek zenéje talán magasabb művészet...

— De az ember, az maga az élet. És az élet is zene.

— Dieser Ofen hier... — szólt már harmadszor a vezető, a sarokban álló iromba kályhára mutatva.

De a fiatalok most sem hallották meg. Egymás szemében keresték a megértést.

Az öreg megvetően vigyorgott, de aztán ráborította emlékeinek elnéző mosolyát a lenézésre.

— I' komm' ja gleich — mormogta végül, és bojtos pipáját előhúzva kicsoszogott az erkélyre. Rátömött.

A nap a hegyek ormához ért és sejtelmes fények áttetsző selymével burkolta be a háztetőket.

— Gyönyörű! — suttogta Máté.

— Milyen jó, hogy megláthattuk.

— Nagyon jó.

— Hogy tudjuk látni — folytatta Klári. — Hogy a kövek megszólalnak nekünk. S ha nem is ugyanazt mondják, de kicseréljük gondolatainkat..,

— És megértjük egymást.

— Milyen boldogtalanok, akik nem látják az örök szépet. Akiknek a külföld csak nylon holmi meg más csillogó vacak.

— Milyen boldogtalanok— vette át a szót Máté —, akik nem értik meg, hogy mi építettük ezt a sok szépet, és végül a miénk kell hogy legyen...

— Dieser Ofen hier... — szólalt meg újra az öreg, a pipától még rekedtebben.

— Ja, der Ofen! Nézzük hát azt a kályhát — kiáltott fel Klári.

Egymásba karolva odaálltak a fényes csontszínű, kék és téglaszínű mintás, felfelé keskenyedő, hatalmas kerek kályha elé.

— Ülj mellém a kandallóhoz — suttogta Máté.

— Kisfaludyra gondoltam én is — sugárzott Klári. — Milyen boldogság lehet téli estén a kandalló mellett...

— Zenét hallgatni — vette át a szót Máté.

— Vagy beszélgetni; művészetről, könyvekről, tudományról...

— Az életről, a haladásról...

— Veled.

— Veled, édes.

— Te akkor már nagy, hatalmas férfi leszel, Kossuth-díjas tudós, vagy hasonló.

A vezető egyszer őket nézte, másszor a jéghideg majolika kályhát. Végül legyintett: — Ezeknek ugyan beszélhetek én...

... Már sötétedett, amikor a pályaudvarhoz közeledtek. Sárga fények villogtak a csigavonalú, sgrafittós, rácsos díszű, faragott oszlopú homlokzatok alatt. Zene is szólt valahol, de nem arra figyeltek. A lelkűk emlékkönyvében olvastak.

Felejthetetlen ez a salzburgi délután.

Mert láttak és hallottak.

Mert rájöttek, hogy a szerelem nemcsak összeérő kezek já-

téka, nemcsak leplezett ölelések meglepetése, nemcsak egymást kereső ajkak boldogsága. A szerelem sokkal több. Az igazi szerelem gondolatokat és érzelmeket hoz létre, látni és hallani tanít, megértésre nevel, tökéletesít. Adunk és kapunk valami titokzatosat... Többek leszünk és jobbak leszünk — többé teszünk és jobbá teszünk...

Lipthay lábujjhegyre ágaskodott a széken és tíz ujjával a falnak támaszkodott.

— Tessék megnézni, ezredes úr kérem, jó helyen lesz?

— Mindjárt fiam — szólt a főnök —, csak ezt befejezem. — Egy füzetben vonalakat húzott.

A segédtiszt leereszkedett a két talpára.

— Ma megint összejövünk a Drei Husarenben — fecsegett. — Remélem, az ezredes úrnak nem tetszik engedni... nem fog hallgatni arra a szakállas civilre. Mérei, igen, így hívják. Nem tudom, kinek a kedvéért hajlandó akárkit befogadni közénk... Tetszik tudni, miért van akkora haja meg szakálla? Mert megfogadta, hogy nem megy borbélyhoz csak Magyarországon. Jó alak. A németek persze kiröhögik, hogy barbár... az amerikaiak meg elnevezték mozgó szőrmúzeumnak...

— No, hadd látom — állt fel Botond. — Jó. Jó lesz ott — biccentett.

Lipthay leugrott a székről, néhány lépést hátrált a faltól, s megelégedetten szemlélte művét:

— Eltaláltam az ideális magasságot! — mondotta büszkén.

A római Péter-bazilika csodakupolájának befejező építője lehetett annak idején csak ilyen elégedett, mint ahogyan Lipthay szemlélte nagy művét: Habsburg Ottó és Horthy Miklós felakasztott, rámás képmását.

— Aki most ide belép — mondotta az őrnagy-ezredes —, az rögtön láthatja, hogy nem amerikai hivatalban jár.

— Ez a lényeg — helyeselt a segédtiszt.

— Egyébként szerintem ez a helyiség is sokkal jobb, mint a kölni volt — vigasztalta magát Botond, akit bosszantott a kitelepítés.

— Rémes volt az a szűk, sötét lyuk — helyeselt Lipthay.

— Őszintén szólva untam az öreg köveket is.

— Hát lehetett is unni...

— Bár van, akinek tetszik az ilyesmi. A feleségem például Olaszországban egész mámoros lett tőlük.

— Én nem is tudom — lépett közelebb Lipthay a főnökéhez —, hogy ki ismeri ki magát Kölnben, melyik a régi rom, és melyik az új? Melyiket csinálták a hajdani rómaiak, melyiket legutóbb az amerikai repülőbombázók?

Ezen jóízűt nevettek, azután Botond kezdett beszélni.

— A régi házakról Sturmführer Budke mondta nekem a legszellemesebbet. A háború alatt egyszer Prágában jártam hivatalos ügyben, és a német parancsnokság őt adta mellém, hogy mutassa meg a várost. A Sturmführer mulatságos kalauz volt. „Ez ott valami öreg gönc” mutatott az autóból egy kéttornyú templomra, de nem kellett kiszállni, aztán egy lábas ház felé bólintott: „Ezt meg valami vén herceg sarcolta össze magának... ” így ment ez végig.

— Jó pofa lehetett — nevetett Lipthay.

— Amikor végre a Várhegy fokáról lenéztünk, Budke így szólt: „Ez a bástya itt a legértelmesebb része ennek a Prága nevű korhadt szemétdombnak. ” Csodálkozó megjegyzésemre aztán megmagyarázta: „Mert innen egyetlen üteggel két óra alatt morzsává lövöm az egész ócska régiségboltot! ” Hahaha' Kolosszális, mi?

— Igaza volt a Sturmführernek — helyeselt Lipthay.

— Én nem is értem ezeket a régieket. Évekig faragtak egv-egy kőrózsát vagy mifenét a templomokra, de a lakásokhoz vécét egy világért sem építettek volna!

— Ez az! hát ez az — bólintott Botond.

— De itt nem panaszkodhatunk — folytatta a segédtiszt

— Igazán kitűnő lakások épültek ezekben a kaszárnyákban.

— No és ki építette őket? Melyik korszak? — kérdezte fölényes mosollyal, szónokias hévvel Botond.

A beosztott csak bólogatott.

— És ha egyszer látnád Lorenzék villáját?! ízlés és előkelőség. Művészet és kényelem...

— Csodás lehet, ahogy az ezredes úr leírja...

— És milyen vendégszerető ház! A férj egy kicsit unalmas. Száraz német. De az asszony! Csupa élet és fiatalság. Elragadó teremtés!

Lipthay egy kicsit irigykedve hallgatta főnöke nagy rajongását.

Botond még 1945-ben Kölnből egy romeltakarító osztagot vezényelt Lorenzék gyárának helyreállításához, ezen a réven kezdődött barátságuk. Lorenz maga ugyan egy kissé műveletlennek tartotta s lenézte a „barbár" katonát, de felesége annál jobban rajongott a híres, délceg úrlovasért.

— Te és a barátaid örökké a termelési indexről és az üzemi problémáitokról fecsegtek. Csak mérnökök vagytok, üzletemberek, legfeljebb politikusok. De ez a magyar, ez még férfi! Figyeld csak meg egyszer, hogyan néz egy nőre!

— Ugyanolyan rajongással, mint egy jó lóra — felelte Lorenz szellemesen, de savanyúan.

— Inkább a lovakkal osztozom, mint a grafikonokkal — vágott vissza az asszony. — Lásd be, egy szalonban aranyat ér az ilyen külföldi lovastiszt!

— Belátom... Hát még ha bridzsezni is tudna? — sóhajtott az igazgató.

S mikor Botondról kiderült, hogy kitűnő kártyás, még sűrűbben hívták meg Kölnből a neustahldorfi kastélyba. „Valóságos főnyeremény, hogy ide helyezték, tekintse otthonának házunkat" örvendezett Lorenzné, amikor tegnap mint helybeli lakos tisztelgő látogatást tett nála Botond.

— Majd bevezetlek hozzájuk — ígérte Botond Lipthaynak.

— Már szóltam nekik rólad.

— Köszönöm. Igazán olyan elbűvölő az a nő?

— Elzászi. Francia! Szellemes, elegáns. Mintha magyar volna!

Lipthay sóhajtott, pillanatnyi csend támadt. És ekkor kopogtattak az ajtón.

— Herein!

A résen egy lányarc kukkantott be. Az őrnagy előbb meghökkent, azután örömmel felkiáltott:

— Lehetséges ez?

— Édesapa! — sikította Botond Klári. Repült a kitárt karokba.

— Hogy találtál ide? — kérdezte Botond, amikor egy perc múltán kibontakozott az ölelésből, és két kézzel két karját fogva maga elé tartotta a rég látott gyermeket.

— Atszöktünk... — kezdte Klári.

— De ide, Neustahldorfba?

— Ja? Nagyon egyszerűen — mondotta Klári. — Kölnben adták meg ezt a címet.

Most, az utolsó pillanatban jutott eszébe, hogy ezt kell hazudnia, mert jobb hallgatni arról, hogy a grazi hotelben adták a címet (a pénzzel együtt). Hátrapillantott, hogy figyelmeztesse Mátét.

— A kíséröd? — vette észre Mátét az apa.

— Máté. Ö hozott át.

Botond széles mozdulattal a mellére szorította a fiút.

— Derék legény vagy!

Ezután Lipthay bemutatása következett, majd újabb kérdés:

— Merre jöttetek?

— Salzburgon át. Milyen gyönyörű régi város!

— Van ott is egy magas hegy — szólt közbe Lipthay.

— Hohensalzburg. Voltunk fönn... Gyönyörű kilátás a városra.

— Az a hegy is jó lenne Sturmführer Budkének — kacsintott főnökére a „polgármester”, azután nevetősen magya-

rázni kezdte Klárinak: —- A derék porosz szerint ugyanis az ilyen hegy csak arra jó, hogy...

— Hagyjuk ezt most — legyintett Botond kelletlenül. Eszébe jutottak felesége lelkendezései és sértődései. Lányához fordult. — Ügy látom, édesanyádtól örökölted az öieg kövek imádatát.

— Igen. Sokat mesélt nekem Olaszországról...

— Hogy van... édesanyád?

— Köszönöm, jól.

A kimért kérdésre és a kínos válaszra hosszú csend következett. Az apa elhagyott feleségét kereste gyermeke arcvonásain, alakján, de már csak ködösen emlékezett egykori asszonyára. A hang azonban ismerős volt — és kellemetlen, leckéztető mondatokat idézett fel. Miről is? Olaszországi utazásukról, kövek zenéjéről, amin ő csak nevetni tudott. Mária társaságban is folyton unalmas könyvekből idézett, amelyeket haszontalan skriblerek tákoltak össze. Rögeszméje volt, hogy ilyenekben keresse az igazságot. Milyen kellemetlen volt, amikor vidám tiszti társaságban az ő felesége mindenféle gyanús angollal meg franciával hozakodott elő. Vajon ez a gyerek is könyvmoly?... De milyen különös a ruhája! öreges, régimódi... vagy csak gyűrött? Mit kezdjen ezzel?... így nem viheti el Lorenznéhoz!

Szeme lesiklott lányáról és elkalandozott az ablak felé. Ezt Klári sürgősen arra használta fel, hogy jól megnézze édesapját, „öregebb és fáradtabb, mint a képen... vagy talán csak túl sokat lovagolt ma?... Vagy csak kissé gondozatlan? Nincs, aki rendben tartsa? ” Anyáskodó vágy ébredt a lányban.

Lipthay észrevette, milyen hódoló pillantással nézi a gyermek apját, és irigykedett. Tetszett neki a lány. Elképzelte, hogy egy kicsit bácsiskodva, de azért férfiasan teszi majd a szépet körülötte...

Klári rokonszenvesnek találta Lipthayt, s Mátéra pillantott, hogy eimúlt-e már a riadalma? Ide tartozónak érzi-e már

magát. De azért egyelőre csak hallgasson, maradjon a háttérben, úgy ahogy megbeszélték.

Máté tekintete nyugtalanul szállt ide-oda. Klári apjáról az Űri muri ezredese jutott eszébe, rideg és kegyetlen ember, aki nagyszerűen őrzi magában a nemlétező méltóságot... Kiismerhetetlennek látszik, pedig csak — üres. Az a másik meg éppen ezt akarja utánozni. Ezen gondolkozva kissé lehunyta a szemét, s abban a pillanatban érezte, hogy eldől az álmosságtól.

Botond épp odanézett.

— Nagyon fáradtak lehettek?...

— Nagyon.

— Akkor hát pihenjétek ki magatokat.

A két fiatal fellélegzett, hogy elmarad a rettegve várt kikérdezés.

— Valami szállás kellene... Téged Klárikám elviszlek az Üdvhadsereg otthonába. Téged öcsém a Keresztény Diákotthonban helyezünk el. Majd Lipthay hadnagy rögtön elkísér. Reggel aztán itt találkozunk, és mindent rendre elmeséltek. Nekem most úgyis dolgom van...

Lipthay fejébe csapta kalapját és maga elé bocsátotta Mátét. De a folyosóról visszafordult:

— Ezredes úr kérem... az előbb... mielőtt a vendégek megérkeztek... nem fejeztem be a mondatot.

— Tessék! — szólt Botond kelletlenül.

Lipthay fölényes mosollyal folytatta. Most megmutatja mogorva főnökének, hogy érdemtelenül bánik vele olykor kurtán-furcsán, mert végül mégis ő menti meg a helyzetet.

— A szakállas Mérei indítványára vonatkozóan... az a tiszteletteljes javaslatom... hogy pártolni kellene... a változott körülményekre való tekintettel — szólt és Klári felé kacsintott. — Elvégre nem zárhatunk ki mindenkit magunk közül. Nem? Értelmetlenség lenne. Tiszteletem!

összevágta bokáját és Máté után sietett.

Délután öttől reggel hatig aludt egyfolytában Máté. Egyedül egy takaros, de rideg kis szobában, amelynek zuhanyozó fülkéje is volt. A jéghideg víztől úgy felbuzdult, hogy nem bírt tovább falak között maradni. Megreggelizett a sivár, de tiszta étteremben, azután kisietett az utcára. Látni akarta az országot, ahová érkezett.

Széles utcára lépett ki. Lassan megindult az emeletes házak között. Jobbra keskenyebb utca vezetett egy parkhoz, amelynek közepén a gimnázium állott. Innen visszafordult. Ellenkező irányba haladva ritkultak a házak, és gyárkémények glédája tűnt fel. Egyre sűrűbb embercsoportok haladtak a gyár felé. Tele volt velük a gyalogjáró, a kocsiúton pedig egymást érték a kerékpárok. „Hétkor kezd a gyár” — állapította meg Máté az órájára pillantva. Meg-megállt s nézte az embereket. Különösnek találta, hogy senki sincs munkaruhában. Jórészt szürke és barna, sötét ruhát viseltek. Nyakkendőt. Gyűrött inget egyet sem látott, borotválatlan arcot sem. Mintha csupa hivatalnok dolgoznék ebben a gyárban!? De ennyi hivatalnok nem lehet! Vagy ezek mind munkások? Nem lehet különbséget tenni munkás és hivatalnok között?

Máté hazagondolt. A gumicsizmában csoszogó bányászokra, akik közül mindig úgy kirínak az iroda egyes dolgozói... Fiatalokat keresett a tömegben, s talált szép számmal. Azok is ugyanilyen „öregesen” öltöztek; csőnadrágot, hátracsapott jampisapkát, triplatalpú cipőt, nyakba eresztett frizurát egyet sem látott. „Ez itt talán a naplopók egyenruhája, s a naplopók ilyenkor fordulnak át az ágyban a másik oldalukra... ” — gondolta Máté. Azután szorongva eszmélt rá, hogy ő is naplopó lett. Dologtalanul ténfereg az utcán, ahol ezrek menetelnek munkahelyükre, és nemsokára bizonyosan a diákok is megindulnak az iskolába.

Hogy kerül ő ide? A feszes öntudattal járó német munkástömeg kellős közepébe? Lelassított, hogy jobban tudjon gon-

dolkozni. Megígérte otthon Klárinak, hogy mindent megtesz érte. Mert szereti, s ezt bizonyítania kellett. Ezért jött át vele a határon. Itt megfogadta neki, hogy vele marad, amíg csak szüksége lesz rá. „Örökre” — mondta Klári. De ez bizonyára túlzás volt; mind a ketten túl fiatalok még ahhoz, hogy llyes esküvéssel kössék le magukat. Hiszen Lángán Máténak mégiscsak otthon a helye. Tanulnia kell, várja az egyetem, azután a bánya, amelynek mérnökökre van szüksége. Kinek van rá nagyobb szüksége, Klárinak-e, vagy az otthoni bányának? A fegyelmezett német munkástömeg szemrehányást dübörgetett a lelkében: neki már nem egy ember hasznáért kel] dolgoznia, és mégis itt lopja a napot! De lehet, hogy Klárinak már nem sokáig lesz rá szüksége. Hiszen ha a filmhez megy, akkor ő csak terhére lenne. Mit keres egy diák a körülrajongott színésznő mellett? Ha igazán szereti Klárit, vissza kell adnia szavát, nem szabad gátolnia érvényesülését. Klári könnyen meg fogja szokni ezt a világot, hiszen az apjához j ö t t!... Az apa mint vetélytárs jelent meg Máté előtt, s az egyenetlen küzdelemtől való félelem keserűséggel töltötte el. Ö hazavágyik, a kötelesség is hívja, becsületét is szeretne tisztán látni a „szökevénység” vádjától; Klári meg örül, hogy eljött hazulról; nem szereti azt az országot, amely száműzte apját. Méltán vagy méltatlanul, neki mindegy, hiszen az édesapja... Belenyugodhatik ő ebbe? Most szégyen fogta el, hogy gyengeségből és gyengédségből mindig kitért ennek a megbeszélése elől. Ha igazán szeretik egymást, lehet-e ilyen ellentét közöttük? Ha ilyen nagy ellentét van közöttük, meddig tudják szeretni egymást?! A szakítás drámája rémlett fel Máté előtt.

De hátha rájön Klári, hogy tévedett, és szeretne ő is hazamenni? Akkor — a szakítás után — megint szüksége lenne az ő Mátéjára. Nem, nem hagyhatja itt Klárit. Várnia kell. S ez azt jelenti, hogy nem kíván sikert, színpadi, filmbeli sikert Klárinak, hanem azt szeretné, hogy csalódjon a Nyugatban? Nem bűnös önzés ez? Akárhogyan lesz

is, itt kell maradnia, türelemmel kell várnia. Az a hivatása, hogy hazavezesse Klárit, visszaadja a hazájának, visszaszerezze a hazaszeretetét. S ha kell, ezért szembe fog szállni az édesapjával is!

Gyengeség fogta el. Megjelent előtte Botondnak és munkatársának alakja. Próbált tárgyilagos lenni: nem féltékenységből viszolyog ő ettől a két embertől? Hiszen nem ismerheti őket. Csak ösztönösen fél tőlük. Csak ösztönösen érzi, hogy ez az irodaszoba meg az otthoni otthon - a világ két sarka, pokol és menny. Ez a kettő hamarosan össze fog csapni! Ö tudja, hogy hol fog állni ebben a csatában. De Klári!? Hová csatlakozik Klári? Ha ő már nem lesz itt, biztosan az édesapjához. Tehát maradnia kell, Klári érdekében. Itt kell maradnia, ameddig Klárinak csak szüksége *lehet* rá...

Valaki meglökte a könyökét, valaki beleütközött — talán nem is véletlenül —, valaki rákiáltott:

— Rechts, Junge! Immer rechts fahren! *

Most vette észre, hogy itt a járdán mindenki jobbra tart, ő meg — szemközt haladva — akadályozta a sietőket. A palánk mellé húzódott. A rajok különben már ritkultak: öt perc híján hetet mutatott a gyárkapu órája. A tömeg szinte varázsütésre elfogyott; két perccel hét előtt Máté egyedül állt egy hosszú-hosszú gyárkerítés oldalán, nem messze a forgóvillás bejárattól.

Ekkor kifordult a kapun egy férfi. Jobb szemén friss, vastag kötés fehérlett, akkora, hogy másik szemét is félig eltakarta. A kötés tetején furcsán ágaskodott szürke puhakalapja. Mátétól nem messze a járda szélén megállt és bizonytalanul nézett jobbra-balra, nem jön-e kocsi?

— Átvezetem a túlsó oldalra — ugrott mellé a fiú.

— Köszönöm. Vasreszelék ment a szemembe.

* *Rechts, Junge! Immer rechts fahren* — Jobbra, fiatalember, mindig jobbfelé tartson!

Pár napig tart... Ha csak nem okoz komoly gyulladást. — Megérkeztek a túlsó oldalra. — Köszönöm...

— Elkísérjem haza? Ráérek.

— Ráér? Maga táppénzes?... Vagy lógós? — A sebesült felemelte fejét és a kötés alól gyanakodva végigmérte kísérőjét. — Tanonc? Eh, hiszen maga... külföldi! Ugye, nem német?

— Magyar vagyok.

— Úgy? -— A sebesült ingerülten megtorpant. — Magyar? — Az arcán kelletlen vonás jelent meg.

Máté nyomban észrevette.

— Látom, nem szereti a magyarokat — kérdezte félszeg mosollyal.

— Őszinte legyek?. Nem! — felelte nyersen a sebesült munkás. — Lehet, hogy "igazságtalanul általánosítok, hiszen csak egy magyart ismertem. Maga talán másfajta. Az segédmunkás volt...

— Én diák vagyok.

— Diák? Hogy kerül ide?

— Látogatóba jöttem. Rövid időre — füllentette Máté.

Érezte, hogy elpirul.

— A, szóval maga nem olyan úgynevezett politikai menekült? — állapította meg gúnyos hangsúllyal a német. Hallgatva mentek egy ideig. — Az a... maga honfitársa velem egy műszakban dolgozott... már amikor. Mert szerette a kényelmet, és nem bánta, ha más végzi el a munkáját. Hanem a kantinban, ott igen!

— Ivott? — kérdezte Máté szégyenkezve.

— Nem. Szavalt. Folyton arra akart rábeszélni minket, német munkásokat, hogy azonnal támadjuk meg az oroszokat. Ne nyugodjunk bele, hogy Breslau lengyel lett. Persze tudtuk, hogy nem ez fáj neki. Könnyű mást uszítani háborúra...

— Mi magyarok, igazi magyarok, békét akarunk: — mondotta büszkén Máté.

— Mi, német munkások is. De ez a maga honfitársa azt akarta velünk elhitetni, hogy addig nem lehet béke a világon, amíg a magyarok nem kapnak igazságot. Nem tudom, mit tart ő igazságnak; biztos valami munka nélküli jó állást saját magának Budapesten. Erről nem beszélt. Csak azt nem értem, miért éppen a magyarok igazságát kellene elsőnek kiharcolni, amikor annyi igazságtalanság van a világon!

— A gyarmati népek, például... — szólt közbe Máté.

— Maga értelmes fiú — állt meg a munkás. — De mi-

előtt Kenyából kifüstölik az angolokat, még előbb innen kellene kifüstölni a kapitalistákat, például.

— Nálunk már kifüstölték őket. Nálunk már nem lehet munka nélkül pénzt keresni!

— Igen, ezt hallottam. De maguk kis ország, a világ nem törődik azzal, hogy maguk mit csinálnak. Amerika meg Oroszország, most ez a kettő számít... De nemsokára harmadiknak Németország is beleszól a világ dolgaiba. És a miénk lesz a döntő szó. Aki mellé állunk, az győz!

Gőgös önérzettel ropogtak ezek a szavak. És kísérő zenéül hallotta Máté a gyárak zakatolását, látta az egymással összeépült hatalmas gyárvárosok hosszú sorát. De nem hagyhatta szó nélkül ezt a komisz büszkeséget.

— A németek — szólt végül halkan — eddig rendszerint rosszul szóltak bele... Két nagy háborút veszítettek el.

— Ez igaz, de a békét mi fogjuk megnyerni, fiatalember! Mert mi öntjük a legjobb acélt, mi gyártjuk a legjobb gépeket, mi találjuk ki a legolcsóbb munkamódszereket. Csak nézzen körül itt alaposan! Van mit nézni! S ha mindent látott, majd másként fog beszélni. No, isten áldja. Köszönöm, hogy elkísért.

Kezet nyújtott, s eltűnt egy kertes ház kapuja mögött.

Máté bosszankodva nézett utána. Könnyű így, a választ meg nem várva elsietni. Különben mit csodálkozik, hallotta elégszer, hogy a németek ilyenek. Gőgösek, elbizakodottak és fölényesek. S akkor idejön közéjük egy lusta segédmunkás... Máté elszégyellte magát. A magyar gőg épp oly ellenszenves, mint a német...

A gőgről — akarva, akaratlanul — Botond Tivadar jutott eszébe.

Klári is korán kelt, és már jó ideje édesapjával beszélgetett, kettesben. Botond óvatosan és gyorsan végzett a

tisztán személyi és családi jellegű kérdésekkel: hogy van anyád egészsége? milyen dolga van abban a patikában? meddig voltatok falun? — s azután gyorsan a politika felé tapogatózott.

— És te mit csináltál otthon?

— Iskolába jártam. Első gimnáziumba.

— Gimnáziumba? — csodálkozott az apa. — Hogy jutottál be oda?

— Miért ne!

— Egy törzstiszt lánya!...

— Ö, ezidén már nem volt káderezés a felvételnél. Aki négyes rendű volt, mind felvették.

— No, ne tréfálj. Tudom én, mi a helyzet. És azt is tudom, hogy anyád nem ingyen kapta ezt. Már az állását sem!

Klári nem értette, mire céloz édesapja, de a gyanúsítás maga fájdalmasan érintette.

— Édesapa... — mondotta halkan, szemét lesütve — ... én tudom, ti... nem értitek meg egymást... édesanyával, mert... és... én...

— Megállj! — szólt szigorú hangon Botond. — Ne keverj ebbe a dologba érzelmi kérdéseket. Ez politika. És nem árt, ha ezt az ügyet mindjárt most tisztázzuk. — Tudni akarom, milyen... khm... különleges szerepet tölt be otthon anyád, aki... ma is az én nevemet viseli. Jogom van ezt tudni!

Klári azt hitte, édesapja azzal gyanúsítja volt feleségét, hogy talán,, összeállt” valakivel, mint ahogy másokról hallott ilyet. Felháborodva tiltakozott:

— Édesanya semmi szégyellnivalót nem tett!

— Ennek megítélését nyugodtan rám bízhatod — mondotta gúnyosan az őrnagy-ezredes. — No, folytasd.

Klári hallgatott.

— Hogy került anyád a gyógyszertárba? — kérdezte Botond.

— Szükség van gyógyszerészekre. Hiány van dolgozókban...

— Éppen azért nem kellett volna beállnia! — harsogott az apa.

— De hát gyógyszert kell adni a betegeknek... — csodálkozott a lány.

— Annál inkább nem szabad!

— Nem szabad a betegeknek megcsinálni a receptet?

— Nem. Mert a kormányt támogatod vele.

— És a betegek haljanak meg?

— Eh, nem erről van szó. S nagy célok érdekében egy-két ember élete különben sem számít. Hanem arról van szó, hogy ha senki sem áll be... érted? senki!... sem gyógyszerész, sem orvos, sem mérnök, senki!... akkor otthon összeomlik minden.

— És mi lesz? Éhség?

— Tudod, mennyit szenvedünk mi itt? Egy-két hónapig, eh, egy-két hétig kellene csak kitartania mindenkinek, s akkor lóháton mehetnénk haza!

Klári tudta, hogy az emigránsok gyűlölik a magyar kormányt, de gyakorlatilag, tapinthatóan most találkozott először ezzel a gyűlölettel, ő sohasem tudott volna ilyet kitalálni, hogy a betegek bőrére sztrájkolni kell!... Az ő édesapja ilyen? Nem, itt valami tévedés van, félreértés. Odahaza mindig azt hitte, hogy szülei közül édesapja a türelmesebb. elnézőbb, szelídebb... miért is hitte? mert érezte!...

Ebben a pillanatban -— mintha villám csapott volna le a közelében — sárgásvörös fényben, égig tekergő füst formájában megpillantotta a grazi levél kacskaringós E betűjét.

Már teljesen megfeledkezett róla, hogy édesapja Kaszelik társa lehet!... S ha az, ha mégis az, mi minden következik ebből?

De elhessegette az olcsón kínálkozó gyanúsítást. Egyenes

beszédre van itt szükség. Erőt vett nyugtalanságán és nagyon szelíden megkérdezte:

— Édesapa, te tulajdonképpen mit csinálsz itt?

— A hivatásomat folytatom — mondotta az apa, magasra emelt fővel. — Tartom magamat honvéd eskümhöz, amelyet a kormányzó úrra tettem. És ugyanakkor feleségem, nevem viselője beáll a kommunisták szekerét tolni. Ez árulás!

— Édesanya is a hivatását teljesíti, nem? Ő gyógyszerész.

— Hazaárulás — mondta pátosszal Botond. — Minden, ami otthon szolgálat, az árulás. Mert az otthoni haza most nem a mi hazánk.

— Hát hol a mi hazánk? — kérdezte a lány.

— Inkább itt... — felelte bizonytalanul az apja.

— De itt németek élnek... Édesanya otthon a magyaroknak készít fájdalomcsillapítót, itt meg a németeknek csinálná.

— Mégis árulás, amit tesz — mennydörögte Botond.

Klárinak nagyon fájt ez. Hogy elhagyta anyját, most úgy tűnt neki, mintha a lövészárokból az ellenséghez szökött volna — hogy bebizonyítsa, nem ellenség. De itt áll a két front között, azok egymást bombázzák, s minden robbanás az ő lelkét tépi meg... Félni kezdett. Kibuggyant szeméből a könny. Megfordúlt a széken, ráborult az asztalra és hangosan felzokogott.

Másként remélte ő ezt a találkozást. Vidám társaságot képzelt apja köré, elegáns férfiakat és nőket. Korán reggel nagy, zöldellő réten lovagolnak... piros frakkban... ő velük... Aztán fényes autókon löncsölni mennek valamilyen finom klubba, ahol híres színészek, írók, politikusok koktéleznek... De nem ez a fényes világ hiányzott neki, hanem a vádaskodás szelleme sújtotta le. Ez a kicsinyes vita... „Kicsinyesek" — mondotta mindig édesanyja a katonatisztekről. Hátha mégis neki van igaza! És ő nem

lehet áruló! Árulás a honfitárson segíteni? Hivatás az idegennek dolgozni? Felfordult világ! Klári körül tótágast állt minden. De nem, ő nem követi édesanyját, nem fogja könnyelműen gyanúsítani apját. Türelmes lesz. Hiszen nem ismeri az itteni helyzetet, nem mondhat ítéletet!... Erős lesz.

És sírt tovább.

... Lipthay lépett be a szobába. Keze a kilincsen ijedten megállt a zokogásra.

Botond zavartan lányához lépett. Többször végighúzta tenyerét a haján.

— Ne sírj, Klárikám... Te ezt még nem értheted... Majd beszélünk... nyugodtan... a dolgokról. Légy több megértéssel apád iránt. Igazat fogsz adni apádnak.

A simogatás -— végre, az édesapától, simogatás! — jólesett Klárinak. Megfordult, felállt, ráborult apja mellére, és ott is elsírt még egy versszakot.

Az apa. átölelte lányát, közben kezefejével intett Lipthaynak. Olyanformán, hogy nem kell az ilyesmit komolyan venni.

De a segédtisztet bosszantotta ez a lesajnáló mozdulat. Ö mindenben eleve Klári pártjára áll apjával szemben. De persze gondosan titkolta ezt főnöke előtt.

— Ezredes úr kérem... mindjárt itt lesznek az urak — jelentette.

— Az ám! Ide jönnek!...

Klári felkapta fejét, s meglátva az idegent, kiszaladt a folyosóra, megkeresni a mosdószobát.

A Drei Husaren-beli urak tegnap nagy lelkesedéssel vették tudomásul, hogy végre egy fiatal nő érkezett az ó-hazából. Engedélyt kértek, hogy ma délelőtt tiszteleghessenek előtte. Kápolthy nagyon lojálisan azonnal visszavonta indítványát:

— Belátom, hogy tévedtem — mondotta. — Mert lám, ki hibáztathat egy tizenhat éves lányt azért, hogy mit tett,

vagy mit nem tett nyolc évvel ezelőtt, nyolc éves korá ban.

— Helyes — mondotta Botond. — De annál szigorúbban vesszük a másik pontot. Aki méltatlanul viselkedik idekinn, aki úriemberhez nem méltó munkát vállal, azzal megszakítunk minden közösséget!

— Egyetértünk — felelte Kápolthy.

Most Kápolthy jött az élen, puha eleganciával. Nyomában Trattner, kissé feszesen, aztán a lompos, szakállas Mérei. A többiek munkában voltak.

— A lányom azonnal itt lesz — jelentette Botond, s hellyel kínálta őket.

Klári, miután rendbehozta magát, a folyosón az érkező Mátéba botlott.

— Csakhogy itt vagy! — kiáltott fel s belekarolt. — He nem vagy velem, olyan furcsa nekem minden.

— Furcsa itt minden, de érdekes — viszonozta Máté, kissé fölényesen. — Nem érdektelen jól körülnézni.

Klári bánata megenyhült, örült, hogy Mátét érdekli az, amit lát; így talán mégsem kell lelkiismeretfurdalást éreznie, amiért elhívta. Klárinak most a másik szeme sírt, és az egyik nevetett...

Az irodában a három idegen zajos ünnepléssel fogadta a fiatalokat.,, Ez már derék” — lelkendezett az egyik. „Pompás dolog. Hallom, snájdigul csinálták” — szólt a másik. Aztán összefolytak az örvendező felkiáltások.

— No és mi újság otthon? — kérdezte végül a szakállas.

— Képzeld csak — szólt Botond — a lányom szerint a középiskolai felvételnél már nem üldözik az értelmiséget, őt is felvették; igaz, hogy jeles rendű volt, nem tehettek mást. így van, Máté?

— így — felelt a fiú. — És hogy van a német iskolákban?

— Itt — szólt Mérei — nagyon ügyesen diszkriminálnak

a szülők klasszifikáció ja szerint. A tandíj összegével regulázzák a tanulók összetételét.

— És hogy volt nálunk azelőtt? — firtatta Máté.

— Nem volt probléma — legyintett Trattner. — A gimnáziumba jártak az úrigyerekek, a többiek polgáriba...

— No, azért az univerzitásra is jutottak parasztfiúk — vágott közbe Mérei. — Tehát középiskolába is jártak.

— Sajnos — bólintott Lipthay. — Lehetetlen ruhákat viseltek, rémes szaguk volt és röhögni valóan ejtették ki a német szavakat. Irigylésre méltó — bókolt főnöke felé —, aki katonai iskolába járhatott. Ott nem volt keveredés!

Mátében émelygést keltett ez a beszélgetés. Nagyokat nyelt. Szavakat keresett, hogy megvédje a parasztfiúkat... De ekkor elfogta Klári aggodalmas, könyörgő pillantását. Hogy ne vitázzék! Bólintott és összeszorította száját. Megígérte neki, hogy hallgatni fog; de nem gondolta, hogy ilyen dolgokat hallva kell majd hallgatnia!

Különben is nehéz lett volna szóhoz jutni.

— Hát van-e már porcukor? — kérdezte hirtelen Kápolthy, de mielőtt Klári felelhetett volna, már ő válaszolt. — Nincs, tudom, honnan is volna! — És hosszú történetbe fogott, hogy hová lesz a porcukor Magyarországról.

Trattner ugyanezzel a módszerrel mesélt a dunai hajók építéséről, önmagát kérdezgetve, majd ismét Kápolthy ragadta magához a szót, és keservesen sajnálkozott a mátrai erdők teljes kipusztítása miatt.

— Ha nem tör ki hamarosan a háború — szólt Mérei. szakállát simogatva —, akkor elpusztul egész Magyarország.

— A háború pusztítása borzalmas lehet... — sóhajtotta Klári.

— Bizony, borzalmas, de hát nem megy másként — szólalt meg Botond. — És Ludendorff, bizony, megjósolta, hogy a huszadik század legnagyobb döntő csatáját a Balaton körül kell megvívni... — Olyat sóhajtott, mint aki már csak füstölgő romokat lát a magyar tenger partjain...

— Ezt meg kell akadályozni! — tört ki Máté. — És...

— Ohó — kiáltott fel Mérei és magasra emelt tenyérrel mtett hallgasst a fiúnak. — Várj csak kedves öcsém, modestia iuvenem decet! " En...

— Isten ments, hogy a németek háborút nyerjenek — vágott közbe Kápolthy. — Hiszen most mint legyőzőttekkel sem lehet bírni velük.

— Csend, urak — szólt szigorúan Mérei. — Éppen most akarom előadni nektek a nagy Mérei-elméletet. Ha ez győz, akkor a németek nyugodtan megnyerhetik a következő háborút, nem kell többé félni tőluk!... Se nekünk, magyaroknak, se másoknak... Ha csendben lesztek, elmondom!

— Halljuk, halljuk a Mérei-rendszert — kiáltotta Trattner és Kápolthy.

Mérei a szoba közepére állt. Bal kezét csípőjére tette és hátrafeszítette. Egy pillanat alatt beleélte magát abba, hogy a budapesti parlamentben beszél. Az 1939. évi választáson fellépett képviselőjelöltnek, de kisebbségben maradt. Azóta ilyen „szpícs”-ekkel vigasztalta magát.

— Hát urak — kezdte — miért olyan harcias nép a német? Miért szeret háborúzni? Rém egyszerű. Azért, mert nem ismeri az élet szépségeit. Nézzétek például a kosztját. Egy német nap mint nap hajlandó megenni a szimpla marhahúst, vízben főtt és petrezselyemmel megszórt krumplival, ízetlen zöldséggel. Nem kíván hozzá tormás szószt, ameiyre oly üdítőn kínálkozik a habzó serital, vagy tartármártást, amelynek csípősségét olyan boldogítóan enyhíti egy korty fehér bor, különösen a hárslevelű. De mindez együtt csak előkészíti az ínyét a komolyabb falatokra. Például a sült kacsára, amelyet legalább egy óra hosszat locsolgattak lassú tűzön a tepsiben, s attól ropogósabb a bőre, mint a dobostorta teteje. De mit tudják ezek! Ha

* *Modestia iuvenem decet* — Szerénység illik a fiatalsághoz (latin).

egyszer megkóstolnák, akkor ágyú helyett olyan tűzhelyet gyártanának, amely automatikusan végzi a pecsenye locsolását... — No de nem vágok elébe magamnak.., ordo est anima rerum. * A kacsára vörösbor illik, no meg persze szalmakrumpli és fr ancia suflőr á Iá natür... mit tudják ezek a németek! Rövid pihenő, aztán jöhet a tészta, erdélyi különlegesség, meghintve mazsolával, megáztatva tejföllel — csettintett nyelvével —... erre csúszik aztán a tokaji! Három puttonyos, nem akármilyen! No, nem folytatom. Ha egy németnek beszélsz ilyesmiről, képes elaludni közben, de ti urak, látom, jó magyar emberek vagytok... mert már csurog a nyálatok. — Nagyot kacagott.

Mindenki mosolygott. Máté is, pedig nem tudta, hogy az öreg csak kifőtt krumplit ehetik. De egy Krúdy-regény jutott eszébe, a Boldogult úrfikoromban... A Király utcai híres vendéglőben szónokolhatott így valamelyik törzsvendég, vagy hetven évvel ezelőtt — lám, igaza volt Tatai tanár úrnak, élnek még ma is ilyen Krúdy-figurák...

— Szóval nem értenek az élet élvezéséhez — folytatta a szakállas. — Ezért szenvedélyes katonák. Egy adag fűrészporból készült hurkával két napig hajlandók kitartani, nem úgy mint az angolok, akik Szingapúrban letették a fegyvert a japánok előtt, mert reggelire nem kaptak áfonyabefőttet... — Fudokolva nevetett egyet. — Ha azonban megtanítjuk a németeket enni, inni, akkor majd ők is megszeretik a civil életet, és nem akarnak folyton háborúzni, meghalni. És kire vár ez a feladat, ha nem ránk magyarokra, akik mindent nagyszerűen értünk, de more patrio**... mégis legjobban az eszem-iszomhoz... „Tantum quantum aliquantum vinum est bibendum... ”*** — dalolták őseink.

* *Ordo est anima rerum* — Rend a lelke mindennek (latin).

** *more patrio* — ősi szokás szerint (latin).

*** *Tantum quantum aliquantum vinum est bibendum* — Meg kell, inni a borocskát, amennyicskét annyicskát (latin).

Szóval ránk, magyarokra vár ez a történelmi feladat. A magyar töltöttkáposztára, a magyar sertésflekkenre, a magyar libasültre satöbbi, satöbbi. Én azt mondom urak, hadd nyerjék meg a németek a következő háborút. Csak menjenek rohamra, amíg asszonyaik elegendő utánpótlást szülnek.

— De kérlek — szólt ingerülten, a piruló Klárit látva Botond.

— Pardon — bókolt Klári felé a szakállas. — A nyertes háború után megszelídítjük a németet, nem fog többé mások elnyomására, leigázására gondolni. Én mint kereskedelmi miniszter elrendelem, hogy az összes magyar gyárak... az acél- és textilgyárak is, a papír- és edénygyárak is... térjenek át a konzervgyártásra. Mi fogjuk ellátni étellel a németeket. De nem ám vízben főtt marhahússal! Ami finomat lehet csinálni libából, disznóból, pulykából, csirkéből, őzből, vaddisznóból, töltve, fűszerezve, paprikával, szarvasgombával, mustárral, tormával, majorannával és tárkonnyal, csipkeízzel és gesztenyével... minden kutyafülével... csak ezt fog gyártani egész Magyarország. Szép német címkét rá; használati utasítás, ügyes blikkfangos kép, piros képű, tűzrőlpattant menyecske... Mind meg fogják venni. Magyarország meggazdagszik belőle, a németnek pedig megjön a jobbik esze és ezentúl békén marad. Én így csinálnám meg a világbékét. Mindenféle konferencia és jégyzékváltás nélkül. Helyes az elgondolásom, vagy nem helyes, urak?

— Éljen a Mérei-terv! — kiáltotta Kápolthy.

Trattner tapsolt. Lipthay is összeverte tenyerét, de amikor látta, hogy főnöke komor arccal hallgat, abbahagyta a tetszésnyilvánítást.

Máté elkomorodva hallgatta a szószátyár ügyvédet. Komolyan beszélt? Vagy tréfált? Ma reggel az a német munkás sem volt éppen rokonszenves, de az ésszel gondolkozott, s tudta, hogy a világ sorsát a nyersanyagok, az ipar, a

termelés és egyéb gazdasági tényezők döntik el... nem a pecsenye, a mártás meg az ital... Micsoda együgyüség ez a „Mérei-terv”! Otthon az egész osztály a hasát fogva röhögne ezen a marhaságon.

Szomorúan pillantott Klárira. A lány sóhajtásával jelezte, hogy ő sem ilyennek képzelte apja társaságát. Közelebb húzódott Mátéhoz:

— Ezek vajon mindig ilyenek? És valamennyien? — kérdezte*

Botond összeráncolt homlokkal nézett a fiatalokra. Nem kedvelte az ilyen Mérei-féle „civil” rögtönzéseket, de az sem tetszett neki, hogy Klári milyen meghitten suttog ezzel az idegen fiúval. Ugyan mi lehet közöttük? Komor hangon megszólalt:

— A nagy német nép katonaerényei sokkal magasztosabbak, semhogy pörköltszafttal ki lehetne irtani eket... Kár is lenne... Nem is szabad ezzel tréfálkozni. — Kínos csend támadt. Botond más hangon folytatta. — Egyébként elnézést kell kérnem, de lányommal és Lipthay hadnaggyal együtt ebédre vagyunk hivatalosak Lorenzékhez. És ők franciásan tizenkettőkor löncsölnek...

— Ö, nekem is dolgom van — szólt gyorsan Mérei, kissé sértődötten, és felállt.

De még sebtiben elmagyarázta Máténak, miért visel hosszú hajat és szakállt.

A fiú alig figyelt oda. Attól gyötrődött, hogy megint el kell szakadnia Kláritól.

— Annyi mondanivalóm van! — súgta oda a lánynak.

— Nekem is — viszonozta a lány.

Botond máris ott termett:

— Készülj kislányom. Fiatal barátoddal máskor is találozhatsz...

Mérei karon fogta a Langán-fiút:

— Gyere csak kedves öcsém, most aztán te mesélj valamit. Mi van otthon?

— Mi volna? — kérdezte határozatlanul a fiú.

Mérei a folyosón közelebb hajolt a füléhez:

-— Mondd meg nekem őszintén, hogy tetszenek neked ezek az itteni magyarok? — fejével az előttük haladók felé intett.

— Nem nagyon ismerem őket...

— örülj neki! Ez a Botond korlátolt, gőgös ember. Lipthay meg üresfejű, nincs véleménye semmiről. Trattner? Otthon se csinált semmit, itt is jól megvan, fene tudja, miből. Én félek az ilyenektől. Kápolthy? csak a kártya meg a nő érdekli. Igazán csak helyeselni tudom, hogy az ilyen naplopóktól elvették a földet. Nincs itt egy ember, akivel beszélgetni tudnék, aki értelmesen hozzászólna egy nagyvonalú Mérei-tervhez. Neked hogy tetszett a rendszerem?

— Én azt hiszem... — Máté nem akarta megbántani az idős embert —... hogy vannak bizonyos pontjai, amelyek nem egészen...

— Helyes, helyes, csak cáfolj meg bátran, ne félj! így érdekes a dolog. Ha fiatal vagy is, szívesen meghallgatlak. De mondd csak, azt hallom, megenyhültek a dolgok odahaza. Igaz? Csakugyan hazaengedték a kitelepítetteket?

— Haza, meg azután...

— Maholnap én is hazamehetek — folytatta a szakállas, ügyet sem vetve arra, hogy mit mond a fiú. — Jól járna a kormány velem. Van egy óriási elgondolásom, hogyan kellene a lelkeket megbékíteni. Mert sok ellensége van a rendszernek, ugyebár? Szóval... nunc venio ad fortissimum... * ha én lennék a propagandaminiszter, én az ország földjét egyformán, igazságosan elosztanám az egész lakosság között. Vagyis nyolcezer négyzetmétert adnék mindenkinek, kivétel nélkül. így az ország alapvagyonából telje-

* *Nunc venio ad fortissimum* — Most térek ró a legfontosabbra (latin).

sen egyforma rész jutna mindenkinek. Ez aztán igazságos elosztás, mi?

— Nem egészen — mondta a fiú. — Más a szőlő és más a szántó, más a bányaterület...

Mérei nem hallotta meg; megállt és balját csípőjéhez feszítve szónokolt:

— Ez az alapja az én demokráciámnak. A föld teljesen egyenlő szétosztása. Aki azután nem akarja megművelni a maga nyolcezer négyzetméterét, az visszaadja az államnak, s kap helyette állást, ipart vagy boltot, amit akar... Ez egy modern Társadalmi Szerződés, sokkal korszerűbb, mint az öreg Rousseau-é. És egyben... s ez a kolosszális benne!... megteremti a falu és a város teljes harmóniáját. Mit szólsz hozzá, mint új generáció? Igazán kíváncsi vagyok — és végre elhallgatott.

Máté úgy nézett Méreire, mint egy nagyra nőtt, szakállas általános-iskolásra. Ügy is beszélt vele:

— Igazán nagyon érdekes és eredeti gondolat... ilyet még nem hallottam. Csakhogy...

— Csakhoooooogy?...

— Csakhogy... a föld nálunk már fel van osztva!

— Teringettét, csakugyan! Erre nem is gondoltam — csóválta a fejét az öreg. — Különben van nekem egy régi tervezetem az oktatás reformjáról. Homo politicus vagyok, mindennel foglalkozom. Ha kultuszminiszter leszek, a görög és latin helyett, meg a matematika és mértan helyett csupa praktikus dolgot fogok taníttatni. Megjegyzem, neked elárulom, szerintem az a sok hittan is felesleges volt, de erről ma nem opportúnus beszélni... Hát szóval mik volnának a modern tantárgyak? Kémia, gazdasági földrajz, kereskedelmi számtan...

Máté lehúnyt szemmel botorkált az öreg fantaszta mellett, és igyekezett Klárira gondolni...

Miután a vendégek elmentek, Botond és adjutánsa faggatni kezdték Klárit, mi hát a tiszta igazáág az otthoni iskola körül? Sok meglepő dolgot tudtak meg. De csalódásaikat a maguk „tárgyilagosságával” ügyesen átfogalmazták.

— Be kell venni a jelentésbe — foglalta össze a hallottakat Botond —, hogy a középiskolai felvételeknél ez idén nem voltak nehézségek, az egyetemieknél azonban annál inkább! Az iskolák tananyagát nagyon ügyesen megszűrték, a vallásoktatás körüli visszásságok megszűntek vagy csökkentek. Egyes mozgalmak erőszakoltsága is alább hagyott. Mindezek következtében a lakosság hangulata megenyhült...

Ennél a megállapításnál Lipthay aggodalmasan megjegyezte:

— Jó lesz nekünk... ezredes úr, kérem... ha ilyesmit jelentünk?

— Bízd csak rám — mosolygott fölényesen a főnök. — Azt fogjuk kihozni mindebből, hogy sürgősen be kell avatkozni, tenni kell valamit, mert ezzel a taktikával a bolsik meg fogják hódítani a magyar ifjúságot!

Klári unta a dolgot, kibámult az ablakon. Egyszerre csak nagy, szögletes, csillogó autó kanyarodott a ház elé.

— Ez értünk jönne? — kiáltott fel izgatottan a lány. — Egy valóságos meseautó!

Tapsolt örömében, amikor megtudta, hogy ez Lorenzné kocsija.

— Most majd meglátod, kislányom — magyarázta Botond, a lépcsőn lemenőben —, hogy miképpen kellene... miképpen lehetne élni a magunkfajta úriembernek.

— Bizony — tette hozzá Lipthay. — Persze maguknak, szegénykéknek, otthon már egy sóskifli is fényűzés volt.

— Mindjárt megérted, milyen a polgári életforma, milyen a nyugati életforma — fejtegette tovább Botond. — Csak nyisd ki jól a szemed.

.. Lorenzné a lépcsőig tipegett a vendégek elé. Lábujjhegyre ágaskodva ölelte magához Klárit.

— Oh ma petite... ach, du lieber Herrgott... szerencsétlen kis drágaság! — duruzsolta. — Ilyen gyermek még, s máris hontalan bujdosó, üldözött! Pauvre petite... Micsoda rettenetes korban élünk! Entzückendes Kind, elragadó gyermek — súgta oda közben elismerő mosollyal az apának. — És hogy sikerült átjönnöd? Éjjel? Aknamezőn? Ternble! C'est terrible! * Elképesztő! Mit tudtál magaddal hozni? Ruhát? Ah, semmit? így, egy szál ruhában!? Micsoda világ ez! Még egy köpenyt se? Csak így jöttél? Éjjel, farkasok közt? És nem féltél? Rémséges lehet!... — Eltartotta magától és hátravetett fejjel megnézte Klári ruháját. — Borzalom! Elgondolni is borzalom! — folytatta, és ismét magához rántotta a magyar kislányt. — Fogadjunk, hogy apád, ez a feiner Mann... még meg se kérdezte tőled, mire lenne szükséged. Ich meine... női holmikra... No ugye. Mit is tudja ő, mi kell egy nőnek? Öt csak a bridzskártya négy dámája érdekli... Ebéd után lesz parti, azt üzeni az uram — fordult Botondhoz, egészen más hangon.

Hirtelen eleresztette kis vendégét és a háta mögött álló lányai elé tolta.

— Ismerkedjetek meg. És ti fogjátok felszerelni...

Pipiskedve megindult, de kicsisége ellenére is sikerült nagy méltóságot felhőznie maga köré.

Elsa és Trude, a két lány is megölelték a vendéget. Épp olyan borzas frizurájuk volt, mint Klárinak, mielőtt Máté kedvéért növeszteni kezdte a haját. Milyen régen volt! Trude belekarolt Kláriba és felfelé vezette a lépcsőn, Elsa, az idősebbik, anyjához simult és súgva megkérdezte:

* *oh ma petite* (ejtsd: ó ma ptit) — kicsikém (francia), *ach du lieber Herrgott* — ó uramisten (német), *pauvre petite* (ejtsd: póvr ptit) — szegény kicsike (francia), *entzückendes Kind* — elbájoló gyermek (német). *Terrible! C'est terrible!* (Teribl! Sze teribl!) — Rettenetes! Ez rettenetes! (francia).

— Most... rögtön... szereljük fel?

Lorenzné csak a szemével mutatott Klári gyűrött ruhájára, amelynek szabása a háború előtti időt idézte.

— Ahogyan Planckeék csinálták az ő menekültjükkel — súgta vissza.

Áthaladtak a hatalmas csarnokon, amelyből szemközt a fehéren csillogó ebédlő nyílt, jobbra könyvtárterem komor bőrbútorokkal, balra világos selyemkárpitos kis szalon... A három felnőtt ide fordult be; lassú lépésekkel követte őket egy frakkos inas, tálcán üvegekkel és poharakkal. A lányok lakosztályukba, az emeletre vezették vendégüket. Két hálószobájuk között egy nagy közös „dolgozószoba" volt, s mind a két lánynak külön fürdőszobája.

Klári majdnem sóbálvánnyá meredt. így laknak itt az emberek? Hogyan is mondotta édesapja az előbb? „így élhetnénk mi is... ez a polgári életforma... " Édesanyja sohasem beszélt neki ilyen bőségről, gazdagságról. Külön hálószoba és külön fürdőszoba minden gyereknek! És milyen szobák! Ha jól értette, ez a Lorenz amolyan vállalatvezető...

De a lakosztály látomása csak bevezetése volt egy csodafilmmel felérő folytatásnak. Mindkét lány hálószobájának egyik fala berakásos cseresznyefából készült. És mint valami tolóajtót, félre lehetett gördíteni. A falnyi szekrényben egész ruhásboltok tárultak a bámuló Klári elé.

Trude végigfutott a szekrény előtt és kitartott jobbjával sorra megbillentette a ruhákat. Különös hullám szaladt végig a textíltengeren. Klárinak elállt a lélegzete. Ruhák, köpenyek, blúzok és szoknyák, sortok és pantallók mindenféle színben; különös árnyalatok, bizarr vonalak, merész minták, tobzódó formák; virágok és virágkoszorúk, csíkok és csíkkötegek felfelé, lefelé és haránt, kockák és lapok, emberfejnyi rózsák, körömnagyságú elefántok és zsiráfok, egész tájképek szürke és piros, zöld és mályva, kék és arany, bíbor és sárga színekből. S mindez sokféle fényes

és tompa, szálkás és érdes, puha és ruganyos, redőző és hullámzó anyagon...

— Elképesztő!... — suttogta Klári maga elé, magyarul.

A két német lány összenézett.

— Melyiket akarod? Válassz! — mondták egyszerre.

— De ugyan! — méltatlankodott Klári. „Más levetett ruhája” lett egyszerre ez a tömérdek csillogó holmi. Ezek koldusnak nézik őt?

— Ha egyszer így kellett eljönnöd... egy szál ruhában — mosolygott kedvesen Elsa.

— Nem, nem — rázta a fejét Klári.

— Ne sérts meg! — kiáltotta mosolyogva Trude. — Itt ez a szokás. Mindenkit ellátunk, ahogyan lehet... Ha menekült házaspár érkezik, jégszekrényt, rádiót, mosógépet, villanyvasalót... hordunk össze nekik lakásszentelőre. Mindenki azt adja, ami felesleges neki...

Klári vérpirosan állt, igyekezett elfogódottság nélkül viszonozni a lányok kedves mosolyát.

— Ami a mienk, az a vendégé is — szólt Elsa.

Trude hirtelen nagyot ugrott:

— Van egy ötletem. Csináljunk valami heccet! öltözzünk az ebédhez ikertestvéreknek!

— Herrliche Idee — lelkesedett Elsa a pompás ötleten.

— Hogyan? Mit? — Klári nem értette a javaslatot.

A két Lorenz-lány egyforma nyers színű selyemblúzt és egyforma szabású, de más-más árnyalatú drapp szövetszoknyát viselt. Trude előhúzott egy harmadik, ugyanilyen blúzt, majd kikeresett egy szürke szoknyát.

—. Próbáld fel!

Ellentmondást nem tűrve levetkőztették, felöltöztették vendégüket, aztán viháncolva — kart a karba öltve — a tükör elé rángálták.

— Komplett három testvér — bólintott elégedetten Elsa.

— Akkurát olyan alakod van, mint nekem — örvendezett Trude. — Mindenem jól passzol rád.

Klári már megszabadult az idegen ruha koldus-érzetétől, s a tükör előtt fellélegzett: új öltözéke eszméltette csak rá, hogy milyen szánalmasan gyűrött és piszkos volt a sok viszontagságot élt santung-ruha, amelyet a tánciskolára kapott...

— Mindenemet viselheti — lelkendezett tovább Trude, megrészegedve a nagyszerű játéktól. — Nézzük csak!

— Mi kell egy lánynak? — tűnődött Elsa.

Két szövetruha... egy kosztüm... egy kötöttruha... három blúz, két alj... könnyű pongyola... meleg pongyola... fésülködő kabát... felöltő... esőkabát... Ahogyan váltakozva sorolták, egymással versenyezve rángatták ki a szekrényből a darabokat, Klári elé tartották, vagy a mellére terítették, aztán egy széles fotelre hajították. Már toronyba magasodott a sok holmi, amikor kopogtatás után Lorenzné lépett be a két magyar férfivendéggel.

— Édesapa, nézd, ezt mind nekem akarják adni! — szaladt Klári az ajtó felé. Panaszosan akart beszélni, mert örömét még egy kis feszengés felhőzte. Megnyugtatást várt apjától, hogy ez csakugyan így szokás itt...

Lorenzné nem a szavakból, a hangsúlyból megértette Klári szorongását.

— Aber Kind! — mondotta gyorsan —, hiszen látod, hogy mennyi itt a felesleges... izé!

— Gnadige Frau, bitte, es ist... * — kezdett szelíden tiltakozni Botond.

— Egy szót se, ezredes! — kiáltott rá a háziasszony. — Elég szomorú, hogy egy magukfajta embernek az ilyen... elemi dolgok nem állnak rendelkezésére. Össze kell fognunk!

Botond sóhajtott, mint aki megadja magát.

Jelentették, hogy megérkezett Direktor Lorenz, a ház

* *Aber Kind* — De gyermekem... (német), *Gnadige Frau bitté, es ist* — Nagyságos asszony kérem, ez... (német).

gazdája. A magas, komoly, fekete férfi — régimódi, de vadonatúj sötét ruhában — a lépcső alján várta vendégeit.

A frakkos, idős inas közölte, hogy tálalva van. Klári majdnem elájult ijedtében, amikor az ebédlőasztalnál alattomban alája tolták a széket, de még nagyobb lett rémülete az oldalról elébe tartott, lavórnak is elég nagy. hatrekeszes tál láttára. Korömnyi rákok, kisujjnyi sült halak, szilvamagnyi kék és zöld bogyók, harmatos salátalevélbe göngyölt rózsaszínű valamik, sárga lében csillogó apró burgonyák — halmokban. Szerencsére vele szemben -éppen apját kínálták egy másik ugyanilyen tálból; Klári őt utánozva szedett a vegyes ízelítőből s választott magának evőeszközt a tányérja mellett kétoldalt sorakozó kés- és villadandárból. Aggódva kémlelt a háziak arcára, nem mosolyognak-e járatlanságán, de azok elfogulatlanul beszélgettek.

Egy nagysikerű angol filmről volt szó, amelyről Klári semmit sem tudott, Botond meg éppen csak hallott.

— Pedig önnek mint katonának látnia kell — jegyezte meg a háziasszony.

A film — mesélték — a hősiesség lényegét feszegette. Botond a hősi magatartásra való tudatos nevelésről kezdett beszélni, s megjegyezte, hogy ezt az érzést az új német nemzedék, sajnos, nem értheti, mert nincs hadserege...

— Nekem egyáltalában nem hiányzik az egyenruha — szólt közbe Lorenzné, aki mindenféle kérdést elsősorban a ruházkodással való összefüggése alapján értékelt.

— Oberst Botondnak igaza van — szólt közbe komoran Lorenz. — Ez a hiányunk nagyon sajnálatos.

Nagy figyelemmel hallgatta ezután a katonatiszt fejtegetéseit arról, hogy milyen fontos egy országban olyan testület, különálló és kiemelt, kasztszerűen magasra emelt testület létezése, melynek legfőbb erénye az a képesség, hogy szükség esetén az élettel szemben kötelességből a halált választja.

A végén azonban Lorenz megjegyezte:

— Teljesen egyetértek önnel. Csak azon gondolkozom néha, hogy némelykor a nem hősi életre nevelt ipari munkások is hajlandók ugyanúgy meghalni, mint a hősi kaszttá kiemelt katonák!

— Csak nem akarja a hazátlan munkásságot a honvédő testülethez hasonlítani? — csattant fel Botond.

— Nem a munkásokat hasonlítom, csak a tetteiket — válaszolt az igazgató. — Amikor kitárt mellel nekirohannak a karhatalom szuronyainak.

— Megáll az eszem — kiáltott fel a tiszt. — Ön magasztalja ezt? Ön, a gyárigazgató?

— Nem magasztalom, csak látom és feljegyzem — felelte komoran Direktor Lorenz. — Mert ezzel a lehetőséggel, ezzel az erkölcsi erővel egy üzletembernek mindig kalkulálnia kell.

— A tüntető munkásokba bele kell lövetni — pattogott Botond. — Tanulják ezt meg a mi példánkon. Különben önök is oda jutnak, ahol az én hazám van!

— Az az idő elmúlt, kedves ezredes — mosolygott, fölényességét leplezve, Lorenz. — Ma nem sortűzzel, hanem magas, igen — folytatta sóhajtva — sokszor túl magas bérrel védekezünk a kommunista eszmék ellen. Tanulják meg ezt a mi példánkon. Drágább mint a golyó, de... legalább is pillanatnyilag... eredményesebb. Mindenesetre addig, amíg a mi munkásaink maguk mögött tudják a szovjet blokkot...

— Hagyják már a politikát — szólt türelmetlenül az asszony. — Gondoljanak arra, hogy három ifjú lány ül az asztalnál!

— Nem árt, ha ők is hallanak erről — szólt komoran az igazgató. — Nem árt. ha tudják, milyen komoly problémák ezek. Ami pedig a harmadik hölgyet illeti, a magyar hölgyet, vele különösképpen szeretnék beszélni ezekről a dolgokról.

— Ah, Heinz, hát már ilyen öreg vagy? Erről akarsz beszélni egy bakfissal?

Klári elpirult.

— Nagyon kíváncsi volnék a véleményére — folytatta változatlan komolysággal Lorenz. — Szeretnék megtudni tőle egyet s mást, még mielőtt itteni honfitársai telebeszélik a fejét... és átfestik szobamázoló patronokkal a lelkében hazulról magával hozott képet.

— ön azt hiszi, Direktor, hogy mi...

— Bocsánat, ezredes... a jelenlevők természetesen kivételek... de az ön tiszteletreméltó honfitársai... legalábbis nagy részben kissé elfogultak. Másként nézik a dolgokat, mint mi, németek... ez természetes... Magukkal hozták régi elveiket, amelyek... bocsánat, ha kimondom... de félek, hogy már azelőtt és otthon is... kissé elavultak voltak... legalábbis a mieinkhez képest.

— Hogy érti ezt? — kérdezte Botond, sértődötten.

— Például... — Lorenz ajkán gonosz, fölényes mosoly jelent meg — önök úgy harcoltak a szocializmus ellen, hogy felakasztották a munkások vezetőit. Ez ostobaság. Egy mártír százat csinál... De mégis, az önök Horthyja is személyesen végzett ilyen műveleteket, sőt ilyen aktusnál még le is fényképeztette magát. Gusztus dolga...

— De kérem... — szólt Botond elvörösödve.

— Én magam láttam a fényképet egy könyvben, diákkoromban. S ha neki nem derogált ez, önnek kár felindulni miatta. Szóval legyünk őszinték, ez nem európai módszer, és főként céltalan dolog. Én ilyet nem tennék, pedig én is harcolok a kommunizmus ellen. De én, uram. drága pénzen, sajtó igénybevételével, bonyolult módszerekkel, hitelre méltó nyomtatványok kiadásával és olcsó terjesztésével elértem, hogy a munkásaim tekintélyes része békésen, sőt lelkesen dolgozik nekem!

— Lelkesen? Korbács nélkül? Egy fizikai munkás? Ne mondjon ilyet! — kiáltotta a magyar tiszt.

— Korbáccsal nem lehet többtermelést elérni. De egy jó ötlettel mindent! Egy ügyes szlogen, egy lelkesítő jelmondat!... — Lorenz fölényesen mosolygott, mint egy hadvezér, aki elrendeli a megvert ellenség üldözését. — Én például megmagyaráztam a munkásaimnak, hogy ők nálam tulajdonképpen saját maguknak dolgoznak.

— Hogyan? Beveszi őket a nyereségbe?

— Azt nem! De bizalmi férfiaik azt az „elméletet" terjesztik köztük, hogy a gyáramat előbb-utóbb úgyis államosítani fogják, és akkor minden az övék, a dolgozóké lesz! Érdemes tehát szívvel-lélekkel dolgozni, a gépekre vigyázni, új munkamódszereket kitalálni, az üzemet fejleszteni, satöbbi, satöbbi, mert nem nekem, hanem végeredményben önmaguknak dolgoznak! És tudja, mi az eredmény? Egy év alatt kilenc százalékkal nőtt gyáraimban az egy főre eső termelés értéke. Ezt akasztással nem lehetne elérni!

Botond megsemmisülten hallgatott. Olyan szenvedéllyel hitt a fáraók munkaszervezési módszereinek helyességében, hogy valósággal megbénult Lorenz előadásától.

Klárinak majd leesett az álla. Amit hallott, az meglepőbb volt, mint egész Salzburg együttvéve. Hiszen ez a Lorenz — egy kapitalista! Klári hallott, olvasott nagytőkésekről, bűneikről, üzelmeikről, de mindez csak papiros maradt számára, nem tudta elképzelni, hogy néz ki, milyen ruhát visel, milyen szavakat használ egy — kizsákmányoló. Ha munkásnyúzóra gondolt, semmi esetre sem egy középkorú, elegáns, halk szavú, kölnivíz illatú férfiút képzelt...

— Pokoli ötlet! — ismerte el végre Botond, magához térve a meglepetésből.

— Lehetséges ez? — kérdezte Klári, halkan és dadogva.

— Hol fog iskolába járni a kislánya? — vágott közbe Lorenzné, hogy elterelje a beszélgetést a politikáról.

Botond homlokát ráncolta a neki meglepő kérdésre.

— Ti hova jártok? — fordult Klári a mellette ülő Trudehez.

— Mi? Intézetben vagyunk... Lausanne-ban, Svájcban.

— És ott mikor kezdődik a tanítás?

— Két héttel ezelőtt kezdődött. De mi csak holnap indulunk.

— Már holnap elmentek? — kérdezte Klári bánatosan.

— Az ám, holnap kiürül a ház — sóhajtott fel Lorenzné. Szomorúságot akart erőltetni magára, de vidám arca ellenszegült. — A Mademoiselle már tegnap hazautazott Párizsba... Rémesen egyedül leszek! Most jut eszembe! Mon Colonel! Adja ide hozzám egy hétre a lányát! Jó? Hol lakik ő most?

— Az Üdvhadsereg otthonában — felelte Botond.

— Mon Dieu, az Üdvhadsereg otthonában!? — kiáltott fel Lorenzné, őszinte haraggal. — Ilyet tenni! Ah, Sie Heldungar. * Holnapra beöltöztetik ezt az édes kislányt hosszú fekete slafrokba meg piros szalagos fekete szalmakalapba! Micsoda idea! Szörnyűség, mit művel teveled ez a szívtelen apád! De vége a katonai diktatúrának! Lorenzné ezennel átveszi a parancsnokságot. Holnap ideköltözöl, punktum. Verstanden, Oberst? **

Botond az asztal alatt összeütötte két sarkát.

Amikor később kártyázni kezdtek, Klári egy távoli fotelből — felhúzott lábbal, összegömbölyödve — figyelte a játszó férfiakat

Apja egyszer szemüvegén át a kártyáit bámulta, másszor — furcsa fejmozdulattal — az üvegek fölött partnereire vagy az „asztal”-ra pillantott. Egyáltalában nem voltak katonás mozdulatai, inkább öreg könyvelőre emlékeztetett, s amikor Klári egyenruhát képzelt rá, akkor is legfeljebb postást idézett. Nem, ez a fáradt férfi már nem az ő gyermekkorának páncélos lovagja, szabadító szent Györgye...

* *Mon Colonel* — Ezredesem (francia), *Sie Heldungar* — Maga hősmagyar (német).

»* *Verstanden, Oberst?* — Megértette, ezredes? (német).

pedig Lorenz — a lány majdnem felsikoltott látomásának meglepetésétől — Lorenz maga a sárkány, a tüzet okádó, mindent felfalással fenyegető hétfejű sárkány! Ki fogja őt megvédeni? Ki fog harcolni a sárkány ellen? Édesapja már nem, ő most őrt áll a sárkány barlangja előtt. „Lézengő ritter” — hallotta édesanyja hangját, nyomban tiltakozni akart ellene, tenyerét puhán édesanyja szájára tapasztva, de ekkor egyszerre eszébe jutott, hogy édesapja Lorenzcel szemben az előbb nem védte meg Horthyt, pedig kevéssel azelőtt éppen a neki tett esküjével dicsekedett.. Nem ilyennek képzelte mesebeli-hős apját. Vagy talán csak a rideg fogadtatás kelti fel benne ezeket a csüggeteg gondolatokat?

Új vendég érkezett. Lorenz beültette maga helyett a partiba, azután karonfogta Klárit:

— Jöjjön politizálni. Akárhogy korhol is érte majd a feleségem...

Botond kissé csodálkozva nézte, hogy Lorenz belekarol Kláriba és kisétál vele a kertbe.

— Ne féltse a lányát, ezredes — mosolygott Lorenzné. — Heinz most egy kis tűzijátékot rendez.

— Tűzijátékot? Nem értem...

— Igen, a férjem különös módon udvarol. Ahogyan maga lóversenyen vagy szarvasvadászaton véghezvitt hőstetteit meséli, úgy anekdotázik ő gazdasági ügyekről.

— Most már végképpen nem értem.

— Persze, maga katona... Maga rohamra megy a nők ellen, maga lóháton szökteti meg a nőket, mi? De Heinz jámbor civil, derék családapa, ő a nőknek elmagyarázza a gyárvezetés ördögi trükkjeit. Neki ez sokkal izgalmasabb, mint magának egy két méter magas sorompó átugratása.

— Komolyan? — ámuldozott Lipthay.

— Komolyan. Vagyis éppen nagyon komolytalanul. Fantasztikus ötletekkel áll elő és azt mondja, így próbálja ki, miként hatnak az emberekre. S szerinte éppen a fiatal lányok a legalkalmasabbak erre, mert az ő lelkük a egérzé-

kenyebb. Heinz nagy filozófus. Bűvész és varázsló, ha úgy tetszik...

— Zseniális ember — bókolt a háziasszony felé Lipthay.

— No, de nézzük, hogy miből élünk! — kiáltott fel Botond, felkapta a kártyát és keverni kezdett.

A házigazdáról és a bakfisról nyomban megfeledkeztek. Azok a kertben sétáltak, körben, egy széles, kavicsozott úton. Lorenz gyors, sűrű kérdésekkel faggatta a lányt.

— Utálatos vagyok, mint egy vizsgáztató tanár? Ugye? — kérdezte közben egyszer. — De én nem adok osztályzatot. Pedig elég jót érdemelne...

Klári nem értette, mit talál olyan jónak Lorenz az ő egyszerű, rövid válaszaiban. Az igazgató a tőke, a szocializmus, a nyereség, a gyár és a mezőgazdaság, a forgóalapok, bérek és árak felől kérdezgette a lányt. Klári elmondta a maga iskolás válaszait. Lorenz félhangon ismételgette a szavakat, számolgatott, fel-felnevetett. Mint bevallotta, a legcsodálatosabbnak azt találta,, hogy egy fiatal lány egyáltalában felelni tud ilyen kérdésekre, ugyanolyan természetességgel, mint ahogyan az ő lányai francia nyelvtanból vagy művészettörténetből vizsgáznának. Kijelentette: gondolkozni fog arról, hogyan is kell mindezt értékelni.

— Itt persze a maga tudása tulajdonképpen csak kuriózum — tette hozzá. — Ez a tudomány itt nem érvényes.

— De az ember itt is csak ember?... — kezdte Klári a meglepetéstől akadozva.

— Nálunk a törvény megengedi — folytatta az igazgató —, hogy az emberekről annyi nyereséget gomboljunk le, amennyit kiki a tehetsége szerint tud. Az állam szívesen betársul azután a tehetségesekhez, minden kockázat nélkül..;

— És ezt csak úgy lehet? — kérdezte Klári.

Lorenz szárazon felkacagott:

— Látott már méhkaptárt?

— Láttam.

— Látta, hogy rajzanak ki és be ezren meg ezren, s hordják a nyersanyagot?

— Láttam.

— Aztán jön egy ember, egyetlen ember, a gazda, és hipp-hopp, összeszedi, elviszi, amit ezrek begyűjtöttek. Saját magának. íme, a természet példája. Ennek a kaptárnak én vagyok a gazdája.

— De nem méhekkel csinálja, hanem emberekkel!

— Az emberek nagy többsége olyan, mint a méh. Szívesen hordja a mézet másnak, ha megvan a biztos hajléka, s ha szépen és okosan beszélnek vele. De erről már volt szó..

— Igen... — Klári kiesett a játékból. Félni kezdett Lorenztől. — És ez igazság? — talált ki végre új kérdést.

— Kedvesem — szólt Lorenz elkomorodva, és a lány kezét két tenyere közé vette. — Meg kell tanulnia új hazájának alapelveit. Ezek nélkül itt boldogulni nem lehet. A tehetséges ember számára igazságos az, ami lehetséges. Az erkölcsi törvény a gyenge, szürke tucatemberek silány pajzsa. A tehetségesnek nincs rá szüksége! Akiben megvan a képesség, hogy a tömeget, a tehetségtelen tömeget valamilyen célra irányítsa, annak kötelessége élni ezzel a képességével!

— Kötelessége? — kérdezte Klári megdöbbenten, de tehetetlenül, mert agyában úgy kóvályogtak a hallottak, hogy képtelen volt rendet tenni közöttük.

— Heinz! Heinz! Gyere! Te következel! — hallatszott a teraszról Lorenzné hangja.

— Bocsásson meg, hívnak, mennem kell — mentegetőzött az igazgató. — Majd máskor folytatjuk. — Bement a villába.

Klári sokáig lesújtottan állt a kertben. Nem, Lorenz úgy látszik, nem tréfált. Lorenz megveti az embereket és könyörtelenül kihasználja őket. Mintha földöntúli hatalma volna... Lorenz maga a hétfejű sárkány! Menekülni kellene tőle. De hiába, hiszen holnap újból el kell jönnie...

— Elképesztő, miket beszélt Heinz bácsi — mondotta Klári hazafelé menet, apjának arra a kérdésére, hogy jól érezte-e magát?

— Okos ember, tehetséges ember, rendkívüli ember — felelte Botond, majd elnéző hangsúllyal folytatta —, de nagyon beképzelt. Néha alaposan elveti a sulykot.

— De olyanokat mondott... emberekről... hogy ki kell zsarolni mindenkit, aki gyenge...

Botond nevetett:

— Ügyes ember. Majdnem semmiből csinálta meg a vagyonát.. «

— Nem semmiből, hanem mások pénzéből! — kiáltott fel Klári.

— Csak nem gondolod, hogy sikkasztott? — kérdezte méltatlankodva az apa.

— Dehogy. Csak nem adja meg a mások bérét...

— Dehogy nem! Sőt nagyon is — szólt fölényesen Botond. — Ne féltsd te az itteni munkásokat. Jól élnek és nagyon szemtelenek. Semmi sem elég már nekik, úgy elkapatták őket. Lorenz nagyon derék, bőkezű ember. Sok magyar menekültön segített már. Csak egy szavamba került. De fecseg, ugratja az embereket, jókedvében olykor „szőrös szívű kapitalistának" nevezi magát... igazán nevetni kell... Nem szabad komolyan venni. Jól fogod érezni magadat náluk. Alkalmazkodj hozzájuk. A szeszélyeikhez is. Nem szabad elhamarkodottan véleményt nyilvánítanod, már csak rám való tekintettel sem!

... Klári vetkőzés közben is ezen gondolkozott, s rájött, hogy apjának igaza van. A sok meglepetés felzaklatta hangulatát, és a szokatlanról túl hirtelen mondott ítéletet. Itt minden másként van, meg kell várnia, amíg többet lát... És amikor másnap délelőtt a Lorenz-villában a frakkos inas felvezette fürdőszobás lakosztályába, mosolyognia kellett attól a gondolattól, hogy ez az elegáns alkalmazott — nyomorgó, éhező kizsákmányolt volna.

— A nagyságos asszony elkísérte a kisasszonyokat a repülőtérre — bókolt az inas. — Tessék otthon érezni magát addig is, amíg megérkezik. — Ezzel eltűnt.

A tágas szekrényben ott sorakoztak a tegnap kiválasztott ruhák, de mintha megfiadzottak volna. És egy rekeszben csodálatos kombinék és hálóingek... alul cipők glédája...

Klári sorra felpróbálta a ruhákat, ez legalább egy óra hosszat tartott. De végül a tegnapi blúz-szoknya mellett döntött. Ezután óvatos lépésekkel a ház és a kert felderítésére indult. A fantasztikus méretű könyvtárnál, a zeneszoba zongora nagyságú rádiójánál, a hall finom fényű sző-

nyegeinél, a falak mesés színpompájú festményeinél, korán sárguló kert tarka pompájánál is jobban csodálkozott azon a furcsaságon, hogy a vendéget senki sem fogadja, csak a személyzet. Ez is nyugati, polgári szokás? Hogy így ráhagyják valakire a házat? Mintha az övé volna... Erre elképzelte, hogy a ház csakugyan az övé, mert ő most Ciaire Botond, a nagy filmsztár, aki éppen visszavonult magányába, a felvételek fáradalmait kipihenni. Hallani sem akar senkiről. „Zsan, ne bocsásson be senkit! ” —- szólt félhangon, kissé nyafogva, majd Lorenznét utánzó fáradt vonaglással megállt, hogy nyomban után pipiskedve tipegjen néhány lépést. Hirtelen felkacagott, de megrémült saját kacagásától. Riadtan körülnézett, nincs-e szemtanúja a kedves vendéglátó ellen elkövetett hűtlenségnek?

Nem látott senkit. Erre kénytelen volt lehunyni a szemét. Zsan, a főinas hangját hallotta: „Senkit sem tetszik fogadni? Még őt sem? Öt sem? ” És ekkor már látta is közeledni a kavicsos úton Mátét. Galambszürke selyem térdnadrágot, világoskék frakkot, csipkés inget viselt a fiú, s kezében tartott háromszögletű kalapját lengetve mély bókba görnyedt Ciaire, az eszményi filmdíva előtt...

De ez a mozdulat éles fájdalommal belehasított — Botond Klárika kicsi szívébe. Jóságos ég! másfél napja nem látta Mátét! És ő még bolondozik itt!... Hol lehet és mi van vele?

... A főinas közeledett. Klári félrehajolt, nem jön-e az inas mögött — nesztelen léptekkel — a drága Máté, mert akkor nem is várja meg, amíg bejelentik... De a főinas, végtelenül unalmas hangján így szólt:

— Tisztelettel jelentem, hogy a direktorné nagyságos asszony váratlanul helyet kapott a genfi repülőgépen, s a program ellenére lányaival Svájcba repült, de estére férjévei együtt ő is itt lesz. Elnézést kérnek. Kegyeskedjék egyedül löncsölni. Ha meg méltóztatik engedni, máris tálaltatok. Szabad?

Claire kegyeskedett a tálaláshoz az engedélyt megadni, Klári ellenben megsértődött, hogy estig egyedül kell lézengenie. A kastély meglesz holnap is, de a mai napot milyen jól eltölthette volna Mátéval!... S mialatt Claire finoman eszegette a spárgaszeletkékkel cifrázott omlettet, Klárika mindegyre csak Mátéját idézte lelki szeme elé. Vajon mit szólna, ha így látná őt?

Étkezés után bement a zeneterembe. A főinas kioktatta a zenegép kezelésére, azután meghajolt:

— Gestatten Sie, bitte... darf ich mich zurückzuziehen?

Valami ilyet mondott. Klári csak bólintott, mert ha kinyitja a száját, kipukkad belőle a nevetség, hogy ő adjon visszavonulási engedélyt egy ilyen idős embernek!... A hangszóróban Mozart zenéje csilingelt, Klári átadta magát a salzburgi felejthetetlen nap emlékeinek! Csak legalább telefonon beszélhetne szerelmesével! Egy darab ideig tusakodott magában, de aztán döntött: lesz, ami lesz, megkéri édesapját, hogy szóljon Máténak... Talán csak nem harapja le érte az orrát?...

A főinas kapcsolta a könyvtárszobába a vonalat. A magyar irodából a segédtiszt jelentkezett:

— Az ezredes úr éppen eltávozott. Itt Lipthay Vilmos.

„Hiszen ez még jobb” — gondolta Klári, mert az idegentől kevésbé félt, s ki is mondta:

— Nem baj... sőt annál jobb...

Lipthay izgatottan kihúzta magát a készülék mellett. Általában nem volt sikere a nőknél, mert szolgai módon mindig mindent helyeselt, de úgy, mintha éppen az ő gondolatát lesték volna ki. Ezt az „önérzetes alázatosságot” azonban rosszul leplezte... Most majd szétrobbant örömében, hogy ez a ragyogó szép és tüneményesen fiatal nő, aki még hozzá a főnökének a lánya, így örvendezik váratlan találkozásuknak.

— Boldoggá tesz — fuvolázta a készülékbe. — Én is éppen magácskára gondoltam...

— Nagyon kedves — mondta Klári, gyanútlanul. — És... és...

— Parancsoljon velem. Az öné vagyok — szavalta Lipthay.

— Egy bizalmas kérés...

— Máris teljesítve... Kitüntetés...

— Nem tudná, kérem, értesíteni a kísérőmet, Langán Mátét, hogy itt vagyok... és hogy hívjon fel.

Lipthay majdnem elejtette a kagylót. Levegő után kapkodott, mint akit váratlanul hideg vízzel loccsintottak nyakon.

— A... a... Mátét? Úgy? — dadogta. — Szóval... értem...

— Kedves, hogy megérti — csicseregte Klári.

— De sajnos, nem tudom a címét — jelentette ki Lipthay, hirtelen fagyosan, mert összeszedte már magát. — Hanem, hanem... ha parancsolja, majd jelentem az ezredes úrnak... és ő majd értesíti a... a szerencsés fiatalembert.

— Köszönöm — felelte Klári. — Nagyon köszönöm. Jó estét kívánok.

Ezzel letette a kagylót. Nem hallotta, hogy a férfi még ennyit mondott:

— Csókolom a kezét. És ma este úgyis találkozunk...

De amikor Lipthay észrevette, hogy süket telefonnak beszélt, ökölbe szorult a keze. „Szemtelen csitri, mit képzel rólam? A pucerje vagyok, kutyamosója? hogy üzeneteket küld velem. Taknyos! ”

Kissé gúnyos mosolygással jelentette főnökének:

— Kedves lánya Mátét keresi...

És leste a hatást. Nem tévedett, főnöke nagyon bosszankodott. Hümmögött, fel s alá kezdett járkálni. Nem tetszett neki, az első perctől kezdve gyanús volt neki, hogy lánya napokig kettesben kószált egy kamasszal, s láthatóan oda van érte. Fogalma sem volt róla, hogy hány éves korában lehet szerelmes egy illedelmes kislány? Nem merte (pedig

szerette volna) megkérdezni Klárit, hogy mi van közte és Máté között, hogyan viselkedett az úton a fiú, nincs-e panasza rá? De megkérdezhet ilyet egy apa a lányától? Nem tudott válaszolni. Csak mustrálgatta lányát, nem is sejtve, mennyire fáj annak, hogy szeretet helyett bizalmatlanságot olvas ki oly régen hiányolt édesapja szeméből. De Botond csak töprengett, tűnődött; s hiába, nem tudott mást előbányászni, mint hogy jó lenne Mátét távoltartani Kláritól. A „ hogyan”-ra pedig csak egy régi „lemez”-t talált. Megállt segédtisztje előtt:

— Te, Vilmos... mondd, tulajdonképpen... miért nem udvarolsz egy kicsit a lányomnak?

— A... azt hittem — hebegte Lipthay —, hogy... az ifjú hölgy... izé... érdekelve van...

— Éppen azért — dörrent rá az ezredes. — Micsoda katona vagy te? Csak kiütsz még a nyeregből egy diákot? Mi? Vagy elszaladsz?

— Ahogyan az ezredes úr parancsolja...

— Eh, parancsra... — legyintett Botond.

Lipthay sértődötten elvörösödött. Botond megint sétálni kezdett. Aztán megszólalt:

— Nem is tudom, miféle gyerek ez a Máté? Te tudsz valamit? Semmit? Majd holnap kivallatjuk... Azaz... van itt másféle sztratégia is!... Ez az! Mit szólnál hozza?... Holnap te beviszed Kölnbe a fiút, és megpróbálod elhelyezni egy iskolai internátusban. Érted?

— Értem, ezredes úr.

Lipthay pontosan értette, mit akar főnöke. Elszakítani Klárit a fiatalembertől. De hogy most mégis a fiút bízta rá, s nem a lányát, ez több volt mint bosszantó. Ez már bántó volt!

— Magam is éppen ilyen megoldáson gondolkoztam — jelentette ki egy kissé gőgösen, már amennyire gőgös merészelt lenni.

Az ezredes megállt, mérgesen így szólt:

— No, ez felesleges volt. A szubaltern tiszt általában ne akarjon gondolkozni parancsnoka helyett. És különösen nem tesz ilyet családi ügyekben! Értem?

Lipthay Vilmos reszketett dühében.

— Értem, ezredes úr!

— Nohát!

Lipthay még este hétkor is reszketett a méregtől, amikor a Lorenz-villa kapujához értek. Először „leégette" egy csitri, aztán „letolta" az apja — izgalmában ilyen jassz szavakban gondolkozott. De legfőképpen az bosszantotta, hogy most aztán egyáltalában nem tudta, mi a teendője? Udvaroljon-e ma este a lánynak? Vagy holnap töltse ki bosszúját a fiún? Mi tetszenék az ezredesnek? Mit vár tőle? Mi az, amiért holnap nem szidná le, mint egy nyálas karpaszomán yost?!

... Lorenz sietett eléjük a kavicsos úton. Eotond kissé csalódott hangon kérdezte:

— Hát a kislányom?

Szerette volna, ha Klári lelkendezve elébe fut s nyakába ugrik. Szerette volna, ha kedélyes és jólelkű apának tartják, de különös félszegség bénította. Apai minőségében úgy érezte magát, mint akit társaságban leültetnek zongorázni, noha csak klimpírozni tud...

— Claire? — szólt Lorenz és megpróbálta derűsre feszíteni komor száját. — Claire éppen magyar inasom lakásán vizitel.

Botond elvörösödött. És először is riadtan segédtisztjére nézett, hogy az is hallotta-e? Lipthay szinte kéjesen vigyorgott. „Az isten nem ver bottal" — gondolta, délután kapott sebeit nyalogatva. Igyekezett azonban ártatlan arcot vágni, s úgy kérdezte, németül:

— Hol? Az inasnál? Magyar inas? Ja igen! A Rácz! — Ezután közelebb hajolt gazdájához és magyarra fordította a szót. — Kétségbe vagyok esve, ezredes úr kérem! Ez a bolsevik nevelés!... Mit fognak szólni a Drei Husarenben!

Botond szinte émelyegni kezdett az álszent kitörés hallatára. Éppen ma kellett keményen bánnia ezzel az emberrel! Most bosszúból mindenkinek el fogja mesélni az ő szégyenét. Vége van! Bukott emberré vált...

— Mit fognak szólni a Drei Husarenben az urak... — ismételgette gonoszul Lipthay.

12. SZÍVET CSERÉLNI..,

Vissza kell térnünk az inaséknál tett vizit előzményeire. Amikor Klári befejezte a telefonbeszélgetést Lipthayval, a halion át szobájába indult. Útközben gépiesen benézett az ebédlőbe. A főinas — háttal az ajtónak — éppen megforgatta a házitelefon csengőjét, majd füléhez emelve a kagylót, így szólt:

— Te vagy az, Juliskám? — Tiszta, ékes magyarsággal mondta, dunántúlias é-vel. — Hol tartasz? — kérdezte ezután, majd bólogatva hallgatott egy ideig. — Jó, akkor később — szólt végül, s letette a kagylót.

Amikor megfordult és szembe találta magát az ámulattól kinyílt szájú Klárival, sápadt arca vörösbe váltott.

— Hát maga magyar? — kérdezte Klári, azzal a túláradó örömmel, amellyel az ilyen meglepő honfitársi találkozásokat szokás üdvözölni. De mivel őszinte, kedves kitörésére nem kapott választ, durcásan folytatta. — És engem németül kínlódtat, és olyanokat felel nekem, hogy mögen gestatten... meg hogy erlauben zurückziehen wollen... vagy mi a szösz... Igazán borzasztó! — és toppantott.

„Olyan, mintha a címer mellől ideszállt volna az angyal” — így foglalta első gondolatát néma szavakba a meghökkent főinas. Aztán könny buggyant a torkában... Négy hónapja, amióta végső nyomorában beállt komornyiknak, magyar ismerősei elfordították fejüket, vagy tüntetően németül kezdtek gagyogni, ha meglátták... Majdnem térdre ros-

kadt, hogy kezet csókoljon ennek a szép lánynak... De ez csak egy pillanat volt. Szoborrá merevedett.

— Bocsánat kisasszony — szólt németül — a házirend értelmében az én szolgálati nyelvem a német... — Azért sem áll szóba Botond őrnagy-ezredes lányával, futotta el a gőg.

De mint a cica, akivel nem akarnak játszani, Klári selymestalpú szavakkal a gombolyag után kapkodott.

— És velem csak szolgálati nyelven hajlandó beszélni? Velem, a honfitársával?

Játékosan nézett az öreg inasra. Milyen nagyapó lenne! De az öreg inas meglágyult szíve kemény ingmell alatt dobogott. Zord tekintetétől Klári majdnem elsírta magát. Itt unatkoztatják ebben az irdatlan nagy lakásban, és nagyapó nem akar mesélni — pedig mennyi minden érdekeset tudhat! —, hanem szolgálati nyelven makog:

— Itt... vendég kisasszony és házi személyzet áll szemben...

— De én azt szeretném...

— Bocsánat, a házirend...

— De ha én kérek valamit a... a... személyzettől...

— Az más, az parancs — bólintott a főinas.

— Akkor parancsolom... bocsánat, nagyon szépen kérem... — javította ki magát Klári jégcsapot olvasztó mosollyal —, hogy... mutatkozzék be. Az én nevem Botond Klári. — Kezét nyújtotta.

— Rácz Miklós.

— Rég van itt?

— A Lorenz-házban egy hete...

— Németországban?

— Negyedik éve, hogy eljöttünk...

A társalgás megakadt. Rácz zavartan fordult erre és arra, végül megkérdezte:

— És mi újság otthon?

— Semmi — felelte Klári, csodálkozó arccal.

Mert az inas-apó elfordult, hogy elmorzsoljon egy könynyet. S közben egy Szabolcska-verssel mordult önmagára: „Mi van azon sírnivaló..

Csengettek.

— Verzeihung — mondotta Rácz Miklós megkönnyebbülten, és elsietett. Eltűnt.

... Hat órakor megérkezett a Lorenz-házaspár. Klári eleinte mint tündérmesét hallgatta a hétmérföld-csizmás repülőkirándulás történetét, de a végén már türelmetlenül várta a végét, hogy megkérdezhesse: tudják-e, hogy a főinas magyar? Tudták.

— De különös, hogy nem akar velem magyarul beszelni... Mert hogy szolgálatban van...

Lorenz ráfeledkezett az élénk arcú lányra. (Fiatal, heves, mint az ő lányai, mégis milyen más!) Komor ábrázatán valami mosolyféle rándult meg.

— Most nincsenek szolgálatban... felesége a szakácsnőnk... Most látogassa meg őket.

Klári felpattant és szaladt az alagsorba.

Lorenz fölényes arccal nézett utána:

— Gondolod, hogy a mi lányaink is így elvesztik a fejüket, ha német szót hallanak Lausanne-ban?

— Nem — felelte Lorenzné —, biztosan nem. De ez a lány... más... más... anyagból van...

— Félek, talán bennünk van a hiba — mondotta töprengve a férfi. — Elvesztettük lelkesedő képességünket.

— Civilizációs fáradtság?

— Az. Ma láttad a világ két csodáját, a kölni dómot és a genfi székesegyházat. Jutott eszedbe valami róluk?

— Semmi — vallotta be őszintén Lorenzné.

— Így vagyunk — bólogatott a férje. — Tőlünk mór nyugodtan kicserélhetnék a kettőt... Talán észre se vennők. — Furcsán felnevetett. Felesége csodálkozva nézett rá. — De fogadjunk, ez a lány... ez megkönnyezné az egyszerű kis meszelt tornyú otthoni templomot...

— Megsiratná akkor is, ha kicserélnék a párizsi Notre Dame-mai?...

— Meg.

— Ezek tulajdonképpen barbárok. Ezek a magyarok —* mondta az asszony, egy kicsit lenézően.

— Várj csak! A barbár szó nem jó. Mások mint mi.. Nézted már a szemét? Mi van ebben a szemben! Nemcsak szépség, mélység, titokzatosság... ahogyan a költők mondják. Az én lányaimat látva, senkinek sem jut eszébe a szemükről... a Rajna völgye. Ez a kislány maga a magyar táj... Te nem jártál ott. Furcsa érzés, amikor átléped a határt. Innen füstölgő salakhányók... odaát... néhány méternyire... virágillat, napfény...

Kinyitotta a bárszekrényt.

— Keverj nekem is valamit! — kérte az asszony.

— Jó. — Lorenz sokáig válogatott. Gin, vermouth, whisky... végül is kecskeméti barackot öntött két talpas pohár fenekére, felhígította szódavízzel, citromot facsart rá. — Barbár ital, de hangulatot ad... Eszembe idézi azt a szép őszt, amikor Magyarországon vadásztam...

— Hej, ha én még egyszer a baltonyai határban cserkészhetnék! — sóhajtotta Rácz Miklós, miután hangos szusszanással leereszkedett alagsori lakásának egyik ripszhuzatú székére.

— Hát beléd mi ütött? — szólt Juliska, a felesége a fürdőszobából, ahol megduzzadt lábait áztatta.

— Hazagondoltam... Erről a lányról...

Az asszony kilépett a vízből, leszárította lábait, mamuszt húzott, a kíntól sziszegve bedöcögött a szobába, leült, s csak azután szólalt meg:

— Délben még azt mondtad, hogy undokul hetyke, akár az apja!

Rácz Miklós délben is csak védekezésből beszélt így, de most már feladta a küzdelmet a honvágy ellen.

— Úgy látszik... tévedtem — mondotta halkan. — Van valami a nézésében, amitől az ember... nem tehet mást... hazagondol...

— Öreg vagy! Mit ugrálsz egy jérce körül — szólt kellet-lenül az asszony. — Egy gyerek nézésétől elveszted a fejed? Ha úgy fájna a lábad, mint az enyém...

— Fáj a derekam...

Kopogtattak. A „Herein”-re hangos jó estéttel Klári pen-derült be az orthoniasan hangulatosnak látszó esti félho-mályba. A kövér asszonyságot meglátva, odaszaladt hozzá.

— Csókolom, Juliska néni...

Ráczné félt, ha elhúzza fejét, belesajdulna a dereka, ezért inkább tűrte a csókot.

— Üljön le fiam — mondotta azután ridegen. Hosszan reszelte a torkát, végre megkérdezte. — Mi újság otthon?

Klári vidáman felrántotta szemöldökét s húzogatta a vál-lait. Már megint ez a furcsa kérdés. Otthon is ezt kérdik azok, akik — nos, igen — nem akarnak mást kérdezni.

— Semmi — felelte Klári; huncut mosollyal nézett a néni mérges arcába. — Nagyon fáj? — kérdezte részvéttel, kedvesen biccentgetve, mintha kisgyerekkel évődne. Aztán tovább szaladt a szeme s körülnyargalta a szoba csinos, modern bútorait.

Milyen szép inaslakás — állapította meg Klári. Egyszer látott egy pesti cselédszobát. A fölébe épített ferde mennye-zet alatt alig fért el a rozzant vaságy, széknek, szekrénynek már nem is maradt hely benne. Ablaka sem volt, csak fa- és üvegfal választotta el az előszobától.

Itt, ebben a tágas szobában minden új volt, kényelemre és szépségre készült, s nem azért tették ide, hogy legyen valami a szobában. Szőnyeg, képek, függöny a kertre nyíló két széles ablakon. A kitárt ajtón át látszott a fürdőszoba beépített kádja, csempézett fala, csillogó nikkel törülköző-

tartója... Ha a pesti levegőtlen cselédodúhoz hasonlította ezt a szép és tiszta inaslakást, akkor Lorenzék nagy villája sem látszott olyan képtelennek egy otthoni, három szobás, jól berendezett lakáshoz képest... Igen, itt magasabb az életszínvonal, fejlettebb a lakáskultúra, jobban ügyelnek a tisztaságra, általában minden holmira... Igaza van édes-

apának — gondolta végül Klári —, nem szabad elhamarkodva ítélni az itt látottak felett!

Juliska néni vérvörösen szuszogott, Rácz Miklós leejtett állal élvezte a bájos lány természetes közvetlenségét, de most — házi vihar kitörésétől tartva — párja felmentésére sietett:

— Mielőtt eljött, mit csinált otthon, kedves?

— Iskolába jártam... — nevetett a lány. Minden szava olyan volt itt, mint a besütő nap aranycsíkja sötétülő délutánban.

A két öreg összenézett. „Túl hirtelen tört be ide ez a taknyos” — bosszankodott magában Ráczné. Legalább annyi idejük lett volna, hogy megbeszéljék, miként fogadják? De ki hitte volna, hogy Botond Tivadar lánya felkeresi őket!

— Miféle most az iskola? — kérdezte leereszkedően Juliska néni.

— Hát... — Klári mély lélegzetet vett, azután zsilipet nyitott a hirtelen támadt emlék-áradásnak. — Jó hely, csudajó. Olyan jópofa lányokkal járok. Van ott mindig hangulat! Éppen kezdődött a tánciskola, mielőtt eljöttem, és tessék elképzelni, még tízpercben, az osztályban is gyakoroltunk... Szambát. És akkor bejött a tanár úr... Kuthy Éva éppen a pad tetején illegette magát, Dotyának meg... — nagyot kacagott — hátul végig nyitva volt a köpenye... kilátszott az egész...

— Szép kis iskola! — vágott közbe Juliska néni.

Klári elcsodálkozott.

— Miért? — kérdezte, de aztán nyomban eszébe jutott, hogy az idősebbek mindig lenézik a mostaniak tanulását...

— Az én időmben — folytatta Ráczné méltatlankodó hangon — a tízpercet tanulással töltöttük.

— Mindig csak tanulni tetszettek?

— Nem is ugráltunk a padokon. Undorodtunk a szemérmetlen néger táncoktól; inkább Szabolcska Mihály hazafias verseit szavalgattuk, de nem Lopkowitz-slágereket énekeltünk!

— Jaj, de unalmas lehetett, Juliska néni — kiáltott fel Klári, két kezét összecsapva. Anyja otthon rászoktatta, hogy a régi világ emlegetését nem kell komolyan venni, a legjobb csak tisztelettel mosolyogni. Ezt tette, s megkérdezte. — Hol tetszett iskolába járni?

— A Ranolder intézetbe!... Hej, tudjátok is ti, hogy mi volt az! Micsoda nevelés! Minden reggel mise, kéthetenkint gyónás-áldozás, negyedévenként lelkigyakorlat. Szabad időnkben a leánykongregációba jártunk, a Máté-passiót tanultuk

be, de nem jártunk eszpresszóba, mint a mai fiatalok! Az osztályfőnöknőnk... egy országos hírű nevelő... tudós volt. Neki volt bátorsága Shakespeare-t és Goethét erkölcstelennek nevezni! Ejnye, hogy is hívták!?...

— A mi osztályfőnöknőnk, Margit néni... cuki pofa!

— Mi nem beszéltünk így a tanárokról. Hogy cuki pofa.

— Persze, a Juliska néniék osztályfőnöknője biztosan egy öreg hölgy volt, komoly és szigorú... de a mi Margit nénink, jaj, rém édes!... Olyan hozzánk, mint a legjobb barátnőnk!... És amikor osztályfőnöki órán a szerelemről beszél, hát meg kell zabálni! De igazán.

— Szerelemről? Az iskolában! A gyerekeknek! Szent Isten! Most már mindent értek! — kiáltott fel Juliska néni, és az égnek emelte szemét. Dereka megbicsaklott. — Huuuu — jajdult fel.

Klári odaugrott, és simogatón a néni derekára tette kezét.

— Itt fáj?

Miklós bácsi érzéssel, irigységgel bólintott.

— Hagyd, ne nyúlj hozzá — recsegte Ráczné. — Szerelemről beszélgettek a tanárnővel? Szép! Nálunk legfeljebb égi szerelemről és mennyei vőlegényről hallottál volna.., No csak folytasd. Meséld tovább azt az istenverte iskolát!...

— Istenverte? — Klári csak most fogott gyanút, hogy ő *komolyan* megbotránkoztatta az asszonyságot. De meg akarta védeni a kedves jó Margit nénit. — Margit néni olyan aranyos! Én úgy szerettem!

— Hát ha annyira szeretted azt a vörös iskolát, akkor miért jöttél el, mi?

— Azért... azért, mert... mert itt nagyobbak a lehetőségek. Ugyanis én filmszínésznő leszek... és azt mondták... az illető, aki mondta, ért hozzá... hogy itt nagyon. nagy szükség van rám.

— Hahaha! Éppen téged várnak — mérgeskedett az asszony.

— A kisasszonynak... Klárikának jó alakja van, csinos arcocskája és kellemetes hangja — szólt közbe Rácz Miklós.

— Még te is lovat adsz alája? — mordult rá az asszony. — Ahelyett, hogy őszintén megmondanád neki, milyen kínlódás itt az élet!?

— Kínlódás? — ámuldozott Klári. — Ó, én nem azt látom. Itt bőség és gazdagság van. Itt minden lehetséges. Milyen gyönyörű ez a ház is! Otthon egy bagolyvárban laktam... Milyen szép a berendezés... meg a kert... És mindenkinek külön fürdőszobája van. Még itt lenn, az inaslakásban is!

Juliska asszony ökle rázuhant az asztalra. Valami cifrát fojtott el ezzel, olyat, amilyet otthon a kocsisának is csak ritkán mondott. Hát ez a kölyöklány azt képzeli, hogy neki boldogság, kitüntetés ez a pinceodú, a baltonyai kastély után, még ha ebben fürdőszoba, gáz és villany is van... No de most megmondja a magáét ennek az ugra-bugra lánynak... Csak hol is kezdje?...

Csilingelt a telefon. Lorenz szólt le, hogy Klári édesapja megérkezett.

— Akkor hát szaladok — ugrott fel a lány. — Csókolom.

Rohant, mint a szél.

Rácz Miklós lehunyta a szemét. A szélben a baltonyai akácok illatát érezte. Csak akkor nézett föl, amikor az ajtó csattant.

— Kis szeleburdi — mondta elérzékenyülten.

— Hőbölyült csirke! — kiáltott Ráczné az ajtó felé.

— De kedves jószág — próbálkozott félénken a békítéssel a férj.

— Ó, te vén kakas!

Rácz Miklós először behúzta a nyakát. De a lelkét betöltő hazái hangulat annyira kiemelte cselédi alázatosságából, hogy vakmerően elhatározta: lesz, ami lesz, nem hagyja a lányt, szembeszáll öreg Juliskájával. Akármilyen áron, beszélnie kell erről az aranyszemű fruskáról,

— Mégis... hidd el... Olyan más ez a lány, mint a...

— Mint az itteniek — vágott férje szavába a feleség. — Más mint a negyvenkettes lábú Gretchenek. Nagy vicc!

— Nem, nem. Másként más. Más mint a többi magyar...

— Mit mondasz? — kérdezte Juliska elképedve és baljóslatúan.

— Mintha egy más országból jött volna — bátorodott neki a férj.

— Más ország! Ez az — recsegte az asszony. — Ez a mi bajunk, hogy más lett az országunk. S te ennek örülsz? A vesztednek? Mert szóbaállt veled...

— De láthattad, ő nem tudja, hogy mi kik voltunk.

— Éppen azért állt szóba velünk. Igazi inasoknak vélt bennünket. Azt hitte, hogy senki vagy. Ennek örülsz? Mert abban a vörös iskolában a senkik összetartozására tanítják őket. De ha egyszer hazamégy, hogy csinálsz majd rendet a gazdaságban, ha minden ember egyforma?

Rácz Miklós csüggedten elhallgatott. Nem bírta a vitát, se hanggal, se érvvel. Legkevésbé eszmével. Az apa lenézi őket, mert lecsúszott urak. A lány becsüli őket, mert ezt nem tudja róluk? Ki igazodik el itt?

— Semmi se jó nekünk! — legyintett hirtelen. — Kár az okoskodásért. így se jó, úgy se jó. Az emigránsnak sehogy se jó!

De még egyre érezte az akácillatot.

Lipthay Vilmos tartalékos hadnagy. Nagycserés reménybeli polgármestere még a délután elhatározta, hogy fölényes sértődöttséggel fogja kezelni Klárit — azután majd meglátja, milyen taktikát kövessen. De a lány. miután előbb megcsókolta apját, két kézzel megszorította kezét és odasúgta neki:

— Köszönöm, hogy elintézte...

A hadnagy elpirult, mint egy diák. A bárány mondott lelkes köszönetét a farkasnak, aki őt felfalni készül. Meghökkenve kérdezte magától: nem igazságtalan ő ehhez a kedves lányhoz? Miért is haragszik rá? Féltékenységből? Kire féltékeny? Egy diákra. Egy kislány és egy diák!... ketten együtt kevesebb évet számlálnak, mint ő egymagában...

Félig lehunyt szeme alól megnézte Klárit. Gyönyörű a lány. Nemcsak a vonásai, az elevensége is... Nő és gyermek egyszerre. De mennyire gyerek! Milyen imádattal néz apjára, a kezét simogatja, az meg — a kegyetlen! — elhúzza a kezét, odahajol a gyermekhez és a fülébe súgja:

— Kislányom, hogy tehettél ilyet!?

— Mit tettem édesapa? — kérdezi kétségbeesetten a lány.

— Hogy összeállsz ezekkel a lehetetlen Ráczékkal! — mormogja Botond, rosszalló fejcsóválással.

— Csak egy kicsit beszélgettem velük — mondja riadtan a szerencsétlen gyermek.

Lipthay feszülten figyelt, de nem minden szavukat értette. Csak idegesen táncoló ráncokat látott az apa homlokán, s a lány szeme meg szája körül a fájdalom egyre gyülekező jeleit. Hirtelen megbánta, hogy lánya ellen bőszítette az apát, a Drei Husaren-beli fejleményekre tett célzásával. Botond sokszor volt kíméletlen a beosztottjához, de szolgálati gorombaságai sohasem fájtak annyira Lipthaynak, mint az a ridegség, ahogyan most ezt a szép gyermeket kínozta. Hát honnan tudhatná ez a szegény kislány, hogy apja éppen tegnap a Drei Husaren-ben kirohant Ráczék ellen, s hogy ezek után az ő látogatása miatt lehetetlen helyzetbe kerülhet. (Úgy kell neki!) Ha ő, Lipthay intrikált ebben az ügyben, az egészen más, az ő bosszúsága érthető volt. De egy apa a tulajdon lánya ellen!...

Szívtelen ember ez a Botond — állapította meg Lipthay, tele gyűlölettel főnöke iránt. — Nem érdemel meg egy ilyen

csupaszív gyermeket. Percről percre fokozódó, különös el lágyulást érzett. Ha neki volna ilyen lánya! Lehetne is. Ha annak idején, amikor ledoktorált, rendes, fizetett állásra nevezik ki, nem pedig nyolcvan pengős hivatali koldusságba dugják, akkor elveheti Rózsikát... mikor is? harmincháromban... Igen, épp ekkora gyermekük lehetne. Milyen jó lenne! Mert borzasztó ez az egyedüllét, ez a sehova-nemtartozás...

Klári megrettenten húzta vissza kezét arról a helyről, ahonnan édesapja elvonta az övét, és az érthetetlen korholás ellen védelmet keresőn nézett körül. Rimánkodó szeme csak súrolta Lipthay Vilmos tekintetét, de ez az összevillanás elég volt, hogy kölcsönös bizalmat ébresszen, hiszen egyikük éppen apai gyengédségre, a másik meg éppen gyermeki szeretetre vágyakozott. „Apja leszek apja helyett” — fogadta meg magában Lipthay. „Jóváteszem azt, amit szerencsére még csak gondolatban vétettem ellene. ”

— A vacsora tálalva... — jelentette Rácz főkomornyik.

Bevonultak az ebédlőbe. A szobalány paprikás csirkét hordott körül. A combok és mellek halma rózsaszinű fényben csillogott, mint havas csúcsok hajnali napfényben, s a tejfel gleccserei lassan ereszkedtek a hegyről a völgybe.

— Édesanyám se főzött otthon jobbat — áradozott Lipthay az első falat után; remélte, hogy Rácz továbbítja az elismerést feleségének, a szakácsnőnek. Elégtételt akart adni az inasházaspárnak; most ki akart békülni az egész világgal, hogy annál jobban gyűlölhesse Botondot. S valahányszor apás szelídséggel nyugtatta tekintetét Klárin, a gyermek hálás szeméből azt olvasta ki, hogy az egész világ megbocsátott neki.

Lorenz szokása ellenére két pohárral ivott a nehéz rajnai borból, azután a halványsárga pántlikás csodafánkhoz pezsgőt bontatott, s nagy élvezettel kortyolgatta. Feketekávé után szivarra gyújtott, likőrt ivott, aztán végre megkérdezte a konokul hallgató Botondot:

— Was gibt sich, Oberst? Miért ilyen pokoli rosszkedvű? Hivatali bajok?...

— Nem, dehogy. Társadalmi bajok — felelte Botond, azután elmondta nagy problémáját. Mi legyen az „elfogadható disszidálási határidő? ” Elősorolta a különféle szempontokat, és megmagyarázta Klári esetét is.

— Érdekes, maguk magyarok mindent fordítva látnak — jegyezte meg a végén Lorenz, és igyekezett tréfás hangsúllyal leplezni lenézését.

Botond gyanakodva nézett a házigazda szemébe. Megint kötekedni akar?

— Miért? — kérdezte.

— Mert szerintem... és alighanem a legtöbb német szerint... az még érthető, hogy valaki mostanában, megelégelve a kommunista uralmat, vagy pláne szembekerülve a hatalommal, kereket old és kijön. Mint például a mi Klárikánk. ö miért jött el?

A lány nem vette észre a csapdát.

— Édesapát akartam látni — mondotta teljes hittel.

— Ez nem komoly dolog — dörrentett rá lányára az apa, méltatlankodó arccal.

Klári elhallgatott, halotthalvánnyá vált, mint akit szíven talált egy éles kő. Hát ő mindig, mindennel, még a legőszintébb szeretetével is csak bosszúságot okoz édesapjának?

— No, nem olyan komolytalan — folytatta Lorenz. — Nagyon is komoly a kislány érve! Mert ugyebár ő az évek során, mindig édesatyja után vágyódva, végre rájött, hogy a találkozásra más lehetőség nincsen. Tehát utána jött. Igaz?

— Igaz — bólintott Klári, boldogan, hogy megvédték.

Az apa gyanakodva figyelt az igazgatóra. Ismerte már ravasz cselfogásait.

— De akik negyvenötben mindjárt eljöttek Magyarországról — folytatta Lorenz —, azok... persze tisztelet a kivételnek, és a jelenlevők mindig kivételek... azok inkább hibáztathatok. Azoknak meg kellett volna próbálniok

a beilleszkedést, idővel talán bekapcsolódhattak volna a vezetésbe. A hazát nem viheti el senki a hátán, a házát otthon kell védeni. Ha otthon maradnak, többet használnak maguknak is, hazájuknak is...

— No, no — tiltakozott Botond, felemelt tenyérrel. — A magyar közjogi helyzet egészen különleges. Nálunk a nemzet teste a nemesség, feje a korona. Ha ezek elhagyják a területet, akkor... akkor...

Mialatt Botond egy szó német megfelelőjén törte a fejét, Lorenz lecsapott:

— De kérem, ezek elavult elvek. Ma a nemzet teste az ipar, feje a tudomány... Elhozták ezeket magukkal?

Botond elnémult. Lipthay szükségesnek érezte, hogy felmentésére induljon: ▮

— De kérem, a megszállás...

— Megszállás? Átmeneti pillanat... Goethe nem menekült el a francia forradalom katonái elől... És Beethoven is ottmaradt Bécsben, amikor Napóleon közeledett... Mi németek a helyünkön szoktunk maradni...

— De ez végtelenül kockázatos... — kapott erőre Botond.

— Hát vállalni kell a kockázatot! Én többre becsülöm azokat a francia nemeseket, akik a nagy forradalom idején beálltak a jakobinus pártba, mint azokat, akik elmenekültek és idegen uralkodókat biztattak Franciaország kifosztására...

Ez súlyos vágás volt!

▮ — Ne ugrasson, Direktor ▮ — védekezett Botond, mintha nem venné komolyan a célzást, de ingerültsége elárulta, hogy szorongatott helyzetben érzi magát.

— Én nem ugratom — csóválta fejét az igazgató. — De láthatja, hogy maguk magyarok egészen másak, mint mi, ezért nem tudnak beilleszkedni sehol, és ezt mentegetik a maguk egészen különleges hazaszeretetével... Ha a nagyvilág szemével látnának...

— Én azzal látok, és hamarosan be is fogom bizonyítani — kiáltott Botond. S a várakozó tekinteteket látva, így folytatta. — Amint megalakul... és remélem hamarosan... a német hadsereg, én állampolgárságot kérek és belépek.

— Hát ilyen nagy a honvágya? — csapta össze két kezét Lorenz igazgató.

— Tessék? — ámuldozott Botond.

— Mert amit ön tesz, az nem más, mint ha valaki a haláltól való félelmében öngyilkosságot követ el.

Dermedt csend támadt. Klári és Vilmos összeráncolt homlokkal igyekezett egymás arcáról leolvasni, mit gondol a másik a sarokba szorított katonáról.

— Heinz — kiáltott fel Lorenzné, erőltetett vidámsággal —, már megint politizálsz! — Nagyon bosszantotta, ha férje megleckéztette a lovagját. — Inkább kártyázzunk egyet!

— Jó.

— Mi meg hallgassunk rádiót — indítványozta Klári Lipthaynak. De amint kettesben maradtak, hirtelen szembe fordult a férfival. — Mondja, de őszintén, igazán hiba volt, hogy kijöttem?

— Nehéz kérdés — felelte Lipthay. Amikor arra gondolt, hogy apja lesz Klárinak apja helyett, nem is sejtette, hogy a lány bizalma ilyen bonyolult kérdésekkel lepheti meg. Mit kell felelnie, hogy ne haragítsa magára az apát?

— És édesapa miért haragszik rám? — kérdezte Klári. — És igazán németté akar ő lenni? És igaz, amit Heinz bácsi mond a hazáról és a szökésről? Hiszen ez mind, mind olyan borzasztó!

— Üljünk le egy kicsit... és tartsunk sort — mondotta a hadnagy. Időt kellett nyernie a nehéz kérdések megválaszolásában, a sokféle meggondolás végigvezetésében. Konyakot öntött magának, lassan felhörpölte, leült, térdére könyökölve megtámasztotta tenyerében a fejét, aztán kibúvón kezdett gondolkodni.

— Miért hallgat? — sürgette türelmetlenül a lány.

Lipthay Vilmos a kitérés útját kereste:

— Kislány... idegenben élni nehéz dolog... Ha itt élő magyarokkal beszél, egyről sose feledkezzék meg... arról, hogy... mindenkinek honvágya van. Látja, én is honvágyból emlegettem az előbb édesanyám főztjét...

Klári úgy bámult a szemközt levő üres falra, mintha film-víziók kavarognának rajta.

— És... és talán Ráczné is azért beszélt a hajdani iskoláról? — kérdezte halkan önmagától. — Ó, kezdem érteni.

— Dehogy érti — szólt a férfi. — Ezek csak megindító példák. Hogy mindent megérthessen, ahhoz sokat kellene szenvednie. Micsoda civakodást, intrikálást, gyűlölködést okoz köztünk a honvágy! Hogy miért? A minap magyarázta nekem egy emigráns orvos barátom, akinek a szívbántalmaimra panaszkodtam. Azt mondta: szívet cseréljen az, aki hazát cserél, ez barátom nem költői kép, hanem biológiai valóság. Más itt a levegő, más a víz... a szervezet vagy megszokja, vagy nem... de inkább nem. A legjobb autómotor is rosszul gyújt magaslati levegőben... Így vagyunk mi is. Egyszerre csak vibrálni kezd körülöttünk minden... levegőért kapkodunk, ingerlékenyek leszünk... nem tehetünk semmiről... — Keserűen legyintett.

— Szegény édesapa — tört ki Klári. A lelkiismeretfurdalás hirtelen belemart. — Hát ezért olyan rosszkedvű? Talán éppen miattam még nehezebb neki?

— Lehet. Egyéb oka is van az idegeskedésre... — Lipthay óvatosan beszélt, hátha Klári mindent elmond édesapjának. De amikor meglátta a lány bűnbánó arcát, dacos bosszúság támadt rá. Nem, ő nem fogja összemelegíteni ezt a tündéri gyermeket jéghideg, gonosz apjával! Mit is kellene most mondania?

Klári gondolatai már tovább szálltak. Máté jutott eszébe, aki a hohensalzburgi várban a Salzach láttára a Rábát emlegette Lehet, hogy Mátét már ott elkapta a honvágy?

— Mit beszélt Mátéval? — fordult hirtelen Lipthayhoz.

— Nem beszéltem vele...

— Neeem? Én azt hittem...

— Hallgasson meg! — Lipthay megörült a lány méltatlankodásának. Itt az alkalom, hogy jóvátegye előbbi „hibáját”. — Eddig nem tudtam elmondani magának... nem volt alkalom. Én akkor... délután... azonnal szóltam kedves édesatyjának, de ő...

— De ő?

— Klárika, adja becsületszavát, hogy hallgatni fog. Hogy nem szolgáltat ki engem. Nekem ez nagyon kellemetlen lehet.

— Becsületszavamra ígérem.

— Meg kell mondanom, hogy... édesapja nem... nem kedveli a maga Mátéját. És... és el akarja szakítani magukat egymástól.

Klárival forogni kezdett a szoba.

— Elszakítani? Tőle? Akinek az életemet és becsületemet köszönhetem?! — Feje a térdére ejtett két karjára roskadt. Néma sírás rázta. — Érti ezt? — kérdezte egy idő múlva.

Lipthay megsimogatta a lány haját.

— Elmagyaráztam, Klárika. A honvágy... türelmetlenség... az idegek játéka, reszketése...

Klári mozdulatlanul nézte a szőnyeg mintáit, ő is érezte már a különös vibrálást. A honvágytól volna máris? Mihelyt baj van, kitör a honvágy — ezt hallotta már otthon. De olyan lehetetlenül hangzott akkor! Az előbb még vérzett a szíve bánkódó, a száműzetésben megtört édesapjáért — s most, egy perc múltán képes haraggal, majdnem gyűlölettel fordulni ellene?... Eddig csak azt látta, hogy elegáns és tisztelt ember, igaz, gondterhelt és szótlan — most meg úgy érzi, hogy mindig mindenért *igazságtalanul,* korholja őt, s el akarja választani attól, aki legkedvesebb neki a világon!

A szőnyeg mintái helyett most édesanyjának finom alakját látta, amint egyenes tartással, magányosan — most még

sokkal magányosabban — halad a Várkerületen, a szomorúság füstölgő felhője alatt. Milyen jó pajtása volt! Mindig mindent őszintén elmondhatott neki. És ő búcsúcsók nélkül hagyta el! Hogy apját lássa. Megint Salzburgra gondolt, ahol olyan boldog volt Mátéval, ahol azt mondta a fiúnak, hogy az embernek két hazája van. De hiszen az nem is volt igaz!

— Én... én most úgy szeretnék az édesanyámmal lenni — dadogta Klári, lehajtott fejjel.

— Szegényke... — suttogta maga elé a tiszt.

Klári nem hallotta. Két kézzel megragadta Lipthay Vilmos kabátjának ujját:

— Nem haragszik, ha én most felmegyek a szobámba'! Kérem, mondja meg nekik — a kártyaszoba felé intett —, hogy fáj a fejem. — Elindult, azután visszatért. — És ugye megkeresi Mátét? Megtudja a címét? Megteszi?

— Megteszem — szólt a férfi érzelmesen, összeütve bokáit. S közben megint farkasnak érezte magát, akinek a bárány hálálkodik. Hiszen elhallgatta, vagyis eltagadta előtte, hogy holnap együtt lesz Mátéval. — Magáért mindent megteszek, rám mindenben számíthat — szavalta és kezet csókolt a lánynak. De tudta, hogy magatartása attól függ, milyennek találja főnöke hangulatát? Elvégre az állását nem kockáztathatja. Nem akar segédraktárosnak menni, mint Lajos bácsi tette..;

Klári már fölfelé lépdelt a haliból. Szobájába érve leroskadt egy fotelbe. Patakzott a könnye.

— Édesanya, drága édesanyám, csak legalább a fényképed itt volna nálam... — suttogta.

Szemhéjai vibráltak, térde reszketett, gyomrában ideges remegést érzett.

„Szívet cserélni, hazát cserélni, biológiai változás” — jutottak eszébe a hadnagy szavai.

A fürdőszobában hideg vízzel lehűtötte égő arcát, azután leült az íróasztalhoz és írni kezdett:

Drága Édesanya!

Nagyon, de nagyon hiányzol. Rettenetesen egyedül vagyok. Nem lehetek olyan boldog, hogy ezt a hiányt valami is pótolhatná. Mindig csak Rád gondolok. Tudom, hogy én is hiányzóm neked. Ez az én hibám, és bocsáss meg érte. ígérem, hogy jóváteszem, és mindig nagyon-nagyon loglak szeretni. Tudom., hogy hamarosan találkozni fogunk, csak egy kicsit kell kitartanunk a szomorúságban.

Szerencsésen megérkeztem édesapához. Nagyon elegáns ember, bár erősen őszül. Azt hiszem, boldogtalan. Nagyon keveset beszél. Az *a gyanúm, nem is hiszi el egészen, hogy ilyen nagy lánya lehet, s hogy én az ö lánya vagyok. Lehet, hogy csak elszokott a családtól, ezért nem tudott nekem igazán örülni. De majd csak megbarátkozik velem. Biztatnak, hogy itt a magyarok nagyon hamar megváltoznak. Sajnos, azt mondják, legtöbbször nem éppen előnyükre. A honvágy teszi. Megismerkedtem már több itt élő magyarral. Mind olyan furcsán hallgatnak és sóhajtoznak.*

Hazavágynak, de gyűlölnek mindent, ami otthon van. Oly nehéz ezt összeegyeztetni. Ha jókedvnek, akkor is összeszorítja valami a torkukat, éppúgy, mint nekem...

(Egy nagy könnycsepp esett a papírra és halványkék tengerszemmé vált Klári hangulatainak hegyes-völgyes kanyarulatában. Tovább írt.)

Csodás dolgoknak vagyok a részese, ez itt egy valóságos mesevilág. Grazból, ahonnan egy lapot írtam Neked, Salzburgba utaztunk. Csodálatos város, szebb, mint ahogy elmondtad. Sokat emlegettelek is...

(Egy pillanatig habozott, hogy odaírja-e: „Máténak", de nem írta oda. Hátha édesanya nem örülne ennek!...)

Most itt élek Köln közelében egy kisvárosban, édesapa német barátainál, Lorenzéknél. Mint az álom! Érdekes emberek Lorenzék. Igen kedvesek hozzám, mindennel elhalmoznak. Azt mondják, ez itt így szokás az érkezőkkel. Heinz bácsi azt mondta, hogy sokat akar beszélgetni velem, pedig ő nagyon komoly és tudós ember. Egyszerűen csodás, hogy micsoda mesebeli jólétben élnek itt az emberek. Képzeld, külön fürdőszobája van mindenkinek, még az inasnak is. Szobámban gyönyörű bútorok és szőnyegek, a szekrény tele ruhával és cipővel. Mind az enyém. A kert valóságos park, igazi szobrokkal. Minden ragyog, olyan új és tiszta. A koszt csodás. Paprikás csirke meg fánk, az én tiszteletemre, tengeri halak meg előételek, narancs, füge, datolya... És úgy isszuk a pezsgőt, mint otthon a szódavizet. S nekik, ez éppen úgy nem költséges... A ruhák és cipők mellé mindenféle műanyag fehérneműt is kaptam. Az egyik cipőmnek üvegsarka van és elég magas. A harisnyakötőm tiszta nylon...

Tolla itt megállt a csodák elősorolásában. Elolvasta, amit eddig írt. Mondatról mondatra nagyobb szorongással olvasta. Nem, nem szomoríthatja meg édesanyját azzal, hogy annyira vágyódik utána. Meg nem kell pletykázni a többiekre sem. Otthon ezt úgysem értik. Hirtelen elhatáro-

zással összegyűrte a levelet, eldobta. Aztán megkereste, kisimította, s az elejét kihagyva, másolni kezdte:

Drága Édesanya! Csodálatos dolgoknak vagyok itt részese, ez itt valóságos mesevilág...

Innen kezdve mindent újból szó szerint leírt.

13. kavarodás Máté körül

Botondnak jól járt a lapja, szép kis összeget nyert pókeren. Mindennek tetejébe távozáskor Lorenz majdnem bocsánatot kért tőle:

- Nem haragszik, ugye, amiért mai vitánkban talán egy kicsit éles voltam. De ön ama kevesek közé tartozik, akikkel szívesen vitatkozom.

— Én pedig biztosra veszem — felelte Botond jókedvű bizakodással —, hogy ön ama kevesek közé tartozik, akik megértik: nekünk itt mai helyzetünkben kétszeresen kell vigyáznunk úriemberi tisztességünkre. Mi emelt fővel akarunk hazamenni!

— Most meg maga kezd politizálni — kiáltott rá tréfás szigorral Lorenzné.

így Botond a kapun kívül, Lipthaynak folytatta:

— Annál kínosabb az, amit az én lányom tett. Mit fognak szólni az emberek!? Mit gondolsz, híre megy majd? — És óvatosan Lipthay arcába kémlelt, elfelejtette-e már, hogy délután erélyesen leszidta, számíthat-e tapintatára? A legjobb lenne egyenesen megkérni, hogy hallgasson, de nem alázkodhatik meg a beosztottja előtt.

— Rácz el fog dicsekedni vele, ez nem vitás — felelte tárgyilagosan Lipthay.

-— Persze, persze...

— De hát szegény Klárika nem tehet róla. Nem tudta, kik ezek a Ráczék?

•— Ha azonban valódi inasnak gondolta őket, akkor meg

miért állt le velük bratyizni? Mit gondolnak róla Lorenzék!? Érted ezt?

— Ez az otthoni újfajta demokratikus nevelés következménye — magyarázta Lipthay.

— Köszönöm, nem kérek belőle. A feleségem úgy látszik nem sokat törődött a gyerek nevelésével... Sok bajom lesz még emiatt!... Már az is, hogy kettesben kóborolt azzal a Máté gyerekkel.

— Azt hiszem, szerelmes bele.

— Eggyel több ok, hogy ne találkozzanak. Ezt különben neked kell holnap elintézned. Ügyesen, diplomatikusan. De előbb ki kell tapogatnod... elvégre egész nap együtt lesztek... hogy ki ez a fiú tulajdonképpen?

— Bizony, jó volna megtudni.

— Te mit gondolsz felőle?

— Még nem gondolkoztam.

— Nekem van egy különös gyanúm — állt meg Botond. — Miért hallgat ez a fiú? Miért ad köntörfalazó válaszokat? Miért nem panaszkodik az otthoni viszonyokra? Nos?

Lipthay csak feszesen állt.

— Hát én megmondom — felelt önmagának Botond. — Ez a fiú valamilyen komoly kommunistaellenes összeesküvésben vett részt, azért kellett elmenekülnie!

— De hát akkor érthetetlen, hogy hallgat!

— Éppen nem! Fél ugyanis, hogy a kommunisták ügynökei itt is eltehetik láb alól. A szájhős disszidens fűnekfának elmeséli kitalált hőstetteit... hogy mi befogadjuk. Ennek a fiúnak nincs szüksége arra, hogy érdemeket hazudjon. És mint összeesküvő, megtanult hallgatni is. Jól tudja, hogy a bolsik kezei hosszúak!... Talán nemis. bízik bennünk, vagy legalábbis mindannyiunkban. Lehet, hogy otthon kapott egy itteni címet, valamilyen hazafias szervezethez. Azoknak fog elmondani mindent.

— Kár lenne elszalasztani az alkalmat — jegyezte meg Lipthay.

— Hát ragadd meg. Beszélj vele értelmesen. Szedj ki belőle mindent.

— Talán jó lenne Klárikát is bevonni. Ö könnyen vallomásra bírná a fiút.

Botond felhorkant:

— Nem! Tudod, jól, hogy ilyen nem fair eszközökhöz én nem nyúlok. Erre is vonatkozik az, amit ma a magyar úriemberségről kifejtettem. — Egyre indulatosabban beszélt. — Micsoda ötlet ez megint! Éppen tőled! Felháborító! Maholnap megérem, hogy kerítésre akarsz rábeszélni... Sokszor igazán az az érzésem, hogy te tulajdonképpen alkalmatlan vagy a munkakörödre!

Lipthay halálosan megrémült. Délután óta másodszor fogott gyanút, hogy az ezredes szabadulni akar tőle, és talán már ki is szemelt valakit az ő helyére. Elfogta a düh. Nemcsak főnöke gorombasága miatt, hanem saját meggondolatlansága miatt is. Úgy érezte, sürgősen jóvá kell tennie hibáját. Hízelgően mondotta:

— Én mindent elintézek holnap, ezredes úr. Kiveszem a fiúból a múltját, és... tessék csak rám bízni... örökre eltávolítom őt Klárika közeléből.

— Majd meglátom, mire mész — jegyezte meg kétkedő tartózkodással a főnök.

Búcsúzáskor nem nyújtott kezet beosztottjának, csak kurtán biccentett.

Másnap reggel, hogy Lipthay távollétében egyedül lézengett az irodában, a másik távollevőre, Kászelikre gondolt. Majdnem ugyanakkor megszólalt a telefon. Lieshold kapitányt kapcsolták. Az amerikai a szokottnál is ridegebb volt:

— Ön a múlt héten ezer schillinget utaltatott ki Mr. Francis Kaszelik számára egy grazi hotelbe. Igen?

— Yes, sir.

— Nos, értesítem, hogy Mr. Kaszelik nincs Grazban, hanem Magyarországon tartózkodik.

— Még mindig? Hiszen én utasítottam,,,

— Talán ön utasította, hogy vitesse magát a szombathelyi katonai rabkórházba?

— Nem. Mit? Hova? Nem értem.

— Így, ahogy mondom.

— De ha így áll a dolog, akkor az ezer schilling nyilvánvalóan ott hever a grazi szállodában.

— Remélem is! — mondta élesen, kurtán, nem minden gyanúsítás nélkül Lieshold. — Jelentést kérek — szólt még és letette a kagylót.

Botond interurbán felhívta a Wiesner szállót. Fél óra múlva közölték vele, hogy Kaszelik átvette a levelet... Lipthay és Máté éppen akkor szállt le a neustahldorfi vonatról a kölni pályaudvaron, amikor Botond diadalmasan jelentette Liesholdnak, hogy téved, Kaszelik már jelentkezett Grazban.

— Én továbbra is az én híradásomban hiszek — közölte erre a kapitány. — Szíveskedjék Ferndaus hadnaggyal megbeszélni a további lépéseket.

Az amerikai hadnagy Botond jelenlétében utasította a grazi nyomozó csoportot, hogy vizsgálja meg az ügyet.

— Nyilvánvaló — magyarázta el —, hogy szovjet kémelhárítók merészkedtek át a nyugati zónába és elrabolták Mr. Kaszeliket. Nagyon súlyos eset!

Ebben az időpontban Máté a Rajnától nem messze állt egy ódon téren és hátraszegett nyakkal bámulta a dóm két tornyát.

— Mint elképesztő nagyságú fenyőfák! — rajongott. — Micsoda munka lehetett!

— Ostoba és felesleges munka — szólt megvetően Lipthay. Utálta az ilyen bámészkodásokat. — Inkább lakásokat, fürdőket és gyakorlótereket építettek volna.

— Akkor? A középkorban? — csodálkozott Máté.

— Középkor? Hát nem látja a táblát? Ezt a templomot 1880-ban fejezték be, miután hatszáz évig építették. És íme, újabb hetven év múltán már megint tele van állványzattal.

Máté lehunyta szemét, hátha meghallja Klári hangját, amely olyan szép melódiákat zeng régi épületekről. Ez az óriási templom is bizonyosan része Európának, és így a mienk is! De a magyar templomok — és a salzburgiak is — egészen mások.

És ez a Neustahldorf is egészen más, mint ahogyan elképzelte volna. Folyton az utcákat járta, mindent aprólékosan megnézett, megfigyelt; beszélgetésbe elegyedett mindenkivel, akivel csak lehetett Közepes gyárváros volt, nem sokkal nagyobb az ő szülővárosánál, de lényegesen szebb és tisztább. Itt minden házon ép vakolat csillogott, a falak sértetlenek, semmi firkálás rajtuk; a bolti portálok deszkája tisztára súrolva, a kirakatüvegek csillogón átlátszók, portalanok; az aszfalt gödörtelen, sehol szemét vagy hulladék, elfelejtett kupac, kutyapiszok... Igen, reggel gyökérkefével lesúrolták a járdát, és locsoló-seprő autók tisztogatták a kövezetét.

Mi a különbség a két város lelke között? Mintha itt csupa öreg ember lakna, csupa rendszerető, megfontolt, csendes, szorgalmas, józan férfi és nő, akik nem dobnak el egy gyufaszálat, mert hiszen akkor fel kell majd venni, s ezt az időt hasznosabb tevékenységtől lennének kénytelenek elvonni... Egy sáros lábnyom — akár a parketten, akár az aszfalton — a fertőzés rémületét ébreszti bennük... — Odahaza? — elmélkedett Máté — mintha csupa vásott kölyök hancúrozna, kergetőzne az utcán, szemetelnek, piszkítanak, jókedvükben mindig azon törik a fejüket, mit hogyan lehet megkerülni, kijátszani — jókedvűek és gondatlanok, sőt meggondolatlanok, csak a perccel törődnek, s a munkát sem veszik olyan halálos komolyan, mint ezek a *tüchtig* németek... Máténak tetszett a tisztaság és fegyelmezettség, de hiányzott a könnyed derű.

Sokat álldogált csinos boltok előtt, bámulta a sok szép árut; minden darabon árcédula, de a számok nem sokat mondtak neki. Egy könyvesboltnál megállapította, hogy

egyetlen kötet írójának a nevét sem hallotta még soha. És csodálkozott, hogy egy vastagabb regény annyiba kerül, mint egy olcsóbb ing. Később megállt egy hirdetőoszlopnál, kölni hangversenyek és színházi előadások műsorát böngészgette. Felfedezte, hogy Molnár Ferenc egyik darabját játsszák. Érdekes lenne megnézni. Vajon lehet-e rá jegyet szerezni?

A borbélysegéd, aki eddig az üres műhely ajtaját támasztotta, odalépett hozzá:

— Was suchen Sie, bitté? Mit tetszik keresni? Látom, hogy idegen...

Máté elmondta, min töri a fejét. A borbély csodálkozó arccal felelt: — Mi az, hogy „szerezni”? Elmegy este a pénztárhoz és jegyet vált.

Az erre következő beszélgetés ámulattal töltötte el mind a kettőjüket. Hogy Magyarországon hetekkel előre lehet csak jegyet szerezni, s hogy a budapesti opera teljes együttese évente lemegy vendégjátékra egy kis bányavárosba, ezt a derék borbély nem akarta elhinni. Majd amikor összehasonlították a helyárakat, kiderült, hogy Magyarországon egy itteni képeslap árából egyszer színházba vagy kétszer moziba lehet menni.

— Nem értem, hogyan csinálják — csóválta fejét a német Figaro. — Én elég jól keresek, de eszembe se juthat, hogy egyszer operába vigyem a babámat.

Sokáig beszélgettek. Egyszerre csak Kápolthy közeledett, sétálva. Szívélyesen magához intette fiatal ismerősét. Máté örömmel csatlakozott hozzá, hogy elmondhassa valakinek legfrissebb tapasztalatait:

— Tessék elképzelni, itt olyan drága a színház, hogy egy munkás úgyszólván sohasem jut el...

— Az ilyesmi mindenhol nagyon drága — vágott közbe Kápolthy. — És különben sem szoktak a munkások színházba járni.

— De nálunk otthon nem drága! — kiáltott fel Máté. —

És milyen olcsó a könyv! Egész kis könyvtárunk van már csak az Olcsó Könyvtár köteteiből...

— No és? Könyv és színház csak kevés embernek kell. Én is lemondok róla...

Langán Máté meglepetten nézett a földbirtokosra. Hát Pató Pál él még? Nem ír, nem olvas...

— Hogy tetszik itt az élet? Mit láttál? — kérdezte most Kápolthy. —• Ugye, egészen más itt minden?

— Más. Ez a könyv például nem megy ki a fejemből.

— Hagyd már a könyvet. Nem a betűt kell nézni, hanem az életet! S az nagyszerű itt. Én igazán nem szeretem a németeket, de az országukat csak csodálni lehet. Sajnos, legtöbb honfitársunk nem elég érett, hogy méltányolja. Egykettő szerencsét csinál, de ezek nem érintkeznek a többivel, mert elkapják a német betegséget, a vasszorgalmat, és azt hiszik, hogy az élet célja: mennél többet dolgozni és mennél több pénzt takarékba rakni...

— Itt nagyon komolyan vesznek mindent — jegyezte meg Máté.

— Helyes, nagyon jól látod. De még mindig inkább egy komor német, mint az olyan szemellenzős magyar, amilyen például Mérei. Konzervet akar gyártani, de előbb felosztja apróra a földet. Téboly! Németországban nem volt földosztás. Persze, mert ezer holdnál kisebb birtokon nem lehet gazdálkodni! Én szeretem a parasztot, jól bántam a cselédjeimmel, szép a falusi nyelv meg a viselet, de a gazdálkodást nem bízom rájuk. Itt az urak jól értenek a termeléshez, de nem tudják úgy tartani magukat, mint a magyar urak, már egészen elkeveredtek a néppel. így nem lehet távolságot tartani!

— Miért kell távolságot tartani? — kérdezte Máté, aki Kápolthy szavait úgy hallgatta, mintha egy kétszáz éves nyomtatvány megfakult betűit silabizálná.

— Kell a távolság, fiam, mert a szellemi fölénynek tisztelet jár.

Ez nagyon ostobán hangzott. Máté így felelt:

— Akadnak itt érdekes vegyes társaságok. Megesett, hogy engem is bevettek és...

— Téged, az más — legyintett a földbirtokos. — Mi a te apád?

— Bányász — felelte Máté.

Kápolthy hirtelen megállt.

— Ahá, *most* bányász — bólintott azután. — Értem. Fizikai munkára irányították. Azt hiszem, így mondják. De mi volt azelőtt?

— Azelőtt is bányász...

— Mérnök?

— Nem. Liftkezelő.

Kápolthy nagyot nyelt, nem bírt szólni. Máté meg annál jobban mulatott magában. „Most jön a távolság tartása" — ingerkedett önmagával.

— Mi proletárok vagyunk — szólt és már alig tudta elfojtani nevetését.

— Eh, *maguk* nem tudják, melyik szó mit jelent — mondotta végül bosszúsan a földbirtokos.

Amikor pedig észrevette a fiú ábrázatán a kaján mosolyt, hirtelen elbúcsúzott. Azaz: fej biccentéssel otthagyta a fiatalembert, merthogy sürgős dolga akadt. Kezet nem nyújtott neki.

Máté derűs merengéssel nézett utána. Mintha sastollas kucsmát és rozsdás fringiát viselt volna az öreg, kopottas átmeneti kabátjához. Máté egy történelmi könyvben olvasott arról, hogy a XIX. század első felében a magyar nemesség mindig az alkotmány védelméről beszélt, valójában azonban csak rendi kiváltságait, a jobbágytartást, az adómentességet védelmezte. Ezt akkor érdekesnek, de megfoghatatlannak találta. Most egyszerre élettel teltek meg a könyv betűszagú állításai. A valóságos történelem elevenedett meg Máté előtt, itt lépdelt két lábon Kápolthy, a rendi kiváltságok XX. századbeli harcosa... Egyszerre megvilá-

gosodott Máté esze: persze a rendi alkotmány száz éve megszűnt, de a rendi szellem még ma is él az ilyen Kápolthyfélék és rövidlátó híveik agyában. Még mindig fenn akarják tartani törvényben már rég nem biztosított előjogaikat. Most az „ész” és a „tudás” hamis érveivel küzdenek értük. Kétségbe vonják a paraszt eszét, gazdálkodási képességét, tehetségét, hogy ezzel indokolják a maguk „örök” ezer holdját. Ugyanígy — szerintük — a munkásból sem lehet vezetésre alkalmas ember, különben mi menthetné a tőkés „istentől való” örök különprofitját?!

De milyen bonyolulttá teszi ezeket az otthon unalmasan egyszerű igazságokat az itteni helyzet! Most kellene beszélnie Tatai tanárral, a bölcs osztályfőnökkel. De jobb híján Lipthay Vilmos előtt hozta szóba problémáit. Lipthay nem volt vállalkozó, hanem alkalmazott, Máté azt hitte, nekik kettőjüknek hasonlóbban kell gondolkozniuk.

— Megfigyelte-e már — kérdezte tehát tőle a vonatban —, hogy itt Németországban az értelmiségi ember és a munkás között nem látható olyan határvonal, mint odahaza még ma is?

— Eszembe se jutott — felelte a hadnagy, teljes közönynyel.

— Nekem meglepő, hogy a sofőr milyen fesztelenül beszél a diplomással.

— Tegyük fel. És mire jó ez?

— Biztosan azért van így — próbált Máté érdeklődést kelteni útitársában —, mert itt már rég demokrácia van, míg nálunk tíz évvel ezelőtt még kötelező volt az alázat az urak előtt.

— Hm — mondta bosszús arccal a hadnagy. — Biztos ez? — ö sohasem gondolkozott még ilyesmin.

— És arra kellett gondolnom — folytatta élénken Máté —, hogy ha majd az itteni munkás is gazdája, tulajdonosa lesz a gyárnak, úgy mint nálunk, akkor még mennyivel önérzetesebben fog fellépni!

A hadnagy másról kezdett beszélni, Máté elhallgatott. De most itt, a dóm előtt megint eszébe jutott a vonatban lefolyt egyoldalú beszélgetés. Vajon mi érdekelheti az ilyen felnőtt, emigráns hivatalnokot? — tűnődött. Se a társadalom, se a fejlődés, se a könyv, se a színház... Új témával próbálkozott:

— Micsoda óriási munka lehet egy ilyen templomépítés! Hatszáz évig!...

Lipthay unott arca egyszerre megelevenedett. Mosolyogva így szólt:

— Azt mondják különben... s maga ezt jobban tudhatja... hogy a bolsik is úgy építenek, mint ezek a bolond németek. Alighogy elszedik a kész házról az állványokat, máris újból felállítják, mert már tatarozni kell... roskadozik az egész miskulancia. No, gyerünk tovább, megkeressük azt az intézetet.

— Maradjunk egy kicsit — könyörgött Máté. Még remélte, hogy itt is megszólalnak a kövek, Klári hangján fognak dalolni, mint Salzburgban. De az óriás templom-hangszer kőbillentyűi némán és mozdulatlanul maradtak.

— Nem tetszik tudni, mi van Botond Klárival? — kérdezte Máté, hirtelen gyűjtött bátorsággal.

— Hogyhogy mi van? — fortyant fel Lipthay. Még elalvás előtt, az ágyban forgolódva kitervelte, mit fog válaszolni a fiú ilyenfajta kérdéseire, de nem akarta elsietni a „robbantás”-t.

— Ő nagyszerűen ért a régi épületekhez — mentegette érdeklődését Máté.

— Hát akkor miért nem beszélgetett *vele* erről a kőmonstrumról?

— Nem voltunk itt együtt — felelte Máté, de már ebben a pillanatban eszebe jutott Klári figyelmeztető szemvillantása megérkezésük első percében, amikor majdnem elszólta magát. És most ő is Aggódva nézett Lipthayra, észrevette-e a botlást, és gyorsan folytatta. — Hajnalban érkeztünk, ép-

pen csak elmentünk a régi cimre... — azt is elfelejtette, bosszankodott Máté — aztán már siettünk is ki a pályaudvarra.

Lipthay gyanakodva nézett a fiú arcába. Valami nem „stimmel” itt, ködlött a fejében, de nem tudta kihámozni, mi az ellentmondás?

— De a vonatban, amikor messziről láttuk a tornyokat, azt mondta Klárika, hogy ez a templom az európai humanizmus egyik legnagyobb alkotása.

— Én a humanizmust többre értékelem az élő emberben, mint a holt kövekben — jelentette ki tudálékosan a hadnagy. — A magam életével igyekszem a humanizmust szolgálni.

Ezt teljes meggyőződéssel nyilatkoztatta ki. Éjszakai tűnődése során ugyanis megnyugtatta magát, hogy ez a diákszerelem — „Klári és Máté gyerekes fellobbanása” — éretlen és haszontalan dolog. Sőt — okoskodott tovább — egyenesen veszélyes Mátéra nézve. Ha Botond ezredes tiltja, nyíltan nem találkozhatnak többé. Titokban találkozniok pedig végzetes lehet Mátéra nézve. Mert főnökének elég hatalma van ahhoz, hogy a tilalmával dacoló fiatalembert eltoloncoltassa, kiutasíttassa Németországból, vagy akár internáltassa. Ha tehát sikerül Mátét lebeszélnie Kláriról, márpedig mért ne sikerülne, akkor ezzel valóságos jótéteményt gyakorol vele. Szükség esetén „kemény módszert” is alkalmazhat, éppen Máté jól felfogott érdekében. Lipthay Vilmos erre a „humanista” tervre gondolt most. Botond megbékítésére, saját érdemeinek öregbítésére pedig azt találta ki: ráveszi Mátét, hogy mondjon el mindent arról az összeesküvésről, amelyben részt vett, s akkor Botond hálából bizonyosan megengedi, hogy találkozzék a lányával...

— Klárika hallott egy nagyon szép előadást a középkori építészetről — folytatta Máté — és abból mesélt el nekem csodásan érdekes dolgokat. Megbeszéltük, ha együtt bejövünk Kölnbe, apróra megnézünk minden látnivalót...

Lipthay éppen elhatározta, hogy megkezdi feladatának humanista emberhez illő teljesítését. Jelentőségesen köhintett, azután így szólt közbe:

— Ha rám hallgat, kedves Máté barátom, akkor nem szalad olyan szekér után, amely amúgy sem veszi fel.

— Tessék!? — Máté leesett ábrándjai fellegéről. Nagy nehezen szedte össze magát. — Hogy tetszik ezt érteni?

— Úgy, ahogy mondtam. Nem beszélek én kétértelműen. — Lipthay egy pillanatig hallgatott. „Most hadd füstölögjön” — gondolta magában, majd így szólt: — De most már eleget néztük ezt a kőrakást, gyerünk, keressük meg az iskolát.

Kimentek a Rajna partjára. Máté csak egy pillanatig feledkezett rá a királyi méltóságú, széles folyamra, magas kőpartjaira, merész hidjaira, pezsgő forgalmukra. „Budapest azért szebb lehet” — gondolta, bár Pestet és dunapartját csak képről ismerte. A mozgalmas élet látványa és zaja alig jutott el agyáig, mert ott hatalmas gőzkalapács verte a repedten csörömpölő üllőt: „Micsoda szekér? Micsoda szekér az, amely úgysem vesz fel? Klári kiadja az utamat? ” Közben némán loholt vezetője mellett, befordult sarkokon, megállt utcatáblák előtt, autókat kerülgetve átszaladt a túlsó oldalra, keresztülvágott szűk tereken, s már hetedszer vett nagy lélegzetet, amíg végre kimondta:

— Milyen szekérre tetszett célozni? — s ahogy kimondta, megrettent attól, hogy most rögtön megtudja a legszörnyűbb bizonyosságot.

De Lipthay „jóságosan” óvta még ettől. Rámutatott a tér túlsó felén egy ódon, cikornyás házra.

— Ez az! — s megragadta Máté karját.

Körülsiettek a téren, amelynek közepén végtelen autófolyam keringett, látszólag céltalanul; beléptek a kapun. Az öles falak mögött egyszerre fülzúgató csönd támadt. A portás az igazgatóhoz vezette őket. Az igazgató megnézte Lipthay igazolványát, s ettől mintha nyugtalanság és félelem

suhant volna át az arcán, de a szeme mélyén gyűlölet és megvetés lobbant. Máté egyiket sem vette észre, azt sem, hogy az igazgató angolra fordította a szót, s Lipthay is úgy válaszolt neki. Leültek.

— Sajnos, nincs helyünk az intézetben... és... és kérdés, hogy a fiatalember eléggé bírja-e a német nyelvet? — valami ilyet beszélt az igazgató.

— Nyugati határmenti városból való — magyarázta Lipthay. — Ott nálunk úgy beszél mindenki németül, akár magyarul.

Máté csak sejtette, hogy róla van szó. Zúgott az agya.

— Beszélni és tanulni az' kettő — szólt az igazgató. — De hát lássuk... — Ezzel Mátéhoz fordult és feltette az első vizsgakérdést.

Máté a legtöbb szót megértette a kérdésből, azt is kitalálta, hogy kémiáról van szó, talán a szénhidrátokról. Hirtelen látta is magyar tankönyvében a megfelelő lapot és ábrát, olvasta a szöveget, de magyarul. És képtelen volt lefordítani németre. Eldadogott néhány német szót; saját hangját kilométeres távolságról hallotta; a kémia német nyelven nem jelentett neki semmit, teljesen értelmetlen valami volt. S egy pillanat alatt zavaros gyülölethullám öntötte el. Semmi köze ehhez az iskolához, ehhez a városhoz, ehhez az országhoz!

Közben az igazgató többször szólt hozzá, de Máté nem is akarta megérteni, hogy miről van szó. Csak azon törte a fejét, hogyan mondhatná meg ennek a hórihorgas, kopasz embernek; ne fáradjon, ő úgysem akar ebbe az iskolába járni. Megkönnyebbülten fellélegzett, amikor vallatója — mentegetőző karmozdulat közben — felállt és azon nyomban Lipthay is felemelkedett székéről.

— Legalább egy évi szorgalmas nyelvtanulás kell itt... — mintha a nyurga professzor valami ilyet mondott volna.

Lipthay a fogát vicsorította, s olyan arcot vágott, mintha fel akarná falni Máté megbuktatóját.

— Sötét egy német! — tört ki az utcán. — De majd keresünk egy másik, becsületesebb iskolát.

Máté nem akart iskolát keresni, csak egy gondolata volt: Klári. Hűtlen-e hozzá Klári?

— Kérem szépen, milyen szekérről tetszett az előbb beszélni? — kérdezte halálos komolysággal. — A szekérről, amelyik nem vesz fel engem... — Kísérőjének értelmetlen arckifejezését látva, gyorsan magyarázni kezdte. — Az előbb, mielőtt bejöttünk ide az intézetbe... akkor mondta. — Lipthay még mindig csak bámult. Máté kimondta a veszedelmes kérdést. — Lehet, hogy Botond Klárikára célzott?

A hadnagy, aki azon dühöngött, hogy most mehet más iskolát keresni, gorombán kitört:

— Hát maga még mindig ezen rágódik? Nézze... mit szépítgessük a dolgot. Igen, Klárikának az a véleménye, hogy a változott helyzetben, édesatyjára való tekintettel... de a saját helyzete miatt is... okosabb, ha többet nem találkoznak.

— Klárikának ez a véleménye?

A boldogtalan fiú leesett állal bámult a férfira.

— Velem üzeni ezt magának! — vágta ki a türelmét vesztett humanista.

— Ez nem lehet igaz — súgta Máténak a szíve.

De agyában szinte nekivadultak a gondolatok. Hátha mégis igazat beszél ez az ember? Persze hogy igazat! Ezért tűnt el olyan hirtelen Klári, ezért nem adott életjelt magáról. Okosabbnak tartaná, ha nem találkoznának többet.

Tehát vége.

Mondják, hogy a haldokló utolsó pillanatában végiglátja egész életét. Máté szeme előtt egy másodperc alatt elfutott egész szerelmének regénye. Meglátta a moziban a kis borzast... másnap Kuthy Éva bemutatta... Az első randevú... Hallotta Gizi kitörését, amelyből rájött, hogy micsoda „vadállat” ő!?... Aztán a szerencsétlen viszontlátás, Kaszelik felbukkanása... a tánciskola... a felejthetetlen, szomorú

percek a várkert félhomályában... Aztán ő a dobogón; Klári kisomfordál... ő utána rohan... az erdőszéli találkozó... sikoltás a kunyhóban!... érezte ujjain a boxér vasgyűrűit... különös jegygyűrűk!... Aztán az éjszakai gyaloglás a hegyi patak mentéit, holdfénynél, egymásba kapaszkodva... a gyönyörű szép ködös hajnal a vonatön... az első csók... a regénybe illő salzburgi délután... Zene, harangszó, szerelem! De ez a villanásos emlékezés nem az utolsó perc volt, nem a szerelem halála, hanem Máté élete! Ebben a tragikus percben Máté szerelme örökössé és végsővé dicsőült. Ezen a szerelmen nem vesz erőt, hogy Klári csak áltatta, és most eltaszítja. Hazamegy. Csak elkísérte idáig szerelmesét, tartozott neki ezzel, megígérte, hogy bármit megtesz érte. Megtenne máskor is, bármit... De most szabad, hazamehet. Mi köze neki a németekhez? Hazamegy, elviszi magával ennek a szerelemnek az örök emlékét, egész eddigi és ezutáni életének értelmét; ezt fogja őrizni, ápolni haláláig. Ez az igazi szerelem, a lemondó szerelem, amelyért érdemes élni. Nem meghalni, mint az érzelgős német Werther. Élni, mint egy eleven sírkő, emlékmű.

Amikor e gondolatsor végére jutott, szinte büszkén fordult Lipthayhoz:

— Köszönöm a kedvességét. Akkor én most hazamegyek.

— Haza? Elmegyünk egy másik iskolába és...

— Nem, nem, én hazamegyek.

Lipthay már látta főnöke bosszús arcát, villámló szemét, amikor megpillantja őket. Majdnem könyörögve beszélt:

— Nézze, Máté... nem kell ezt olyan tragikusan felfogni. Ez az igazgató rothadt magyargyűlölő. Maga nem tehet semmiről. Szándékosan adott olyan lehetetlen kérdéseket. Esküszöm magának, még magyarul sem tudtam volna felelni... De ezek a németek mind vad nacionalisták és elfogultak a magyarok ellen...

Máté lassan nyiladozó értelemmel hallgatta kísérője sza-

vait S úgy hatottak rá, mint erősítő injekció. Csakhogy a saját elhatározása mellett. Mert miért járjon iskolába ő itt, ahol haragszanak rá pusztán csak azért, mert magyar. Miért nem jár iskolába ott, ahol előny, hogy magyar! De nem látta értelmét, hogy vität kezdjen. Csak ennyit mondott:

— Ha nem kellek, hát hazamegyek.

— Haza? Hová? Neustahldorfba?

— Nem, Magyarországra. Isten áldja — szólt a fiatalember hüledező pártfogójához, megfordult és elindult.

Rogyadozó lépésekkel cipelte vállán érckoporsóba zárt szerelmét.

Lipthay kővé meredt... Hiszen ez megbolondult" — gondolta először. „Igazam volt, éretlen, állhatatosság és kitartás nélküli diákszerelem" — könnyebbült meg azután. Máté közben eltűnt a sarkon. Menjen utána? Isten ments! Hiszen ez nagyszerű megoldás! Ez a fiú most hazautazik. Botond Klárit a vasfüggöny örökre megszabadítja tőle. Az ezredes gratulálni fog! És örömében bizonyosan megbocsátja neki azt. hogy nem faggatta ki arról a bizonyos összeesküvésről... Vagy menjen utána, kérdezze ki mégis... valamilyen más ürüggyel? Minek! Ha most hazautazik, akkor nem megy el más külföldi szervezethez sem. és ők nem maradnak le semmiről. De megálliunk! Ha ez a fiú csak így első mérgében hazaszalad, akkor otthon nincs mitől félnie, akkor nem volt összeesküvő! Az ezredes téved Ezt majd finoman a fejére olvassa, ha alkalom adódik.

Most pedig csinál magának egy szabad napot. Besétál a belvárosba, megnézi az üzleteket, megguszt álja a nőket... talán akad egy szemrevaló. aki... vagv elmegy moziba, megnéz egy izgalmas filmet aztán sörözni... Megfordult és megmdult ellenkező irányba____

... Máté már messze járt. Egyenesen a pályaudvarra sietett. örömmel állapította meg. hogy három óra múlva vonat indul Bécs felé. ezzel fog utazni. Eszébe sem jutott, hogy két országhatár is van közben.

A pénztárablakhoz állt:

— Budapestig kaphatok jegyet?

— Hogyne... várjon csak... igen... nyolcvanöt márka.; De schillingért nem adhatok... tessék beváltani.

A pénzváltó mindössze ötvenegy márkát számolt le Mátának osztrák pénzéért. Ez Becsig sem volt elegendő. Villámgyors ötletek és ellenérvek cikáztak a kétségbeesett fiú agyában. Hazamegy Neustahldorfba, eladja tartalék fehérneműjét... Nem, harminc márkát nem kapna érte.. Munkába áll! Egy hét alatt talán megkeresi, amennyi hiány-

zik... Az állomás hatalmas csarnokában óriási táblát vett észre. „Arbeiter gesucht! ” Főleg szakmunkásokat kerestek, mindenféle gyárba és műhelybe. Végre egy nekivaló hirdetés: „Hilfsarbeiter.. Segédmunkások felvétetnek. Könynyű-mechanikai üzem... Altdorf. Ebert Strasse 48. Hiszen ez a Neustahldorf előtti állomás!

Oda váltott jegyet.

Könnyen rátalált a gyárra, mert egész sor ember várakozott egy hosszú palánkkerítés mellett, amelyből kétoldalt sűrű szögesdróttal kerített keskeny sikátor nyílt egy ház hátsó bejáratához. Fiatalok és öregek álltak vegyesen, egy nő is. Máté megkérdezte: külföldit felvesznek-e? Megnyugtatták, hogy igen.

— örülnek, hogy egyáltalán kapnak valakit, olyan keveset fizetnek — magyarázta egy foghíjas, penészzöld hajú férfi. — Ide csak az jön, akinek átmenetileg kell valami, amíg jobbat nem talál.

— Nem baj — bólintott Máté.

És mert a várható órabérről is hallott a többiektől (és céljához képest nem is találta olyan kevésnek), számítgatni kezdte, hány nap múlva indulhat haza?

Lipthay másnap reggel széles mosollyal jelentkezett főnökénél. Mielőtt belekezdhetett volna, a gondterhelt arcú Botond elébe tett egy sürgönyszöveget:

Kérdezett magas, vékony, tizennyolc-húsz év körüli fiatalember volt. Haja barna, a homlokába lóg, szeme kék. Feltűnően erős, éles orra van. Idegen kiejtéssel, de elég jól beszél németül.

— Nos, ki lehet ez?

lipthay nem tudott válaszolni.

— Ráillik ez Kaszelikre? — kérdezte Botond.

— O, dehogy!

— Pedig a hülye graziak azt állítják, hogy ez Kaszelik személyleirása.

— Miért éppen ő? — csodálkozott Lipthay.

— Mert szerintük ilyenforma fiatalember jelentkezett ott, mint Franz Kaszelik.

— Akkor az szélhámos volt!

— Lehet. De azt honnan a fenéből találta ki, hogy én levelet küldtem Kaszeliknek a Wiesner-szállóba.

— Rejtély.

— De menjünk vissza. Gondolkozz csak, kire illik ez a személyleírás?

Lipthay vállát vonogatta.

Az ezredes gúnyos mosollyal egész az orra elé hajolt:

— Mit tudsz Langán Mátéról?

Lipthay arca felderült:

— Jelentem alássan... hazaindítottam Magyarországra*

Botond hátratántorodott.

— Megőrültél? Azonnal elő kell állítani!

— Azonnal! Valahol Bécs felé roboghat.. *

— Vonattal?

— Azzal.

— Fel kell tartóztatni! — kiabált Botond.

— De ezredes úr kérem...

— Ne vitatkozz! Intézkedj!

Lipthayval forgott a világ. Botond — egyelőre még fékezve dühét — felmarkolt asztaláról egy csomó papírt és megrázta alantasa orra előtt:

— Egyik távirat a másik után érkezik. Fantasztikus bűnügy kezd itt kibontakozni. És ezalatt te elmászkálsz a fenébe, a végén pedig azzal kérkedsz, hogy megszöktetted a tettest.

— A tettest? Miféle bűnügy? Ki a tettes?

— Langán Máté! Szovjet ügynök!

— Ugyan! Kommunistaellenes összeesküvő! — védekezett Linthay. — Hiszen éppen tegnap este azt tetszett...

— Ne beszélj ostobaságokat! — rivallt rá beosztottjára a főnök.

Lipthay reszketett a méregtől. Ez volt mindig a legdühitőbb, hogy Botond a saját botlásait az ő nyakába varrta. De erőt vett magán és alázatot mímelt:

— Ezredes úr kérem, tessék már elmagyarázni a dolgot. Elejétől kezdve...

Botond elmagyarázta. A Kaszelik részére Grazban letett levelet egy szélhámos vette át, aki Kaszelik néven jelentkezett a szállodában. Annak a személyleírását mutatta neki az előbb...

— Csakugyan, ez lehet Máté is! — eszmélt Lipthay.

— Nem lehet, ő az. Tény. Ugyanezen a napon a grazi hatóságoknál politikai menedékjogot kért ugyanez a fiatalember. Egy héttel előtte, tíz nappal utána más férfi nem érkezett Grazba a magyar határról. Itt nincs vita!

— Nincs — suttogta Lipthay, lesújtottam — És én még örültem, hogy ez a fiatalember elutazik, és az ezredes úr lánya megszabadul tőle.

Botond úgy tett, mintha nem is hallotta volna ezt a megjegyzést.

— De az a nagy kérdés — folytatta —, hogy honnan szerzett tudomást a Wiesner-szállóba küldött levélről?

— Rajtunk kívül még egy ember tudott a levélről — kiáltott fel Lipthay. — Kappel erdész, akit átküldtünk Kaszelikért a határon.

— Tehát világos — folytatta Botond, ugyanúgy, mint ahogyan neki az amerikai nyomozó elmagyarázta —, hogy ez a Langán már Magyarországon, a határon Kaszeliknek adta ki magát az erdész előtt. Tehát ő tette el láb alól Kaszeliket.

— Eltették láb alól? — rémüldözött Lipthay.

— Pontosan: Kaszelik félholtra verve került a rabkórházba. Biztosan a magyar határőrség nyomozói verték összsze. De Langán vezette őket a nyomára...

— Ugyan miért?

— Mert megtudta, hogy Kaszelik át akar szökni, hogy az

ő útja osztrák és német földön biztosítva van. Talán megbízást kapott erre...

— Kaszelik nem Volt fecsegő ember!

— Nem, ez igaz — torpant meg az ezredes. — De hát akkor találj ki te valami értelmesebb magyarázatot.

— Hm! — Lipthay maga elé idézte Máté alakját. — Igazait nem úgy néz ki, mint az ávó ügynöke... Derék fiatalembernek hittem volna. De hát, mit lehet tudni! — Gondolkozott. — Miért jött ide?

— Miért? Kémkedni! S ennek érdekében kezdett udvarolni a lányomnak... Hogy a közelembe férkőzzék!

— Az ám! És mikor nem tetszett neki a dolog, ezért ment vissza olyan könnyű szívvel! Már értem! Ezért nem akart itt iskolába járni!

Az aggodalom csöndje nehezedett a szobára.

— Az amerikaiak most ezt az ál-Kaszeliket körözik — szólalt meg végre Botond. — Ha kiderül, hogy te elutaztattad, éppen a döntő pillanatban, víz sem mossa le rólad, hogy a cinkosa voltál. Még az a látszat is lehetséges, hogy te buktattad le Kaszeliket, hogy előléphessél...

Lipthay megtántorodott. Aztán összeszedte magát és — életében először — visszaütött a főnökének:

— És ha kiderül, hogy Langán Máté. az ál-Kaszelik az ezredes úr lányával együtt lépte át a határt? Ő is bűnrészes?

Botond olyan vad erővel markolta meg az asztal szélét, hogy a deszka megreccsent.

— Hogyan derülne ki? — sziszegte.

— Például Grazban... a hotelben... hogy együtt voltak...

— Mit képzelsz te az én lányomról! — csattant fel az ezredes. — Remélem, nem gyanúsítod azzal, Hogy egy szállodában szállt meg vagy akár csak mutatkozott is ezzel a gyanús fiatalemberrel!?... Ezt kikérném magámnak és családomnak!

A beosztott érezte, hogy ő a gyengébb.

— Bocsánat... Nem, dehogy tételezek fel ilyet egy magyar úrilányról. De... de... csak arra gondoltam... szintén a látszat... Együtt láthatták őket...

— Az még nem jelent semmit.

— De ha kihallgatják Klárikát? Mit fog ő mondani?

Botond először gorombán rá akart förmedni alantasára De látva annak kétségbeesett arcát, megrettent. Ez az ember, ha bajba kerül, képes mindent kitálalni. Hangot változtatott.

— Vilmos, értsük meg egymást. Elvégre jó magyar emberek vagyunk mind a ketten. És mind a ketten... egyformán ártatlanul... kellemetlen helyzetbe keveredhetünk. Össze kell fognunk. Közös az érdekünk. Az amerikaiak kémügyekben nem sokat teketóriáznak... Mit ér nekünk, ha később kiderül az ártatlanságunk... Szóval tartsunk összsze... próbáljuk együttes erővel tisztázni a helyzetet.

Lipthay feszesen, katonásan meghajolt:

— Várom a parancsot.

— Csak beszéltem volna többet ezzel a Langán-fiúval — morfondírozott Botond. — Miért is nem faggattam ki alaposabban. Bizonyosan elszólta volna magát...

— Ezredes úr — kiáltott fel hirtelen felvillanó szemmel a hadnagy —, éppen az a jó, hogy nincs itt. hogy elutazott! Mégiscsak jól tettem, hogy elutaztattam!

— Miért, te?

— Mert így nem lehet kihallgatni. Mire kiderül... ha egváltalán kiderül... hogy Langán volt az ál-Kaszelik, a tettes, addigra ő már rég túl lesz hetedhét határon Akkor tehát be kell szüntetni a nyomozást, nem kell kihallgatni senkit. Nincs semmi veszély!

Az ezredes összeráncolt homlokkal töprengett egy ideig, aztán elismerte:

— Csakugyan!

Keményen kezet szorított Lipthay Vilmossal.

Amikor Lipthay se másnap, se harmadnap nem jelentkezett, Botond Klári nem bírta tovább. Úgy érezte, elviselhetetlen fizikai fájdalmára csak az adhat írt. ha most azonnal elmondja Máténak, mit érez. Levelet írt neki:

Kedves Máté!

Napok óta várom, hogy jelentkezzél. Csak nem vagy beteg? Ettől a gondolattól beteg leszek én is. Halálos beteg. Hogy ennyi ideje — két napja! — nem láttalak, biztosan tudom már, Nélküled nincs értelme az életemnek. Vigyázz tehát a magadéra, mert az az enyém is! Kérlek, még ma hívjál fel Lorenzéknél (415 szám), hogy megbeszéljük, mikor találkozunk. Úgy siess, mintha életveszélyben forogna

a te türelmetlen

Klárid.

Megcímezte a borítékot: Herrn M. Langan. Christliches Studentenheim, Neustahldorf. Remélte, hogy a városban csak ez az egy diákotthon van, amelynek a címét a telefonkönyvben találta. Éppen leragasztotta a levelet, amikor Lorenzné beszólt érte:

— Bemegyek Kölnbe. Nem jössz velem?

Klári jobb szeretett volna egyedül maradni fájdalmával. Kényszeredett arckifejezését látva, az asszony kedvesen ráripakodott:

— Mit savanyodsz itt magadban? Öltözz és gyere. Nem bánod meg.

A lány udvarias engedelmességgel indult, öltözködött és beszállt az autóba. Az első postaládába bedobta a levelet.

Köln irányában Neustahldorf házai teljesen összeépültek a régi várossal, Altdorffal. Ott a kocsi bekanyarodott egy óriási gyárudvarra A sorompón túl egész városnak látszó épületsorok álltak, széles és kövezett utcák partján. Egy

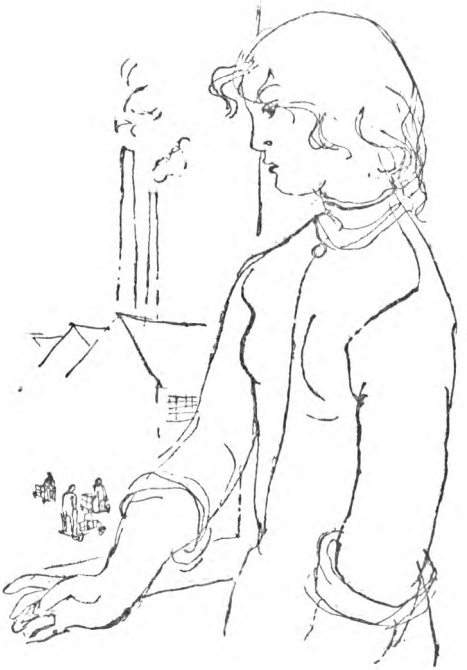

ragyogó üvegpalota előtt kiszálltak, liften felmentek Lorenz igazgató irodájába. A csőbútoros előszoba, az áhítatos hangulatú faragott tanácsterem éppen olyan elegánsan hatott, mint a Lorenz-villa.

Az asszony bement férjéhez, Klári az ablakhoz állt és az udvarra bámult. A sárga keramitkockás úttesten kis Villanytargoncák szaladgáltak, üresek és megrakottak, s olyan kedélyesen csilingeltek és bukdácsoltak, akár a keskenyvágányú szombathelyi villamos. Klári egyszerre csak felkiáltott:

— Máté!

Az egyik targonca hátulján hórihorgas fiatalember állt, olajfoltos szürke köpenyben, két tenyérrel az előtte fel-

halmozott vaskockákra támaszkodva. Haja a homlokába lógott, vidám arccal bámészkodott mindenfelé, s amikor felnézett az irodaépületre, megvillant kék szeme.

— Mi baj? — lépett ki Lorenzné a dolgozószobából.

— Maga kiáltott? — kérdezte a nyomában elősiető férje.

— Egy... ismerőst láttam... — ott megy — mutatott le Klári az udvarra.

A targonca éppen befordult egy nagy csarnok B jelű kapuján.

— Beszélhetnék vele? Lemehetek hozzá? Fölhívhatom ide? — fordult Klári izgatottan sürgető kérdéseivel az igazgatóhoz.

— Az lehetetlen — szólt komoly arccal Lorenz.

— Ez tréfa? — hüledezett Klári.

De az igazgató komoly szárazsággal megmagyarázta:

— A termelési folyamatból nem lehet kivonni senkit.

— Még az igazgatónak sem?

— Neki a legkevésbé. Az a targonca percnyi pontos menetrend szerint jár a segédraktár és az esztergaműhely között. Ha egy percet késik, esetleg öt gép is leáll, mert elfogy a nyersanyaguk. Aki az ilyen leállásban hibás, azt megbüntetjük...

— De ha az igazgató... — szólt közbe Lorenzné.

A férj rendreutasító szigorral szólt közbe:

— Az első a folyamat. Az igazgató is csak azt szolgálja. És én lennék az utolsó, aki a rendet felborítanám. Ezt igazán beláthatnád — mondotta olyan heves szemrehányással, amilyet Klári fel sem tételezett volna erről a kimért, nyájas emberről. — Nekem kell példát mutatni. De nemcsak példamutatás ez. Másként nem lehet termelni! Ha felborul a rend, kiszámíthatatlan kár keletkezik. Mi nagyon magas órabért fizetünk, ezt csak úgy bírjuk, ha a munka minden percét, a munkás minden erejét a lehető legjobban kihasználjuk. — Látva Klári elképedt arcát, Lorenz szándéka ellenére tovább folytatta. — Az egész világon mi-

nálunk a legtökéletesebb a munkatempó. Lorenz-szisztémának nevezik. A feltalálóról — tette hozzá mesterkélt szerénységgel. — Ide járnak tanulni más gyárakból. Én borítsam ezt fel? Neeem! — kiáltott fel, szinte szenvedéllyel. — Én nem tehetem. Belátja, ugye? — Megsimogatta a lány kezét.

Klári sírását leküzdve mondta:

— Pedig úgy szerettem volna találkozni vele... már régen, de nem tudom a címét. Most véletlenül meglátom.., és elszalasztom. Olyan rettenetes!

— De hiszen ezen könnyű segíteni! Most már tudja a címét. Hagyhat neki üzenetet. Munkazárás után átadják neki.

Lorenz utasította egyik titkárnőjét: közölje Langán segédmunkással, hogy hívja fel a 415-ös telefonon Eotond kisasszonyt.

— Köszönöm — szólt Klári, de még egyre ámult, hogy itt az igazgató, aki féiigmeddig tulajdonos is, nem adhat öt percnyi pihenőt a munkásnak. És vajon hogyan került ide Máté? Ide, a Lorenz-piramis építéséhez!?...

A titkárnő visszatért:

— Langán nevű munkás nincs a B-pavilonban, sőt az egész gyárban...

— No lám, kápráztak a világ legszebb szemei — szólt Lorenz, ismét olyan hűvös nyugalommal, mint ahogyan otthon szokott társalogni. — Milyen szerencse, hogy a rendet felborítva nem hívtuk fel ide azt a vadidegen fiatalembert! Igaz? Kinevettek volna minket. — Ezzel eltűnt a párnázott ajtó mögött.

— Mehetünk, kicsikém — indított az asszony.

... A hosszú-hosszú kölni belváros szűk utcáin kommissióztak, azaz üzletről üzletre jártak vásárolni, nézdelődni. Lorenzné nercbundát akart csináltatni magának, de a bemutatott prémdarabkák sehol sem nyerték meg kényes ízlését. Kalapot is próbált több masamódnál, azután selyme-

két nézett, majd a magával hozott szövetmintákhoz illő bőröveket vásárolt. Meglátott egy kirakatban egy csinos retikült, de a bélése nem tetszett neki, ellenben ugyanitt váratlan elhatározással megvett egy műanyag autó-étszeres készletet. Tárgyalt egy ékszerésszel valamilyen briliánsgyűrű átalakításáról. Sóhajtozva, elkeseredett kitörések közepette járt-kelt a boltok között. Klári ezt teljesen érthetetlennek találta, mert őt hallatlanul mulattatta, vele minden szomorúságát feledtette ez a sok-sok Lorenzné, akik az egész városrész minden bolthelyiségében lázasan válogattak, alkudoztak, sóhgjtoztak, próbáltak, olyan halálos komolysággal, mintha fő hivatásukat gyakorolnák.

A boltok előtt kisebb vagy nagyobb, de egyformán gyönyörű, új, sqtét-fényes vagy felhőszínű autók várták őket. Némelyek fura kis,. roller''-eken száguldoztak utcáról utcára. Ezekről akaratlanul Máté targoncája jutott eszébe Klárinak. Csakugyan, volt valami hasonlatosság a kétféle alkaljnatosság között. Máté a műhely és a raktár között „kommissiózik” — gondolta Klári, mert azt hitte, hogy itt, ahol nem kell húzni a szekeret, hanem játékosan villamosoznak a teherrel, itt a munka sokkal kedélyesebb, mint odahaza. De később tovább fűzte gondolatait: a raktárban persze nincsen látnivaló, mint itt, és az sem véletlen, hogy ott olajos ruhában furikázzék a nehéz vaskockákat, itt meg a boltossegédek kiviszik az autóig az elegáns hölgyek után a tarka selyempapírba burkolt, színes zsineggel átkötött tetszetős kis csomagokat.

Ezt tették Klári linon zsebkendőivel is. Az egyik boltban ugyanis a lány ráfeledkezett egy szép mintájú zsebkendőre. Lorenzné észrevette és rögtön egész tucattal lepte meg. Klári ezután már óvatosabban bámészkodott, nehogy mindent megkapjon ajándékul, amit csak megcsodál.

— Jaj, hogy szalad az idő — sóhajtott később Lorenzné, éppen apró csipkék között válogatva. — Mit szólnál hozzá, ha itt a városban ebédelnénk?

— De hiszen otthon Rácz bácsinál meg tetszett rendelni, hogy mi legyen...

— Légy szíves, ne ellenkezz még te is — kiáltott szenvedő arccal Lorenzné. — De hol szedjünk fel egy férfit az ebédhez?

— Heinz bácsi?

— Őt nem lehet kicsalni a gyárból. Ott eszik a tisztviselői menzán — mondotta Lorenzné és elfintorította arcát. — De megkeressük a papádat, hátha éppen itt van!

A sofőrrel felhívatott egy számot, s Botond csakugyan ott volt. Fél óra múlva a König von Württemberg előtt várja őket.

— Olcsó helyre visz a kisöreg — nevetett Lorenzné. — Hó elején a Ritzbe jár, a hó végén a Württembergibe...

Klári zavartan mosolygott. Eddig nem gondolt arra, hogy itt nem mindenki szórja olyan könnyen a pénzt, mint ahogyan a Lorenz család.

De a König von Württemberg is szép vendéglőnek látszott, és igen finom ételeket adtak, szépen tálalva. Botond ötvenmárkás bankjeggyel fizetett, és csak aprópénzt kapott vissza a szalvétával letakart tányéron. Nyomban ezután kínos viszály borította fel az ebéd kedélyes hangulatát.

— Képzeld édesapa, a gyárban, Heinz bácsi gyárában Mátét láttam — újságolta el Klári. Botond nyugtalanul forgatta fejét, úgy tett, mintha nem hallott volna semmit. Klári folytatta. — Hogy kerülhetett oda? És nem tudod, egyáltalában miért bujkál előlem? Napok óta nem láttam.

— Mi az, mi az? — érdeklődött Lorenzné, s kívánságára németre fordították a szót.

— Nem lehetett Máté — felelte végre szárazon az apa.

— No ugye, csak képzelődsz — helyeselt az asszony. — Nincs a gyárban az, akit te keresel. Már a titkárnő is megmondta.

— Látod — könnyebbült meg Botond.

— Hát akkor hol van Máté? — 'firtatta tovább a lány.

— Hazautazott. Magyarországra.

Klári kezéből kiesett a fagylaltoskanál. Fel akart ugrani és kiszaladni,.. vagy az asztalra borulni, hogy ne lássák fájdalomtól eltorzuló arcát. De nagy akaraterővel szavakba szedte kétségbeesését:

— Elment?... Búcsú nélkül? Haza?... Miért?... M: történt?

— Kicsikém, ne sírj — kiáltott fel Lorenzné, majd vidámkodva így gügyögött. — Persze könnyű neked, te akárhol sírhatsz, nem maszatolod össze az arcodat a festékkel. No de azért ne sírj!... Ejnye, Theo, maga vadmagyar, mit ríkatja meg ezt a gyereket!... Hát egyáltalában ki az a fiú? Ki az a szerencsés fiú, akiért egy ilyen édes kislány könnyeket hullat?

— Lányom, uralkodj magadon — szólt zord hangon az apa. — Ezzel tartozol társadalmi állásodnak.

— Hogy beszél ezzel a lánnyal, maga lóidomár — kedélyeskedett Lorenzné. A lány füléhez hajolt. — Szereted, kicsikém? Nekem megmondhatod.

Klári némán igent bólintott, majd hirtelen ezt mondta:

— Megesküdnék, hogy őt láttam a gyárban.

— Hogyan került volna a gyárba? — kérdezte ingerülten az apa.

— Ott targoncázott — felelte Klári.

— Mint munkás... dolgozott — egészítette ki Lorenzné, látva Botond értelmetlenségét.

— Ha egyszer mondom, hogy elutazott — szólt türelmetlenül az apa.

— Csitt, hagyja már — békítette az asszony.

Néhány pillanatnyi szünet után Botond szólalt meg. Tompa hangján érzett az elnyomott indulat.

— Azt mondod, hogy beállt a gyárba munkásnak? — Látszott rajta, hogy ez a gondolat valósággal megdöbbenti. — Miért? És tulajdonképpen,.. nagyon szeretném már

tudni, ki ez az általad nagyra becsült Langán Máté? Hajlandó lennél végre megmagyarázni?

— Kicsoda? Hát az ideálja — mondta Lorenzné együgyű méltatiankodással, oldalt billentve fejét. — Nem hallott még ilyet?

Botond nem volt hajlandó tréfálni:

— Annál inkább jogom, sőt kötelességem tudni, hogy kicsoda?

— Diák... a táncosom... partnerem — szipogta Klári.

— Meg az udvarlód — vágott közbe Lorenzné. — Boyfriend, comme on dit en anglais. * Te meg érte lángolsz. Csak mondd meg bátran apádnak. Tanulja meg végre, mi érdekli a nőket.

— Igen — suttogta halkan Klári.

— Középiskolás? — kérdezte az apa.

— Harmadikos. Jövőre érettségizik.

— Kik a szülei?

— Apja a bányában liftes, anyja a takarógyárban dolgozik.

Botond két ujjal az asztalra koppintott:

— No tessék! Sejtettem... Micsoda abszurdum!

— Mi rosszat tettem? — kérdezte ijedten Klári.

— Egy ilyen fiúval... izé... kísérteted magad!

— Valódi népi demokrácia — jegyezte meg Lorenzné.

Klári nem fogta fel a megjegyzés értelmét. Csak azt érezte meg, hogy az asszony, aki eddig védte apja ellenében, hirtelen ellene fordult. Szenvedélyesen kitört:

— De Máté nagyon rendes fiú, okos és művelt, kifogástalan és... és...

— Tudom. Úgy viselkedik, mint egy igazi úrifiú.

— Én nem tudom, hogyan viselkedik egy igazi úrifiú — ismerte be lemondóan Klári.

Apa és lánya ellenségesen néztek farkasszemet. Egyik

* *Boyfriend, comme on dit en anglais* (Bojfrend, kom on di-t-an angle) — Pajtás, ahogy az angol mondja (angol, francia).

sem értette, mit nem ért a másik. Botond ellentmondást nem tűrő, fojtott hangon jelentette ki:

— Szóval elég volt. Legfőbb ideje, hogy az a fiú elutazott. Mielőtt kitört volna a botrány.

— Botrány? Miért?

Botondban forrott a méreg. Nem tudta elképzelni, hogy az ő lánya ne értené, miről van szó. Azt hitte, tetteti magát, bosszantani akarja őt. De végül öklét az asztalon táncoltatva megmagyarázta:

— Azért, kedves lányom, mert egy magyar törzstiszt lánya, egy úrilány, nem folytathat társadalmi érintkezést egy munkásgyerekkel, egy prolival. Hanem csak hozzá illőkkel!

— Képzeld el — szólt közbe Lorenzné —, hogy micsoda nyomorba jutsz, ha egy munkás felesége leszel. Évekig kell viselned ugyanazt a kabátot! — Büszkén nézett az ezredesre, hogy tanuljon tőle, miként kell. érvelni.

— Mátéból mérnök lesz — fordult Klári Lorenznéhez.

— Lehet — vágott közbe az apa. — De ez nem változtat a társadalmi helyzetén. Vagy legalábbis nem azonnal. Azután... nem kívánhatod például, hogy én... hogy én a te esküvődön egy takarógyári munkásnővel a karomon masírozzak be a templomba...

— Esküvő? — hüiedezett Klári. — Bevonulás?...

— Nem érdekelnek az érvek — heveskedett Botond. — Nem tűröm az ilyen kapcsolatokat. Vedd végre tudomásul.

— De igenis, az esküvő lehetőségére gondolni kell — ugratott ismét a küzdőtérre az asszony. — Már előfordult ilyen házasság. Moziban is láthattad elégszer...

— De Máté a legkülönb ember a világon — kiáltott fel Klári. — És az édesanyja a szülői munkaközösség alelnöke!

— Nem érdekel — intett Botond erélyesen. — Az nem rang. Te csak az én rangomhoz illő emberekkel érintkezhetsz. A társadalmi szabályokat nem lehet csak úgy félrelökni. Ilyen eltévelyedés a tiszti rangomba kerülhet.

Klári értetlenül meredt apjára, aztán védelemért esdeklően Lorenznéhez fordult. De közben eszébe jutott: hiszen édesanyja, a gyógyszerész is csak okmányhamisítás segítségével juthatott be egy tiszti családba! Szóval ez a hihetetlen boszorkány-história mégis élő valóság volt! Sőt, itt az,, új-hazában" tovább él a „hagyománya" és mérgezi az emberek életét! És ő még ide vágyódott! És anyját gyanúsította! Hogy fájhattak szegénynek az ő hitetlen vállrándításai, mosolyai, legyintései! „Én másutt nem tudnék boldog lenni" — mondotta az édesanyja. Ö sem tud itt boldog lenni, ebben a hazug világban!

Botond észrevette, hogy lánya kétkedik.

— Nos. hát kérdezd csak meg a nagyságos asszonyt! — kiáltotta.

Klári rimánkodó szeme sajnálatot keltett az igazgató feleségében. A kislány kezét simogatva így szólt:

— Apád egy kissé ingerült jellem...

— Nem ez a kérdés most — fakadt ki türelmetlenül a férfi.

— Hanem... hanem azt tessék megmondani — villant fel hirtelen Klári szeme —, hogy Trudéval ez nem fordulhat elő?

— Nem kicsikém, az én lányommal ez nem fordulhat elő — mondotta részvétét vesztett arccal a nő. — Nézd, ma már itt csakugyan mindenki elismeri, hogy a munkás is ember___ hallanád csak, Heinz hogyan beszél erről!..! de...

— De... de... Trude is együtt jár iskolába munkások gyerekeivel? Nem?

— Nem kicsikém. Trude egy finom svájci intézetben tanul. Oda nem egy munkás, de még egy hivatalnok sem küldheti a gyerekét. Ök ott maguk között vannak...

— Külön iskola van... a... a...

— A jobb emberek gyerekeinek. Mondd csak ki bátran. Látom, kicsikém, te egy barbár országból jöttél. Nem is-

merik ott a kifinomult nyugati formákat. Aki jó nevelést akar adni és adhat a gyerekeinek, az nem járatja őket a közös iskolába.

Klári nem adta meg magát:

— De tessék ide hallgatni. Ha egy munkásfiúból mérnök lesz, akkor az mégiscsak összetalálkozhatik Trudéval? Nem?

— Nem. Ne légy már olyan nehéz felfogású. Ha egy ilyen fiatalemberből mérnök lesz is, azért még nem hívjuk meg vacsorára. Ö sem érezné jól magát közöttünk. Nincs *schliffje,* nem ismeri a *bontont,* nem tud velünk lépést tartani. Nem hívhatja meg az igazgatóját egy kétszobás tömegszállásra. Érted? De... egyébként is, tegyél le már arról, hogy mérnök lesz belőle. Ha egyszer beállt a gyárba cipekedni... és be kellett állnia, mert élnie kell... akkor világos, hogy nincs pénze egyetemre járni. Nem lehet tehát mérnök. És ez így van rendjén! Mert így aztán nem lehetnek olyan *mésalliance**~okl

Lorenzné diadalmasan nézett a férfira. így kell megmagyarázni valamit, nem mérgesen kiabálni. Botond hálásan mosolygott.

Az asszony ezután Klárira pillantott. Amikor meglátta szomorúan lehorgasztott fejét, gyengén reszkető, meghatóan vékony kis nyakát, vigasztalóan szólt hozzá:

— No, ne búsulj, örülj, hogy a fiúd nem állt be a gyárba, így még viheti valamire.

Klári felnézett.

— De ez nem igazság — szólt rekedten.

A hangból, a tekintetből gyűlölet lobbant.

Lorenzné ijedten felállt.

— No, menjünk — szólt Botondhoz, mert megijedt, hogy botrány lesz. — Ha elkísér a kerámiásokhoz, utána hazaviszem a kocsin.

* *Schliff* — fellépés, *bonton* — jó modor, *mésalliance* — társadalmi különbség mellett létrejött házasság.

Klári is felkelt. A hajlongó pincérek sorfala között úgy ment Lorenzné után és apja előtt, mint fogoly a börtönőrei között. A padlót bontó szőnyegen Mátét látta a targoncájával. Lorenz közeledett feléje, jól vasalt fekete ruhájában; azaz nem is az igazgató volt, hanem az ő ruhájában és az ő lépéseivel az édesapja. Megállást intett a foltos köpenyű fiúnak. Máté leugrott a kis kocsiról és mély meghajlással Botond—Lorenz elé lépett: „Igazgató úr kérem, én szerelnék beiratkozni az egyetemre! ” Az igazgató száraz hangon így feleit: „Megőrült? Végezze a dolgát! A

műhelybe siessen, ne az egyetemre! Még majd leáll a munka. Rohanjon, hallja, mert elbocsátom! ” Tovább sétált, fejét csóválva, mintha még egyre méltatlankodnék: „Még hogy ilyet! Targoncával az egyetemre. Mérnök akar lenni. Ki fogja akkor szállítani az anyagot? ”

... Az olasz kerámia-kiállításon Lorenzné egy szép nagy falitányért vásárolt. Klári ölében tartotta az autóban, és lehámozta róla a selyempapírt. Sárga füzérkeretben, zöld füvön, kék ég alatt hamvasszürke nyuszi vágtázott a fajanszon. Olyan magyar nyuszi volt, hogy nem tudta levenni róla a szemét.

Amikor Altdorfon robogtak át, a Lorenz-gyár kapuján sűrű tömegben rajzottak ki a munkások. Klári orrát az ablaküvegnek feszítve bámult a sokaságra; ezer arcot vizsgált át néhány pillanat alatt, amíg a kocsi elsuhant a tömegben.

Mátét nem látta. Talán mégis elutazott?

Botond kitalálta, hogy lánya kit les. Fölényes mosollyal dőlt hátra az ülésen; itt ugyan keresheti azt a mihaszna fiatalembert. Az már a magyar határ felé közeledik. S csak tudhatná Klári, hogy ennek tulajdonképpen örülnie kell! Hiszen ha itt marad a fiú, minden pillanatban lefülelhetik. Igazán szerencse, hogy elutazott...

Nem, Máté nem utazott el. Minden érvvel és tudomással szemben Klári szívének volt igaza. Máté a Lorenz-gyárban dolgozott.

Előző nap délután még el sem kezdődött a felvétel, amikor egy elnyűtt férfi csellengett el a várakozók sorfala mellett és félhangosan kérdezgette:

— Van itt valaki magyar? Van itt valaki magyar?

A jelentkező Mátét félrehívta.

— Munkakönyve van? — kérdezte halkan.

Máténak nem volt. Az idegen megnézte a grazi igazolványt.

— Ezzel magát sehol sem veszik fel...

— Valami mást kell szereznem? — kérdezte ijedten Máté.

— Az egy hétbe telik — legyintett a kopott külsejű magyar. —- De én... mert éppen meg vagyok szorulva... eladom a munkakönyvemet húsz márkáért... Sok? No jó, ha ideadja ezt a grazi papírt, tizenötért. Én majd váltok magamnak új könyvet.

Máté megkötötte az üzletet. így Johann Fekete néven vették fel, anyagmozgatónak. Munkaidő héttől háromig, negyedóra ebédszünettel. Amikor este a keresztény diákotthonban kérte, hogy hatkor ébresszék fel, mert gyárba megy dolgozni, meglepetésére közölték vele, hogy akkor el kell hagynia az otthont, mert csak tanulók lakhatnak benne...

Sajnálta a szép, kétágyas, zuhanyozófülkés szobát, de a gondnok megnyugtatta, hogy a gyárnak bizonyosan van legényszállója.

A magyar fiút a B-pavilonba osztották be, az esztergályosokhoz. Másodmagával egy villanytargoncán kell fuvaroznia a nyers blokkokat a kisraktárból a gépekhez, a kész darabokat az ellenőrzéshez. Ö a felrakó, a másik a vezető. Ez a vezető — ugyancsak fiatal kölyök — adott neki kölcsön egy olajfoltos köpenyt, napi fél márkáért.

Reggel hétkor Máté nagyon megörült, hogy csak alig kétkilós acélkockákat kell emelgetnie, mert félt, hogy gyenge lesz a munkához. Tíz óra felé már így is sajgott a dereka, es kínosan feszült a karja. De a targoncát vezető társának gúnyos mosolyát látva, leküzdötte még azt a vágyát is, hogy olykor-olykor nyögjön egyet, sőt állandóan nagyokat nevetett.

— Éhes vagy-e már? — kérdezte tőle egyszer a társa.

— Nagyon.

— Akkor készülj. Csöngetéskor futás. Irány a kantin.

Máté éppen Deybold esztergályos körül rakott rendet, amikor a csengő megszólalt. Körülnézett, targoncás társa már eltűnt.

-- Ebédelni — szólt a többi esztergályoshoz Deybold, leállította a gépét és elsietett.

Máté utána. De a siető tömegben hátraszorult, és mire az étterembe ért, Deybold két esztergályos szomszédjával már a levest kanalazta. Odaült hozzájuk.

— Abtreten! — ordított rá őrmesteri hangon Deybold.

— Nem értem. Mit mond? — kérdezte Máté kedvesen.

Deybold hirtelen lábmozdulattal kirúgta alóla a zsámolyszerű széket, úgyhogy a fiú hanyatt a padlóra zuhant. Harsány nevetés zendült. Máté gyorsan talpraugrott és ökölbe szorított kézzel körülnézett, kire vethetné magát? De hárman lefogták, a terem végébe vitték. Ott letették egy hosszú asztal mellett.

— Maradj nyugton! — kiáltott rá egy szeplős, szőke legény, aki mellé leültették. — Ez minden újoncnak kijár. De azt tudnod kellett volna, hogy nem ülhetsz az esztergályos urak asztalához.

— Nem tudtam.

Az asztal társak békítően mosolyogtak rá...

Mindenki előtt háromemeletes éthordó állott. Kiemelték a legfelsőt és abból ették a levest, a középsőben hús és burgonya volt, az alsóban sajtos makaróni.

— Siess enni, mert elfogy az idő — figyelmeztették Mátét.

— Hol kapok ennivalót?

— Annál az ablaknál.

— Mennyibe kerül?

— Csak jegyre adják.

— Nincs jegyem.

— Akkor felkopik az állad.

De ketten átadták neki makarónijukat, a szeplős pedig egy falat húst rakott a tetejébe. Máté mohón evett. Az étel

ízetlen volt. De az jólesett neki, hogy ezek a sohasem látott fiúk első szóra befogadták maguk közé és megosztották vele ebédjüket.

Amikor a csengő megszólalt, ugrott és sietett a helyére az egész társaság. Mátét a targonca vezetője figyelmeztette:

— Pár napig vigyázz nagyon! Deyboldék nem bocsátják meg, hogy közibük ültél.

S csakugyan, ahányszor a targonca valamelyik esztergapad mellé állt, mindig volt egy-két rossz szavuk Máté kínzására és a maguk mulatságára:

— Hé, te Fokosch! Töltött paprikát nem hoztál? Ugye, azt csak az őrülteknek csináljátok ti magyarok? Mert ugyan mirevaló ehető ételt tömni az ehetetlen paprikába? Hogy az is összemarja a szádat? Magyar találmány...

Koch esztergályos egyre tüzelte társait. Gyűlölte a magyarokat, mert negyvenöt márciusában a Sopron megyei Levél községben hiába ment házról házra, senki sem adott neki civilruhát, s így végül szovjet hadifogságba esett.

Máté, bár derekát mázsás súlyok húzták-nyomták, kétszeres iramban dolgozott, hogy minél gyorsabban elkerülhessen a munkagépek közeléből. Olyan fáradt volt már, hogy lihegve kapkodta a levegőt. De mialatt a raktárban járt, az ő öt esztergályosa egyre csak azon törte a fejét, hogy mivel ugrathatná még a szemtelen újoncot.

— Te Tschikosch! Voltál te pusztán? Hányszor dobott le a ló? A targoncán nehezebb ülni? Miért nem lasszóval fogod a munkadarabot? Puhitasz-e a nyereg alatt gulascht? Milyen annak az íze?

— Ismerik-e már Magyarországon az öngyújtót? — kérdezte rágyújtás közben Deybold.

— Még a gyufát se — szólt át Koch.

— Mi találtuk fel a gyufát. Irinyi! Magyar! — vágta oda Máté, mert ami sok, az sok!

Deybold erre leejtette a gyufaskatulyáját és Mátéval szedette fel egyenként a szálakat.

— Látod, nem szabad feleselni velük, mert mi isszuk meg a levét — zsörtölődött a targoncavezető, amikor ennek végeztével elindultak. — Nehéz ám egy percet behozni!

Legközelebb Koch ezt kérdezte:

— Te Fokosch, aztán miért jöttél el hazulról?

Máté nem mondhatta, hogy szerelme kedvéért, hiszen kiröhögnék, pláne ha kiderül, hogy szerelmese elhagyta idekinn. Zavarában így felelt:

— Én... félreértésből. — És kezéből kiesett a nyersdarab, odagurult a targoncavezető elé.

Az felkapta és odadobta a többi közé.

— No lám — kiáltott Deybold — tévedésből ideszalad egy magyar, aztán itt a németek dolgozhatnak helyette.

— Magyar tempó — jegyezte meg Koch. — Láttam őket a háborúban. Ott meg,, elejtették" a puskát, ha nem néztünk oda. No kapd el — és odadobta a gépről levett kész féltengelyt.

Máté az acéldarab után kapott, de mert vezetője közben elindította a targoncát, egyensúlyát vesztette, s zuhanás közben a repülő acéldarab a homlokához vágódott. A bőre felhasadt, szemét elöntötte a vér, s Máté éles sikoltással elterült a földön.

Haid mester, a részleg felügyelője szaladva érkezett.

— Már megint! — mordult rá Kochra.

— Nem tehetek róla — vont vállat az és segített felemelni a fiút.

— Persze ez is fejjel szaladt a repülő acéldarabnak. Mi?

Csörömpölve megszólaltak a váltást jelző csengők. Mátét bevitték Haid mester kis üvegkalitkájába. A sebét csípő alkoholtól a fiatalember magához tért, egy korty rumtól pedig hevesen köhögni kezdett. A seb nem volt komoly.

— Inkább a fáradtságtól meg az éhségtől esett össze — jegyezte meg a targonca vezetője. — Azt hiszem, először dolgozik gyárban.

Valaki kenyeret meg kolbászt nyomott a sebesült kezébe.

— No ugye, segíteni is lehet valakin — dörmögte Anton Haid.

Máté felült és nagyokat harapott. Látva a barátságos arcokat, megnyugodott.

— Még senki se halt bele — legyintett Koch és ment a zuhanyozóba.

Anton Haid már reggel óta figyelte a magyar fiút. Nagyapjának húga — száz évvel ezelőtt — Pápára ment férjhez, s az egymástól messzire szakadt leszármazók tartották a rokonságot. Maga Anton kétszer is járt Magyarországon: 1917-ben mint kamaszt az éhező Németországból „felhízni" küldték a lisztben, zsírban „dúskáló" magyar rokonokhoz, 1930-ban meg egy vasesztergályos küldöttséggel járt Pesten. Felháborította, amit akkor Magyarországon tapasztalt, de megszerette a nehéz helyzetükben is szívélyes magyar vasasokat; és most úgy érezte, hogy viszonoznia kell a vendégszeretetet. Elkísérte tehát Mátét a fürdőbe s onnan a szállásra. Nyolcágyas tágas szobában szerzett neki ágyat.

— Elég gyenge — biggyesztette el a száját Haid. — Milyenhez vagy szokva? Apád mit dolgozik?

— Bányász.

— Hogy laktok?

— Szépen. Két szoba, konyha, nagy kert... öten...

Haid felhúzott szemöldökkel bólogatott.

— Igazán? Tudod mit, gyere hozzánk vacsorázni.

Haid tíz percnyire lakott a gyári „kertes telep"-en. Négylakásos, egyemeletes házak álltak itt katonás rendben, végtelen sorban. Aszfalt, tisztaság az odavezető úton. A földszinten nappali és konyha, fürdőszoba, az emeleten három hálószoba. A pontosan négyfelé osztott kis kertben zöldségfélék között egy keskeny ágyásban szalmavirág.

— Vendéget hoztam, Mutter — kiabált már a kertajtóból a házigazda.

— Ach, das schöne Ungarn — ismételgette Haidné, amikor férje bemutatta neki a vendéget.

Máté szíve megdobbant. Különös megrendülést érzett az alacsony, kövérkés asszony láttára. A mamára *kellett* gondolnia, pedig Frau Haid voltaképpen nem hasonlított Langánnéra. Legfeljebb abban, hogy jóságosan mosolygott ő is Mátéra. Meg abban, hogy ő is egyszerűen, lesimítva viselte a haját, mint a legtöbb idős munkásasszony. Mint az ő anyja is. Hogy ugyanúgy a józanság és hasznosság szabta meg mind a két nő ruhaviseletét... Végeredményben az volt ilyen nagy hatással Mátéra, hogy amióta eljött hazulról, most először állt szemtől-szemben olyan asszonynyal, mint amilyen az ő édesanyja is. A vidám szemek — vagyis talán inkább a szem körül futó huncut szarkalábak — ugyanazokról a legyőzött és elfelejtett gondokról árulkodtak, mint amelyeket Langánné is — bár mosolyogva — mindig a vállán cipelt... Ki tudná, pontosan miért, de Máténak haza *kellett* gondolnia, akár a szemektől, akár a hajtól, akár a ruhától; mindössze egy munkásanya és egy munkásotthon látásától.

A Haid házaspár fia egy hamburgi hajógyárban dolgozott, Frida lányuk az előbb érkezett haza egy művirágkészitő műhelyből és még mosakodott.

— Adj enni — szólt Haid a feleségéhez.

Kolbászt, sajtot és rántottát tálaltak, tiszta, kékkockás abroszon, virágmíntás porcelánon. Sört bontottak. Haid is falt egy keveset, aztán felhajtotta sörét.

— No most aztán mesélj! — Máté bizonytalan tekintetét látva, bíztató mosollyal folytatta. — Már régen szerettem volna megtudni az igazat egy értelmes fiatalembertől, aki odaátról jön, a vasfüggöny mögül... Én szeretek a magam fülével hallani.

A beszélgetés nehezen indult. De Anton Haid — régi szociáldemokrata, aki a Hitler-korszakban is megőrizte tagsági könyvét — értette a módját a kérdezésnek. Rendre kiszedett Mátéból mindent, amire kíváncsi volt. amit Máté a magyarországi munkaviszonyokról — apja révén egy

bányából, anyja révén egy gyárból — tudott; a jövedelmeket átszámította kenyérre meg sörre, szénre meg házbérre, ruhára meg biciklire... Jegyezgetett, számítgatott.

— Amikor én Budapesten jártam, harmincban, akkor még egy magyar munkás vagy lakott, vagy evett — jegyezte meg.

— Nem értem — csodálkozott Máté.

— Olyan kevés volt a munkabér és olyan sok a lakbér, hogy aki emberi módon akart lakni, így mint mi. annak a szájától kellett elvonnia a legszükségesebb falatot.

— Nálunk ma is van elégedetlenség...

— Helyes. A bérrel sohasem szabad megelégedni.

— És maguk?

— Mi többet keresünk itt, reálbérben is, szebben lakunk. De többet is dolgozunk. És persze elégedetlenek vagyunk. Olvastam egy statisztikában, hogy az egy főre eső termelési érték nálunk németeknél a legnagyobb. Ti magyarok messze hátul kullogtok...

— Anton, ilyet nem kellene mondani egy magyar vendégnek — szólt közbe Haidné.

— Nem ő tehet róla.

— S nem lehet azon segíteni? — kérdezte Frau Haid.

— Még fiatal az ipar — magyarázta Haid.

— De máris öregek a gépeink — mentegetőzött Máté. — Csak az ötéves terv végén...

— Öt év, mi az? — vágott közbe Haid. — Sok-sok év kell. És nagyon sok igyekezet. Az iparnak az ország vérebe kell átmenni, a munkások vérébe. Ide jöhettek hozzánk tanulni. Te is ezért jöttél, nem?

Máté lehajtotta fejét:

— Én nem maradok itt dolgozni. Én hazamegyek. Csak az útiköltséget akarom megkeresni.

Haid meglepetten bámult rá.

— Akkor miért jöttél?

— Bonyolult história — szégyenkezett Máté.

— Mitől bonyolult?

— Hát... hát... attól, hogy..;

— Papa, hogy kérdezhetsz ilyeneket, igazán... — szólt közbe váratlanul Frida Haid, aki már egy ideje a háttérből hallgatta a vitát.

Máté hálásan nézett a nagy darab szőke lányra. Kicsattanó piros arca volt, vastag fonatba tekert hamvas haja, nagyszerű fogsora, gömbölyű álla. „Vajon ő kitalálta, hogy miért bonyolult? ” — zavarodott meg Máté.

— Van. amiről egy fiatalember nem beszél szívesen, igaz? — mosolygott a lány és keményen kezet szorított a vendéggel.

Ibolyakék szeme volt. Szép szeme.

Az öreg Haid tovább faggatta a fiút:

— Szöktél?

— Igen.

— Sok magyar szökik — szólt közbe Haidné.

— Én megbántam — vallotta be Máté.

— A legtöbb megbánja, azt mondják — bólintott Frida.

Csönd támadt.

— Azt mondják az újságjaink — kezdte lassan Haid —, hogy nálatok elviselhetetlen az élet. Én a te szavaidból azt látom, hogy nekünk talán nehéz volna, de nektek azt kell nézni, hogy a múlthoz képest mit javult? Megértem, ha valaki jobban akar élni. De én például ezért még nem hagynám el a hazámat. Pláne, ha az enyém volna a gyár!

— Hát maga gyáros? — kérdezte csilingelő kacagással Frida. — Nem is tudtam, hogy ilyen nagy urat tisztelünk szerény hajlékunkban!

— Nekünk otthon nincs ilyen szép hajlékunk — tért ki a kérdés lényege elől Máté. Mosolyogva körülmutatott a lakó-konyhában.

— Maga csak szerénykedik — ugratta tovább a lány. — Én már kitaláltam, maga egy álruhás királyfi!

A házaspár nevetett, Máté pedig kínosan hallgatott. Nem

talált hamarjában megfelelő német szavakat, hogy a lány modorában, közvetlenségével folytassa az évődést; talán mert sohasem olvasott német nyelven meséket. Szemét a szőke Fridára függesztette. A lány kacéran mosolygott rá mind a harminckét fogával. Máté pedig arra gondolt: vajon ez az ibolyaszemű lány is olyan könnyedén kiadja-e az útját udvarlójának, egymondatos üzenettel, mint ahogyan Klári bánt el vele.

— Hát akárhogyan van is — törte meg a csendet Anton Haid —, ha már itt vagy... én azt mondom, maradj itt, tanulj nálunk egy pár évig. Hasznát fogod látni. Mi akarsz lenni?

— Mérnök.

— Hogyan?

— Érettségi után...

— Egyetemre küldenének a szüleid? Megtehetik?

— Miért ne!? Ez nem olyan nagy dolog...

— Micsoda? Hogy egy bányász egyetemre küldi a fiát? Ez nagy dolog! Látod, ezt a házrészt összespóroltuk, berendeztük, még fizetjük a részleteket, de a gyerekeket nem tudtam taníttatni. Fiam, ha így van, eredj haza Magyar-: országra.

— Szombaton, ha megkapom a béremet, utazom.

— Szombaton te még nem kapsz bért, csak a jövő szombaton.

— Borzasztó — kiáltott fel elkeseredetten Máté — és hirtelen mozdulatába fájdalmas nyilallás bicsaklott. Összecsuklott, feljajdult.

— Hát ilyen rossz itt velünk? — kacérkodott a lány.

— Ez a dolgok rendje — nevetett Haid. — A bérrel is, meg az izomlázzal is. Ideje, hogy lefeküdjél. Előbb azonban állj a forró zuhany alá.

— Előbb talán vacsoráznánk! — szólt Haidné.

— De a fürdőben vigyázz, hogy ruhástul meg ne keresz-teljenek, mert az otthonban az újoncokkal ez a szokás.

Haidné hozta a hideg vacsorát. Megint sört ittak. Ettek, beszélgettek. Már esteledett, amikor Máté felkelt, hogy haza indul a legényszállásra.

— Frida, kísérd ki a vendéget, és csukd be mindjárt a kaput.

A kertkapuban Máté a lány szemébe nézett. A mosolygó kékségtől egyszerre elérzékenyült. Szeretett volna a lány kerek vállára, duzzadó mellére borulni, arcát arcához szorítva csendesen sírni... Miért? Fridához simulni? Vagy Klárit siratni? Máris bosszantotta, hogy rá tud nézni egy másik lányra, amikor csak tegnap esküdött holtomiglant Klári emlékének! Frida kihívó mosolya elől tekintete a kavicsos kerti útra menekült. De Frida behízelgő hangja elől nem volt menekvés:

— Aztán nagyon vigyázzon ám az otthonban! Az ilyen újoncokra ott ezerféle veszedelem leselkedik.

„Dörzsölt vagány vagyok én” — szerette volna mondani Máté, de ezt nem tudta lefordítani németre. Néhány percnyi szókeresés után így szólt:

— Schlauer Geselle bin ich... *

De amikor ez elhangzott, már önmagától, egy pillanattal később pedig Frida elnéző mosolyából is tudta, hogy nem azt mondta németül, amit magyarul gondolt.

Milyen jó lenne frissen, ötletesen társalogni ezzel a kedves szőke Fridával, aki annyira más, mint az otthoni lányok. és bizonyosan sokkal érdekesebb. Ez még nem árulás Klári emléke ellen! De mennyire elérhetetlen vágy! Nemcsak az udvarló német szavak hiányoznak Máté agyából, hanem mintha a jelleméből is elvesztett volna valamit. Langán Máté odahaza dörzsölt fickónak számított. Jól fel kellett kötnie az alsó fehérneműiét annak, aki vele akart kibabrálni vagv tengelyt akasztani. Máté ugyancsak értette a csíziót, a dörgést... nem hagyta magát átejteni, nem

* *Schlauer Geselle bin ich* — Ravasz alak vagyok én.

hagyott magával kikukoricázni... túljárt mások eszén... (Hogyan mondhatják németül a csíziót, a babrát, a tengelyt? megértik-e a dörgést, az átejtést?) Itt Németországban ugyanez a Máté kivert kutya, bénultan őgyeleg, mint szél ütött... Még csak amúgy igazában panaszkodni sem tud senkinek, amióta Klári elhagyta, mert hiszen abból, ami az agyában jár, bizony egy árva megveszekedett mondatot sem tud lefordítani; annyira más ez, mint az a pár szólam, amit könnyen összerak... Hogyan is tudna elmondani németül valami olyat, amivel ennek a kedves német lánynak a piros ajkán mosolyt fakaszthatna. Például... németül eszperentézni! — Teljesen lehetetlen eset! Hát érdemes itt élni?

— Majd vigyázok... ich werde aufpassen — felelte végre Fridának, száraz és unalmas németséggel, miközben kezet ráztak.

De tíz lépés után már elfelejtette az aufpassent. Gondolatban ugyanis felszabadultan társalgott Fridával, és németül kínálta Haid néni is, pontosan ugyanolyan dallamos mondattal, mint ahogyan a mama szokta:

— Ugyan Máté fiam, harapj még egyet...

(„Beisse noch einen” — zörgött Máté agyában. Koch biztosan kicsúfolná ezért is!...)

... Úgy fájt minden tagja, hogy alig bírt levetkőzni. A forró zuhany enyhítette kínjait. Nagy üggyel-bajjal felkapaszkodott a kettős vaságy emeletére. Aztán rémesen felordított, mert ágya közepén a lepedő alatt egy mosdótál jeges víz harapott forró testébe.

A többi hét ágy csak úgy rengett a kacagástól.

Amikor Margit néni belépett az első osztályba, hogy megtartsa a beszélgető-órát, a katedrán már ott hevert hat kérdőcédula, egyforma négyszögletesre összehajtva. Az osztályfőnöknő leült, elrendezte holmiját, hátrasimította szürkülő haját, azután a cédulákhoz nyúlt. Egyiket a másik után olvasta el, s mind szélesebbre húzódott a mosolya.

— Nohát, lányok! Ilyet! — tette le két karját az asztal lapjára. — Mi van veletek? Egy kérdés sincs a szerelemről?

Az osztály nyihogott. őket nem érte meglepetés; megbeszélték, hogy ma csak Botond Klári ügyéről szeretnének hallani. (De azért az egyik cédula súrolja a szerelmet, csak Margit néni nem vette észre.)

— Kezdjük azzal a kérdéssel, amely így szól: — olvasta az osztályfőnöknő — „Igaz-e, hogy nyugaton sokkal szebbek a városok? ” Egy szóval felelek. Igen.

A gyors és határozott válasz a meglepetés moraját váltotta ki.

— De miért? — kérdezte valaki.

Egy pillanatnyi szünet után az osztályfőnöknő felállt és a dobogó elejére lépett:

— Elmondok valamit... az életemből. Elsőéves bölcsész voltam... ezerkilencszázharmincban... amikor egy rejtvénypályázaton kétheti párizsi tartózkodást nyertem, méghozzá repülőutazással. Akkor voltam először Budapestnél nagyobb városban. Nem tudtam volna elképzelni, milyen gyönyörű és mennyivel nagyobb a francia főváros! De miért olyan nagy és fényes? Először, mert egy nagyon nagy birodalom középpontja. Másodszor, mert sok száz éve fejlesztik, szépítik. A francia királyok sokat tettek Párizsért már abban az időben, amikor a mi Habsburg-királyaink mindent elkövettek, hogy a magyar főváros... akkor még Pozsony... ne fejlődhessék! Párizsban már gyönyörű palota-

sorok, hatalmas terek, csodaszép parkok álltak akkor, amikor Budáról úgy verték ki a törököt, hogy a város csaknem mindenestül elpusztult, rommá lett, leégett. Ezt nehéz lenne behozni még akkor is, ha ugyanakkora ország volnánk, mint Franciaország. De sokkal kisebb és szegényebb ország vagyunk. Nem szipolyozunk ki gyarmatokat, hanem mi voltunk Ausztria gyarmata sok száz éven át.

— Hát olyan nagy a különbség? — kérdezte Dotya.

— Mondom nektek, ha nem láttam volna, én sem tudnám elképzelni. Elképesztő arányok, megkomponált városképek, csodás épületek. Prága is gyönyörű, de Párizs mellett kisváros. A különbséget a legélesebben akkor láttam, amikor hazaértem. Hajnalban indult a repülőgép Párizsból. Derengéskor még egy órát sétáltam Párizs szívében, az Opera zöld tetejű gyönyörű palotájának környékén... a Rue des Pyramides-ből indult a busz... aztán felültem a repülőgépre, és délben Pestre értem. Amikor a mátyásföldi repülőtérről jövet a Keleti-pályaudvarnál megláttam azt a foghíjas teret, a rút tűzfalakat, a vakolatjukat hullató bájtalan házakat, az elhanyagolt kis boltokat, a kopott ruhájú embereket, a rozsdásodó oldalú villamosokat, a sok szemetet... akkor... nem szégyellem... sírva fakadtam.

Az osztály meglepetten hallgatott. Egy percig Margit néni is némán küzdött az emlék hatásával, aztán visszaült a Helyére és felemelte a második cédulát.

— „Igaza volt-e Botond Klárinak, hogy elment? ” — olvasta fel. Hátrahőkölt. — Hű, lányok, ez kemény dió.

— Ugye megmondtam, hogy kitér a válasz elől — súgta oda szomszédjának Lukács Maca.

Az osztályfőnöknő megismerte a hangot, de nem törődött azzal, hogy *ki* tette a megjegyzést.

— Nem térek ki a válasz elől — mondta hangsúlyozottan. — Ha ki akarnék térni, azt mondtam volna: rosszul tette, punktum. De... én azt sem tudom, miért ment el Klári? Ti tudjátok?

— Mert szerelmes volt Langán Mátéba — vakkantotta valaki.

— Elmentek sétálni, erdő sűrűjébe, áttévedtek a határon — szólt Dotya.

— Akkor miért nem jöttek vissza? — fordult feléje Langán Gizi.

— Mert féltek az aknamezőtől.

— Eh! — legyintett Gizi.

— Sokat beszélnek ám! — kotnyeleskedett Gombos Hilda.

A háta mögött kuncogás tört ki, a lányok összehajoltak, sugdostak, aztán megint nevettek.

— Megtudhatnám én is, hogy min nevettek? Klárin? — kérdezte szigorúan Margit néni.

A lányok elvörösödtek, egymást lökdösték. Végre Lukács Maca felállt:

— Nem bánom, én elmondom... Azt állítják... én nem hiszem... hogy Klári... izé... gyereket vár.

Ketten nevetni kezdtek, de a többiek rosszalló tekintete gyorsan lehűtötte jókedvüket. Az osztályfőnöknő csak a fejét csóválta. Langán Gizi felpattant, kivörösödött arccal szólt:

— Tessék megengedni, hogy én feleljek neki.

— Hallgassuk meg Gizit — intett az osztályfőnöknő.

— Sokat beszélnek. Igaz. Ostobaságokat. Ilyeneket is, mint ez... És én szégyennek tartom, hogy mi, a barátnői és osztálytársai átveszünk ilyen rágalmakat. Nem tudjuk biztosan, mi volt, hogy volt. Csak sejtjük. De egy biztos. Máté bátvámtól tegnap jött egy lap. Azt írja: nem volt értelme, hogy kiment... Nem ir többet, nem tudom, miért nem? De én úgy értem ezt. hogy félreértés volt. Tévedtek...

Lukács Maca felpattant:

— Klári hosszú levelet írt az édesanyjának. És azt írta, hogy nagyon boldog! Olyan gazdag ott mindenki... az ít-

teni lakásokban el sem férne a sok holmijuk... És nem tudom, miért kell titokzatosnak lenni? Miért nem lehet őszintén beszélni ezekről a dolgokról?

— Helyes. Kezdd el te. Mondj el mindent őszintén — szólt az osztályfőnöknő.

— Elmondom én. És ez nemcsak az én véleményem az osztályban. Nem erdekel, hogy a városban mit pletykáznak Kláriról. Nem is akartam rágalmazni. Csak megemlítettem, hogy miről pusmognak... De tény... *és* erről is beszélnek és beszélünk... igen, mi is... hogy itthon egy kosztümért több mint egy hónapig kell dolgoznia az anyukámnak, Botond Klári meg odakinn egyszerre két tucat ruhát kapott az édesapjától, aki ott él. És... és... szóval ebből is látszik, hogy itt nem erdemes tanulni!

— Maca! Ez egy kicsit gyerekes — csóválta a fejét Margit néni. — Persze nem is te tehetsz róla. Akiktől ilyet hallasz, azok a felnőttek... gyerekesek.

— Szabad? — jelentkezett Gizi. A bólintás után beszélni kezdett. — Két tucat ruhától még nem kell hasra esni, igaz-e lányok? És azt is mondhatom, hogy tíz évvel ezelőtt a mama még maga tákolta össze a kis ruháimat. Régi anyagokból, amiket az egykori „helyei”-ről kapott. De az idén már két vadonatúj ruhát kaptam, boltból. És ha ez így megy tovább, akkor én már a gyerekemnek egyszerre hat ruhát csináltatok... — Nevetett, harag és méreg nélkül. — Bár nem tudom, minek kell neki egyszerre hat ruha?

Gizi tejfehér arcán piros rózsák virultak ki, mert az osztályban vidám kiáltozás kezdődött:

— Mi van a gyerekeddel Gizi?

— Hány éves a kicsike?

— Gratulálunk.

— Fiú vagy lány?

— Matafán Gizike a neve?

— Mikor *lesz* az esküvő? — kiáltotta túl a zajongást Dotya, és erre harsogó kacagás következett.

Margit néni szemét törülgetve nevetett, majd a zaj csillapodtával komoly hangon kezdett beszélni:

— Gizi megfelelt neked, Macám. Én meg hozzátenném, hogy nagyon nagy kérdés, érdemes-e egy-két ruháért, extra szabásért, különieges anyagért... szóval talán csak egy-két évi divatelőnyért elszaladni innen a bizonytalanságba. Kalocsay Elvira csomagból való ruháit irigyled talán olyan nagyon? Az, amit elmondtál, nem indokolja elkeseredésedet. Vagy valamit elhallgattál?

— Nem, nem hallgattam el semmit — felelte Maca. — Csak... csak azt mondják, hogy tulajdonképpen mindegy... az európai ember mindenütt otthon van... és így tulajdonképpen mindegy...

— Tulajdonképpen mindegy? — ismételte meg az osztályfőnöknő, lassan, kérdő hangsúllyal. — Igen, a szobának mindenhol négy fala van és a képeket egész Európában szögre akasztják. Nem sok különbség, hogy a kilincset Franciaországban gomb alakúra csinálják és forgatva nyitják... hogy Olaszországban a kőpadló az általános. Tulajdonképpen mindegy... A lakás, az lakás mindenhol Európában, de vajon mindegy-e nektek, hogy az édesanyátokkal laktok-e egy szobában, vagy vadidegenekkel?

Megdöbbent csend támadt. Margit néni egész halkan beszélt tovább, de csendes szavait erős szenvedély színezte:

— Magyarország az édesanyátok. Anyátok, hazátok felnevel titeket, eltart, amíg iskolába jártok, hogy egykor majd ti legyetek a támaszai. Ha nem tetszik nektek az a ház, amelyet a szüleitek építettek, akkor szépítsétek meg, vagy emeljetek helyette másikat, modernebbet. Ez a feladat, ez a gyermeki kötelesség. Szabad ez elől elszaladni? Mi eddig koldusok voltunk a saját hazánkban, putriban éltünk, csak most kerültünk emberi hajlékba. Egyszerű, szerény otthon ez még. De ha ti elszaladtok innen, hirtelen elkeseredésből, türelmetlenségből, szebb lakásra áhítozva, akkor ki fogja az itteni lakásokat szépíteni? Ha nem tetszik valami, vál-

toztass rajta. Ez az emberi magatartás. Elmenekülni a patkány is tud!... Én azt mondom, gyerekek, akinek nem tetszik itt, ha jó magyar, kétszeres erővel dolgozik az otthon megváltoztatásán, hogy utolérjük a külföldet; de aki megszökik a munka elől, az nem jó magyar.

Gizi vérvörös arccal felpattant:

— Margit néni kérem, én biztosan állítom, az én Máté bátyám jó magyar!...

— Akkor haza fog jönni — jelentette ki az osztályfőnöknő. — Ha Esterházy herceg elmegy a külföldi rokonai nyakára, mert csak kastélyban szeret élni, menjen. Annak tulajdonképpen mindegy, hogy hol tartatja el magát. De nem mindegy, hogy Langán Máté, aki eddig semmi volt itt, de most minden lehet, hogy a mi Langán Máténk itthon dolgozik-e, vagy idegennek adja el élete értelmét. Langán Máténak itthon a helye!...

Megrendült csend uralkodott néhány pillanatig. Ekkor Dotya j elentkezett:

— Még azt szeretném elmondani — szólt —, hogy tegnap én is voltam Botond néninél. És nekem azt mondta, hogy Klári neki hiaba dicsekszik, milyen jó dolga van, ő kiérzi a sorok közül, hogy haza akar jönni.

— Hát akkor miért nem jön?

— Azt mondta Botond néni, hogy itt valami titok van. Ő az hiszi, sőt biztosra veszi, hogy Klári meg Máté nem mernek hazajönni...

— Nem mernek?

— ... mert félnek a rendőrségtől.

Izgatott zúgás támadt.

— Rendőrségtől? Miért? Mi történt?

— Botond néni szerint — folytatta Marsanek Dotya — az ő elmenetelük valahogyan összefüggésben áll egy Kaszelik nevű ismerősük eltűnésével. Csak még nem érti, hogyan?

— Kaszelik! Az ám! Valami van benne! — kiáltott fel

Gizi, mert hirtelen eszébe jutott, hogy Máté, János meg Feri testőrseget alakítottak Klári védelmére...

— Te érted, Gizi? Magyarázd el!

— Nem értem. De kiderítem! — mondotta Gizi, és két tenyerébe hajtva fejét igyekezett összeszedni azt a pár szót, amit János bátyjából harapófogóval kihúzott.

— Akkor hát térjünk át a harmadik kérdésre — nyúlt az osztályfőnöknő a következő levélke után.

Lakatár, a csodakapus lecsapta a labdát a földre és rátelepedett.

— Nem mondom, én is benne voltam a harmadik gólban. De más baj van. Valljuk be, Máté nélkül felét sem éri a csapat! Haza kell hívni! Én mondom.

— Már nem nagyon kell hívni — jegyezte meg tartózkodó megfontoltsággal Langán János. —- Tegnap jött tőle egy lap. Nyugat-Németországból, Neustahldorfból. Azt írja, nem volt semmi értelme a kilógásnak.

-— Pedig Máté nem éppen élhetetlen — állapította meg Matafán. — S jól tud németül is. Én azt hittem volna, gyorsan karriert csinál.

Monostori Péter, akit Langán Máté helyére vettek be a futballcsapatba, előrehajolt és két térdére feszített kézzel magyarázta:

— Ez csak kezdeti nehézség lehet. Mátét hamarosan beveszik valamelyik kölni nagycsapatba... Akkor aztán érettségi nélkül is olyan állást kap, hogy két év múlva a saját kocsiján jön haza látogatóba. De nem olyan tragacson, mint a Puskás Öcsié, hanem egy nagy Mercedesen... Hat henger, hetven lóerő, automatikus sebességváltás. És gumidefekt esetén csak megnyomsz egy gombot, mire a megfelelő tengely önmagától felemelkedik.

— És nem kell a napköziben ebédelnie... grízes nudlit

— jegyezte meg Kvocsik, az óriás, apró kis sóhajtással.

— Te, azt mondják, ott nem is kell főzni. Olyan konzervek vannak, hogy csak vizet kell ráereszteni, és magától megmelegszik a bádog. Aztán miket esznek — legyintett Matafán, akit mostohaanyja nagyon szűk koszton tartott.

— Kolibrinyelv-pástétom, cápaleves, pulár, majonéz, rák...

— Csiga meg béka — szólt közbe undorral Kvocsik.

— Pfuj — szólt a csodakapus és kiköpött.

— Ne izélj! Tudod, hogy vannak azok elkészítve! — makacskodott Matafán. — Welington-körítés meg Napóleon-szósz... csupa hadvezér-eledel.

— Hannibál-sült nincs? — kérdezte Kvocsik.

— Kell a szósz a fenének — szóit Lakatár. — Abált szalonna, az igen! — Csettintett nyelvével.

— Öregem, annyi ott a zaba — fitogtatta szakértelmét Monostori —, hogy az ebédet nem is bírják végigenni. Közben ki-kimennek, pávatollal belecsiklandoznak a torkukba ... és attól...

— Ne hülyéskedj — intette le Kvocsik.

— Szalonna pávatoll nélkül, én mondom... — érvelt Lakatár a labda tetejéről.

— Ez a pávatoll a rómaiaknál volt — magyarázta Kvocsik Jóska. — Külön rabszolgák álltak a pávatollal a vomi-

tóriumban... ebből a célból. Szép szakma, mi? Nekem nem kellett volna pávatoll, én a békahústól is rosszul lennék. Tatai tanár úr szerint egyébként ez az egész nagyon jellemző a rómaiak esztelen fényűzésére. Ez is hozzájárult az erkölcsök romlásához és a birodalom pusztulásához. Hogy Róma ledőlt és rabigába görnyedt.

— Ha akarod tudni — vette át a szót Monostori Péter —, a papám szerint Nyugat-Európa ma ugyanott tart. mint Róma a császárság végén. Már csak a kajálással meg a cirkusszal törődnek, meg unatkozni szeretnek. Az ilyen elpuhultságnak ugyanaz lesz a vége, mint a rómaiaknak...

— Jön a csaj — bökte oldalba Matafánt Kvocsik.

Mindenki arra fordult, ahonnan Gizi közeledett, a vita félbeszakadt. Tudták valamennyien, hogy Matafán latin különórákat ad Gizinek, a leendő gyógyszerésznek.

— Tudja már az amo-t ragozni? Megtanítottad? — kérdezte kaján mosollyal Lakatár.

-— Ne izélj. Feri nagyon érti a latint — kelt barátjának védelmére Langán János. — Ha Máté még soká jön haza, én is tőle fogok tanulni. Csak Matafán, sajnos, nem felelhet helyettem. Nem hasonlít rám eléggé...

A fiúk harsány nevetésben törtek ki. Langán János ugyanis aznap délelőtt hatalmas egyest fogott latinból, mert kiderült, hogy harmadikos létére az első konjugációt sem tudja.

Gizi odaért a csapathoz, és igyekezett legyőzni elfogódottságát ennyi fiú előtt. „De mennél többen vannak, annál könnyebben kihúzok belőlük valamit” — gondolta magában.

Matafán felugrott és kezétcsókolommal köszönt. Ezen Lakatár úgy elcsodálkozott, hogy lefordult a lasztiról.

— Mi az srácok? — kérdezte Gizi, kellő leereszkedéssel ellensúlyozva azt. hogy a fiúk egy része elfelejtett köszönni.

— Elkísérhetlek? — kérdezte Matafán. — Latinozhatunk, ha akarod.

Lakatár irtózatos köhögésben tört ki.

— Mi az, a beszedett gólok a tüdődre mentek? — fordult felé vérfagyasztó gúnnyal Matafán Feri.

Hetényi Pista, aki két góllal is szerepelt Lakatár bűnlajstromában, majd megfulladt a nevetéstől.

— Köszönöm — bólintott Gizi dámásan, és úgy rámosolygott Ferire, hogy a többiek mind elsápadtak irigységükben. — Köszönöm, Ferikém. De előbb komoly beszédem lenne az urakkal.

Az „urak" cselt gyanítva felütötték fejüket.

Langán János elképedve figyelte húgát. „Miből lesz a cserebogár? " — dörmögte magában, és úgy érezte, hogy ez a népdalszerű kifakadás jobban illik keserű méltatlankodásához, mint ha hosszan tépelődne, hogyan is szemtelenedett el ennyire szoknyás testvére. Egy évvel ezelőtt bizony még megpofozta volna Gizit, ha ilyen bizalmaskodó hangon merészel beszélni az ő barátaival. Most meg ezek a *harmadikos* fiúk szinte megbűvölten sorra felkelnek és esetlenül hajlonganak egy taknyos *elsős* lány előtt, még azok is, akik eddig sohasem köszöntek egyetlen lánynak sem! Még ő, Langán János, elvi alapon álló nőgyűlölő is meginog, mert van ebben a csinos csitriben valami elmondhatatlanul és kibírhatatlanul fölényes...

Az „urak" tisztelettel várták, hogy mit óhajt közölni velük a hölgy.

— Az a kérdésem önökhöz, uraim — szólt Gizi, magasra vont szemöldökkel —, hogy mit tudnak a teremtés jelenlevő koronái Máté bátyám hirtelen elutazásának körülményeiről avagy indokairól?

— Semmit. És amit tudunk, azt sem kötjük a lányok orrára — jelentette ki gőgösen Langán János.

— És különben is — lépett előre Monostori Péter — Máté nem egyedül ment el . . .

— Tudom, de...

— Az érvek pedig nem azonosak — folytatta előkelő

hanghordozással az elegáns Monostori. — Egy lány azért megy Nyugatra, mert nylon-ruhákban akar flancolni, és azt hiszi, hogy ő lesz okvetlenül az új Lollobrigida... Vagy hasonló komolytalan okok miatt...

— És a fiúk? — kérdezte élesen Gizi.

— Ő, az egészen más. A fiúk komoly érvényesülést keresnek. Meg karriert.

— Miért, itthon nem lehet?

— Itthon? — legyintett Péter. — Az ember leérettségizik, beteszik az egyetemre, esetleg még ösztöndíjat is kap, nehogy dolgoznia kelljen, vagy feltalálnia valamit... Lehet az ember itthon rakéta-feltaláló? Vagy tengeri felfedező? A férfi világot akar látni, nem nylon kombinét. Kalandot keres, bizonytalanságot, szent bizonytalanságot, mint a költő mondja... ki is?

— Bocsánat, egy szót sem szóltam — taktikázott Gizi. És elfordult, mint aki menni készül. De közben csak úgy odavetette. — Azt hittem, Máté hazahívása mindnyájunknak a szívén fekszik. Pardon, tévedtem. Akkor én megyek.

— Várjon csak — ugrott oda Lakatár. — Azt mondja, haza lehet hozni Mátét? Mit tud? Hogyan?

Gizi szemtelen álszerénységgel mosolygott. Látta, hogy taktikája bevált.

— Mi buta lányok nem tudunk semmit — felelte a sértődöttet játszva. — A lányiskolában mindenféle csacsiságot fecsegnek. Például azt, hogy tiszteletreméltó bátyám csak azért nem jön haza, mert fél valamitől... Izé... a rendőrségtől.

— Marhaság — legyintett Hetényi.

— De Pista! — utasította rendre Matafán.

— Pardon. De Máté nem tehet arról, hogy a labda bement a főtéren a Közért kirakatába. Csak most rákenték.

— Biztosan komolyabb dologról van szó — fordult Hetényihez Monostori, akit. szintén nyugtalanított Máté visszatérése, hiszen őt akkor kiteszik a csapatból...

— Úgy van, sokkal komolyabb dologról van szó — bólintott Gizi. — Én például hallottam egy testőrcsapat boxeréről, amelyet véresen találtak meg a határon, azon az éjjelen, amikor Máté eltűnt!

— Hű, a mindenit — kiáltott fel Lakatár.

— Ez igaz — ismerte el János. — Ezzel kapcsolatban engem meg is dicsértek a rendőrségen.

— Téged? — csodálkozott Gizi. — Hát a tied a boxer?

— Én szereztem.

— És nekünk egy szót sem szóltál?

— Nem akartam felvágni — szerénykedett János. — De a rendőrségen azt mondták, ha nekem is olyan erős a karom, mint Mátéé, akkor oké. No és idesüssetek! — Behajtotta jobb karját, s a zakó ujjának felső részén elismerésre méltó daganat feszítette ki a szövetet.

— Ezt már előbb is elmondhattad volna nekem — szólt feddő szigorral, de kedves mosollyal Gizi.

— No, no — próbálta rendreutasitani a húgát János. — Különben is a mutter tudta.

— Ha nekem is elmondod, Máté már rég itthon lenne — jelentette ki a lány.

— Persze, mert ti lányok mindent jobban csináltok!

— Ami igaz, az igaz — szögezte le lovagiasan Matafán.

— Ne főzd az én szavaimmal — méltatlankodott János.

— Szóval lehetséges — folytatta sugárzó arccal Gizi —, hogy Máté bátyám akkor éjjel bokszmeccset vívott a határon, kiütéssel győzött, azután félelmében megszökött.

— Ezt jól kiagyaltad. De Máté félne?

— A rendőrségtől...

— Hm. De hát kivel bokszolt? — kérdezte Hetényi.

— Először is, kiért bokszolt? — mosolygott Gizi. — Kinek a testőre volt?

— Testőr? Mi? Mik vannak itt? — kiabáltak a fiúk.

— Pszt — intett János. — Máté akkor Botond Klárit őrizte.

— És ki ellen?

— Az a... hogyishívják?...

— Könnyen lehet, hogy neked vagy Ferinek kellett volna megküzdenetek vele? Nem?

— Bizony, az meglehet — húzta ki magát Matafán.

— Tőlem is megkapta volna a magáét — jelentette ki János.

— Beszéljetek már értelmesen — szólt közbe Kvocsik. — Ne halandzsázzatok!

— Klári barátnőmet — magyarázta erre Gizi, tanárnős arccal — üldözte egy Kaszelik nevű egyén. Erős és... befolyásos egyén, akitől félni lehetett. Két bátyám és Feri vállalták, hogy titokban őrzik Klárit, mindig a nyomában lesznek. A tánciskola első estéjéről Máté s Klári eltűntek, majd a határon túlról jelentkeztek. Ezt a Kaszeliket pedig másnap... de ezt csak ma tudtam meg... kórházba vitték, mert valaki összeverte. Szerintem tisztelt Máté bátyám intézte el a vetélytársát, és oly alaposan megvédte az ideálját. hogy... a határig...

— Várjon csak — kiáltott közbe izgatottan Hetényi. — Milyen nevet mondott?

— Kaszelik.

— Kaszelik? Honnan is...? Ma olvastam róla. — Hirtelen előrántotta zsebéből a Vasi Hírlap aznapi számát, a sportrovatnál kihajtva. — Ma olvastam róla, de nem az ökölvívó rovatban... Megvan! Itt van! — csapott az újságra. — Elítélt kémek. A szombathelyi katonai bíróság Kaszelik Ferenc... ez a keresztneve?

— Az.

— ... Ferenc foglalkozás nélküli egyént kémkedés miatt nyolc évi börtönre ítélte...

— Éljen! — rikkantott nagyot János. — Hazajöhet Máté. Egy kémet tett ártalmatlanná.

A fiúk elpirultak örömükben, hogy egyik társuk ilyen nagy dolgot vitt véghez. És hogy nem szökevény, hanem

hős. De — hogy leplezzék könnyes megindultságukat — tovább mókáztak.

— Meg vagy mentve a latintól, mi? — csapott János vállára Kvocsik.

— Én a futballcsapat miatt örülök — szólt szemforgatóan János, féloldalt billenve az óriás fiú csapásától.

— Hiába, kollektív lény vagy — gúnyolódott Monostori.

— Ne feledkezzetek meg az én érdemeimről sem — szólt Hetényi, nem is egészen őszinte örömmel. — Mindig mondom, hogy az ember ne csak a sportrovatot olvassa.

- A kollektív munka diadala. Te tetted fel a zárókövet — jelentette ki Monostori, leendő építészhez méltó hasonlattal.

— Akkor hát mehetünk latinozni — fordult Gizi felé Matafán.

— Ohó, öregem, az első a csapat — kiáltotta János. — Most azonnal sürgönyben kell értesíteni Mátét, hogy tiszta a levegő, bátran jöhet.

— Mi az hogy bátran! Kitüntetést fog kapni — büszkélkedett Lakatár.

— Vigyázzatok! Nem lehet olyat sürgönyözni, hogy kém — érvelt Monostori.

— Nem bizony — helyeselt Hetényi.

— Diplomatikusan kell megfogalmazni! — szólt János.

—Úgy van! És a jövő hétre visszavágót kérünk a technikumtól. Lehargenolunk titeket Mátéval! Reszkess, Hetényi!

— Éljen!

Megszövegezték a táviratot, János összeszedte a költséget, azután elindult a távíróhivatalba.

Klári a gondtalan jólét könnyed szórakozásainak vattafelhős Olimposzáról egy keskeny hasadékon át hirtelen lelátott a valóság pöfögő, bűzös mocsarába. A látvány borzalmas volt. Mostig azt hitte, hogy itt csak egy a világ: mindenki ragyogóan szép otthonában lakmározza az asztalára terülő bőséges, ízes nektárt, és minden egyebet, amire szüksége lehet, csak le kell szakítania a boltok erdejének terméstől roskadozó ágairól. Most kiderült, hogy a nektárral megrakott asztal az isteneknek fenntartott hely, s az ő Mátéját be sem bocsátják oda. Ha vele akar lenni, akkor le kell szállnia erről a magas hegyről és — a mocsárban kell élnie, ahonnan — úgy látszik — lehetetlen az istenek hegyére felkapaszkodni. Borzalmas kiábrándulás!

Kölnből hazaérkezve Klári bezárkózott szobájába; miután halálos fáradtra sírta magát, teleeresztette a kádat meleg vízzel és az „ősi" elembe menekült a „ma" igazságtalansága elől. Behunyta a szemét, hogy ne tudjon semmit sem erről a rettenetes világról, de csukott szempillák mögül is látta, hogy micsoda szörnyű romhalmaz veszi körül, összetört vágyainak és céljainak rémséges szemétdombja. Értéktelen, használhatatlan limlommá silányult minden, amiért rajongott, amiben reménykedett.

Próbált ösvényt törni a romok között. Máté tehát hazament. Búcsú nélkül. Miért tette? Csak nem bánatában, kétségbeesésében, azért, mert két napra elszakadtak egymástól? Máté nem lehet ilyen gyerekes! Vagy azt hitte, hogy szerelme megunta, elhagyta? Vagy ő unta volna meg szerelmesét? Rájött, hogy tévedett? Lehetetlen. Elfogta a honvágy, nem bírt magával, és sohasem fogja megbocsátani, hogy ide kényszerítették. Vagy ő is ráeszmélt, hogy igazságtalan világba tévedt, amelytől nincs mit várnia. Gyűlölettel a szívében hazautazott. Szörnyűlködve látta mindebből Klári, hogy Máténak sok oka lehetett az elutazásra.

De mi oka lehetett, hogy így ment el, búcsú nélkül? Máté nem olyan, hogy titokban akart volna elosonni! Máté alkalmat találhatott volna, hogy megmondja: miért hagyja el őt?

... Persze, ha nem akart itt maradni, jobb, hogy elment. Máté az ő kedvéért jött ki, magától nem hagyta volna el a hazáját, eszébe sem jutott, hogy ide kívánkozzék. De jönnie kellett, hiszen leütötte Kaszeliket! Őmiatta! Az ám, mi lesz, ha most hazamegy? Letartóztatják. Erről megfeledkezett Máté? Vagy — és most jéghideg felhő tört be a meleg fürdőszobába — Mátét olyan nagy csapás érte, hogy inkább vállalja otthon a börtönt, mint hogy még egy napig itt maradjon!?

Kiugrott a vízből, mert didergett. Felvette krémsárga fürdőköpenyét és belebújt ugyanolyan színű nylon fürdőpapucsába. Megpillantotta magát a tükörben, s egyszerre undor fogta el attól a csinos és tetszetős külsejű lánytól, akit maga előtt látott. Szerette volna letépni magáról a köpenyt, lerúgni a papucsot. Ezért, ezekért a mutatós rongyokért áldozta fel szerelmét?! Ez a fényes könnyedség, ez a sok csillogó haszontalanság kábította el; ez volt az oka, hogy — ha csak rövid időre is — megfeledkezett védelmezőjéről, élete megmentőjéről, akinek annyi mindennel tartozik!?... Idecsalta magával, idegenbe, és itt elhagyta... Ezért menekült el Máté. Inkább a börtönt választotta otthon, mint itt a magányt, az elutasítottságot, a megaláztatást.

Akkor pedig utánamegy, ő is hazamegy, odaül mellé a vádlottak padjára, és mindent megmagyaráz neki. Mert jobb Mátéval együtt a börtönben, mint egyedül idegenben! Őszinte gondolat ez, vagy csak hangzatos, regényes szólam? Őszinte! És bizonyságul megint eleredt könnyeinek záporesője, mintha az a nagy fekete, hideg felhő, amely az előbb betört ide, a két szemén keresztül akarna kiáradni összehúzta nyakán a fürdőköpeny gallérját, és fejét térdére ejtve egészen összekuporodott. A sírástól a kis zsámolyszék ráz-

kódva kopogott a kőkockákon. Klári börtönben érezte magát, Máté mellett ült a lócán, de a fiú konokul elhúzódott tőle; ő pedig nem tudott utána csúszni, mert oda volt bilincselve a falhoz...

Máté nem bocsát meg neki. Hiába megy utána, nem áll szóba vele. Ez a rémség most torkon ragadta a láhyt s rázta, ide-oda lóbálta. Meg akarja fojtani? Egyszerre apja hangját hallotta. Odalenn harsog a kártyaasztal mellett? Vagy itt szorongatja a torkát?,; Nem tűröm az ilyen kapcsolatokat! Vedd tudomásul! ” Milyen győzedelmesen mondta ezt ott a vendéglőben. Lehet, hogy apja tett valamit, szólt valamit, amitől Máténak el *kellett* utaznia. Mondott valamit, ami talán nem is igaz — tehet ilyet egy apa gyermeke dolgában? — vagy... vagy...

... Vagy talán éppen a lányát akarta félrevezetni? Hiszen Lipthay elárulta, hogy édesapja nem kedveli Mátét. Máté el sem utazott! Máté itt van! Öt látta a gyárban! Csak. az egész világ összefogott ellene, hogy megtévesszék, hogy elszakítsák szeretettjétől. De miért esküdtek össze? Mit tudnak Máté ellen? Mi a kifogásük? Csakugyan az, hogy az apja bányaliftes? Lehetséges az, hogy felnőtt emberek egész sora ezen az ostobaságon rágódik? Ügy látszik, lehetséges.

Kihez fordulhatna? Rácz bácsihoz? Persze! A kedves öreghez és kissé zsémbes feleségéhez. A múltkor úgyis elrohant tőlük, szinte illetlenül hamar, talán meg is haragudtak...

Már öltözködött is, gyorsan kapkodta magára a ruhákat. Ha valaki, hát Ráczék mellé fognak állni. Ök csak megértik, hogy milyen méltatlanság történik itt Máté ellen és őellene.

Amikor a halion átosont; kihallatszott a dohányzóból Lorenzné hangja. Telefonon beszélt valakivel. A máskor túlontúl édeskés asszony éles hangon pattogott:

— Nem érdekel, hogy miért. De ezt nem tűröm. És még egyszer elő ne forduljon, mert..,

A többit, már nem hallotta Klári, de amikor kopogtatott a főinasék ajtaján, odabenn éppen csettent a telefonkagyló.

— Csókolom — lebbent be Klári a,, herein”-ra.

— Ez a senki mondja nekem, hogy nem tűri! Ez a senki-házi — méltatlankodott Juliska néni égő piros arccal. De amikor meglátta Klárit, riadtan elhallgatott. Hiszen ez a lány ért magyarul, s talán árulkodni fog rá. A következő pillanatban pedig már egész dühe a magyar lány ellen fordult. Mit lábatlankodik itt folyton? Nem volt neki elég a múltkori kitanítás? — Jónapot — mondta végül is ridegen.

— Isten hozta kedves — kiáltott fel lelkesen Miklós bácsi. Majd megmagyarázza morcos feleségének, hogy kedvesnek kell lenni a lányhoz, nehogy elfecsegje, mit hallott. Persze őszintén örvendezett a szép, fiatal teremtésnek. Odafenn — az más volt. Rácz Miklós odahaza mindig lelketlenül szigorú volt cselédeihez, s most, hogy fordult a kerék, szolgálatban csak olyan alázatos, személytelen és érzéstelen gép tudott lenni, amilyennek ő akarta látni az inasát. De a szobájában úriembernek érezte magát.

— Hát magát mi szél hozta? — kérdezte Juliska néni, bosszankodva férje lelkendezésén,

— Én... én... — Klári esetlenül lóbálta két karját; nem eszelte ki előre, mit hogyan kérdezzen. — Tulajdon... képpen ta... tanácsot szeretnék kérni.

— Nocsak. Azt talán tudunk még adni — szólt keserűen és ugyanakkor büszkén is Rácz bácsi. — Foglaljon helyet.

— Köszönöm.

— Tessék — szólt érdesen az asszony, jelezve, elsősorban férjének, hogy kettőjük közül ő fog tanácsot adni.

— Ma Kölnben voltam — kezdte Klári, növekvő szorongással. De igyekezett derűsen beszélni; erőlködött, hogy eltitkolja fájdalmát, s hogy valamiképpen eloszlassa a Lorenzné telefonja miatt támadt rossz hangulatot. — Szép város, nagyon szép. És olyan érdekes. Nohát, én ilyet még

sosem láttam. Az a rengeteg bolt! Utcák egész sora mind csupa fényes kirakat, és mennyi mindent lehet kapni!

— Budapesten is így volt *azelőtt* — szólt közbe az aszszopy. — Minden *igazi* nagyvárosban.

Klári nem vette észre az *„azelőtt”-ve és* az *„igazi”*-ra vetett hangsúlyt.

— És mennyi nő! Autón, motorbiciklin vágtattak üzletről üzletre...

— Budapesten is így volt azelőtt — szólt újból Ráczné. — Ha mi felutaztunk, én is napokat töltöttem a vásárlással.

— És én azt hittem — folytatta Klári —, hogy *ez...* ne tessék kinevetni... ez az általános gazdagság miatt van... Itt a nők nem dolgoznak.

— Hahaha — nevetett hangosan, gúnyosan Ráczné. — Nem dolgoznak. Én ezzel a rossz lábammal mit gürcölök! Nem mindenkinek jut itt a sopingolásra. Csak a felső tízezernek. Úgy mint azelőtt nálunk is. — Juliska néni hangja hirtelen megváltozott. — Jól néztünk volna ki, ha mindenki... mindenki ilyen életmódot akart volna. De a tömegek *nálunk...* azelőtt, mielőtt megbolondították őket.. tudták, hogy mit lehet akarni, és mit nem!

— Juliska néni is jár Kölnbe sopingolni?

— Én? Nem! — csapott az asztalra Ráczné, aztán maga elé meredt, mint aki valami érthetetlent lát.,, És ez vérlázító igazságtalanság” — döntötte el, de zavara egyre növekedett. Vérlázító, ha egy országban mindenki sopingolni akar... Vérlázító, hogy ő itt ezt nem teheti... Mi adja ezt a különbséget? Csak az, hogy átlépett egy országhatáron? És otthon megtehetné? Ma?

— De miért nem? Miért nem, Juliska néni?

— Mert se időm, se pénzem. A villamos nagyon drága.. Ezek a németek a magunkfajta megszorult idegeneket nagyon, de nagyon kihasználják.

— Kizsákmányolják — szólt Klári, szinte fellelkesülve,

hogy egyetlen szóval ki tudja fejezni azt, ami az öreg asszonynak mondatok sorával sem sikerült. A házaspár boszszúsan csodálkozó tekintetét látva gyorsan folytatta. — Mi ezt így tanultuk. Némelyik ember azért lesz gazdag, mért a többieknek nem fizeti meg a jogos bérüket. Ezt már Marx megállapította.

A „kizsákmányolás" szó tetszett Rácz Miklósnak, de Marx említése elvette a kedvét attól, hogy helyeseljen.

— Hót ami a bért illeti, az itten nagyon magas — szólt óvatosan.

— Neked olyan sok? — förmedt rá a felesége.

— Ha például én fizettem volna ennyit az inasomnak otthbn, ujjal mutogattak volna rám az ismerőseim.

— De mihez értett a te inasod? Az nem végzett főiskolát!

— Minek egy inasnak főiskola?

Klári fejét ide-oda kapkodva követte a vita tántorgó ugrásait.

— Szóval Juliska néniéket itt kizsákmányolják? — kérdezte végül.

— Itt minden magyarnak lehúzzák a bőrét — hangzott a válasz.

„Szegény Mátét is megnyúzzák a gyárban" — gondolta Klári. '

— És a német munkásokat? — kérdezte.

— Azok nem érdekelnek minket — legyintett Ráczné. — Tőlem bátran két bőrt is lehúzhat róluk a tisztelt Lorenz úr.

Klárinak a német munkásokról végre eszébe jutott, hogy miért is jött ide?

— Én tulajdonképpen... azt akartam kérdezni; mi a helyzet itt a munkásokkal? Vagyis... mi történik például, ha... mondjuk... Lorenzék lányának megtetszik a gyár egyik munkása?

— Kiteszik a munkást a gyárból — felelte Rácz. — Talán el is toloncoltatják.

— Miért?

— Mert egy munkás ne merjen szemet vetni az igazgatója lányára. Ez különben így is van rendjén.

Klárit a meglepő válasz a földre sújtotta. De kétszeres erővel ugrott talpra. Szenvedélyesen kitört:

— De hát mi a bűn abban? Hol marad az egyenlőség?

— Egyenlőség? — csóválta a fejét Rácz Miklós. — Nincs két egyenlő ember a világon.

— Nem is arra gondoltam, hanem hogy... minden ember egyformán...

— De ne gondoljon erre, ha már szerencsésen idejutott — intette le mérgesen az asszony. — A németek okosabbak, nem dűlnek be az ilyen agyrémeknek. Örüljön, hogy megszabadult Magyarországról.

— Suszter maradjon a kaptafánál — vette át a szót a férfi. — Ez nagy bölcsesség. Az orvos fiából jobb orvos lesz, mint másból, a tiszt fia otthon is katonás nevelést kap, tehát jobb katona lesz belőle, mint a civil gyerekből. A bányász fiából is jobb bányász lesz... és ezért maradjon csak a föld alatt... Én is jobban értek a földhöz, mint egy buta paraszt. Meg kell hagyni a világ rendjét!

— örökre elzárni mindenkit a vágyaitól? — kiáltott fel Klári. — Hát ha a bányász fia mérnök akar lenni!

— Akkor pofon kell ütni, hogy észre térjen — mondta ellentmondást nem tűrő határozottsággal Rácz.

— Pofon kell ütni?... — ismételte meg Klári, olyan kétségbeesetten, mintha már meg is kapta volna a pofont.

Felállt s merev lábakon az ajtó felé indult. Közben megfordult, köszönt valahogyan, azután kibotorkált a szobából. Az ajtó előtt megtorpant, mintha a közvetlen közelben csapott volna le a villám... Hogy az öreg házaspár kétszeresen haragszik a gazdagokra, azt megértette. Irigylik őket és visszavágyják a saját múltjukat. De miért gyűlölik a kétkezi dolgozókat, akikhez most hasonlatosakká váltak? Miért? Ha hallotta is, eddig hihetetlennek tartotta, hogy

valaki gyűlölje a munkást, csak azért, mert munkás, vagy azért, mert a munkásénál jobb sorsot kíván magának. Nem tudta elképzelni, hogy sokan így gondolkoztak Magyarországon, s örökre meg akarták merevíteni a világot. „A ti barbár módszereitek” — mondotta Lorenz az ilyen Ráczféle emberek eljárásáról.

Persze, nehéz és bonyolult Ráczék helyzete. Itt a gazdagok ugyanúgy élnek, mint ahogyan ők éltek odahaza. De itt nem arra a következtetésre jutnak, hogy ez az egyenlőtlenség igazságtalan, és nem az egyenlőségre vágynak, hanem azt szeretnék, hogy ők legyenek az urak, és Lorenzék az ő inasaik. Különös.

Mintha tolatómozdonyok járnának előre és hátra, úgy gördültek a gondolatok Klári agyában egyik sínpárról ki, másikra be; sípok szóltak, zászlókat lengettek, ütközők csattogtak, fékek csikorogtak. De végül az értelmetlennek látszó sürgés-forgásból összeállt egy indulásra kész vonat, amelynek vagonjai rendben sorakoztak egymás mögött. Elükön türelmetlenül pöfögött a mozdony.

Itt a gazdag lányt sárkányok őrzik a szegény szerelmestől, akit láthatatlan, de eltéphetetlen nylon-szálak kötnek a munkapadhoz. A finom formák országa ez, ahol a kastély inasa irigylésre méltóan lakik, bizonyára csinos fizetést húz, de azért Kölnbe villamosozni drága neki... holott ugyanakkor asszonya hirtelen ötlettel csak úgy elrepül Svájcba egy napra, mintha ezt ingyen adnák. Micsoda feneketlen szakadék! Az egyiknek drága a villamos, a másiknak semmi a repülőgép... És akkor azt mondják, hogy itt mindenki egyformán szabadon mozoghat!... Szakadék, feneketlen szakadék tátong az emberek között, és mi minden heverhet a szakadék mélyén, összetörten! Ha leereszkedhetne bele, s nemcsak felülről kémlelne sötét mélységébe!...

Azért sokat meglátott már Klári, amióta a württembergi királyról elnevezett vendéglőben egy pillanatra hasadék nyílt előtte az olimposzi felhőkön. A cselédlakás itt száz-

szor különb, mint a magyar kastélyokban; több a fizetés, Ha nem is telik belőle mindenre, amit „élvezője” joggal megkívánhat. Itt a gazda nem botránkozik meg azon, ha a vendég lemegy beszélgetni az inasokhoz, nem úgy mint édesapja; aki azóta mindegyre gyanakvó szemmel és sértődött ábrázattal figyeli. Ezek nagy, nagyon nagy különbségek, alkalmasak arra, hogy a szemlélőt megtévesszék. Talán éppen megtévesztésre valók, mert a szép lakás, a nyolc órai munkaidő mit sem változtat a lényegen, azon, hogy az alkalmazott itt nem gazda, hanem szolga, eszköz, játékszer, szeszély tárgya, nem egészen ember. Nem botozzák, nem is nagyon gorombáskodnak vele, csak kizsákmányolják. s ha egy szót szól; „nem tűrik tovább”...

Vacsora közben Lorenz derűsen megkérdezte Klárit, hogy tetszett neki Köln?

— Szép város, nagyon szép — felelte a lány.

— De látom, van valami kétsége...

— Igen. Azt számítgatom, millió lakosa közül hány élvezheti a várost úgy, ahogyan mi.

— Hogy érti ezt?

— Például hány olyan asszony él benne, aki még életében egyszer sem kommissiózott. Nemcsak azért, mert nincs pénze nercbundára, brüsszeli csipkére, faenzai tálra, finom vendéglőre, hanem azért is, mert nihcs rá ideje... mert ha öt percre abbahagyja a munkát, akkor a főnöke kiteszi a szűrét... — és ezzel kihívóan nézett a házigazda szemébe.

— Ki bizony! — kiáltott fel Lorenz, a világ legtermészetesebb hangján, aztán az elképedten hallgató Botondhoz fordult. — Gratulálok a lányához. Jól megadta nékem!

— Úgy beszél ez a gyerek, mint egy cueilista agitátor — mormogta az apa, elkeseredetten és dorgálóan.

— De kérem, ők ezt így tanulták az iskolában — folytatta az igazgató kíméletlenül fölényes derűvel. — Ért már tegnap kihallgattam őt a leckéből. Nagyon érdekes tan-

anyag. És egy ilyen gyönyörű fiatal lány szájából csodálatosan meggyőző erővel szólnak az emberiesség igéi. Majdnem engem is letepernek ezek az igazságok!... Hahaha.

— Igenis, ez az igazság — mondotta Klári keményen, kipirult arccal.

— Persze — bólintott Lorenz. — A gyenge szürkék igazsága. Ahogyan már tegnap is megmagyaráztam. Ha gyengébb legény volnék, én most a maga megindító szavainak hatására villámat, autóimat, flamand képeimet, olasz hegedűimet, afganisztán és bokhara szőnyegeimet, kínai vázáimat feldarabolnám és szétosztanám hétezer munkásom között. Én pedig beállnék valahová marósnak, míg feleségem, Szüzan mosni járna olyan művezetőkhöz, akiknek a felesége már megengedheti magának, hogy mosónőt fogadjon.

— Nem, nem — rázta a fejét Klári — ez túlzás, ez egyenlősdi. A jó vezetőt meg kell becsülni.

— Köszönöm — bókolt ültéből az igazgató. — Tehát engedélyez nekem három szobát, gyári típusbútorokkal, olajnyomatokkal, egy motorbiciklit, mosógépet. És amit így nem költök el, abból minden munkásnak heti ötven pfenniggel felemelem a járandóságát.

— Ez gúnyolódás.

— Nem. Szóval maga is látja, hogy a heti ötven pfennig nem jelent nekik semmit, a háromezer márka nekem annál többet. Ezért ők is jobban járnak, ha elhiszik, hogy a gyár tulajdonképpen úgyis az övék...

— Aminthogy az övék is — szólt közbe Botond. — Régen a magyar lapokban többször olvastam, hogy a gyáros annyi bért és annyi adót kénytelen vállalni, hogy jobban járna, ha átadná a gyárat a munkásainak.

— Ez tréfa, laikusoknak való — szólt fagyosan Lorenz. — Hátha egészen jól vezetnék a gyárat. Csak higgyék, hogy úgyis az övék...

— De meddig fogják elhinni? — tört ki Klári. — Mi lesz, ha egy napon rájönnek, hogy ez csak jelszó...

— Akkor kitalálok egy másikat — nevetett Lorenz. — A gazdagságért olykor meg is kell dolgozni...

— De szabad és lehet az embereket félrevezetni?... Ez... ez... nem lovagias! — kiáltotta a lány.

— Nem bizony — bólintott Lorenz. — Azaz... éppen hogy lovagias. Mert miből éltek a lovagok hajdanában? Kifosztották az útjukba kerülő kereskedőket. Ebből lettek a főnemesi vagyonok...

— És a gyárosi vagyonok? Miből lesznek?

— Megmondom, nem szégyellem. A lovagvár helyébe a gyár lépett, a lovag helyébe a gyáros. De sokkal tökéletesebb módszerekkel dolgozunk. Mert nemcsak a véletlenül arra vetődőket raboljuk ki, hanem ügynökeink útján messze városokra is kiterjesztjük... hadműveleteinket... Sőt, saját zsoldosainkat is megnyúzzuk, amennyire csak hagyják magukat... Voila!

Az igazgató széttárt karokkal hátradűlt székén és cinikusan nevetett.

Klári megsemmisülten hallgatott. Torkát sírás fojtogatta. Tudta, hogy neki van igaza, s vele együtt a dolgozók százezreinek. De tehetetlen volt Lorenz egetverő cinizmusával szemben. Mintha puha, gyenge kis öklével egy páncélos lovag mellvértjét akarná betörni... az meg csak nevet...

Hát csakugyan ez itt a „lovagiasság”? Apja lézengő ritter, kóbor lovag, ez a Lorenz meg maga a sárkány, aki lepénzelte Szent Györgyöt és belebújt a páncéljába. Rettenetes világ ez, el kell innen menekülni.

De hogyan?

Egész este ezen gondolkozott. Sokáig tartott, amíg elaludt, s másnap későn ébredt. Ugyanott folytatta, ahol elalváskor abbahagyta, de most — a napfényes őszi reggelben — Máté alakja világított mindennek a közepében. Vajon Máté is ugyanígy rájött már, hogy ez a világ nem igazságos? Talán ezért ment haza. S neki nem szólt, mert azt hitte, hogy ő boldog a Lorenzék csodavilágában, s nem

akarta megzavarni. Ez az, ez Mátéhoz méltó nemes gondolkodás. Ö pedig utánamegy. hazamegy. Milyen boldogság lesz, ha otthon találkoznak, s Máté belátja, hogy tévedett. Klári minden gondolata mindig az övé volt és lesz...

Hirtelen elhatározással kiugrott az ágyból. Bizonyosat kell tudnia végre Máté hollétéről. Felhívja Lipthayt, mit tud erről az ügyről? Hogy ez eddig nem jutott eszébe! Lipthay az ő embere, édesapjával szemben az ő pártján lesz!...

— Szép jóreggelt, szép jóreggelt! — kiáltotta örömmel a kagylóba Lipthay, amikor meghallotta Klári nevét.

— Bizalmasan akarok beszélni magával — kezdte a lány. — Edesapának nem szabad tudnia, hogy felhívtam.

Lipthay azonnal németre fordította a szót, és bocsánatot kért, hogy az előbb szórakozottságból magyarul köszönt.

Klári megértette, hogy édesapja ott van a szobában, ő is németül folytatta:

— Nem adott hírt nekem, hogy mit beszélt Langán Mátéval? — Azért kezdte így, mert nem akarta, hogy Lipthay rájöjjön: tulajdonképpen édesapja közléseit akarja ellenőrizni nála. — Szeretném tüdni, hogy üzent-e valamit? Felhív-e telefonon?

Lipthayt, a büszke humanistát, aki két nap óta mindegyre apás jóságával tetszelgett önmaga előtt; mintha tüzes tőrrel szúrták volna meg. Hiszen az igazság az, hogy napok óta folyton hazudozott „gyermeké”-nek. Most hiába sütötte le szemét, a padlón is látta Klári szemrehányó tekintetét, és bármilyen szelíden beszélt a lány, égni kezdett a kagylót érintő füle és keze. A legnagyobb ékesszólással is nehéz lesz megmagyarázni ennek a lánynak, lelkileg fogadott lányának; hogy az ő érdekében utaztatta el Mátét..: Azaz álljunk csak meg; nem így van, ezt csak a főnökének füllentette, hogy érdemeket szerezzen magának; a való helyzet az. hogy Mátét csak nem sikerült visszatartania. Hiába mondta neki — vagy csak akarta mondani? — hogy

bolondság hazamenni egy lány miatt... Ja persze, ezt nem mondhatja meg Klárinak. És főként arról kell hallgatnia, hogy az ő nevében kiadta az útját szegény fiúnak, tulajdonképpen azért rohant el a pályaudvarra. Lipthay hirtelen rohamában most aljas hazugnak érezte magát. Ha nem állna itt, tőle néhány lépésnyire a főnöke, térdre borulna a telefon előtt, és úgy kérné a szép lány bocsánatát... Mentsége, hogy az apai érzéstől vezetve először jót akart cselekedni, de állásféltő nyomorúságában végül galádul járt el...

De elég volt az önmardosásból, most nagyon óvatosan, megfontoltan kell válaszolgatnia, ha azt akarja, hogy a lány ne gondolhasson róla semmi rosszat, főnöke pedig ne is gyaníthassa, hogy miről van szó.

— Nem, az illető nincs abban a helyzetben, hogy telefonáljon — sütötte ki végre a választ.

— Nem értem...

— Nem tartózkodik olyan helyen, ahonnan telefonálhatna.

— Gyárban dolgozik? — támadt új reménység Kláriban. — Az itteni Lorenz-gyárban?

— Nem, erről szó sem lehet...

— Pedig én saját szememmel láttam.

— Tévedett.

— Hát akkor?

Az „elutazni” szót Lipthay nem merte használni, mert abból Botond kitalálhatja, hogy Mátéról van szó.

— Nem tudom megmagyarázni.

Klári gondolkozott.

— Értem. Most nem beszélhet, ugye? Akkor majd én kérdezek, és maga csak igennel vagy nemmel válaszoljon.

— Helyes.

— Langán Máté elutazott?

— Igen.

Klári meghökkent.

— Biztos benne?
— Igen.
— Kitől tudja?
— Tőle magától.

Ez villámcsapás volt. Tehát Máté mégis elhagyta. Klári csak bámulta magát, hogy nem esik össze a telefon mellett. Sőt, egyszerre érettnek, megfontoltnak, nagyon felnőttnek érezte magát.

— Szóval itthagyott...
— Ne vegye a lelkére.
— Nehéz eset. De most legalább biztosat tudok. — Egy pillanatig hallgatott. Némaságát harsogó vádnak érezte Lipthay. — Vili bácsi, engedje meg, hogy elmondjak valamit; de magyarul, mert ha németül beszélnék, azok csak szavak lennének, értelmes, de mégis értelem nélküli szavak. Beszélhetek?
— Tessék.
— Maga olyan jó volt hozzám. Maga az egyetlen ember, aki itt engem megért.
— Nagyon kedves — szólt Lipthay, fulladozva az *őszinte* szégyentől.
— Maga megjósolta nekem, hogy honvágyam lesz. És én már nemcsak érzem, hanem értem is a honvágyat, úgy, ahogy maga magyarázta, mert én már megszenvedtem érte. Ahogyan maga megjósolta, Vili bácsi. Nagyon megszenvedtem, és nem akarok tovább szenvedni...
— De mit és hogyan? Nem értem...
— Én nem tudok boldog lenni ott, ahol kettészakították a lelkemet, ahonnan el kellett menekülnie annak, akit én... hiszen tudja. És én sem maradhatok egy olyan országban, ahol az ember szívét tüskésdróttal zárják körül. Ahol a pénz parancsol és ahol ahhoz kell szabni az érzéseimet, hogy kinek ki volt az apja. Én szabadságra vágyom...

„Itt több a szabadság” — akarta mondani Lipthay, de elharapta, főnöke hátha gyanút fogna.

— Vannak itt ellentétek — mondotta óvatosan —, de bizonyos korlátokkal szemben bizonyos előnyök...

— Lehet. De ha itt egy tehetséges és derék fiatalember nem lehet az, ami szeretne, és nem szeretheti azt, akit szeret, ez nem szabadság! Ez igazságtalan világ, és én nem akarok ebben élni. Én elmegyek Máté után, haza. Kérem, segítsen nekem.

— Szeretném megértetni magával — mondotta megdöbbenten Lipthay —. hogy... hogy egy ember... miatt... — Olyan különös érzések és eszmék rohanták meg, ame-

lyekről még sohasem gondolkozott, és így nem talált rájuk szavakat.

— Nem, nem egy emberről van szó — szakította félb e a hallgatást Klári. — Az igazságról van szó.

— Ó maga gyermek...

— Lehet, hogy gyerek vagyok. Méghozzá barbár gyerek. De mi barbár fiatalok, úgy látszik, tisztábban érezzük az igazságot; mi még nem tudunk megalkudni, mint az itteni, kifinomult emberek. Én hazamegyek, Vili bácsi. Csak magának árulom el, senki másnak. Remélem, megőrzi titkomat? Ugye számíthatok rá? És segít nekem.

— Hogyne, készségesen... De talán jobb lenne, ha személyesen is elmondhatnám.

— Mikor?

— Mikor is?... Bocsánat, egy pillanatra. Parancsol ezredes úr?

Klári messziről, de világosan hallotta a kagylóban édesapja hangját:

— Éejezd már be, kérlek. Sürgősen el kell mennünk. Kaszelik megkerült.

— Kaszelik? Hol? — kérdezte izgatottan Lipthay.

— Kölnben — hallatszott Botond válasza. — Azonnal oda kell sietnünk. Kocsi jön értünk.

— Ebéd után felhívom, jó? — szólalt meg most Lipthay hangja, ismét teljes erővel.

— Köszönöm — mondotta Klári.

Ráejtette a kagylót a villára és leroskadt egy karosszékbe. Kaszelik itt van. Megjött. Megkerült. Még ma mindent elmond édesapjának. Hát mondjon el mindent! Nem fontos. Hiszen ő még ma elutazik. Persze, nem is várja meg Lipthay telefonját. Az első vonattal indul. Kaszelik mesélhet, amit akar. Különben sem olyan könnyű mesélnie. Hiszen arról nem szólhat az apának, hogy miért csalta ki lányát éjnek idején a Kálvária-hegyre!? Erről hallgatnia kell! De nem fontos.

Bánja is ő Kaszeliket. Meg amit a filmkarrierről hazudozott neki. Indul Máté után. Pénze van elég. Lorenzék ajándékait itthagyja. Nem kell neki semmi. Ne emlékeztesse semmi a cifra igazságtalanságra.

Elővette Grazban vásárolt kis táskáját és berakta tegnap vett néhány holmiját. A schillingjeit be kellene váltani márkára... Hogyan is? Az ablakból látta, hogy Lorenzné autója éppen a kapu elé kanyarodik. Megkéri a sofőrt, intézze el. Olyan rendes embernek látszik. Leszaladt hozzá.

Schwahofer sofőr — villogó szemű, villogó fogú, kotnyeles fiatalember — szívesen vállalta a beváltást. Ügyis éppen indul Kölnbe, s délre itthon lesz. Búcsúzó kézfogás közben mellékesen megkérdezte:

— Aztán megtalálta már azt a fiatalembert, kisasszony?

— Nem, sajnos nem. A gyárban nem ismerik a nevét.

— Talán más néven dolgozik — szólt a sofőr. — Könyvekben sokszor olvas az ember ilyet — intett fejével a mellette levő ülés felé. Szétnyitva, kiterítve hevert ott egy puha fedelű detektívregény. — A viszontlátásra kisasszony. Egy óra múlva hozom a pénzt.

Klári a lépcsőn hirtelen megtorpant. A sofőr álnév-ötletén először mosolygott. Bűnügyi regények bolondja ez a fiú. De aztán eszébe jutott: hátha Mátét „találták meg" Kaszelik néven? Nem, ez lehetetlen. Jól hallotta a telefonban — Kaszelik Kölnben jelentkezett. Máté pedig már elutazott... De hátha mégsem?

Mereven állt néhány pillanatig, azután visszafordult- Bizonyosságot kell szereznie. Nem utazhatik el nyugodtan innen addig, amíg nem tud határozottat arról a targoncás fiatalemberről. A sofőrhöz lépett:

— Kérem... ugye magát beengedik a gyárban... akárhová.?

— Előttem minden ajtó kinyílik — felelte a fiatalember egy nagy detektív titokzatos vigyorgásával.

— Megtenne nekem valamit?

— Szívesen.
— Ki kellene nyomozni..
— Nyomozni? Boldogan! — vágott közbe Schwahofer.
— ... csak annyit, hogy van-e a B-pavilonban egy nyurga magyar fiatalember, aki targoncán dolgozik... kék szeme van, hosszú haja a homlokába lóg... Lehet, hogy már nincs ott... Szóval, hogy van-e ott, vagy volt-e...
— Ez még mindig ugyanaz a fiatalember?
— Hát mit gondol!
— Bocsánat. A neve?
— Langán... vagy... vagy más... de ez maradjon titok... Tud hallgatni?
— A nyomozás érdekében? Akár miszter Pí, a csodahekus! — csapott tenyerével a sárgaborítós füzetre a sofőr.
— Köszönöm-
Klári felment a szobájába. Befejezte a csomagolást, aztán az útitáskát elrejtette a szekrénybe. Telefonon megtudakolta, mikor indulnak vonatok Ausztria felé.
... Kínos lassúsággal teltek a percek, gyötrelmes gondolatok között. Hátha mégis Langán Mátét fogták el Kaszelik helyett?... Miért is fogták volna el az igazi Kaszeliket, aki az ő emberük! Akiért átküldték a határon egy vezetőt, akinek számára pénzről és szobáról gondoskodtak. Kaszelik, úgy látszik, mégiscsak kém! De mi akkor az ő édesapja? Ö is kém? Talán ezt tudta meg Máté és ezért hagyta el! Mert rájött, hogy félrevezette!... Mégis, ott Grazban azonnal el kellett volna mondani neki mindent!...
Nem, édesapja nem is beszélt letartóztatásról, hanem csak azt mondta Lipthaynak, hogy „Kaszelik megkerült”.
Szörnyű ez a bizonytalanság!
Nem bírja tovább. Felhívja apját. Hátha még nem indult el Kölnbe. Felkapta a kagylót, tárcsázott.
Édesapja jelentkezett, idegesen kérdezte:
— No mi az? Mit akarsz? Gyorsan. Minden percben itt lehet értem az autó.

— Édesapa, biztos, hogy Máté hazament?
— Már megint! Miért kérdezed?
— Nem lehetséges, hogy más néven ittmaradt?
Botond egy ideig megdöbbenten hallgatott.
— Hát ezt honnan veszed? — tört ki azután
— Csak... csak úgy elképzeltem...
Botond gyanakodva nézett Lipthayra. Nem, ő nem fecseghetett. Hanem... hanem ez a lány talán többet tud, mint ő maga?!
— Te! Te... te gyanítasz valamit! — kiáltotta vádolóan a telefonkagylóba. — Megparancsolom, hogy azonnal mondd meg, mit tudsz Langán Mátéról. De mindent! Mindent! Érted?
Szörnyű gyanú ébredt benne. Hogy Klári és a Langán fiú mindenben összetartoznak, együtt dolgoztak a Kaszelik-ügyben is... Megborzadt a félelemtől, hogy mibe keveredhetett az ő lánya!
Lipthay az izgalomtól reszketve hajolt íróasztala fölé. Jaj, mi lesz ebből? Tud-e vigyázni a nyelvére Klári? Sohasem találta volna ki, hogy Klári milyen bátran válaszol haragvó édesapjának:
— Én csak azt tudom, édesapa, hogy szeretem Mátét, és ha valami baja lesz, azt én nem élem túl. És könyörgök neked, édesapa, ha csakugyan bajban van, mentsd meg őt!
— Megőrültél!
, — Odamehetek hozzád? — kérdezte könyörögve Klári.
— Ne gyere! — kiáltotta nyersen Botond. — Ne avatkozz az én ügyeimbe. És ne védj valakit, aki bűnös!...
— Bűnös? Nem lehet! Olyan fiatal! Olyan becsületes! És magyar. Érted, édesapa, magyar, mint mi vagyunk, te meg én!
— Ne beszélj ostobaságokat. Mit értesz te ehhez! Gyerek vagy még! Másról van itt szó. Ez... ez az ügy itt olyan, mint... mint a háború!

— Háború? — jajdult fel a lány. — Háború? Magyarok ellen?

— Ostobaság — dühöngött Botond. A telefon túlsó végéről sírást vélt hallani. Rémes ügy, mit kezdjen egy ilyen értetlen lánnyal. — Klári! Klárikám! — Nem kapott választ. — Hagyjuk most ezt... Légy okos. Ha kiderül... talán kiderül... hogy nem úgy van... De ha ellenség.. s Majd beszélünk róla. Meg kell értened... Ez olyan, mint a háború. És háborúban nincs barátság...

Hallgatott egy ideig. Nem kapott választ. Letette a kagylót

Klári a kattanásra felkapta a fejét. Olyan volt ez, mint egy utolsó búcsúzkodás. Nem fogja többé látni édesapját. Látta őt távolodni, s utána kiabált:

— Édesapa! Ne menj háborúba! Ott nincs barátság és nincs honfitárs! Ott családod sincs! Lányod sincs! És nekem nincs többé apám! — Felzokogott. — Se apám, se anyám! És ne bántsd Mátét! Ne bántsd! Ö nem ellenség! Ö hozzám tartozik. — Az otthoni házat látta, a kapuban édesanyja állt Mátéval. Hirtelen nagy dörrenés hallatszott, és ők ketten egymásba kapaszkodtak. — Édesapa! Ne lőjetek ágyúval! Ott van Máté meg édesanya! És nemsokára én is ott leszek!

Letette a kagylót.

— Vége mindennek — mormolta maga elé.

Kopogtattak, belépett Schwahofer sofőr. Leszámolt az asztalra százötven márkát, majd fontoskodva jelentette:

— Olyan nevű nincs, nem is volt, amilyet a kisasszony mondott. De most is ott van egy Fekete nevű magyar.

— Fekete? ,

— A személyleírás ráillik...

— Különös.

A sofőr közelebb hajolt. Ha mint féligmeddig szakembernek szabad tanácsot adnia, legjobb lenne, ha a kisasszony észrevétlenül megnézné azt a legényt. A Scotland Yard

gyakran végez ilyen szemlét. Háromkor van a műszakváltás. Ha akarja, elviszi kocsin, leáll a B-pavilon kapuja előtt; a függöny mögül mustrálja végig a kijövő melósokat.

— Csak egy kapu van?

— A B-pavilonnak csak egy kijárata van, ezt már megállapítottam — jelentette ki fölényesen a nyomozó-sofőr. — A kocsit pedig tessék elkérni. Mondjuk... azzal az ürüggyel, hogy fodrászhoz megy Kölnbe.

— Maga csakugyan „szakember" — mosolygott a lány.

— Meghiszem azt!

Klári gyorsan döntött, elfogadta a javaslatot. A szemle után — Mátéval vagy Máté nélkül — beviteti magát Kölnbe, es illa berek, nádak erek.

— Ha megtalálom azt az embert, felvehetjük őt is a kocsira?

— Természetesen.

-— És bevisz Kölnbe? A fodrászhoz?

— Készséggel.

Klári elmosolyodott. Túljár ő az amatőr mester detektív eszén! Többé vissza sem tér a Lorenz-házba. Elutazik Mátéval vagy Máté után.

Az amerikai kémelhárító központ kölni központjában egy züllött külsejű, középkorú férfit állítottak Botond és Lipthay elé. Ez az ember menekült-segélyért jelentkezett a baptista egyháznál, Franz Kaszelik névre szóló igazolványnyal. így bukott le. Nem beszél csak magyarul.

— Hol szerezte ezt a hamis igazolványt? — kezdte meg Botond a kihallgatását.

— De kérem, ez az én nevem. Ez az én flepnim. Valódi.

— Ne hazudjon. Én személyesen ismerem Kaszeliket.

— Talán egy másik Kaszeliket?!

Konokul és egykedvűen kitartott emellett. Elég leplezet-

lenül mulatott vallatóján, aki másfél órai eredménytelen faggatás után — verejtékezve — kitámolygott a szobából pihenni.

Botond elszívott két cigarettát, tanácskozott Lieshold kapitány helyettesével. Új módszerben állapodtak meg.

— Nézze fiam — folytatta Botond a gyanúsított kihallgatását — a vesztébe rohan. Én nem bánom, legyen maga a Kaszelik. De tudja-e, hogy ezzel, ha ártatlan is, vállalja a súlyos következményeket. Az a Kaszelik Ferenc, akit mi keresünk, szovjet kém. Veszedelmes spion. Holnap a katonai bíróság elé kerül. Vagyis helyette maga. Hiába tagad, minden bizonyíték együtt van. Holnapután úgy főbelövik, mint a pintyet. Magát. Érti? No, gondolkodjék csak ezen egy kicsit!...

A letartóztatott gondolkodott egy kicsit. Aztán megkérdezte, mennyi büntetés jár hamis igazolvány használásáért? Két heti elzárás? Ügy? Sőt, pénzbírsággal is megúszhatja? Nem lehetne azt „leimádkozni”? Ha elárulja, hogy hol az igazi Kaszelik, akkor igen. Sőt, még valami készpénzt is kaphat. Mennyit, húsz márkát? Csak tízet?... Jó!

— Én ezt az igazolványt cseréltem... ráfizetéssel — vallotta be ezek tisztázása után. — Mert észrevettem, hogy az illető még sehol sem vett rá föl menekült-segélyt.

— Tudja bizonyítani?

— Az én igazolványom annál a pasasnál van.

— Mi a maga igazi neve?

— Fekete János.

Botond odaszólt Lipthaynak, hogy az állítólagos Fekete János ellen azonnal körözést kell kiadni.

— Nem kell — szólt a gyanúsított. — Ha rászánnak még tíz márkát, negyedóra múlva megfoghatják.

— Hol?

— A srác Altdorfban állt sort egy gyár előtt. Felvételre jelentkezett. Ott cseréltünk.

— Melyik gyár előtt?

— Meg tudnám mutatni.

-— Igazat mond?

— Kiderül... Bár lehet, hogy nem vették fel.

— Meglátjuk. Lipthay, a körözést mindenesetre meg kell csinálni.

Feketét visszavitték a cellába, Botond Liesholdhoz ment jelentést tenni.

Lipthay elindult a „helyi-nyomozó” osztályra. Máté tehát nem utazott el. Vajon miért nem? A hadnagy szeme előtt gyors képek villantak. Látta a fiút, amint igazolványt cserél Feketével. Majd amint a gyárban egy gép fölé hajolva dolgozik. Egy fehérsisakos katonacsendőr hátulról a vállára teszi a kezét. Letartóztatja. Ott áll ő is, Lipthay Vilmos, magyar úriember, aki az amerikai katonai bíróságnak éppen kiszolgáltatja egy honfitársát. Botond Klárinak, védencének, lelki fogadott-lányának az ideálját. Hát csak eddig tart az úri becsület és az „apai” érzés? Így védi meg a boldogtalan lányt rideg, kegyetlen apja ellenében? Talán ő is ugyanolyan lelketlen, szívtelen, könyörtelen ember, mint Botond ezredes?! Aki börtönbe juttatná a tulajdon lányát is, ha ezzel érdemeket szerezhetne az amerikaiaknál. Aki képes volna németté lenni! — Klárit neki kell tőle megvédelmeznie...

... Látta Mátét csíkos fegyencruhában, a cella priccsén kuporogva. Az ajtó kémlelőnyílásán egy fehérsisakos amerikai nézett be. Klári érkezett oda, zokogva könyörgött az őrnek, hogy engedje be, engedje legalább benézni... A csendőr durván ellökte, Klári leroskadt, átkulcsolta a katonacsendőr térdeit, a fehérkamáslis láb belerúgott a zokogó lányba...

Lipthay felmutatta igazolványát a fehérsisakos, fehér lábszárvédős őrszemnek. Belépett Brownie őrmesterhez. Az asztalra hajolva fogalmazni kezdték a körözést. Lipthay szemét fehér, fényes sisakok kápráztatták. Vibráló szemhéja alatt látta Langán Mátét, amint négy sisakos kíséri... Csak

nem a vesztőhelyre? „Az isten se mossa le rólad, hogy cinkosa voltál! ” — hallotta főnöke recsegő hangját. Máté mögött, újabb négy csendőr között Klári lépdelt... De hiszen ez rettenetes; ezért a tragédiáért ő is felelős... Hányszor félrevezette ezeket a jóhiszemű, gyanútlan gyerekeket!... Még négy fehérsisakos... ezek talán érte jönnek?...

— Beírjuk a Kaszelik nevet is? — kérdezte az őrmester.

Lipthay látni vélte Kaszelik magas alakját. Sápadtan, behunyt szemmel, kinyújtózva feküdt. Fején vérfoltos fehér kötéssel. Vajon él-e? Hogyan jutott Máté Kaszelik igazolványához? Mit tett bajtársa, Kaszelik Ferenc ellen? Az ám, Kaszelik is honfitárs. Magyar tiszt, bajtárs. Magyar királyi tényleges hadnagy. Igen, de amerikai szolgálatban Hogy gyűlöli ezt a nagyképű, komisz modorú Liesholdot! És tulajdonképpen Kaszelik Ferencet is gyűlöli... Végre ő is csak hadnagy, mégis mindig feljebbvalójának akarta magát kijátszani.

— Kész vagyunk — szólt az őrmester.

— Thanks. Good bye — mormogta Lipthay és elsietett. Tudta már, mit kell tennie.

Kirohant az utcára. Beugrott az első telefonfülkébe. Gyorsan megkapta a Lorenz-lakást.

— Klárika... én tévedtem... magának van igaza... a fiú nem utazott el.

— No ugye mondtam — tört ki Klári. — Az én szívem...

— Klárika, nagyon nagy baj van!

— Jaj, mi történt?

— Ne kérdezzen semmit, mert nincs idő. Azonnal menjen érte. Vigye el abból a gyárból. De rögtön... Szöktesse meg. Az élete forog kockán. Érti, az élete! Nagyon siessen. Négy ötvenkor indul a bécsi gyors. Utazzanak el. Haza! Okvetlenül. Én ott leszek a peronon. Mindent elmagyarázok.

— De... valamit... mégis... — lihegte Klári az izgalomtól és a rémülettől lihegve.

— Majd délután. Utazni! Azonnal! Csak otthon lesznek biztonságban. Vigyázni nagyon! Ügyes legyen!

— Vili bácsi... nem értem... én ezt nem bírom... — kiáltotta a lány.

De a drót túlsó végén már kattant a villa.

Fél három volt. Klári halottfehéren, egész testében reszketve állt a telefon mellett. Agyában jéghideg ürességet érzett. Szeme előtt a szoba képe egyre jobban elmosódott, haragoszöld és szürkéskék fellegek gomolyogták lehunyt szemhéja alatt. „Most rögtön elájulok” — villant az ágyába, valahogyan úgy, mint egy utolsó gondolát, búcsú a látható világtól, búcsúzás Mátétól, akit néhány perc múlva utolér a halálos veszély. Vége! Mégkapaszkodott az asztal sarkában, az élés tárgy egyszerre magához térítette. „Máté nem ájult el, amikor én veszélyben forogtam, hanem gondolkozás nélkül nekiugrott a fenevad Kaszeliknek! ” Erejének végső megfeszítésével kinyitotta a szemét. A zöld és kék fellegek oszladoztak, elvonultak, az elmosódott vonalakból ismét összeállt a szoba képe. „Nem szabad elájulnom! ” Nem mondatokban és szavakban, hanem niint napfény és maga az élet töltötte el Klárit egy gondolat: „Nem az a szerelem, hogy édes Mátét mondok, epedő pillantásokat vetek és mámoros simogatásokat váltok. A szerelem nemcsak érzés, Vágy — hanem erő és akarat is! Cselekedet! Ha szereted Mátét, megmented Mátét. Ha megmented Mátét, akkor igazán szereted. ” És máris szikrázó erőt érzett magában. Nem Kaszelikkel, hanem egy tigrissel is kiállt volna Mátéért. De első a nyugalom. Nyugalom. Mit kell tenni? Csak sorjában. A kocsit szerencsére már elkérte, megkapta. Schwahoíer öt perccel háromnegyed előtt fog jelentkezni. Tartsunk sort. Hogyan vigye le észrevétlenül a koffert? Egyszerű! Karjára akasztott ballonkabátja alatt. A tükör előtt gyorsán kipróbálta. Az első lépéseknél még zsibbadt szúrást érzett a lábában, de gyorsan leküzdötte.

A lépcsőn nem találkozott senkivel. Schwahoíer kitárta

előtte a hátsó ülés ajtaját. Klári odadobta köpenyét és alatta a könnyű útitáskát, ő maga pedig a sofőr mellé ült.

— Ez nem szokás, kisasszony, nem való — szólt csodálkozva a sofőr. Már az is meglepte, hogy Klári kezet nyújtott neki, de ez a melléülése... — Nem illik. Az uraságok hátra ülnek.

— Én nem vagyok uraság, és nálunk ez a szokás — mosolygott a lány. — Ha ketten vannak a kocsiban, a második mindig előre ül, a vezető mellé.

— Magyarországon?

— Ott.

— Szép szokás — bólintott a sofőr. — Szóval ott a sofőr egyenrangú ember. A sofőr is csak olyan ember, mint a gazdája... Talán nem is kell sapkát lekapva kiugrania a kocsiból, hogy ajtót nyisson?

Klári nem felelt; megfeszített aggyal, összeszorított ajakkal fogalmazta magában, hogyan avassa be a sofőrt a titokba, az új fordulatba. Egy szerencsétlen mondat Máté életébe kerülhet.

— Tudja, hogy baj van? — kezdte végre.

A sofőr csak felráncolta homlokát.

— Nagy baj...

— Nem vagyok szívbajos...

— Veszedelmes eset lett az ügyből...

— Veszedelmes? Kaland? — kiáltott fel vidáman Schwab hofer. — Az már igen! — Csettintett nyelvével.

— Számíthatok magára?

— Mit kell tennem?

— Azt a fiatalembert... ha még itt van... ha megtalál-! juk... meg kell szöktetni.

— Nagyszerű! Hová?

— Talán Franciaországba — mondta a lány. Egy pillanatig szégyellte, hogy megtéveszti társát és cinkosát, de végre is nem tanácsos őt mindenbe beavatni. Hátha vallatni fogják.

— Ki üldözi? Rendőrség?

-— Az amerikaiak.

A sofőr füttyentett.

— Akit az ami-k üldöznek, az nekem barátom.

— Hogyan kellene csinálni? — kérdezte Klári.

— Egyszerű, mint a pofon. Maga behívja a kocsiba a fiút, én nyomban rákapcsolok. A kölni pályaudvar tíz perc. — Ismét füttyentett. Volt valami nagyon megnyugtató a viselkedésében.

Bekanyarodtak a gyár kapujához. Az ismert kocsi előtt nyomban felhúzták a sorompót. A sofőr a B jelű pavilon kapujától oldalt, egy nagy csőrakás mögé állt a kocsival. Behúzta a függönyöket.

A sziréna éppen megszólalt. A kapu fölött a 12-esre ugrott a nagymutató. Három óra volt.

Ebben a pillanatban hangos dudálással a sorompó előtt csikorogva lefékezett egy nagy autó. Botond, Lipthay, a fogoly Fekete, egy amerikai hadnagy és két fehérsisakos ült benne.

— Aufziehen! Aufziehen! — mutatott a sofőr a korlátra.

A portás fejét rázva előjött. Idegen kocsi nem jöhet be.

— Militarpolizei! Ju-esz-é! — mutatott a sofőr a rendszámra.

A portás vállat vont és visszament fülkéjébe. Majd feltelefonál az irodába.

Az autóból kiugrott egy magas, civilruhás férfi, Botond Tivadar, és utána sietett:

— Kössön össze Lorenz igazgatóval. Ö jó barátom — kiáltotta.

A portás lassú egykedvűséggel billegtette a telefon villáját.

— Schnell! Schnell! — ordított ki a kocsiból Bockie hadnagy. Reszketett a dühtől. Fekete először egy mellékkapuhoz irányította az autót. Ott tíz percig kiabáltak, amíg a drótsövény kerítés mögött valaki jelentkezett és megmondta,

hol van a gyár kocsibejárója. És itt megint drága perceket vesztenek el. Az első, hazafelé induló munkások — az A-pavilon dolgozói — már a kapu előtt torlódtak és blokkoltak.

— Le kell záratni a kapukat — kiáltott ki a hadnagy Botondnak. — Nem mehet ki senki!

A portás türelmet kért: ezt csak a vezérigazgató rendelheti el.

De a gyári központ még mindig nem jelentkezett.

— Fölszaladok az irodába — szólt Botond és elindult.

Bockie intett az egyik csendőrnek; kiléptek a kocsiból, hogy kövessék Botondot.

— Warten — szólt a portás és Bockie elé tartotta kezét.

A hadnagy angolul szitkozódott.

Az egyre sűrűbben vonuló munkások gúnyosan mosolyogtak.

Klári a szélvédőn át megpillantotta sietve közeledő édesapját. Elsápadt, halk sikoly csúszott ki a száján. A vér megint fogyni kezdett fejéből. „Máté” — mondta ki, mintegy bűvös szóként, amelytől csodát vár. Mély lélegzetet vett, lecsúszott az ülésen, hogy fejebúbja az ablak aljával került egy szintbe. Schwahoíer gyors pillantással felfogta a veszélyt és ellenzős sötétkék sapkáját rátette a lány fejére.

— Előbújhat — szólt néhány másodperc múlva mosolyogva. A veszedelem növekedése, minden újabb bonyodalom csak teljesebbé tette a sofőr lelkesülését. — Ott vannak az ami-k — mutatott a porta felé. — Izgalmasabb ez, mint egy detektívregény! De maga kisasszony csak a B-kaput figyelje.

Klári arra fordult. így nem kellett látnia Schwahofert, aki előtt szégyellte, hogy apja az amerikaiakkal dolgozik együtt.

— Máté! — sikoltott fel aztán hirtelen.

A fiú most lépett ki a kapun. Egy idős, magas ember jött vele, tenyerét a vállán tartva. Anton Haid volt. Máté a né-

vét hallva ide-oda kapkodta fejét. Megismerte az imádott hűtlen lány hangját, de nem akart hinni a fülének.

Klári kitárta a kocsi ajtaját. Haid és ifjú barátja éppen a csőrakás elé értek.

— Máté, szállj be a kocsiba! Gyorsan! — szólt Klári, csak éppen olyan hangosan, hogy a fiú meghallhassa.

Máté közelebb lépett a kocsihoz. Haid követte.

— Klári — kiáltott fel a fiú, és odaszökkent az első ablakhoz. — Te itt? Hiszen azt mondták, hogy…

— Redn's nicht so viel* — kiáltott rájuk a sofőr, aki a detektívhistóriákban nem bírta az érzelmes jeleneteket.

— Szállj be, ne kérdezz, gyorsan! gyorsan! — kapott erre észbe a lány.

Máté beszállt.

— Maga is szálljon be. Magát is visszük — kiáltott rá Haidra a sofőr, ellentmondást nem tűrő szigorral.

— Engem?

Az öreg elképedt arccal állt. Máté kinyúlt, megfogta a karját és behúzta barátját a hátsó ülésre.

A motor már surrogott.

Klári és Máté szeme egy pillanatra találkozott. A minden feltétel nélkül való bizalom és megbocsátás szikrája pattant át közöttük a levegőn.

A kocsi hirtelen megmozdult, s a rántás az ülés mélyére dobta a két új utast.

— Pszt! — intett Klári.

A kocsi a sorompóhoz közeledve lassított. Klári az amerikai autóban felfedezte Lipthay sápadt arcát. Megint lecsúszott az ülésen, szemébe húzta a tányérsapkát.

A sorompó felemelkedett.

— Los! — kiáltotta Schwahofer és egy ujjal szalutált a portásnak. — Ami go home — dörmögte magában, mialatt kocsija elsuhant az amerikai jármű mellett.

* *Redn's nicht so viel* — Ne beszéljen olyan sokat.

Kinn az úton. az egyenesben, direktre kapcsolt és közben kacagva kiáltott hátra:

— Fabelhaft! Meisterstück! A kisasszony jól megszöktette magukat. Ne féljenek, nem lesz bajuk!...

Es jól beletaposott a gázpedálba.

17. *MIELŐTT A VONAT ELINDUL*...

Schwahofer százas tempóban hajtott Kölnig, aztán a külváros házai között lelassítva halkan megkérdezte:

— Melyik fodrászhoz vigyem?

Klári szorongva, de mégis édes hálával rámosolygott.

Ettől aztán Schwahofer egészen megrészegedett. A Lorenz kisasszonyok sohasem néztek rá így! Azok sohasem vették volna be őt ilyen stiklibe! De hát csináltak volna azok ilyet? Erre csak egy tüzes magyar lány képes! És csak az tud így mosolyogni. Mosolyog, mintha saját fénye lenne...

Majdnem spicces jókedvvel tréfálkozott tovább:

— A fiúk ott hátul... szintén ondulálást?

— Miért hozta el az öreget? — kérdezte Klári.

— Nehogy kettesben maradjanak. Féltékeny vagyok — vigyorgott Schwahofer. — Tehát hová vigyem?

Klári számítgatott. Másfél órájuk van a vonat induláséig. A pályaudvaron szemet szúrhatnak valakinek. Schwahofernek nem kell mindent tudnia, hiszen őt esetleg még ma kihallgatják...

— A pályaudvar közelében egy vendéglőbe. Várok valakit.

— Még egy valakit? — bolondozott a sofőr.

— Bizony Maga meg csináljon magának egy szabad délutánt és. mondjuk... öt órára jöjjön értem... Addig végzek a.. fodrásszal”.

Schwahofer hunyorított:

— Aztán csináltasson is valamit a hajával. Mert Lorenz nagyságának csuda szeme van az ilyesmihez! Nem elég, ha... khm, khm... borzas lesz!... No, itt éppen meg lehet állni.

Megállította az autót, kiugrott és széles mozdulattal kitárta a hátsó ajtót.

Máté kisegitette az autóból Klárit. Nem eresztették el többé egymás kezét; álltak, egymás szemébe néztek, de nem tudtak szólni... Ajkuk reszketett. Gondolataik és érzéseik csak rezegtek, de nem találtak közlési formát. Pedig micsoda szimfónia volt bennük!

Schwahofer lassú lépésekkel körüljárta a kocsit. Amikor visszaért a járdára, még ugyanabban a mámoros mozdulatlanságban találta a fiatalokat; erre két tenyerét kettőjük hátához illesztve, egymás felé tolta őket:

— No, puszilják meg már egymást!

Oldalt billentett fejjel jól megnézte őket, aztán fejét csóválva elfordult.

Az öreg Haid torkát köszörülte, kifújta az orrát, végül félrehúzta a sofőrt:

— Hallja, miért kell ezt nekem itt néznem?

— Legyen hálás érte — felelte hetykén a fiatalember. — Vagy jobb szeretné, ha most az ami-k faggatnák, hogy hová lett a barátja?

A fiatalok kibontakoztak egymás karjából.

Klári szeme csupa könny volt.

— Azt mondták, elhagytál...

— Azt mondták, elküldesz... — szólt ugyanabban a pillanatban Máté.

— Egy pillanat — szólt közbe Schwahofer, — Én elgurulok a cicababámhoz, de ötre visszajövök a kisasszonyért. Ha magát már nem találnám itt — fordult Mátéhoz — és az a gyanúm, hogy okosabb, ha elpárolog az ami-k elől, akkor... hát szerencsés utat.

Beugrott a volán mögé és elrobogott.

— Kedves fiú — nézett utána Klári, mély meghatottsággal. — Nagyszerű fiú. Megmentette az életedet.

— Az életemet? Hogyan? — tört ki Máté. — Mesélj már, mi ez a sok rejtély?... Mi van itt? Igazán szeretném tudni.

— Én is — szólt, most már kissé méltatlankodva Haid.

— Jaj, hosszú történet — sóhajtott Klári. — Azt sem tudom, hol kezdjem el.

— Semmi esetre sem itt az utcán — mondotta Anton bácsi. — Legyen szerencsém egy pohár sörre.

Letelepedtek a vendéglő egyik üres szobájában a piros terítős asztal mellé. A sok izgalom után jólesett nyelni a friss, habos sört.

— Mesélj már! — sürgette aztán Máté.

Klári egyre csak nézte az imádott fiút. Az övé, mégis az övé. Csel, erőszak nem vehette el tőle, s most együtt szabadultak a végső veszélyből. Szent, hogy a sors egymásnak teremtette őket.

— Igazán, miért hagysz így kínlódni — duzzogott a fiú.

— Kínlódni? Mennyit szenvedtem én...

— Mindent tudni akarok!

— Lesz ma még időnk, hogy mindent elmondjak. Ne türelmetlenkedj. Elutazunk. Messzire.

— Hova? Haza?

Klári bólintott.

— Ihr fahrt nach Hause — állapította meg Haid bácsi is a szavak hangsúlyából, a tekintetek boldogságából.

— Vagy te itt akarsz maradni? Egyedül? — kérdezte Klári, huncut mosollyal.

— Nem. Én veled megyek mindenhova. Nem akarok tőled többé egy napra sem elszakadni.

— Soha többé?

— Soha az életben!

Ez forróbb volt egy csóknál.

— A legszívesebben — folytatta Klári, rövid szünet után — hazamegyek; de oda is csak veled..,

— Már nem tetszik itt neked? — kérdezte Máté.

Klári megrázta fejét:

— Szép világ, fényes világ, tarka világ, egy kicsit elszédültem tőle, de igazságtalan világ.

— Nem akarsz már filmszínésznő lenni?

— Csak otthon. Nem akarok idegen életet élni, de játszani sem. Különben is — kapott észbe — nem is maradhatunk, még ha akarunk is...

— Miért? Meséld már!

— Hol is kezdjem? Szóval... Kaszelik...

— Mi történt vele?

Klári elmondta, pontosan ő maga sem tudja, de tény, hogy Kaszelik megkerült. Legalábbis hírt adott magáról. Gyanút foghattak, hogy Máté tett ellene valamit, ezért elrendelték, hogy le kell tartóztatni. Ezért kellett szökniük. Az utolsó pillanatban menekültek el a gyárból, már ott állt az amerikai íogdmegek autója. (Édesapjáról hallgatott. S eszébe jutott, hogy ő már Grazban is gyanakodott! Ha akkor szól Máténak, minden másképpen alakul. De hogyan?...)

— Ha Lipthay nem figyelmeztet...

— Lipthay? — kiáltott fel Máté bőszült haraggal.

— Mindent neki köszönhetünk.

— Minden bajt. Annak a gazembernek. Azt hazudta, hogy te nem akarsz látni többet...

Klári megzavarodott.

— Nekem meg azt mondta... csakugyan... hogy te elutaztál...

— Méregkeverő! — ütött a fiú az asztalra.

A pillanatnyi sistergő csendben mint gránát robbant Klári szava:

— Én pedig itt adtam neki találkozót.

— Akkor végünk van — roskadt össze Máté. — Éppen hogy megtaláltuk egymást, és máris... Fussunk innen! — Felugrott.

Klári visszahúzta a székre.

— Nem ide jön, hanem az állomásra. Itt biztonságban vagyunk tőle. De mit akarhat?

— Valami aljasságra készül — verte az asztalt Máté.

— Talán mégse... — gondolkozott el Klári. — Miért tenné? — Miért mentett meg, ha el akar veszejteni?

— Talán azért, hogy egyedül az ő érdeme legyen a szökevény elfogása.

Ez keserű, de hihető érv volt. Dermedten hallgattak egy darab ideig.

Végül azt sütötték ki, hogy negyed óra múlva Klári egyedül átmegy a pályaudvarra. Neki kevésbé kell félnie Lipthaytól. S ha már biztosan látja, hogy Máté ellen sem forral rosszat, akkor áthozza ide a vendéglőbe.

Néhány pillanatnyi szünet után Haid megfogta a fiatalember karját:

— Ha már elmész... örülök, hogy még egyszer találkoztunk. Az este sokat gondolkoztam azon, amit tegnap beszéltünk.

— Miről is? — kérdezte Máté, kissé szórakozottan, mert Klárit nézte.

— Hát... hogy menni vagy maradni? Én azt mondom, okosan teszed, ha hazamégy. Otthon a helyed. A jobbért mindenkinek magának kell megküzdenie.

— Indulnom kell — állt fel Klári.

— Vigyázz magadra nagyon — szólt Máté és megérintette a lány karját.

— Ne félts. Vigyázok.

Mire Botond a Lorenz-gyár irodájában megtudta, hogy Fekete János a B-pavilonban dolgozik, addigra a hatalmas csarnokban már a második „Schicht" dolgozott. Senki sem tudott semmit Feketéről. Csak az egyik felrakó emlékezett valamire:

— Ja, az a magyar gyerek a Koch-csoportban?

De amikor felismerte Bockie hadnagy egyenruháját, a felrakó nyomban elhallgatott. Pedig már majdnem elmondta, hogy Fekete tegnap megsebesült és Haid művezető elvitte magával. De — gondolta hirtelen — mi köze neki az ami-k dolgához!?

— Csak hallottam valamit — vonogatta a vállát.

A nyomozó csoport elment a legénykszállásra is. Ott sem tudták, hol lehet Fekete? Tegnap is csak későn jött haza. De itt sikerült megállapítani, hogy a fiatalember előzőleg a Keresztény Diákotthonban lakott.

— Gyerünk oda — rendelkezett a hadnagy.

Botond sápadtan maga mellé intette Lipthayt:

— Te, nekem szörnyű gyanúm támadt. Ez a Fekete nem azonos a mi Langánunkkal?

— Félek, hogy igen — súgta vissza a segédtiszt.

— Mi helyeztük el ott a Diákotthonban — szólt Botond nyugtalanul. — Jó lesz vigyáznunk!

A Diákotthonban Botond és Bockie beszéltek a gondnok-

kal, Lipthay ezalatt szórakozottan nézegette a bejáratnál függő fekete táblát, amelyre rajzszöggel levelek voltak feltűzve. „Herrn M. Langan” olvasta az egyik borítékon. Női írás, magyar zsinórírás, de a levelet itt adták fel... ezt csak Botond Klári küldhette. A hadnagy körülnézett, háttal nekidűlt a táblának és ügyesen lelopta a levelet, azután zsebébe rejtette. Ki tudja, mi lehet benne?

A gondnok íróasztala fiókjából előhúzott egy sürgönyt.

— Van önök között magyar? — kérdezte. — Ma jött ide egy távirat Magyarországról...

Botond átadta a sürgönyt segédtisztjének. Az félhangon olvasta a szöveget:

„Gratulálunk nagyszerű boxmeccsedhez. Visszatérésedkor ünnepélyesen fogadunk a hatóságokkal együtt. A gimi focistái. ”

— Mi az? Mit mond? — érdeklődött Bockie, és kivette a sürgönyt Lipthay kezéből.

— Valami sportolónak küldték — magyarázta Botond. — Gratulálnak a győzelméhez.

— Ennek is utánanézünk — döntött az amerikai tiszt és zsebre tette a papírt.

Megkérte Lipthayt, hogy jöjjön velük Kölnbe, fordítsa le pontosan a táviratot, s nézzen utána, járt-e mostanában ilyen nevű magyar ökölvívó Nyugat-Németországban? De miért küldenek annak sürgönyt éppen Neustahldorfba, egy diákotthonba? Gyanús!... Más intézkedésekre is szükség lesz. Estére polgári ruhás rendőrt kell állítani a Diákotthon elé. Pontos személyleírást kell neki adni.

Amikor Botond elbúcsúzott az autó utasaitól, közönyösre erőltetett hangon, csak úgy odavetve megkérdezte Lipthayt:

— Mit gondolsz, mit jelent ez a sürgöny?

A hadnagy óvatosan felelt, nehogy az amerikaiak megsejtsenek valamit:

— Azt, hogy címzett odahaza megmérkőzött kartársammal és győzött... De ez ott, csak most tudódott ki.

— Vigyázz kérlek, nagyon vigyázz... — mondta az ezredes, aki már alig bírt uralkodni magán. Elfehéredett. — A legnagyobb bajba juthatunk. Én is, te is. A lányom is. Ha visszajöttél Kölnből, kérlek, gyere Lorenzékhez. Még ma tudni akarok mindent.

— Parancsára, ezredes úr — mondotta Lipthay és feszesen elköszönt főnökétől.

Botond mereven bámult az eliramló autó után. Nyugtalanította a hadnagy kimértsége. „Valamire készül ellenem. A markában vagyok. Bosszúból le fog buktatni. Meg azért is, hogy a helyemre üljön. ” Felült a helyi vonatra, majd a neustahldorfi állomásról lassan elsétált Lorenzékhez, ahová öt órára volt hivatalos, az asszony bridzspartijára. Szorongó érzéssel gondolt Klárira. A veszély miatt? A közös veszély miatt? Félti őt? Botond nyugtalanul kémlelt magába, mert olyasmit érzett, amit még soha. Ez volna az apai érzés? Az apai szeretet? Ráförmedt magára: „Eh, kellett neked ez a gyerek? Minek jött ide? Csak bajt hozott rád. ” De ettől sem lett nyugodtabb.

— A lányom? — kérdezte megjátszott derűvel az ajtót nyitó szobalánytól.

— A kisasszony bement Kölnbe, fodrászhoz.

Ettől — de hogy miért, nem értette — Botond egyszerre megkönnyebbült. Hamarosan elmerült a kártyaproblémák izgalmaiba, s csak akkor jutott eszébe megint a lánya, amikor felszolgálták az uzsonnát.

— Meddig tart egy ilyen hajbodorítás? — kérdezte tréfálva a háziasszonytól.

Lorenzné nevetett:

— Magának sejtelme sincs arról, mennyi áldozatot hozunk mi nők a szépségünkért. Ne féltse a lányát, kocsival ment. Vele van Schwahofer.

— De már Lipthaynak is itt kellene lenni!

— Minek? Nem szeretünk ötösben játszani!

Botond felszedte lapjait és értelmetlenül bámult a tizen-

három kártyára. A pikk alsóról szemtelenül Lipthay vigyorgott a szemébe. „Ez a gazember valami aljasságra készül” — gondolta.

És egy káróval elindította a licitet.

Klári két jegyet váltott, Regensburgon át Bécsig. Éppen kitelt a pénzéből. Aztán megkereste azt a rámpát, ahonnan egy óra múlva indulni fog a vonat, s elhelyezkedett egy oszlop mögött úgy, hogy láthassa az érkezőket, de ő ne keltsen feltűnést.

Bizonytalanság, félelem, harag, keserűség kavargott benne. Milyen kedvesen, figyelmesen, gavallérosan bánt vele Lipthay! Néha olyan jóságosan, mintha apja volna... Lehetséges, hogy mindez csak máz volt aljas terveken? Nem tudott ekkora kétszínűséget elképzelni. De nem vitás többé, hogy Vili bácsi összevissza hazudozott. Neki azt mondta, hogy Máté elment, Mátét meg álnokul éltaszította az ő nevében... De akkor miért figyelmeztette a veszélyre? S ez a veszély igaz volt, hiszen saját szemével látta a rendőrautót! — És milyen borzalom! — édesapja az amerikai rendőrautón. Tulajdon lányát üldözi! És elfogta volna Mátét, ha... ha Lipthay nem figyelmezteti idejében. Lehet ezt érteni? Lipthay talán nem törődik Mátéval, hanem csak édesapát akarta kellemetlen helyzetbe hozni? Milyen bonyolultak az emberi szándékok! Milyen nehéz iránytűt találni az érdekek és indulatok hánytorgó, habzó óceánján. Milyen áldás az olyan szilárd pont, amilyen Máté. Aki egyenes, nemeslelkű, bátor és határozott. Az ő szívének iránytűje mindig és határozottan Máté felé mutat. Arra van a biztonság, a szabadulás...

... A pályaudvar üvegfalán keresztül messziről megpillantotta Lipthayt. Figyelte, nem kísérik-e gyanús emberek? De nem vett észre semmit. Lipthay belépett a csarnokba.

Fáradtnak és összetörtnek látszott, éveket öregedett néhány nap alatt. Karikás szeme, tört vonalú, csüggedt szája őszinte sajnálatot ébresztett Kláriban. Előlépett az oszlop mögül:

— Vili bácsi

Lipthay megrezzent, aztán a lányhoz sietett, megragadta a karját, félrehúzta a fal egy mélyedésébe. Közben riadtan körülnézett.

— Sikerült? Biztonságban van?

— Sikerült. Nagyon köszönöm.

-— Még nem múlt el a veszély!

— Utazunk...

— És ha a vonaton igazoltatják magukat? Langánnak Fekete névre szóló papírja van. Ha azt felmutatja, vége. Azon a néven körözik.

— Mit tegyünk? — kérdezte Klári. Torkát szorongatta a rémület, könyörögve nézett Lipthayra. Hátha újból megmenti őket.

A férfi mintha elmosolyodott volna.

Ettől megkétszereződött a szorítás Klári nyakán. Nem bírta tovább az alakoskodást, nekiugrott a legnehezének:

— Vili bácsi, miért mondta Máténak, hogy én nem akarom többé látni?

Liptháy riadtan pislogott:

— Erre most nincs idő. Minden pillanat...

— Mondja meg őszintén — kiáltott a lány. — Egy szavát sem tudom elhinni, ha ezt nem magyarázza meg. — Nagyot fohászkodott. Bárcsak különös sugallatból megérezné most, hogy igazat mond-e ez az ember, rábízhatja-e Máté életét?

— Nem hisz nekem... — sóhajtotta a hadnagy. — Pedig soha életemben... esküszöm, soha életemben... nem akartam még úgy jót senkinek, mint magának. Vadul akarom a jót. Érti ezt?

— Vadul? Jót? — Klári reszketett, mert valami rendkívüli fájdalmat, kínlódást sejtett meg.

— Szörnyű, mit tettem — kiáltott fel Lipthay. — De a maga érdekében tettem. Mert... mert azt hittem akkor, hogy ez magának így jobb lenne. Mert tudtam, hogy édesapja nem fogja megengedni, hogy maguk találkozzanak; tehát úgy jobb lenne... talán... Ezért követtem el azt az.. aljasságot.

— Vili bácsi — mondta csillapodtan és csillapítóan a lány. Őszintének érézte a vallomást, és bántotta, hogy egy idősebb ember ennyire megalázkodott előtte.

— Nem, csak hadd átkozzam magamat, átkozott vagyok úgyis — tiltakozott Lipthay. Várta, hogy az őszinte szavak könnyítsenek lelkén. — És még aljasabb voltam, mint maga gondolja, mert édesapjának, a főnökömnek akartam kedvében járni, neki akartam hízelegni... mert aljas vagyok, igenis aljas! És a főnököm jókedvéért képes lettem volna Mátét... és, most már tudom, így magát is. feláldozni... Feláldozni a szerelmüket, két tiszta fiatal lélek szerelmét... Mert én olyan mélyre süllyedtem, hogy már azt sem tudtam, mi az szeretni...

— Vili bácsi!

— De most már tudom. Magától tudom, Klárika. Magának nem hazudtam, Klárika. Esküszöm. Én csakugyan azt hittem, hogy Máté elutazott. Nekem ő azt mondta, elmegy... Én magának nem tudnék hazudni. Klárika. Mert.. meg kell vallanom... különös érzés... fogott el. És a mai nap óta nevén is tudom nevezni ezt az érzést, maga megtanított rá...

— Ó, egek — suttogta rémülten a lány.

— Ne féljen — próbált mosolyogni Lipthay, de csak furcsán alázatos fintorra torzult az arca. — Kérem, ne féljen az érzelmeimtől. Én megszerettem magát, Klárika, mintha a gyermekem volna. Apai szeretet ez... ezért kellett megmentenem magukat bármi áron.

— Olyan nagy volt a veszély?

— Még mindig nagyobb, mint gondolná. Langán Máté,

Johann Fekete és Franz Kaszelik nevére egyaránt körözést adtak ki... mit szépítsem, adtunk ki. Én is dolgoztam ezen. Máté pontos személyleírásával. Mire a határra érnek, már ott lesz az elfogató parancs...

— Nincs menekvés? — kiáltott fel Klári kétségbeesetten.

Lipthay a zsebébe nyúlt.

— Ne féljen. Hoztam maguknak igazolványt. Ezzel nem akadnak el.

A vágányra éppen betolták a bécsi szerelvényt. Klári imbolyogva nézte a közeledő vagonokat. Szédült a kimerültségtől. Lipthay észrevette, támogatón átkarolta.

— Szálljanak be. De hol van az a fiú?

Máté éppen megjelent az üvegen túl. Először a feje bukkant fel, aztán egyre több látszott belőle, amint felfelé jött a lépcsőn. A legfelső fokon megállt. Klári intett neki Máté bólintott, aztán lassan közeledett.

Amikor Lipthay megismerte Mátét, elébe sietett:

— Ne haragudjék, hogy félrevezettem... Okom volt rá. — Kezet szorított a fiúval.

Máté határozatlan, bizalmatlan arccal révedezett.

— Képzeld — ugrott hozzá Klári —, Vili bácsi osztrák határátlépési igazolványt hozott nekünk.

A fiú súgva kérdezte:

— Biztos, hogy jót akar vele? Te nem félsz tőle?

— Nem, nem félek — felelte Klári szilárd hangon.

— Ne féljen -— szólt Lipthay fellélegezve. — Jóvá akarom tenni azt, amit vétettem. De ha azt hiszi, hogy aljas vagyok... és képtelen az önzetlen jócselekedetre, akkor kössünk csereüzletet. Szeretnék hazamenni... Ha alkalom lehet rá, pertörlés vagy közkegyelem... rohannék haza. Érdeklődjenek, mi a helyzet. írják meg.

Hosszú hallgatás következett.

— Csomagjuk nincs? — törte meg Lipthay a csendet.

— Nincs! — és most jutott eszébe Klárinak, hogy köpenyét meg bőröndjét az autóban felejtette.

Lipthay kezet csókolt a lánynak. Klári jobbról és balról arcon csókolta. A két férfi kezet fogott.

— Köszönöm, amit tett — mondotta Máté.

— És még valamit — szólt hirtelen és váratlanul mosolyogva a hadnagy. Zsebébe nyúlt. — Ez a távirat jött Mátének. A Diákotthonba — egy füzetlapot nyújtott át:

A fiú hangosan olvasta:

— Gratulálunk nagyszerű boxmeccsedhez. Visszatérésedkor ünnepélyesen fogadunk a hatóságokkal együtt. A gimi focistái.

Az utolsó órák izgalmaitól, félelmeitől elkínzott arcán egyszerre kisfiús mosoly ömlött szét. Már ott volt a csapattal a Vásártér gyepén, könnyedén leszerelte Galambost...

— Drága fiúk — szólt könnyes szemmel Klári.

— Könnyű nekik — sóhajtotta boldogan a fiú. — Semmi gondjuk... csak hogy legyőzzük-e a Technikumot...

Langán Máté, a bátor testőr, az önmagával tusakcdó szökevény, az Európát kereső fiatalember, a kapitalista munka kálváriáját járó dolgozó, az üldözött „bűnöző” — ebben a pillanatban ismét diák lett. Egyszerű, boldog, gondtalan magyar diák. A haza — egy kedélyes táviratban — elébe nyújtotta megbocsátó paroláját...

Máté újra meg újra elolvasta a sürgönyt.

— Ebben valami rejtjelezett dolog van! Titkos üzenet — majdnem kiáltott. — Sejtem is már!...

— Nos, mit jelent hát? — kérdezte Lipthay.

— Azt, hogy Kaszelik... Elmondjam? — Klári bólintott. — Én tulajdonképpen azért jöttem át ide.... a határon... mert Kaszelik megtámadta Klárikát, és én védelemből leütöttem. Boxerrel. Azt hittem, meghalt; féltünk a következményektől...

— De a fiúk közlése azt jelenti — vette át a szót Klári, boldogan sugárzó arccal —, hogy Mátének nem kell félnie, a hatóságok elismerték, hogy önvédelem volt...

— Még ennél is több! — vágott közbe Lipthay. Mely lé-

legzetet vett. — Megmondom' én is, mit tudok, Kaszelik... most értem végre... lebukott. Rabkórházba került. Bizonyosan leleplezték...

— Kém volt! — sikoltott fel Klári.

Lipthay csak hallgatott.

— Hát akkor...akkor... — dadogta a lány, majd ő is elhallgatott.

Rémült szeméből könnyű volt kiolvasni, hogy annyiszor elaltatott félénk gyanúja rémséges bizonysággá vált. Hogy „akkor" az ő édesapja is... És ezért nem mehet haza Lipthay sem!...

— Ne mondja ki még egyszer azt a szót! — kiáltott rá Lipthay.

— Nem tudom magamnak megbocsátani, hogy olyan igazságtalan voltam édesanyámmal.

— Könnyű lesz jóvátenni... — mondta Lipthay.

— Te Máté. emlékszel, mit mondtam Salzburgban a két hazáról meg Európáról?

— Hogyne...

— Tévedtem. Csak egy hazánk van, Magyarország. Az édesanyánk! És az édesanyának mindig igaza van, még ha az igazság néha fáj is nekünk...

Hallgattak egy ideig, aztán Klári hirtelen a fiúhoz fordult:

— Máté, tudod, miért jött hozzánk Kaszelik? Most jöttem rá. Azt az iratot akarta...

— Amit te hoztál neki?

— Azt. Kiloptam édesapa papírjai közül... Borzasztó rá gondolni is! Majdnem a bűntársa lettem... Ettől is te mentetté] meg!

Megdöbbenten hallgattak egy ideig. Lipthay törte meg a csendet:

— Máté, maga tulajdonképpen miért is nem utazott el innen?

— Kevés volt a pénzem Pestig, azért álltam be a gyárba.

Ott jutott eszembe, hogy Linzig elég lett volna. De közben megvettem Fekete munkakönyvét...

— No, az nagy butaság volt — jegyezte meg Klári.

— De mégis ennek köszönhetem — felelte Máté —, hogy már itt újra megtaláltuk egymást!...

A hangszóró beszállásra szólította fel a nürnberg—bécsi gyorsvonat utasait. A fiatalok felléptek a lépcsőre.

— Én már aligha mehetek haza — szólalt meg Lipthay akadozva —... ha maguk egyszer eljutnak Nagycserésre... üdvözöljék helyettem a főtéri hársfákat.

De a végét már nem hallották a fiatalok. A kerekek a váltókon csattogtak, ők pedig a folyosó zugában végre megcsókolhatták egymást.

Már Bonnon túl vágtatott a vonat, amikor Lipthay megérkezett a Lorenz-villába.

Az ezredes bocsánatot kért partnereitől és kisietett segédtisztje elé az előszobába.

— Mi van? Beszélj!

— Azt hiszem, a fiú mégis elment.

— Biztos? Jó lenne... Nem? A legjobb megoldás.

— Csak el ne csípjék a határon...

— Klári lányomra és rám... ugye nem vetődhet semmi... semmi gyanú?

— Nem hiszem. Egy hajszálon múlott. — Elővette Lipthay a Diákotthonból elcsent levelet.

— Klári írása — kapott Botond a levél után.

— Nem tudom, mi van benne, de ha a kémelhárító kezébe jut, már az is elég...

— Okosan tetted, hogy elhoztad — lélegzett nagyot Botond és feltörte a levelet. — Micsoda meggondolatlan lány...

Lipthay hirtelen hátralépett, ez az önző mondat valóság-

gal eltaszította főnöke közeléből. Megmondja-e neki az igazságot? Nem, soha! Nem szolgáltathatja ki magát neki.

Az ajtóban kulcs csörrent. Schwahofer lépett be, sápadtan, feldúltan. Kezében koffer, vállán egy női köpeny.

Botond leeresztette a pápaszemet, amelyet éppen orrára akart illeszteni.

— Herr Oberst... es is schrecklich... A kisasszony eltűnt.

Botond megtántorodott s háttal, véletlenül belerúgott az aitóba. A hatalmas dörrenésre elősietett a türelmetlen Lorenzné.

— Mi van itt? Miféle összeesküvés? — kérdezte előbb vidáman, majd a sofőr arcát látva egyszerre elkomorodott.

— Baj van? Mi történt?

Schwahofer jelentette, hogy amikor a fodrászhoz visszament, Klári nem volt ott. Sőt, megállapította, hogy Klári nem is tartózkodott a fodrásznál. Letetette magát, elküldte őt, aztán elment valahova...

— Micsoda ostoba ügy! Magát csak így el lehet küldeni? — kiabált az asszony.

— Mit tehettem? A parancs az parancs — védekezett a fiatalember. — Nem sejthettem, hogy a kisasszony előre készült a szökésre...

— Mit beszél?

— Tessék! Ezt a kocsiban felejtette — tette le Schwahofer az előszoba közepére a táskát meg a kabátot.

— A levél — szólt Lipthay, szemhéja alól gonosz élvezettel figyelve főnöke riadt arcát.

— Az ám! — Botond kemény mozdulattal feltette szemüvegét és félhangon mormolva olvasni kezdte: —*... a gondolattól beteg leszek én is... nélküled nincs értelme az életemnek... vigyázz tehát a magadéra, mert az enyém is... kérlek, még ma... úgy siess, mintha életveszélyben forognék...* Szent Isten! — A levél kihullott a kezéből.

Lipthay felkapta.

— Csak nem bolondult meg ez a gyerek! Csak nem csinált valamit magával! — kiáltott Lorenzné, de féktelen aggodalmát máris legyőzte a méltatlankodás: ilyen helyzetbe hozni őt! A vendége ilyet tegyen!

— Hogy lehet ennyire megőrülni egy fiatal fiúért — dörmögte Botond.

— Ö, ha sejtettem volna... — fakadt ki Lorenzné egyre idegesebben. Bűnbakot keresett. Élesen rátámadt az apára. — Tegnap az ebédnél nem kellett volna olyan szívtelenül beszélni vele!

— Inkább túl puha voltam! Hiszen az is kevés volt! — tört ki kemény arccal Botond.

„Ó, ez összecseréli a lányát a tisztiszolgájával! ” — gondolta Lipthay megvetően. Sistergő bosszújából még egyet fröccsentett főnökére:

— Nem lett volna szabad talán elfelejteni... nem szabad elfelejteni, hogy ezeket a fiatalokat odahaza egészen másként nevelik. Ott nincsenek társadalmi korlátok...

— Ne papolj! — förmedt rá Botond: — Nem érdekel, hogy mi van otthon. Nincs szándékom a bolsikat utánozni. Azt mondd meg, mit tehetett ez a lány? Erre felelj!

Lipthay széttárta két karját, aztán leejtette.

— Én nem tudhatom. Nem is értek az ilyesmihez. Nekem nincs bakfis-lányom. Sajnos.

A vonat a Rajna bal partján kanyargóit velük. Rég elhagyták Koblenzet és Mainzhoz közeledtek. Az ablaknál ültek, nézték az elsuhanó gyönyörű tájat. És végre elmeséltek egymásnak mindent; Klári a kacsalábon forgó Lorenz-kastély életéről, Máté az olajozott másodperceken gördülő Lorenz-gyár hajszájáról, Haidékról, a kölni iskoláról... A tájat nézve beszéltek, egymást nézve hallgattak.

Az útitársak csendes mosollyal füleltek az érthetetlen szavakra, de a szemekből sokat megértettek.

— Pár nap alatt mennyi világot láttunk — lelkendezett Klári. — És még mennyit láthatnánk!

-— Majd eljövünk még egyszer — szólt Máté. És elpirult.

— Én nem szköm többé... — szomorodott el a lány.

— Én sem...

— Otthon akarok élni.

— Én is. Ide hivatalos küldetésben jövök, mint mérnök. Vonaton, útlevéllel. Eljössz velem?

— Veled? Hogyan?

— Mint... mint a feleségem.

— Ó, te...

Ez már megint a mesebeli királylány volt. Egyik szeme sírt, a másik nevetett.

(Visegrád—Budapest, 195 7—5 8)

TARTALOM

1. *Klári, a mesebeli királylány* . . 5
2. *Borzas bemutatkozik* 19
3. *Az első randevú* 35
4. *Rumba, futball, rongylabda* . . . 50
5. *Von Kasselrick megelevenedik* . 69
6. *Szavojai Jenő titka* 86
7. *Éjjel a határon* 103
8. *Rendőrségi ügy* 124
9. *A vasfüggönyön túl* 136
10. *Két világ* 149
11. *Kavarodás Klári körül* 175
12. *Szívet cserélni* 214
13. *Kavarodás Máté körül* 234
14. *Máté a gyárban* 256
15. *Hazai hangok* 280
16. *A hajsza* 294
17. *Mielőtt a vonat elindul* 323